

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

СУМЫН ХӨГЖИЛ: ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ

ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭГ

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ
ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР
БАРИЛГЫН ХӨГЖЛИЙН ТӨВ

**“СУМЫН ХӨГЖИЛ: ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ”
ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Хэзээ: 2022 оны 03 дугаар сарын 29-ний өдөр, 09⁰⁰-16⁰⁰ цаг

Хаана: Барилгын хөгжлийн төвийн 5 дугаар давхар, хурлын танхимд

Оролцогчид: БХБЯ, ЭЗХЯ, ЭХЯ, БОАЖЯ, СЯ, БШУЯ, ХСУХАТАҮЗЗ, ЭХЗХ, ГЗБГЗЗГ, ХХЕГ, БХТ, Усны газар, Аймгуудын Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга нар, Аймгийн Ерөнхий архитекторууд, ГХБХБГ-н газрын болон НААҮБ-ын дарга нар, Сумдын Засаг дарга нар, Монголын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний холбоо” ТББ.

08 ⁴⁰ -09 ⁰⁰	Бүртгэл Чиглүүлэгч: С.Магнайсүрэн	
	Барилга, хот байгуулалтын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	
09 ⁰⁰ -09 ²⁰	Нээлт: Барилга, хот байгуулалтын сайд Б.Мөнхбаатар	
	Монгол Улсын Их хурлын гишүүн Ё.Баатарбилэг	
09 ²⁰ -09 ⁴⁰	“Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд баримтлах бодлого	Г.Цогтсайхан Барилга, хот байгуулалтын яамны Нийтийн аж ахуй, инженерийн дэд бүтцийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга
09 ⁴⁰ -10 ⁰⁰	Эдийн засгийн бүсчлэл, тээвэр ложистик, сумын үйлдвэрлэл, технологийн паркийн төлөвлөлт	Д.Эрдэнэбаяр Эдийн засгийн хөгжлийн яамны Бүс нутаг, аж үйлдвэрийн нэгдсэн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга
10 ⁰⁰ -10 ¹⁰	"Хүн амын нутагшилт суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөл"-ийн талаар	С.Давааням “Барилгын хөгжлийн төв” ТӨААТҮГ-ын Хүн амын нутагшилт бүс нутгийн судалгаа, төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга
10 ¹⁰ -10 ²⁰	Сумдын дулаан хангамжийн талаар баримтлах бодлого, тулгамдсан асуудал	Т.Батдондог Эрчим хүчний яамны Дулааны хэлтсийн дарга
10 ²⁰ -10 ³⁰	Сумдын тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжийн өнөөгийн байдал, тулгамдсан асуудлууд, цаашид авах арга хэмжээ	З.Цэдэнжав Эрчим хүчний зохицуулах хорооны Тусгай зөвшөөрөл, хяналтын газрын дарга
10 ³⁰ -10 ⁴⁰	Сумдын хог хаягдлын менежментийн талаар баримтлах бодлого, тулгамдсан асуудал	А.Оюун Байгаль орчин аялал, жуулчлалын яамны Хүрээлэн буй орчин, байгалийн нөөцийн удирдлагын газар
10 ⁴⁰ -10 ⁵⁰	Сумдын усны нөөцийг тогтоож, баталгаажуулахад анхаарах асуудал	Ш.Мягмар Усны газрын дарга

10 ⁵⁰ -11 ¹⁰	Сумдын газар зохион байгуулалт, хот байгуулалтын өнөөгийн байдал, цаашид анхаарах асуудлууд	Ж.Батсайхан, Х.Оюунбаяр Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын Хэлтсийн дарга нар
11 ¹⁰ -12 ²⁰	Дээрх илтгэлүүдтэй холбоотой асуулт, хариулт	Чиглүүлэгч: С.Магнайсүрэн Барилга, хот байгуулалтын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга
12 ²⁰ -12 ³⁰ 12 ³⁰ -13 ³⁰	Дурсгалын зураг авахуулах Үдийн зоог	
13 ³⁰ -13 ⁴⁵	Сумдын НААҮБ-ын өнөөгийн байдал, тулгамдсан асуудлууд, шийдвэрлэх арга зам	Ж.Батсуурь Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалт, үйлчилгээг зохицуулах зөвлөлийн дарга
13 ⁴⁵ -13 ⁵⁵	Сумдын НААҮБ-д ажиллах хүний нөөцийн хангамж, хүрэлцээ, сургалт	Б.Пүрэвжав “Монголын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний холбоо” ТББ-ын гүйцэтгэх захирал
13 ⁵⁵ -14 ⁰⁵	Сумдад хэрэгжүүлж буй төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийн өнөөгийн байдал, цаашид анхаарах асуудал	Э.Мөнхсүх “Барилгын хөгжлийн төв” ТӨААТҮГ-ын Барилга байгууламжийн захиалагчийн хяналтын хэлтэс
14 ⁰⁵ -14 ²⁵	Суманд хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээний туршлага. Дундговь, Гурвансайхан сум	Р.Эрдэнэбүрэн “Гурван ногоон хөгжил” ТББ-ын тэргүүн
14 ²⁵ -14 ⁴⁰	Сумын инженерийн дэд бүтцийн хангамжийг бий болгоход анхаарах асуудал	М.Зоригт Баянхонгор аймгийн Өлзийт сумын Засаг даргын Тамгын газрын дарга
14 ⁴⁰ -14 ⁵⁰	НААҮБ-ын сумын төвд ажиллах салбар нэгжийн талаар Төв, Бүрэн сум	Д.Батсүх “Төв чандмань ДЭХГ” ОНӨААТҮГ-ын захирал
14 ⁵⁰ -15 ³⁰	Асуулт, хариулт, санал, дүгнэлт	Чиглүүлэгч: Г.Цогтсайхан Барилга, хот байгуулалтын яамны Нийтийн аж ахуй, инженерийн дэд бүтцийн бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газрын дарга
15 ³⁰ -15 ⁵⁰	Зөвлөгөөнөөс гарах шийдвэрийн төсөл танилцуулах, төсөлд санал авах, батлах.	Чиглүүлэгч: С.Магнайсүрэн Барилга, хот байгуулалтын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга
15 ⁵⁰ -16 ⁰⁰	Хэлэлцүүлгийн хаалт	

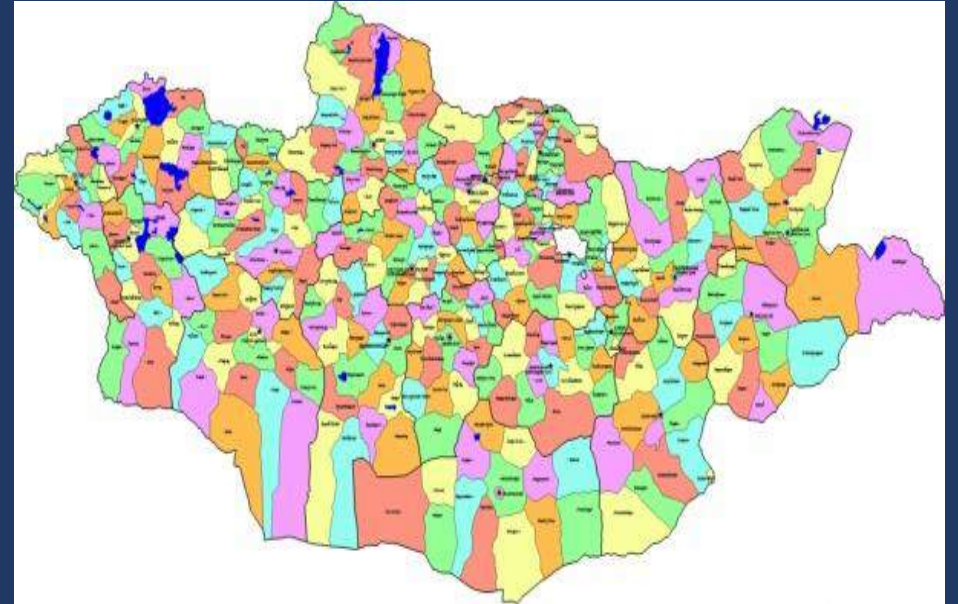
“СУМЫН ХӨГЖИЛ: ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ, ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭ”

2022 ОН

ТӨСЛИЙН ҮНДЭСЛЭЛ

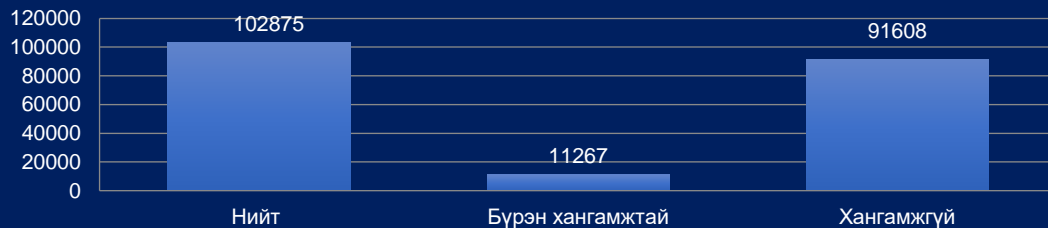
- “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 6.3.14-т “Ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга байгууламжийг өргөтгөн, шинээр барьж, шаардлага хангасан ундны усаар хангагдсан хүн амын тоог нэмэгдүүлнэ” гэж,
- “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-ийн 8.1.10-т “Аймаг, сумын төвийг бүсчилсэн ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт хамруулж, сумдад “Сумын хөгжил” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ” гэж,
- “Монгол Улсын Засгийн 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 6.2.7-д “Аймгуудад эхний ээлжийн инженерийн шугам сүлжээний төв магистраль шугамыг шинэчлэх, шинээр барих, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, “Сумын хөгжил” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ” гэж тус тус заасан.
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2021.06.01-ний өдрийн 161 дүгээр тогтоолоор “Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээ батлагдсан.

СУМДЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Д/д	Суурин хүн амын тоо	Сумын тоо	Нийт сумдын эзлэх хувь
1.	1000 хүртэл	200	64
2.	1001-2000 хүртэл	78	25
3.	2001-ээс дээш	31	11

Төвлөрсөн болон бие даасан инженерийн бүрэн хангамжтай орон сууцанд амьдардаг өрхийн тоо, сумдаар (аймгийн төвийн сумдаас бусад)

Сумын төвийн инженерийн дэд бүтцийн хангамжийн өнөөгийн байдал, 2020 он

Монгол Улс нь засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хувьд 21 аймаг, 330 сум, 9 дүүрэг, 1808 баг, хороо, 3.2 сая хүн амтай, үүнээс нийслэл Улаанбаатар хотод хүн амын 50 орчим хувь нь ажиллаж амьдарч байна.

2020 оны байдлаар иж бүрэн инженерийн шугам сүлжээнд холбогдсон 70 сумтай бөгөөд төвлөрсөн болон бие даасан инженерийн бүрэн хангамжтай орон сууцанд амьдардаг 11267 өрхтэй байна. Аймгийн төвийн болон сумдын орон сууцанд амьдардаг өрхийн тоог хавсаргав. /Мэдээллийн эх үүсвэр <https://www.1212.mn/> Статистикийн мэдээллийн сан./

СУМДЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Сумын төвийн шинэчлэл – 2016 төслийн өртгийн задаргаа

Д/д	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал	Хамгийн бага дүн	Хамгийн их дүн	Дундаж дүн
		Гэрээний дүн сая.төг		
1	ХЕТ, Ажлын зураг төсөв боловсруулах	73.00	368.00	225.43
2	Гадна цэвэр усны шугам сүлжээ	192.00	1,127.00	578.50
3	Ариутгах татуурга шугам сүлжээ	183.00	1,678.00	723.14
4	Усан сан 50-250 м3.хон	62.00	342.00	188.82
5	Цэвэрлэх байгууламж 50-150 м3.хон	202.00	878.00	528.47
6	Халаалтын эх үүсвэр	386.00	1,200.00	690.10
7	Дулааны шугам сүлжээ	568.00	1,449.00	901.94
8	Авто зам, явган хүний зам	384.00	1,518.00	861.82
9	Цахилгаан холбооны шугам сүлжээ	62.00	492.00	312.30
	Нийт	2,112.00	9,052.00	5,010.51

Анхаарах асуудал

- Захиалагчийн баталсан зургийн даалгавар нь учир дутагдалтай
- БНБД зөрчиж боловсруулагдсан
- Ажлын зураггүй барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэсэн, зарим сумдын зураг төсөл магадлалаар хянагдаагүй
- Инженерийн хангамжийн эх үүсвэрийн хүчин чадал нь бодит байдлаас өндөр байхаар төлөвлөсөн
- Төлөвлөгдсөн инженерийн хангамжийн шугам сүлжээнд айл өрхийг холбох асуудлыг орхигдуулсан
- Нарийн технологи сонгосноос ажиллах боловсон хүчин байхгүй
- Ашиглалтын зардал өндөртэй шийдлээр төлөвлөсөн
- Ажиллах боловсон хүчин болон ашиглалтын асуудлыг бүрэн шийдээгүй
- Нийгэм эдийн засгийн хөгжлийн чиг хандлагыг авч үзээгүй.

“СУМЫН ХӨГЖИЛ: ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ” ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2021 оны 6 дугаар
сарын 1-ний өдөр

Дугаар 161

Улаанбаатар
хот

“Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж”
төсөл, арга хэмжээг батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 6.2.7.2-т заасан зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Энэ тогтоолын 1-д заасан төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдэх зардлыг улсын төсөв, гадаадын зээл тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжүүлэхийг Сангийн сайд Б.Жавхланд, мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангаж, хяналт тавьж ажиллахыг Эрчим хүчний сайд Н.Тавинбэх, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Н.Уртнасан, Барилга, хот байгуулалтын сайд Б.Мөнхбаатар нарт тус тус даалгасугай.

3. “Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээний хүрээнд сумдын Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагуудын бүтэц, зохион байгуулалтыг оновчтой болгох, инженерийн дэд бүтцийн барилга, байгууламжийн ашиглалт, үйлчилгээг нэгдсэн байдлаар зохион байгуулж ажиллахыг холбогдох аймаг, сумын Засаг дарга нарт даалгасугай.

Монгол Улсын Ерөнхий сайд

Л.ОЮУН-ЭРДЭНЭ

Барилга, хот байгуулалтын сайд

Б.МӨНХБААТАР

Засгийн газрын 2021 оны 161 дүгээр
тогтоолын хавсралт

“СУМЫН ХӨГЖИЛ: ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ” ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ

Нэг.Төсөл, арга хэмжээний танилцуулга

1.1.Үндэслэл

“Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 6.3.14-т “Ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга байгууламжийг өргөтгөн, шинээр барьж, шаардлага хангасан үндэсн усаар хангагдсан хүн амын тоог нэмэгдүүлнэ” гэж, “Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-ийн 8.1.10-т “Аймаг, сумын төвийг бүсчилсэн ногоон хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрт хамруулж, сумдад “Сумын хөгжил” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ” гэж, “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 6.2.7-д “Аймгуудад эхний ээлжийн инженерийн шугам сүлжээний төв магистраль шугамыг шинэчлэх, шинээр барих, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, “Сумын хөгжил” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ” гэж тус тус заасан.

Мөн “Эдийн засгийн бодлого, өрсөлдөх чадварын судалгааны төв”-өөс аймгуудын өрсөлдөх чадварыг үнэлэхдээ эдийн засаг, засаглал, бизнес, дэд бүтэц гэсэн үндсэн 4 бүлэгт багтах 180 орчим шалгуур үзүүлэлтийг ашиглан санал асуулга явуулахад дэд бүтцийн асуудал нэгдүгээрт эрэмбэлэгдсэн байна.

Үндэсний статистикийн хорооноос 2030 он гэхэд Монгол Улсын нийт хүн амын 53%, 2045 он гэхэд 57% нь Улаанбаатар хотод амьдрах судалгаа гарсан тул аймаг орон нутагт ажлын байрыг олноор бий болгож, иргэдийн ая тухтай амьдрах нөхцөл, хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн үйлдвэр, үйлчилгээг хөгжүүлэх, төвлөрлийг сааруулах асуудал нэн тэргүүнд тулгарч байна.

Иймд орон нутагт үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хөгжих дэд бүтцийг бий болгох, ялангуяа инженерийн барилга байгууламж, шугам сүлжээг шинэчлэх, сумын иргэдэд нийтийн аж ахуйн үйлчилгээг иж бүрнээр хүргэх, тогтвор суурьшилтай ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх, эрүүл ахуйн шаардлагыг хангах зорилгоор “Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээг боловсруулах үндэслэл болж байна.

1.2.Хамрах хүрээ

“Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээг “Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөл”-ийн хүрээнд тодорхойлсон бүлэг суурингийн тогтолцоотой уялдуулан суурин хүн амын тоо, нийгмийн үйлчилгээний таталцал, газар зүйн байршил, нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих байгаль экологийн байдал, газар нутгийн даац болон багтаамж, хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэр, усны нөөц зэрэг төвлөрөл үүсгэх хүчин зүйлүүдийг харгалзан, 19 аймгийн 59 сумын төвд хэрэгжүүлнэ.

“Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээг 19 аймгийн 59 суманд хэрэгжүүлнэ.

Зорилт 1

- Хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох;

Зорилт 2

- Төлөвлөлтийн дагуу инженерийн дэд бүтцийн барилга байгууламжийг шинээр барьж, нийгмийн дэд бүтцийн болон үйлдвэрлэл үйлчилгээтэй барилгуудыг шугам сүлжээнд холбох;

Зорилт 3

- Ашиглалт, байгууллагын менежментийг ханган ажиллах;

үйлчилгээний
тогтвортой

ТӨСЛИЙН ҮР ДҮН, АЧ ХОЛБОГДОЛ

Энэхүү төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр дараах үр дүн гарна. Үүнд:

- Сумдад амьдарч буй иргэдэд нийтийн аж ахуйн үйлчилгээг иж бүрэн хүргэж, ая тухтай ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- Сумдад инженерийн дэд бүтэц бий болсноор үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хөгжих нөхцөл бүрдэж, үүнийг даган үйлдвэрлэл үйлчилгээ хөгжнө.
- Сумдад үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хөгжиж хүн амын төвлөрөл бий болж, хот хөдөөгийн ялгаа багасах, УБ хотын төвлөрлийг сааруулах боломж бүрдэнэ.
- Сумдын хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ундны усаар хангах, хэрэглээнээс гарсан бохир усыг татан зайлуулж, цэвэрлэх байгууламжаар дамжуулан стандартын шаардлагад нийцтэл цэвэрлэж, хөрсний бохирдлыг бууруулна;
- “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны 1 заалт, 2 шалгуур үзүүлэлт, Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан 6 зорилт хангагдана.

СУМЫН ТӨВИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ, ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЭЦ, ТЕХНИК, ТЕХНОЛОГИ

- Зуухны барилга нь халаалтын зуух, нийтийн халуун усны үйлчилгээ, ажиллагсдын ажил, амралтын байр гэсэн үндсэн 3 хэсгээс бүрдэх хувилбартай байна. Сумын төвийн дулаан хангамжийн систем нь аюулгүй, энгийн, найдвартай байх шаардлагыг хангасан хэрэглэгчдийг халаалт болон хэрэгцээний халуун усаар тогтмол хангадаг байна.

- Даралтат цамхаг нь үндсэн хийцээс гадна орчноо гэрэлтүүлэх, хяналтын камер суурьлуулах зэрэг сумын төвийн аюулгүй байдлыг хангах ач холбогдол бүхий архитектурын шийдэлтэй байна.

- Цэвэрлэх байгууламж нь ариутгах татуургын гол болон салбар шугам сүлжээ, айл өрх, албан газруудыг холбож, бохир ус цэвэрлэх биологи цэвэрлэгээний энгийн найдвартай ажиллагаатай, ашиглалтын зардал бага байх шаардлага хангасан байх бөгөөд цэвэрлэсэн усыг ашиглан хиймэл нуур, цөөрөм, мод үржүүлгийн газрыг байгуулна.

- Сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан усны барилга байгууламжийг ялангуяа тухайн объектын усанд авталтаас хамгаалахад хэрэглэж буй арга, барилга байгууламжуудын хийцийг холбогдох барилгын норм ба дүрэм (БНБД)-ийн шаардлагын дагуу зураг төсвийн дагуу барьж байгуулна.

- Хог хаягдлын тухай хууль болон Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2018.11.19-ний А/445 дугаар тушаалаар баталсан “Энгийн хог хаягдлын төвлөрсөн цэг байгуулах, үйл ажиллагаа явуулах, хаах аргачилсан заавар”-ыг баримтлан зураг төсвийн дагуу гүйцэтгэж, хатуу хог хаягдлын үр дүнтэй менежментийг бий болгох хог хаягдлыг дахин боловсруулах тогтолцоог нэвтрүүлнэ.

- Төсөл хэрэгжиж буй сумдын нийгмийн дэд бүтцийн барилга байгууламж болох сургууль, цэцэрлэг, дотуур байр, захиргаа, аж ахуйн барилгуудыг инженерийн хангамжийн шугам сүлжээнд холбож, ариун цэврийн өрөөг суултуур, угаалтуур, ванн, шүршүүрээр тоноглоно.

- Инженерийн барилга байгууламж, шугам сүлжээг шинээр болон шинэчлэн барьснаар төсөл хэрэгжих 59 сумын төвийн аж ахуйн нэгж, байгууллагууд болон нийт өрхийн 40 хүртэлх хувийг төвлөрсөн сүлжээнд холбож, 7800 орчим өрхийн 31.2 мянган хүний ажиллаж, амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлнэ;

- Үйлдвэрлэл үйлчилгээний дэд бүтцийг **Үндэсний хөгжлийн газар /хуучин нэрээр/-ын** захиалгын дагуу барьж байгуулах;
- Тохижилт, ногоон байгууламж төлөвлөх;

СУМЫН ТӨВИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ, ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЭЦ, ТЕХНИК, ТЕХНОЛОГИ

ДАВТАН ХЭРЭГЛЭХ НЭГ МАЯГИЙН ЗУРАГ ТӨСЛИЙН ЖАГСААЛТ

Д/д	Нэр	Хүчин чадал	Газар хөдлөлтийн балл	Тайлбар
1.	Цэвэрлэх байгууламж	25-50 м3/хон	6,7,8,9	1000-4000 хүртэл хүн амтай
2.	Халаалтын зуухны барилга	2-4МВт		
3.	Даралтат цамхаг	10м ³ -20м ³		
4.	Усан сан	25 м ³ -50м ³		
5.	Гүний худгийн барилга	-		
6.	Ухаалаг ус түгээх байрны барилга	-		
7.	Нийтийн халуун усны барилга	-		

СУМЫН ТӨВИЙН ТӨЛӨВЛӨЛТ, ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЭЦ, ТЕХНИК, ТЕХНОЛОГИ

Автомат удирдлагатай ус түгээх байр

Зөөврийн усан хангамжтай

Төвийн усан хангамжтай

Ус хангамжийн эх үүсвэрийн гүний худаг

Халуун усны барилга

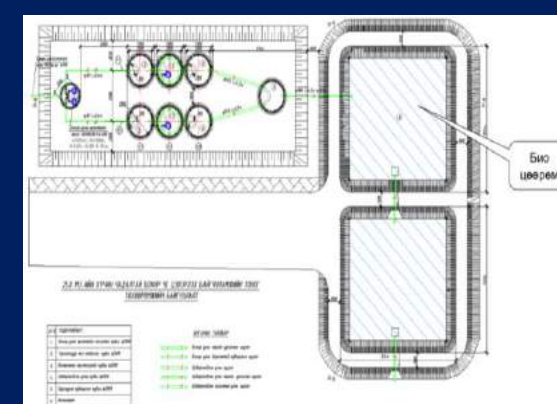
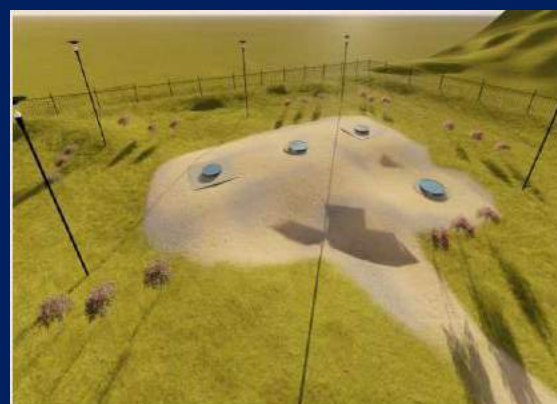

Даралтад цамхаг /10м³,
15м³, 20м³/

Өндрийн усан сан /25
м³, 50м³/

Уурын зуухны барилга
/1, 1.4, 2МВт/

Цэвэрлэх байгууламж /25
м³/хоног, 50 м³/хоног/

ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЯВЦ

Засгийн газрын 2021 оны 161 дүгээр тогтоолоор "Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж" төсөл, арга хэмжээ батлагдсан бөгөөд 2021-2024 онд нийт 19 аймгийн 59 суманд инженерийн дэд бүтцийн хангамжийн шугам сүлжээг барьж байгуулахаар төлөвлөгдсөн.

□ 2020 онд Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар “Сумын төвийн шинэчлэл” төслийг 5 аймгийн 5 сумын төвд хэрэгжүүлэх ажил эхэлсэн. Үүнээс:

- Архангай аймгийн Эрдэнэмандал, Баянхонгор аймгийн Өлзийт, Өвөрхангай аймгийн Хайрхандулаан сумдын ажил дуусаж, 2021 онд ашиглалтад оруулаад байна.
- Харин Завхан аймгийн Отгон сумын болон Хэнтий аймгийн Батноров сумын төслийн ажлын гүйцэтгэл 75%-тай байна.

□ 2021 онд Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2 аймгийн 3 сумын төвд хэрэгжүүлэх ажил эхэлсэн. Үүнээс:

- Хэнтий аймгийн Галшар, Баянхонгор аймгийн Галуут сум, Эрдэнэцогт сумын ажлын гүйцэтгэл 10-40%-тай байна.

□ 2022 онд Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 8 аймгийн 10 сумын төвд хэрэгжүүлэх ажил эхэлсэн. Үүнээс:

- Архангай аймгийн Ихтамир, Баянхонгор аймгийн Баацагаан, Говь-Алтай аймгийн Алтай, Дорнод аймгийн Дашбалбар, Дундговь аймгийн Луус, Өвөрхангай аймгийн Бат-Өлзий, Уянга, Хужирт, Төв аймгийн Дэлгэрхаан, Хэнтий аймгийн Дэлгэрхаан сумдын инженерийн дэд бүтцийн хангамжийн шугам сүлжээ, барилга байгууламжийг барьж байгуулах ажлын даалгаврыг боловсруулж батлуулан, ажил гүйцэтгүүлэх нээлттэй тендерийг зарлаад байна.
- 10 сумдын инженерийн дэд бүтцийн хангамжийн зураг төсөл боловсруулах ажлын даалгаврыг боловсруулж батлуулан, тендерийг зарлаад байна.

□ АХБ-ны техник туслалцааны хүрээнд 2022 онд 1 /нэг/ сая ам.долларын хөрөнгөөр ТЭЗҮ хийгдэхээр шийдвэрлэгдсэн бөгөөд үүний үр дүнд 2023 онд АХБ-ны санхүүжүүлэлтийн асуудал шийдвэрлэгдэх болно.

□ Төрийн өмчийн Концессын зүйлийн жагсаалтад "Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн төсөл, арга хэмжээ"-г хэрэгжүүлэхээр ЭЗХЯ-нд санал хүргүүлсэн.

СУМЫН ТӨВИЙН НААУБ-ЫН БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

/ЭХЯ-тай хамтарсан ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна./

1. Тухайн аймгийн төвд үйл ажиллагаа эрхэлдэг тусгай зөвшөөрөл бүхий нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагын салбар нэгж;

2. Сумын төвд үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл бүхий бие даасан орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж;

3. Сумын төвийн дулаан хангамжийн үйл ажиллагааг хариуцан ажиллаж байгаа тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгжтэй Менежментийн гэрээ байгуулан гүйцэтгүүлэх.

ХҮНИЙ НӨӨЦ

Сумын хүн амын тоо болон Засгийн газрын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа 2050” урт хугацааны хөгжлийн бодлогын “Хот, хөдөөгийн тэнцвэртэй хөгжлийг хангах” зорилтод “Дулаан, цахилгаан, ус хангамж, ариутгах татуургын бие даасан дэвшилтэт технологи бүхий шинэ шийдлүүдийг нэвтрүүлж, айл өрхүүдийн 40 хүртэл хувийг хамруулах”-аар тусгагдсан зэрэг заалтуудыг үндэслэн үйлчилгээний цар хүрээнээс хамааруулан ажилтаны тоог дараах жишиг дээр үндэслэж тодорхойлно.

Сумдад ажиллах нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагын үндсэн ажилтны жишиг тоо

Д/Д	Сумдын суурин хүн амын тоо	Ажилтны тоо
1.	1000 хүртэл	10
2.	1001-2000 хүртэл	12
3.	2001-4000 хүртэл	16

Төслийн хэмжээнд нийтдээ 816 хүний нөөцийн хангамж шаардлагатай. Үүнээс техникч, дунд мэргэжлийн ажилтан 59, мэргэжилтэй ажилтан 757 хүн шаардлагатай байна.

Сумдад ажиллах мэргэжилтэй ажилтныг төсөл хэрэгжих явцад бэлтгэх, сургаж дадлагажуулах, мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн төгсөгчдөөс орон нутагт ажлын байраар хангах зэрэг замаар шийдвэрлэнэ.

ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЯВЦАД ТУЛГАМДАЖ БУЙ АСУУДАЛ, ТҮҮНИЙ ШИЙДЭЛ

№	Тулгамдаж буй асуудал	Шийдвэрлэх арга зам
1	Төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын асуудлыг шийдвэрлэх. /2023-2024 онуудад жил тус бүр 25 сум/	Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламжид хамрагдах чиглэлээр Сангийн болон Эдийн засгийн хөгжлийн яамдтай хамтарч ажиллах
2	Сумын нийтийн аж ахуйн байгууллагуудад ажиллах мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх	Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв, коллеж, их дээд сургуулиудтай хамтарч мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх, мэргэшүүлэх, давтан сургах ажлыг зохион байгуулах
3	Сумдад мэргэжилтэй ажилчдыг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцлийг бүрдүүлэх	Усны үйлчилгээний үнэ, тарифийг зохицуулах
4	Сумдад инженерийн дэд бүтцийн хангамжийн ашиглалт, үйлчилгээг мэргэжлийн 1 байгууллагад хариуцуулах	Эрчим хүчний яам, Эрчим хүчний зохицуулах хороотой хамтарч шийдвэрлэх

ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭД ШААРДАГДАХ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ХЭМЖЭЭ

№	Төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлэх		Нийт төсөл хэрэгжих сумын тоо	Нийт төсөвт өртөг /тэрбум төг/	Хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр		
	Сумын тоо	Хэрэгжиж эхлэх он			Улсын төсөв	Гадаадын зээл, тусламж	Бусад
1	8	2021 онд	59	34.0	34.0	-	
2	10	2022 онд		50.9	50.9	-	
3	20	2023 онд		150.0	42.0	108.0	
4	21	2024 онд		157.5	49.5	108.0	
Нийт шаардлагатай хөрөнгө оруулалт /1 суманд дунджаар 7.5 тэрбум төгрөг шаардагдана гэж тооцов/				307.5		216.0 /АХБ-нд хүргүүлсэн саналаар/	
Эхний ээлжийн нийт хөрөнгө оруулалт				84.9	84.9	-	

БАРИЛГА, ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ

АНХААРАЛ ТАВЬСАНД БАЯРЛАЛАА

Харилцах хаяг:

Засгийн газрын байр 12, Барилгачдын талбай-3

Улаанбаатар 15170, Монгол Улс

Утас: (976)-76003333, Факс: (976)-11-322904

www.m cud.gov.mn

БАРИЛГА, ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН
ЯАМ

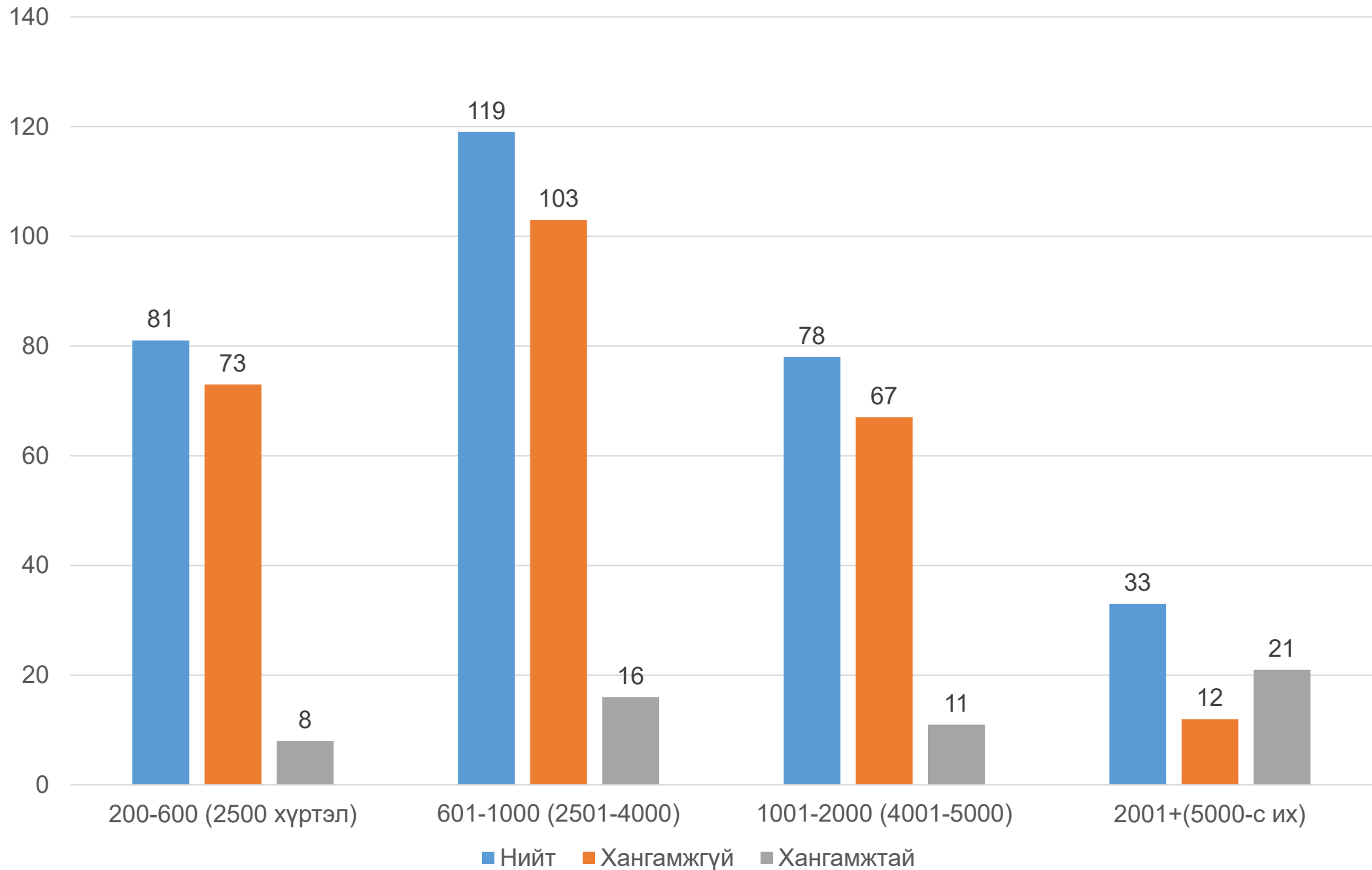

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ
БАРИЛГЫН ХӨГЖЛИЙН ТӨВ

Хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөлтэй уялдуулан Сумын төвийн шинэчлэл төслийг төлөвлөх нь

Улаанбаатар
2022.03.29

Сумын төвүүдийн ангилал, инженерийн дэд бүтцийн хангамжаар, 2020 он

“СУМЫН ТӨВИЙН ШИНЭЧЛЭЛ” 72 СУМ – ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЭЦ

№	Сумдын нэр Говь-Алтай аймаг	Нэгдсэн үндны усны баталгаат эх үүсвэртэй эсэх		Ус хангамжийн шугам сүлжээ /м/		Нэгдсэн халаалтын эх үүсвэртэй эсэх		Хэрэгцээний халуун усны шугам /м/		Цэвэрлэх байгууламж байгаа эсэх /ашиглалтад орсон он/		Бохир ус татан зайлуулах шугам /м/		Гудамжны гэрэлтүүлэг /замын урт м/	Сумын төвийн доторх хатуу хучилттай авто зам /м/	Явган хүний зам /м/
		Эх үүсвэрийн нэр, байршил /Сумдын төвд байгаа гүний худгийн тоо/	Ашиглалтын төлөв байдал /тайлбар/	Нийт урт	Холбогдсон байгууллагуудын жагсаалт, өрхийн тоо	Холбогдсон байгууллагуудын жагсаалт өрхийн тоо	Нийт урт	Холбогдсон байгууллагуудын жагсаалт өрхийн тоо	Хүчин чадал /м3/	Ашиглалтын төлөв байдал /тайлбар/	Нийт урт	Холбогдсон байгууллагуудын жагсаалт өрхийн тоо				
1	Алтай	6	бхгүй	төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		Цэвэрлэх байгууламж байхгүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		-	-	-
2	Баян-Уул	3	бхгүй	төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		Цэвэрлэх байгууламж байхгүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		380	380	720
13	Цогт	2	бхгүй	төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		360	360	360
17	Эрдэнэ	3	бхгүй	төвлөрсөн системд холбогдоогүй		аан-7		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		төвлөрсөн системд холбогдоогүй		380	380	760

Хэрэгжсэн болон хэрэгжиж буй, төлөвлөсөн байршлууд

Хэрэгжсэн төслүүд: 2012-2020 онд – 30 сум

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР 19 сум

№	Аймгийн нэр	Сумын нэр	Он	Тайлбар үзүүлэлт
1. Сумын төвийн шинэчлэл				
1	Архангай	Тариат	2014-2020	3000 хүртэл хүнтэй сумд цэв/бай 100м3, ус хангамж 75м3 (1-2 ш), зуух 1мвт-3 ш, халуун усны шугам 1.3 км
2	Баян-Өлгий	Цэнгэл		
3	Булган	Хутаг-өндөр		
4	Говь-Алтай	Дэлгэр		
5	Дорнод	Баян-уул		
6	Дундговь	Өлзийт		3000-5000 хүнтэй суманд цэв/бай 150м3/хон, ус хангамж 118 м3/хон, зуух 1мвт-4 ш, халуун усны шугам 1,6 км
7	Завхан	Тосонцэнгэл		
8	Өвөрхангай	Богд		
9	Өмнөговь	Цогт-овоо		
10	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан		
11	Сэлэнгэ	Цагааннуур		5000-с их хүнтэй суманд цэв/ бай 250 м3/хон, ус хангамж, 220м3/хон 1-3 ш, зуух 1мвт-6 ш, халуун усны шугам 2,5 км
12	Төв	Лүн		
13	Увс	Тэс		
14	Ховд	Зэрэг		
15	Хэнтий	Биндэр		
16	Хөвсгөл	Цэцэрлэг		
ШИНЭ СУМЫН ТӨВ ТӨСЛӨӨР				
17	Баянхонгор	Баянлиг	2012-	Зуух 902 вт, 1.1 км шугам, 65м3 цэв/байг
18		Бууцагаан	2014	
-	Дорноговь	Замын-Үүд		

ОУБайгууллагын төсөл хөтөлбөрөөр 12 сум НУБХХ-ИЙН САНХҮҮЖИЛТЭЭР /МОН13-302 төсөл/ Хөдөөгийн ус хангамж, ариун цэврийн байгууламж

№	Аймгийн нэр	Сумын нэр	Он	Тайлбар үзүүлэлт
1	Дундговь	Гурвансайхан	2014-2016	1,2 мвт зуух
2		Дэлгэрцогт		1.4 мвт зуух
3	Төв	Сэргэлэн, Зүүндэлгэр		Усан сан 25м3-2 ш, Цэв
4		Бүрэн		байгууламж
5	Булган	Бүрэгхангай		50м3/хон,
6		Тэшиг		Бүрэгхангай, Тэшиг –
7	Өвөрхангай	Баянгол		50м3/хон
8		Сант		

АХБ-НЫ САНХҮҮЖИЛТЭЭР /G0204 төсөл/ инженерийн шугам сүлжээг сайжруулах

№	Аймгийн нэр	Сумын нэр	Он	Тайлбар үзүүлэлт
9	Өмнөговь	Ханбогд	2016-2018	100м3 усан сан 2, 200м3 цэв байгууламж, Ханбогд 600м3/хон цэв байгу
10		Цогтцэций		
11		Гурвантэс		
12	Дорноговь	Замын-Үүд		

Хэрэгжиж буй болон төлөвлөсөн байршлууд – 15 сум

№	Аймгийн нэр	Сумын нэр	Он	Тайлбар, үзүүлэлт
1. Сумын төвийн шинэчлэл				
1	Архангай	Эрдэнэмандал	2020-2021	50м3 цэв/бай, 50м3/60м3/100м3 усан сан, одоо байгаа хал/зүүхаас авах шинэчлэх, 700 м зам, айл өрх байхгүй, төсвийн байгууллага бусад
2	Завхан	Отгон		
3	Баянхонгор	Өлзийт		
4	Өвөрхангай	Хайрхандулаан		
5	Хэнтий	Батноров		
2. Инженерийн шугам сүлжээ				
6	Ховд	Булган	2019-2021	Иж бүрэн Шугам сүлжээ Иж бүрэн Иж бүрэн Цэвэр, бохир, Шугам сүлжээ цэвэрлэх
7	Дорноговь	Алтанширээ		
8		Хатанбулаг		
9		Даланжаргалан		
10	Өмнөговь	Манлай		
11		Мандал-Овоо		
3. АХБ-ны төслөөр				
12	Увс	Өмнөговь	2021-2022	Аймаг, сумын бүсчилсэн хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр төсөл
13	Баян-Өлгий	Дэлүүн	2021-2022	
14	Дундговь	Эрдэнэдалай	2021-2022	Цэвэр ус, бохир, цэв байг
15	Өвөрхангай	Хужирт	2021-2022	Гадна цэвэр ус хангамж

Сумын хөгжлийн стратеги (72) төслийн хүрээнд ЗГҮАХ 2020-2024-ийн 12 зорилтыг хэрэгжүүлнэ.

6.2.7.Аймгуудад эхний ээлжийн инженерийн шугам сүлжээний төв магистраль шугамыг шинэчлэх, шинээр барих, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, “Сумын хөгжил” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

2.1.12.Аймаг, сумын эрүүл мэндийн байгууллага, эмнэлгүүдийн барилга байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулан стандарт, чанарын шаардлага хангасан тэгш хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг үзүүлэх орчныг бүрдүүлнэ.

2.1.14.Нүхэн жорлонтой эмнэлгийг үе шаттайгаар орчин үеийн ариун цэврийн байгууламжтай болгоно.

2.3.9.4.жил бүр 100-аас доошгүй нүхэн жорлонтой цэцэрлэг, сургууль, дотуур байрыг орчин үеийн ариун цэврийн байгууламжтай болгох.

2.5.3.Хуримтлалын нэгдсэн сангаар дамжуулж, иргэн бүрийн боловсрол, эрүүл мэнд, тэтгэвэр, орон сууц, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг цогцоор нь шийдвэрлэх тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжинэ.

2.5.14.Бүтээн байгуулалтын томоохон төслүүдийн үр дүнд болон хувийн хэвшил, жижиг, дунд үйлдвэрлэл, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих замаар 150 мянган ажлын байр шинээр бий болгоно.

3.5.3.Төвлөрсөн хот, сум, суурин газарт дулааны эх үүсвэр шинээр барих, өргөтгөх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, дулаан хангамжийн чанар хүртээмж, ард иргэдийн ая тухтай амьдрах нөхцөлийг сайжруулна. /Завхан, Говь-Алтай, Баянхонгор, Өвөрхангай, Архангай, Дундговь, Говьсүмбэр, Төв, Сүхбаатар, Хэнтий аймагт дулааны станц барина./

3.7.10.Нийгмийн даатгал төлдөг бага, дунд орлоготой иргэдийг анх удаа орон сууц худалдан авахад нь урьдчилгаа төлбөргүй, жилийн 4-6 хувийн хүүтэй орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлд хамруулна.

3.7.11.Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээний хүчин чадлыг үе шаттайгаар нэмэгдүүлж, ашиглалтын дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлнэ.

6.2.8.Инженерийн хангамжтай орон сууц болон хувийн сууцны хангамжийг нэмэгдүүлж, иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.

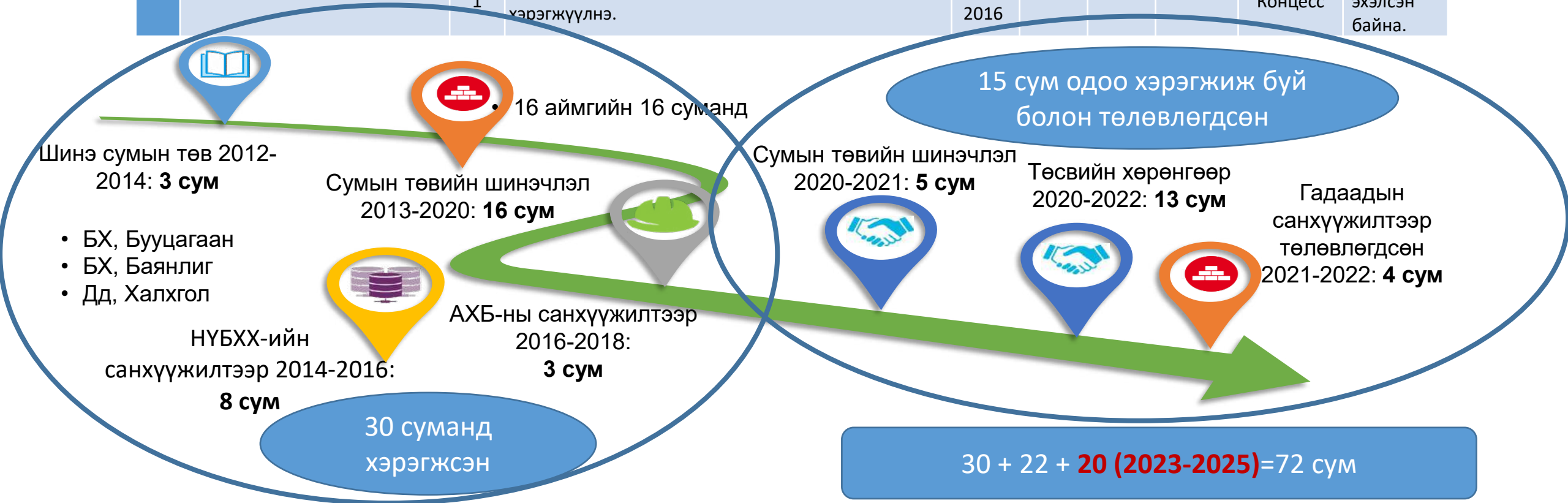
6.2.11.Хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжих замаар сумдын халуун усны болон нийтийн ахуйн үйлчилгээг сайжруулна.

6.2.12.Сум, орон нутагт ажиллахаар анх удаа очиж байгаа багш, эмч, төрийн албан хаагчдыг орон байраар түр хангах цогц арга хэмжээг төвлөрлийг сааруулах бодлогын хүрээнд авч хэрэгжүүлнэ.

Мөн Алсын хараа – 2050: 6 зорилт, 4 шалгуур үзүүлэлтийг хэрэгжүүлнэ.

Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөр анх ЗГ-ын 2012-2016 оны ҮАХ-ийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаарх 2012 оны 120-р тогтоолоор батлагдсан.

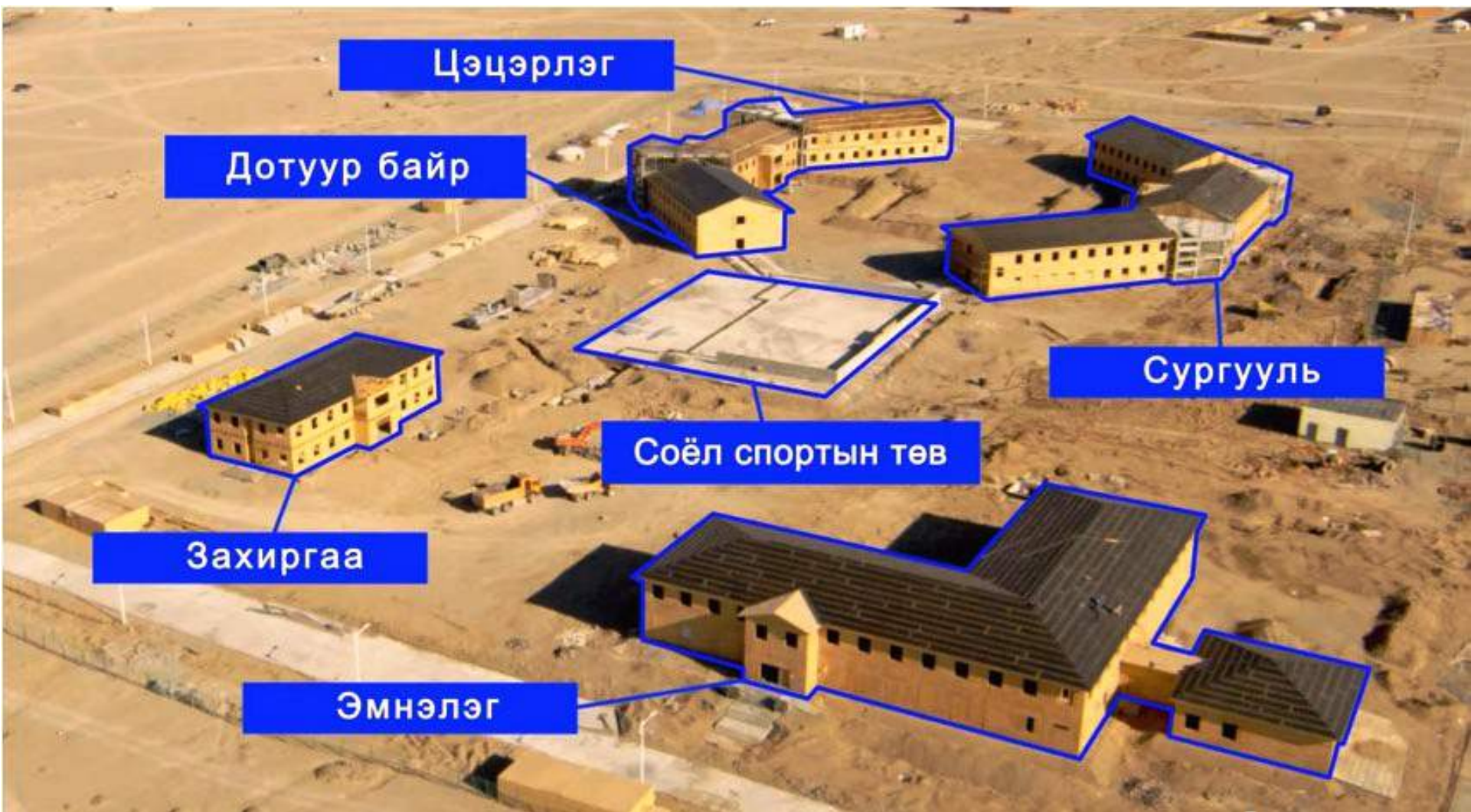
№	Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт	Арга хэмжээний дугаар	Зорилтыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Хэрэгжүүлэх байгууллага			Хөрөнгийн хэмжээ, эх үүсвэр /сая төгрөг/	Хүрэх түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлт
					Үндсэн хэрэгжүүлэгч байгууллага	Хамтран хэрэгжүүлэх байгууллага	Бусад оролцогч байгууллага		
НЭГ. АЖИЛТАЙ, ОРЛОГОТОЙ МОНГОЛ ХҮН									
141	"Сумын төвийн шинэчлэл" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхлэх	1	"Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөр"-ийг 100 хүртэл суманд төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ.	2013-2016	БХБЯ	СЯ ЭЗХЯ	АЗД ХХ	696.000.0 Концесс	Төсөл хэрэгжиж эхэлсэн байна.

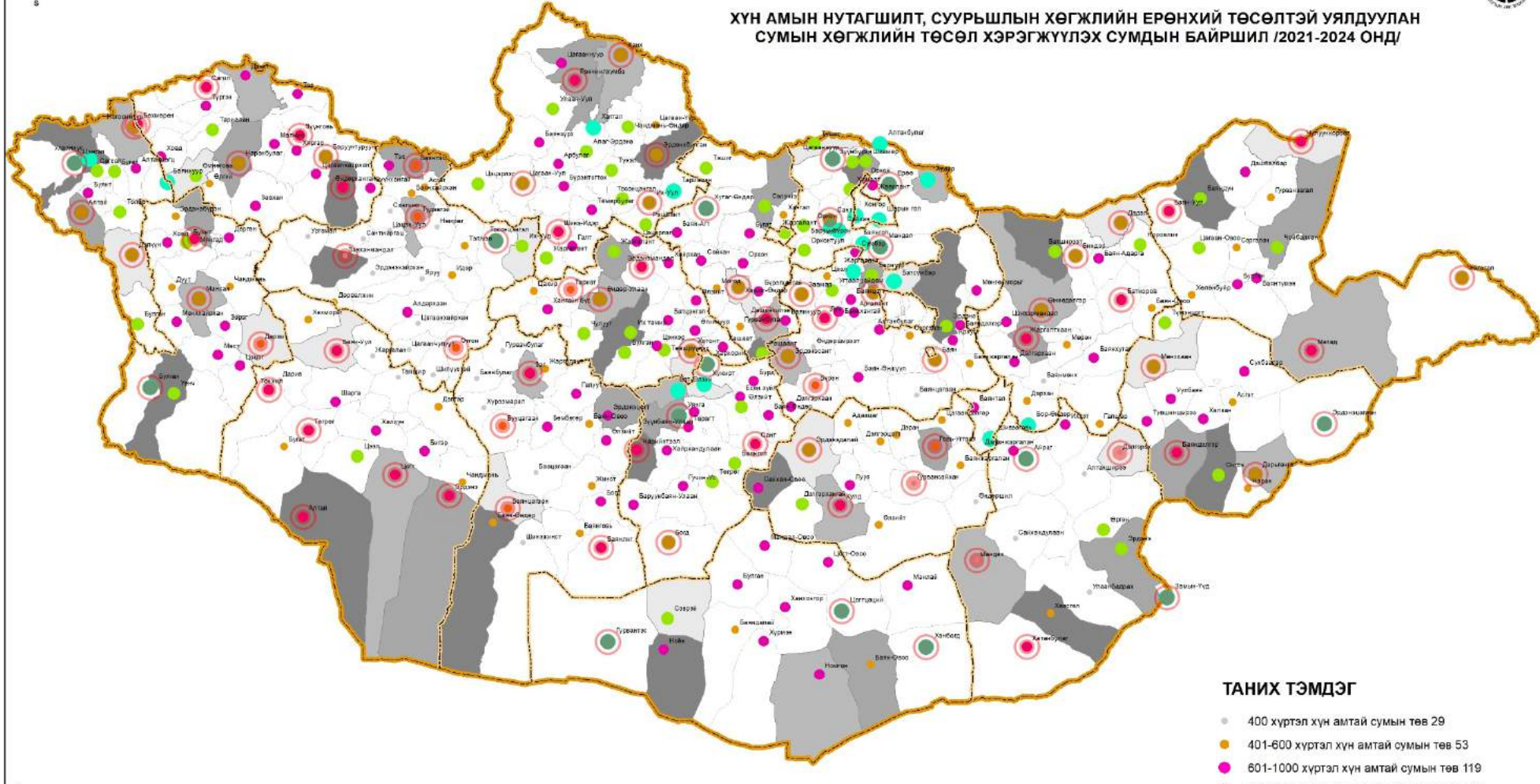
ШИНЭ СУМ ТӨСӨЛ

Баянхонгор аймгийн Баянлиг сум: Цомхон цогц төлөвлөлт: нийгэм-эдийн засаг- экологийн хувьд хож-хож-хож загвар

ХҮН АМЫН НУТАГШИЛТ, СУУРЬШЛЫН ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨСӨЛТЭЙ УЯЛДУУЛАН СУМЫН ХӨГЖЛИЙН ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ СУМДЫН БАЙРШИЛ /2021-2024 ОНД/

ТАНИХ ТЭМДЭГ

- 400 хүртэл хүн амтай сумын төв 29
- 401-600 хүртэл хүн амтай сумын төв 53
- 601-1000 хүртэл хүн амтай сумын төв 119
- 1001-2000 хүртэл хүн амтай сумын төв 76
- 2001-ээс дээш 32
- Бүлэг суурингийн төв

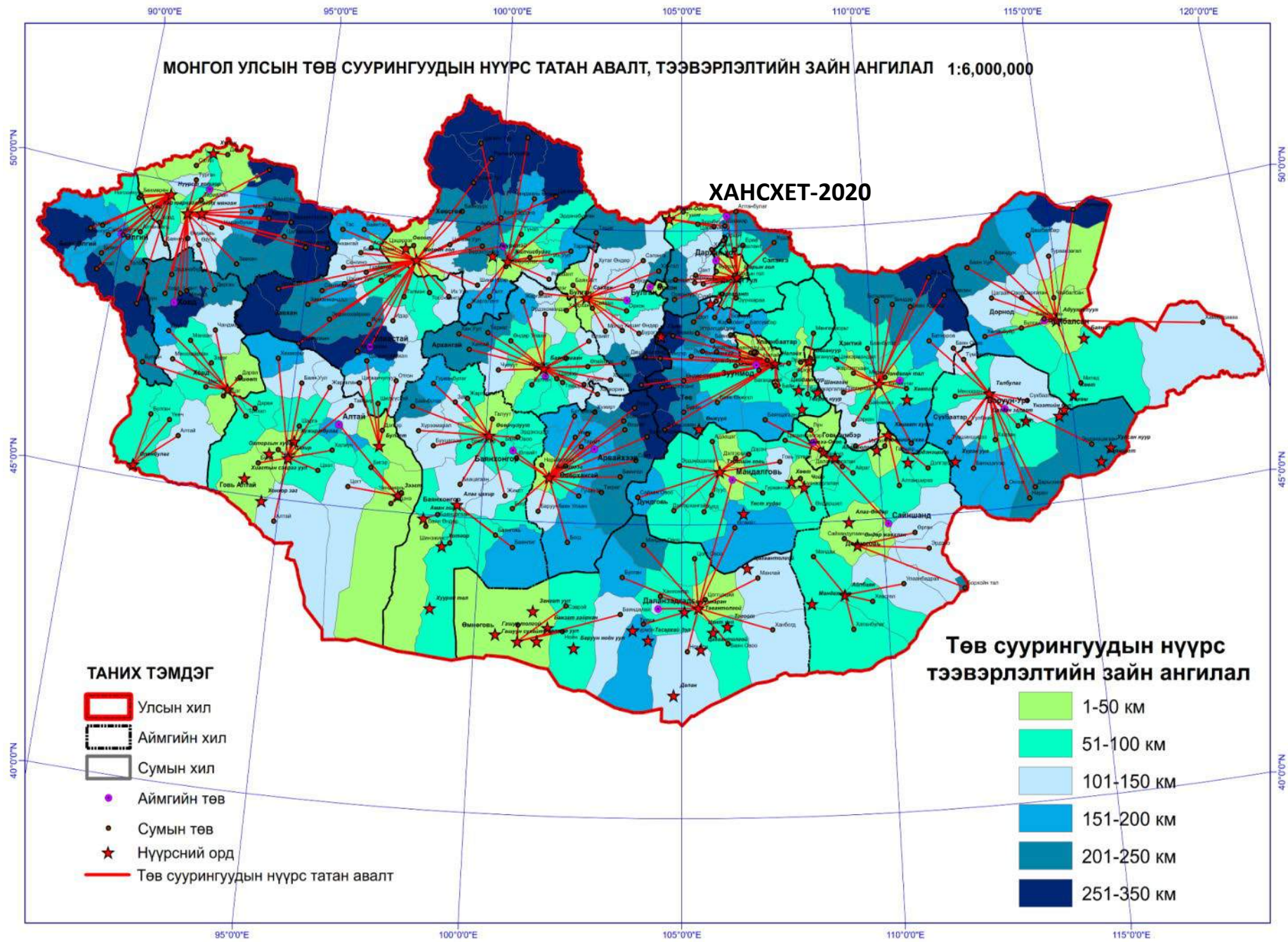
Сумдын жагсаалт хэрэгжүүлэх оноор

2021 онд зөвхөн 18 жилийн 10 сумдын жагсаалт						2022 онд зөвхөн 18 жилийн 10 сумдын жагсаалт						2023 онд зөвхөн 18 жилийн 18 сумдын жагсаалт						2024 онд зөвхөн 18 жилийн 18 сумдын жагсаалт													
№	Аймаг	Сумууд	Хүн амын тоо, 2020			Цэвэрлэх	СХК-р дамжуулах өндөр	№	Аймаг	Сумууд	Хүн амын тоо, 2020			Цэвэрлэх	СХК-р дамжуулах өндөр	№	Аймаг	Сумууд	Хүн амын тоо, 2020			Цэвэрлэх	СХК-р дамжуулах өндөр								
			Нийт	Төвийн	Хөдөөгийн						Эрх	Нийт	Төвийн						Хөдөөгийн	Эрх	Нийт			Төвийн	Хөдөөгийн	Эрх	Нийт	Төвийн	Хөдөөгийн	Эрх	
1	Баян	Ня-Уул	8442	1281	2350	0	2.0 СХК-2021	1	Баян	Түшээтэй	1807	588	1312	0	3.0 СХК-2022	1	Баян	Баянцог	2678	828	2111	1	0.1 СХК-2023	1	Баян	Баянхонгор	1089	334	763	0	0.0 СХК-2024
2	Говь-Алтай	Баян-Уул	3076	736	2290	0	0.0 СХК-2021	2	Говь-Алтай	Цогт	3644	948	2695	1	0.1 СХК-2022	2	Говь-Алтай	Зэвсэг	2201	917	1308	1	0.2 СХК-2023	2	Говь-Алтай	Агуй	2096	882	1074	2	0.4 СХК-2024
3	Говь-Өлгий	Дунуул	7393	1837	5509	1	0.1 СХК-2021	3	Говь-Өлгий	Ногооннуур	6178	1998	4180	0	0.1 СХК-2022	3	Говь-Өлгий	Алтан	4242	1085	3177	1	0.1 СХК-2023	3	Говь-Өлгий	Улаанхот	8548	2677	5341	2	0.1 СХК-2024
4	Ховд	Даран	3827	866	2460	0	1.1 СХК-2021	4	Ховд	Мандаг	4273	1273	3000	1	0.1 СХК-2022	4	Ховд	Минцаг	3869	983	2798	0	0.0 СХК-2023	4	Ховд	Наран	5080	1218	2762	4	0.4 СХК-2024
5	Ховд	Хангайн	4071	1034	3037	0	0.0 СХК-2021	5	Ховд	Даран	3542	913	2629	0	0.0 СХК-2022	5	Ховд	Нарангуур	4297	1445	3152	0	0.0 СХК-2023	5	Ховд	Өндөрнамгал	3279	981	2318	0	0.0 СХК-2024
6	Дундговь	Ховь-Өлгий	3041	1074	2047	2	0.2 СХК-2021	6	Дундговь	Дундговь	3646	934	2712	4	0.5 СХК-2022	6	Дундговь	Сэлэнгэ	3293	1077	2216	0	0.3 СХК-2023	6	Дундговь	Рашаант	3244	1037	1617	4	0.4 СХК-2024
7	Өвөрхангай	Дундговь	8815	3038	3106	0	0.0 СХК-2021	7	Өвөрхангай	Дундговь	3911	4374	3217	0	0.0 СХК-2022	7	Өвөрхангай	Увс	1807	860	487	0	0.2 СХК-2023	7	Өвөрхангай	Наранхот	2628	831	2198	2	0.2 СХК-2024
8	Өвөрхангай	Баянгол	3033	987	2046	1	0.1 СХК-2021	8	Өвөрхангай	Дар	2976	991	1985	0	0.0 СХК-2022	8	Өвөрхангай	Сүхбаатар	4248	814	3332	4	0.3 СХК-2023	8	Өвөрхангай	Баянгол	2443	1018	1414	0	0.0 СХК-2024
9	Өвөрхангай	Ховд	4374	1211	3163	0	0.0 СХК-2021	9	Өвөрхангай	Өндөр-Улаан	6771	1152	4619	1	0.1 СХК-2022	9	Өвөрхангай	Жаргалант	4424	1302	3104	2	0.2 СХК-2023	9	Өвөрхангай	Итгэлтэр	5574	1206	4368	1	0.1 СХК-2024
10	Өвөрхангай	Ховд	3392	3390	0	0	0.0 СХК-2021	10	Өвөрхангай	Ховд	2929	1129	1800	30	4.0 СХК-2022	10	Өвөрхангай	Рэнгемтүвш	4884	883	4001	0	0.0 СХК-2023	10	Өвөрхангай	Өндөр-Улаан	2037	1246	1191	1	0.1 СХК-2024
11	Өвөрхангай	Баянхонгор	6965	2108	4258	2	1.0 СХК-2021	11	Өвөрхангай	Ховд	4465	1221	3244	18	1.0 СХК-2022	11	Өвөрхангай	Ховд	3923	1313	2610	1	0.0 СХК-2023	11	Өвөрхангай	Өндөр-Улаан	4129	1344	2482	3	0.3 СХК-2024
12	Өвөрхангай	Түшиг	1942	1218	624	0	1.0 СХК-2021	12	Өвөрхангай	Ховд	2978	2388	589	1	0.1 СХК-2022	12	Өвөрхангай	Шаран	4928	181	2198	45	4.1 СХК-2023	12	Өвөрхангай	Зүлхүүр	2842	1939	906	0	0.0 СХК-2024
13	Өвөрхангай	Дундговь	1628	318	1590	0	0.0 СХК-2021	13	Өвөрхангай	Мандуй	1674	322	1252	0	0.0 СХК-2022	13	Өвөрхангай	Өвдэр	2388	1438	950	0	0.0 СХК-2023	13	Өвөрхангай	Аюул	1551	403	1148	0	0.0 СХК-2024
14	Өвөрхангай	Сэлэнгэ	2021	1039	989	4	0.0 СХК-2021	14	Өвөрхангай	Ногоон	2959	786	2173	0	0.0 СХК-2022	14	Өвөрхангай	Ховд	1817	584	1238	1	0.2 СХК-2023	14	Өвөрхангай	Ногоон	1588	757	831	0	1.3 СХК-2024
15	Өвөрхангай	Өвөрхангай	3549	1238	4262	2	0.1 СХК-2021	15	Өвөрхангай	Ховд	2089	964	1123	0	0.0 СХК-2022	15	Өвөрхангай	Говь-Утгал	1993	872	891	1	0.4 СХК-2023	15	Өвөрхангай	Сэлэнгэ	2143	695	1448	4	0.0 СХК-2024
16	Өвөрхангай	Чулуудорхой	1638	674	1164	11	1.0 СХК-2021	16	Өвөрхангай	Мандуй	3344	984	2360	2	0.2 СХК-2022	16	Өвөрхангай	Чойбалсан	2719	272	1423	3	0.4 СХК-2023	16	Өвөрхангай	Баянгол	3183	1314	1769	3	0.3 СХК-2024
17	Өвөрхангай	Ховд	4928	1189	3739	0	0.0 СХК-2021	17	Өвөрхангай	Дундговь	3811	1133	2678	3	0.2 СХК-2022	17	Өвөрхангай	Баянхонгор	6848	898	4142	15	1.1 СХК-2023	17	Өвөрхангай	Сүхбаатар	3829	1039	2716	1	0.1 СХК-2024
18	Өвөрхангай	Дундговь	3073	1570	1503	0	0.0 СХК-2021	18	Өвөрхангай	Өндөр-Улаан	5820	1254	4566	3	0.2 СХК-2022	18	Өвөрхангай	Жаргалант	2242	685	1571	2	0.3 СХК-2023	18	Өвөрхангай	Баянхонгор	2383	1038	1342	4	0.3 СХК-2024

Төсөл хэрэгжих огноо

- 2021 онд эхний ээлжинд хэрэгжих 18 сум
- 2022 онд хэрэгжих 18 сум
- 2023 онд хэрэгжих 18 сум
- 2024 онд хэрэгжих 18 сум

Зүүхны түлш хангамжийн мэдээлэл

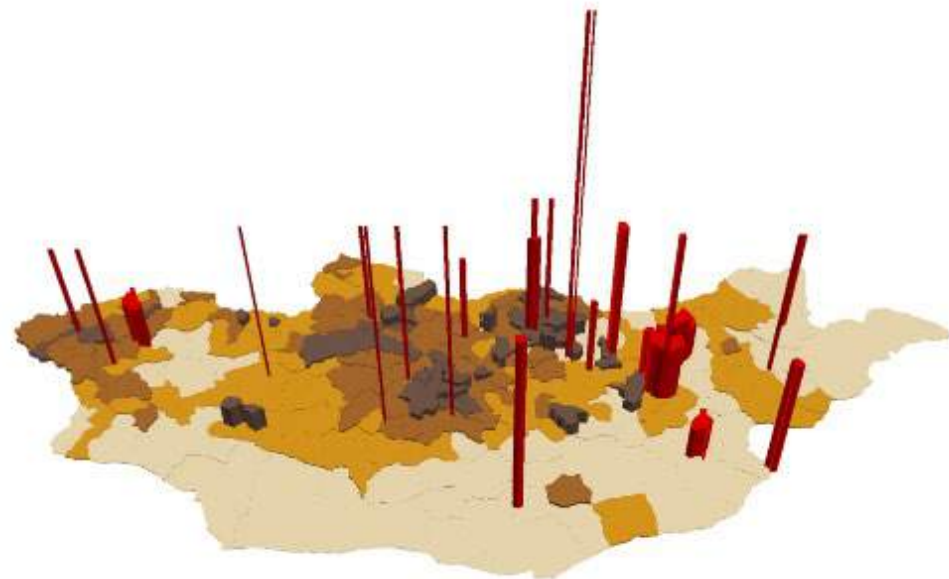
СУМЫН ТӨВИЙН ШИНЭЧЛЭЛ -16 СУМЫН ТӨСЛИЙН СУРГАМЖ

Дутагдалтай тал

- Байршлаа оновчтой сонгоогүй, жижиг сумдыг сонгосон
- Инженер-геологийн онцлог нөхцлийг сайн харгалзаагүй
- Инженерийн шугам сүлжээ ашиглах ашиглагч байгууллагыг тодорхойгүй
- Дулаан, цэвэр, бохир ус хэрэглэх үнэ тариф шийдэгдээгүй
- Тухайн орон нутгийн хэрэглэгчид тохируулсан хүчин чадал, технологитой цэвэрлэх байгууламжийн сонгох ,
- Цэвэрлэх байгууламжийг ашиглалт хариуцах ИТА-ыг орон нутагт бэлдээгүй% боловсон хүчин тутмаг.
- Орон нутгийн саналыг авч зургийн даалгаварт эхний ээлжинд шаардлагатай ажлуудыг тусгаагүй.
- Түлхүүр гардуулах гэрээний нөхцөлтэй зураг төсөлгүйгээр ажил эхлүүлсэн.
- Сумын төвийн ерөнхий төлөвлөгөө болон одоо байгаа байршлаар төрийн байгууллагууд болон айл өрхүүд хоорондоо харьцангуй алс хол байршилтай

Сайн тал

- Төвлөрсөн шугам сүлжээнд холбогдсноор Орон нутгийн иргэдийг амьдрах нөхцөл боломж сайжирсан.
- Төсвийн байгууллагууд, айл өрхийг хангахаас гадна орон нутагт жижиг дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хөгжүүлэх үүднээс үйлдвэрлэл-үйлчилгээний гудамж бий болгож, тэр дагуух бизнесийн байгууллагуудыг холбох хэрэгтэй.

Ус хангамж

Сумын төвийн Ус хангамжийн систем нь 1-2 гүний худаг, ус цэвэршүүлэх АЭРОМАГ, даралтат цамхаг, шугам сүлжээ, шугамд холбогдсон ухаалаг ус түгээх байр бүрдэх

- 1-2 гүний худаг, сургууль, эмнэлэг, ясли цэцэрлэг тусдаа худагтай байхыг зохицуулж ус хангамжийн нэгдмэл түгээх, хангах сүлжээ, гэр хорооллыг шугамд холбогдсон ус түгээх байрнаас хангах, Эскада системээр нэгдсэн ухаалаг удирдлагатай болгох хэрэгтэй
- Ихэнх сумдад усны чанар эрүүл ахуйн стандартын **шаардлага хангадаггүй тул** химийн ямарч бодис ашиглахгүй орчин үеийн ундны ус цэвэршүүлэх “АЭРОМАГ” төхөөрөмжтэй болгох өндрийн усан сан буюу даралтат цамхагтай багтаамж нь 8-10тн байхад болно, хэт том бол ус муудах талтай өндөр нь 20м байхад хангалттай, бөмбөрцөг хэлбэрийн дулаалгатай даралтат цамхаг байх нь өнгө үзэмжтэй, тулгуур нь ган хийцтэй байх нь зүйтэй.

Ариутгах татуурга

Ариутгах татуургын гол шугам, салбар шугамууд айл өрх, албан газрууд холбогдож болно, бохир ус цэвэрлэх биологийн бүрэн цэвэрлэгээний ухаалаг, энгийн байгууламж, цэвэрлэсэн усыг ашиглах хиймэл нуур цөөрөм зэргээс бүрдэнэ.

3 төрлийн хүчин чадалтай байгууламж байж болно.

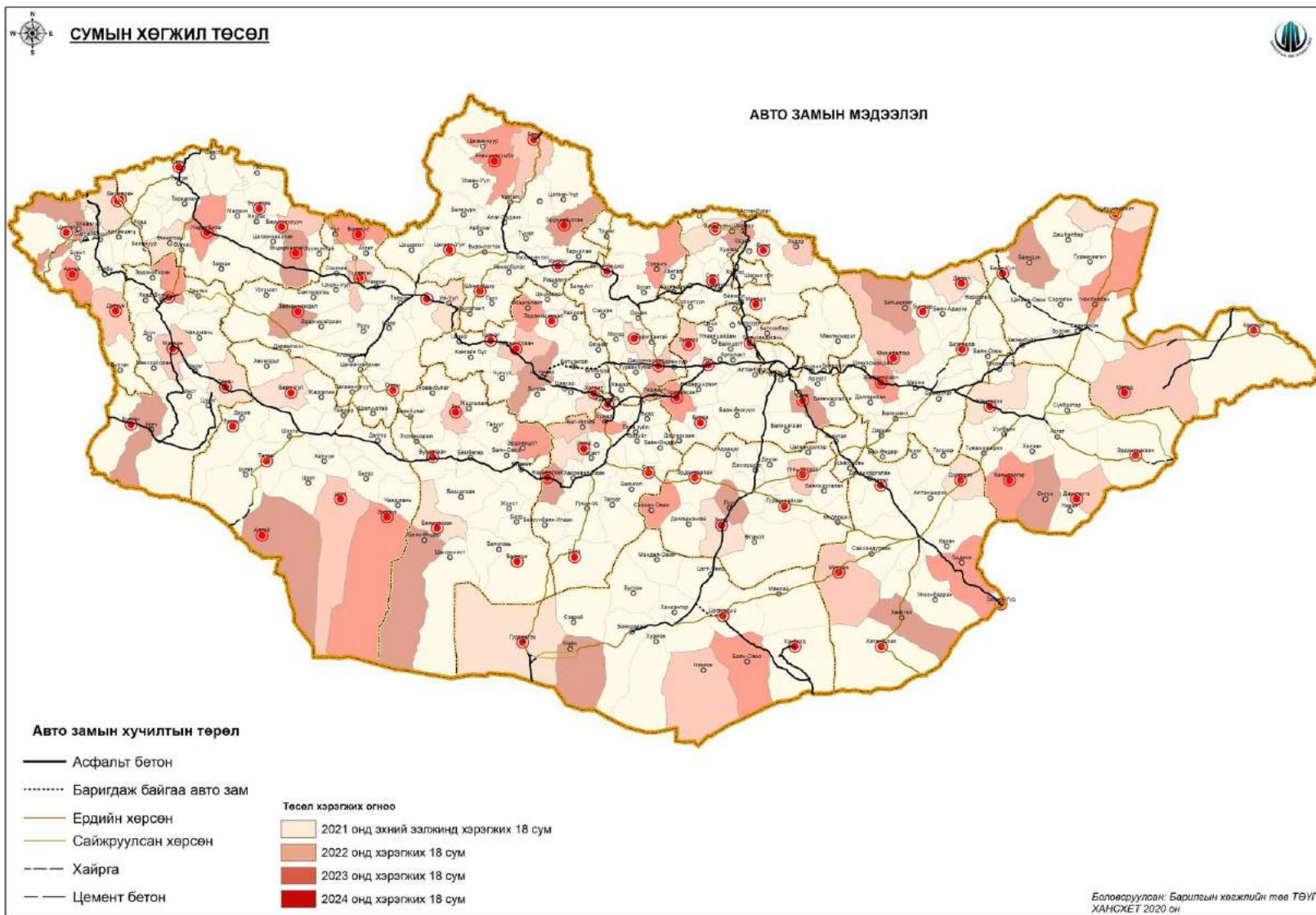
А. Хоногт $20\text{м}^3 \times 2$ ширхэг, харин жигдрүүлэх сангийн хэмжээ **$25\text{м}^3 = 400-600$** хүнтэй

Б. Хоногт $30\text{м}^3 \times 2$ ширхэг, харин жигдрүүлэх сангийн хэмжээ **$35\text{м}^3 = 601-1000$** хүнтэй

В. Хоногт $50\text{м}^3 \times 2$ ширхэг, харин жигдрүүлэх сангийн хэмжээ **$50\text{м}^3 = 1001-2000$** хүнтэй

С. Хоногт **50м^3 -ээс их = 2000-аас их** хүнтэй

Сумын авто зам

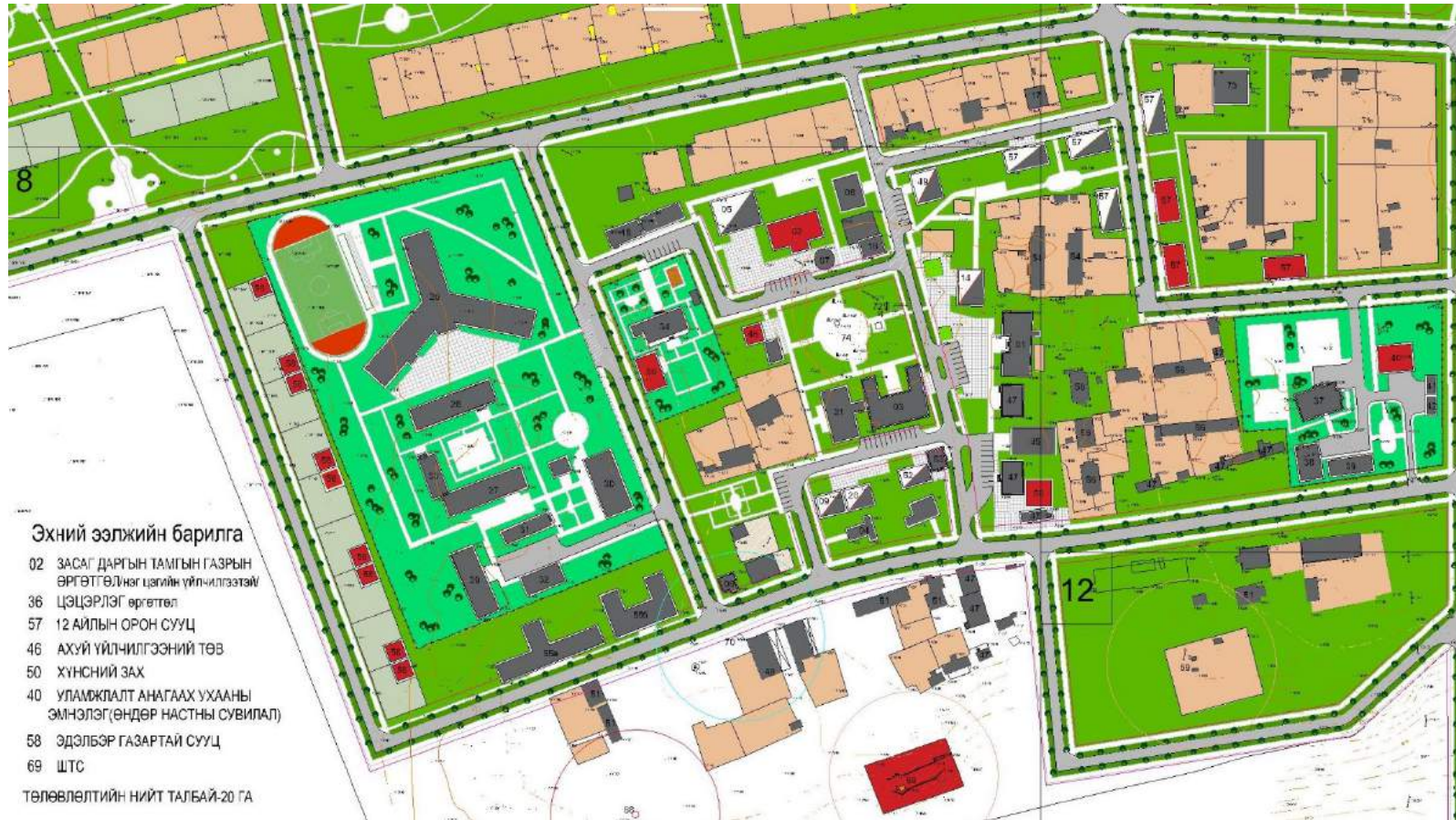

72 сумаас 29 сумын төвд хатуу
хучилттай автозамтай.

Эх сурвалж: ХАНСХЕТ
судалгаа, 2020

№	Байршил, сумаар	Урт, км	Нийт өртө г, сая төг	1 км замын өртөг	Он
1	Хэнтий, Өмнөдэлгэр	2.5	2500	1000.0	2019-2020
2	Төв, Эрдэнэсант	3.2	1300	406.3	2019-2021
3	Баян-Өлгий, Ногооннуур	2.4	2200	916.7	2019-2022
4	Завхан, Их-Уул	3	2000	666.7	2019-2023
5	Баян-Өлгий, Улаанхус	4	2800	700.0	2020-2021
6	Архангай, Ихтамир	1.7	2000	1176.5	2018-2019
7	Архангай, Өндөр-Улаан	1	800	800.0	2019
8	Төв, Эрдэнэсант	3.2	550	171.9	2019
9	Төв, Батсүмбэр	2			
10	Өвөрхангай, Хужирт	1	360	360.0	2011-2016
11	Өвөрхангай, Бат-Өлзий	1			
12	Өвөрхангай, Нарийнтээл	0.8			
13	Баян-Өлгий, Дэлүүн	1			
14	Ховд, Үенч	2			
15	Ховд, Манхан	1.2			
16	Ховд, Мянгад	1.4			
17	Увс, Өмнөговь	1.3	1300		
18	Увс, Баруунтуруун	1.5			
19	Сүхбаатар, Дарьганга	1.2			
20	Булган, Рашаант	0.8			
21	Хэнтий, Батширээт	1.5			
22	Хэнтий, Баяндун	0.24			
23	Хэнтий, Жаргалтхаан	0.5			
24	Говь-Алтай, Баян-Уул	0.38			
25	Говь-Алтай, Цогт	0.36			
26	Говь-Алтай, Баян-Уул	0.38			
27	Өмнөговь, Гурвантэс	3.8			
28	Хөвсгөл, Хатгал	2			
29	Хөвсгөл, Ханх	2			

Говь-Алтай аймгийн Баян-Уул сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний эхний ээлжийн барилга

- ЗДТГ-ын өргөтгөл /1 цэгийн үйлчилгээтэй/
- Хүүхдийн цэцэрлэгийн өргөтгөл /50 хүүхдийн/
- Уламжлалт анагаах ухааны эмнэлэг /өндөр настны сувилал 20 ортой/
- 12 айлын орон сууц /3 объект буюу 36 өрх/
- Ахуйн үйлчилгээний төв /20 ажилчин/
- Мах боловсруулах үйлдвэр /4 объект, 1.6 га/
- Хүнсний зах /1/
- Эдэлбэр газартай сууц /9 объект, 9 өрх/
- ШТС /1/

Эхний ээлжийн барилга хоорондын зай

ЗДТГазар одоогийн байгаа болон эхний ээлжийн ЗДТГ-ын өргөтгөл /1 цэгийн үйлчилгээтэй/ хоорондын зай - 1852 м

Хүн эмнэлэг одоогийн байгаа болон эхний ээлжийн уламжлалт анагаах ухааны эмнэлэг /өндөр настны сувилал/ хоорондын зай - 1100 м

Дүгнэлт: Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, барилгажилтын төслийг боловсруулж, байгууллага, өрхүүд нь хоорондоо хол зайтай бус цомхон төлөвлөлттэй хийх шаардлагатай

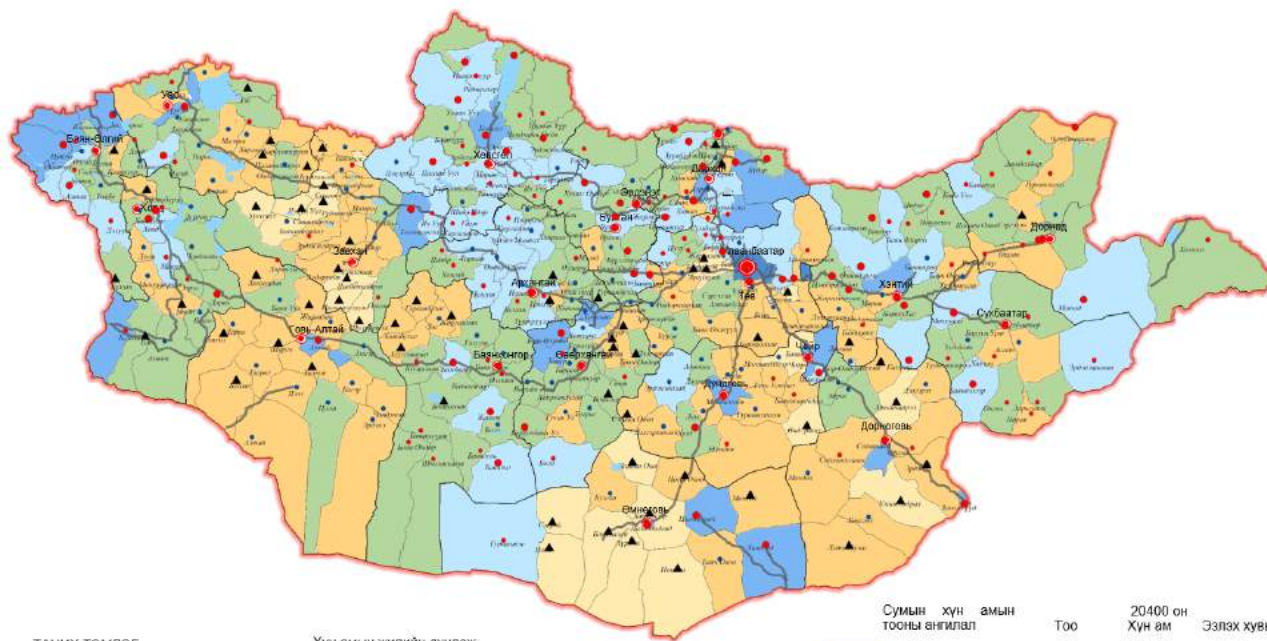
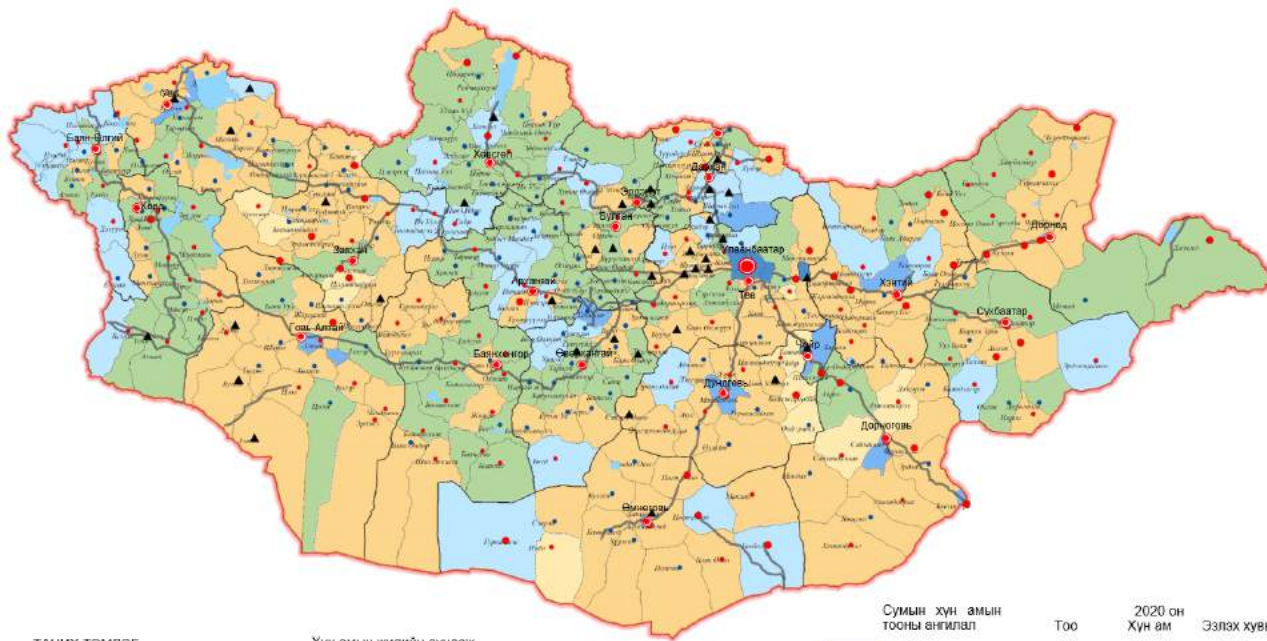
Хүн амын өсөлтийн хэтийн тооцоо, сумын нийт болон төвийн хүн амаар, 2030, 2040 оноор

№	Аймаг	Сумууд	Хүн амын тоо, 2020			Цэвэрлэх байгууламжид холбогдолт, 2020		СХХ-т багтах оноор	Хүн амын тоо, 2030			Хүн амын тоо, 2040			Төвийн хүн амын жилийн өсөлтийн хувь, 2020-2040
			Нийт	Төвийн	Хөдөөгийн	Өрх	Нийт өрхөд эзэх хувь		Нийт	Төвийн	Хөдөөгийн	Нийт	Төвийн	Хөдөөгийн	
1	Завхан	Их-Уул	6440	1081	5359	0	0.0	СХХ-2021	7494	1384	6110	8674	1602	7072	2.4
2	Говь-Алтай	Баян-Уул	3016	756	2260	0	0.0	СХХ-2021	3164	872	2292	3313	913	2400	1.0
3	Баян-Өлгий	Ногооннуур	6371	1909	4462	5	0.3	СХХ-2021	10822	3567	7255	14307	4716	9591	7.4
4	Ховд	Дарви	3027	565	2462	9	1.1	СХХ-2021	3578	735	2843	4208	864	3344	2.6
5	Увс	Өмнөговь	4671	1014	3657	0	0.0	СХХ-2021	5467	1305	4162	6318	1509	4809	2.4
6	Булган	Хишиг-Өндөр	3091	1074	2017	2	0.2	СХХ-2021	3144	1202	1942	3267	1249	2018	0.8
7	Өвөрхангай	Уянга	9567	5020	4547	5	0.2	СХХ-2021	10354	5976	4378	11265	6502	4763	1.5
8	Баянхонгор	Баянцагаан	3553	587	2966	1	0.1	СХХ-2021	3894	708	3186	4254	773	3481	1.6
9	Архангай	Хотонт	4374	1211	3163	0	0.0	СХХ-2021	4409	1343	3066	4487	1367	3120	0.6
10	Хөвсгөл	Хатгал	3360	3360	0	8	0.4	СХХ-2021	4225	4225	0	5210	5210	0	2.8
11	Төв	Батсүмбэр	6956	2748	4208	29	1.5	СХХ-2021	7533	3274	4259	8226	3575	4651	1.5
12	Сэлэнгэ	Түшиг	1842	1218	624	6	1.1	СХХ-2021	2507	1777	730	3388	2528	860	5.4
13	Дорноговь	Дэлгэрэх	1828	318	1510	0	0.0	СХХ-2021	1859	356	1503	1897	363	1534	0.7
14	Өмнөговь	Сэврэй	2021	1032	989	4	0.6	СХХ-2021	1960	1100	860	1820	1120	700	0.8
15	Дундговь	Луус	1873	654	1219	2	0.4	СХХ-2021	2003	750	1253	2140	820	1320	1.3
16	Дорнод	Чулуунхороот	1838	674	1164	11	1.9	СХХ-2021	2292	925	1367	2794	1127	1667	3.4
17	Сүхбаатар	Мөнххаан	4836	1180	3656	0	0.0	СХХ-2021	6021	1616	4405	7333	1968	5365	3.3
18	Хэнтий	Дадал	3073	1570	1503	6	0.6	СХХ-2021	3807	2140	1667	4660	2619	2041	3.3

МОНГОЛ УЛСЫН ХҮН АМЫН ӨСӨЛТ

2020 он

2040 он

- ТАНИХ ТЭМДЭГ
- Улсын хил
 - Аймгийн хил
 - Сумын хил
 - Аймгийн төв
 - Сумын төв
 - Хатуу хучилттай авто зам

Хүн амын жилийн дундаж өсөлт, хувиар

Өсөлтэй	2020	2040
▲ Бууралттай -1.68 - 0.0	35	64
● Өсөлтэй 0.01 - 1.00	134	107
● Өсөлтэй 1.01 - 2.00	114	92
● Өсөлтэй 2.01 - аас дээш	48	68

Сумын хүн амын тосны ангилал

Тосны ангилал	Тоо	2020 он Хүн ам	Эзлэх хувь
1500 хүртэлх	14	17,908	1.67
1501-3000	148	329,230	30.73
3001-5000	102	381,912	35.64
5001-10000	42	283,912	26.50
10000-аас дээш	3	58,493	5.46
21 аймгийн төвөөс бусад сумд	309	1,071,396	100.00

- ТАНИХ ТЭМДЭГ
- Улсын хил
 - Аймгийн хил
 - Сумын хил
 - Аймгийн төв
 - Сумын төв
 - Хатуу хучилттай авто зам

Хүн амын жилийн дундаж өсөлт, хувиар

Өсөлтэй	2020	2040
▲ Бууралттай -2.54 - 0.0	35	64
● Өсөлтэй 0.01 - 1.00	134	107
● Өсөлтэй 1.01 - 2.00	114	92
● Өсөлтэй 2.01 - аас дээш	48	68

Сумын хүн амын тосны ангилал

Тосны ангилал	Тоо	2040 он Хүн ам	Эзлэх хувь
1500 хүртэлх	25	30,074	2.24
1501-3000	98	224,875	16.72
3001-5000	113	444,603	33.05
5001-10000	58	397,317	29.54
10000-аас дээш	15	248,292	18.46
21 аймгийн төвөөс бусад сумд	309	1,345,151	100.00

Хотын хүн амын тооны ангилал	2020 он			2040 он		
	тоо	хүн ам	эзлэх хувь	тоо	хүн ам	эзлэх хувь
15 000 хүртэлх	2	25,663	1.18	0	-	0
15 001 - 20 000	4	68,152	3.12	1	15,637	0.51
20 001-50 000	13	400,476	18.35	13	422,733	13.66
50 001-100 000	1	86,547	3.97	5	343,766	11.11
100 001-500 000	1	101,909	4.67	2	272,390	8.80
500 001 дээш	1	1,499,140	68.71	1	2,039,156	65.91
Нийт	22	2,181,887	100.00	22	3,093,682	100.00

Хүн амын хэтийн төлөв
 2020 он **3.357.547**   2040 он **4.612.883**

Хүн амын нутагшилт суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төслийн хүрээнд бүлэг суурингийн тогтолцоотой уялдуулан Сумын төвийн хөгжлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх сумдыг **сонгох шалгуур үзүүлэлтүүд**, Завхан аймгийн жишээгээр

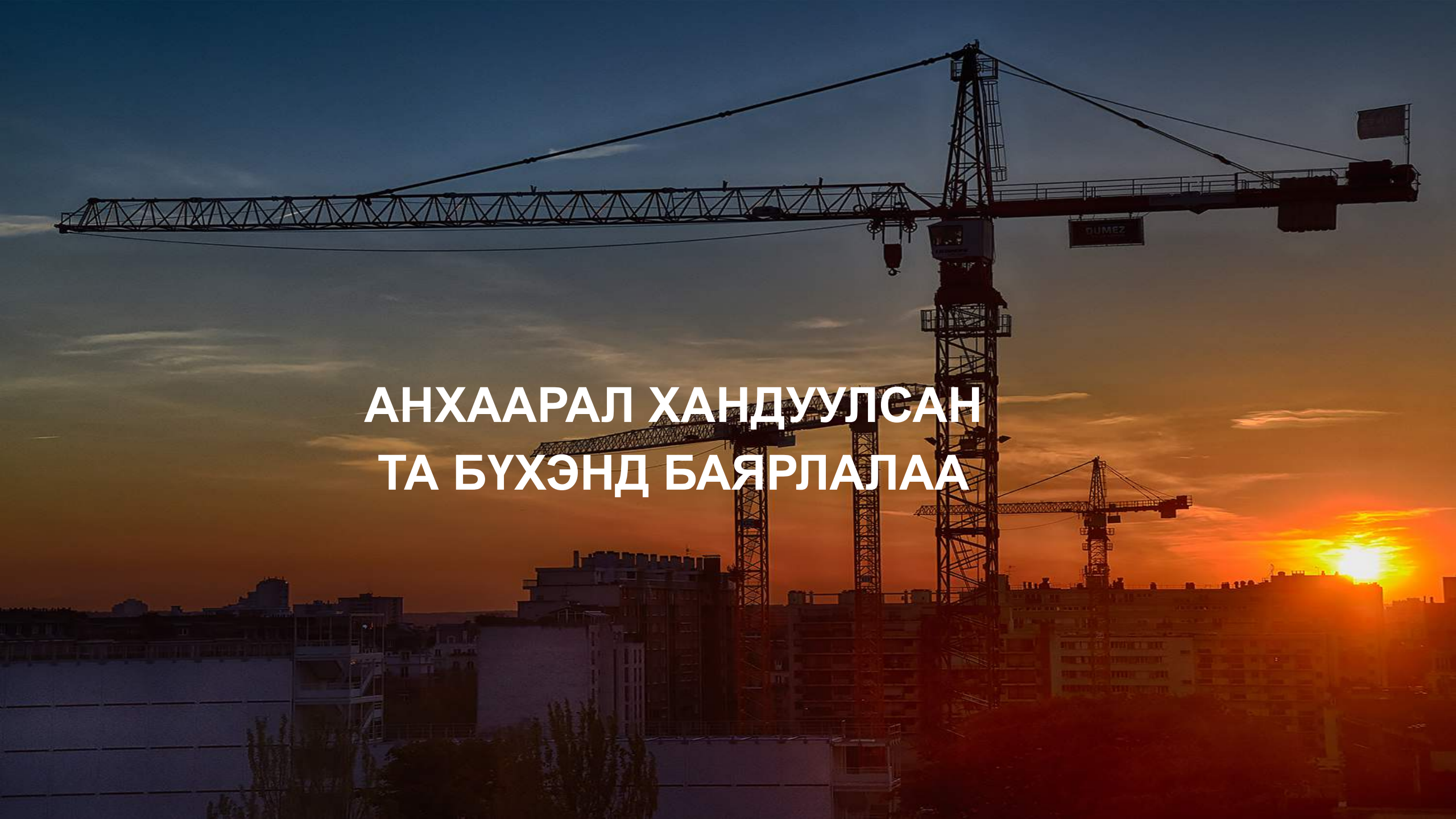
№	Сум, хот суурин газар	Хүн ам			Нийгмийн үйлчилгээний таталцал		Төв байршлын индекс	Инженерийн дэд бүтэц			Эдийн засгийн хөгжлийн төрөлжилт	Орон нутаг, олон нийтийн оролцоо, идэвхи	Нийт оноо (1-5 балл)
		Нийт хүн ам	Төвийн хүн ам	Боловсрол таталцал (100 хүнд ногдох сурагчид)	Эмнэлэг эмчлүүлэгсэд (100 хүнд ногдох)	Нийгмийн бусад дэд бүтэц	бусад суурин хүртэлх зай, км	Дэд бүтцийн төсөл арга хэмжээ хэрэгжсэн байдал	Нэгдсэн дулаан хангамж, цэвэр ус, цэвэрлэх байгууламжтай эсэх	Цэвэрлэх байгууламжид хамрагдсан өрхийн эзлэх хувь			
1	Улиастай	16232	16232	138,7	62.0	Аймгийн бүх нэгж	54	Тийм	Тийм	15,5	Үйлчилгээ, нийгэм, эдийн засаг	-	5
	Алдархаан	2924	892	21,3	5.3	Сумын эмнэлэг	73	Сумын төвийн шинэчлэл-16	Тийм	0,6	Агаарын тээвэр, МАА	-	3
	Идэр	2511	584	76,1	12.1	Сумын эмнэлэг	92	Үгүй	Үгүй	0,3	МАА	-	2,5
	Яруу	1994	396	29,3	7.5	Сумын эмнэлэг	70	Үгүй	Үгүй	0,2	МАА	-	2,0
	Цагаанхайрхан	1298	301	65,2	20.2	Сумын эмнэлэг	74	Үгүй	Үгүй	0	МАА	-	2,5
2	Тосонцэнгэл	9303	4561	105.7	24.1	Сум дундын эмнэлэг, бусад	52	Тийм	тийм	0,7	ХАА, модны аж ахуй	-	5
	Их-Уул	6435	1081	84,1	10.4	Сумын эмнэлэг	76	Үгүй	Үгүй	0	МАА	-	4
	Тэлмэн	2822	425	74,7	9.9	Сумын эмнэлэг	85	Үгүй	Үгүй	0	МАА	-	2,5

ХҮН АМЫН НУТАГШИЛТ СУУРЬШЛЫН ТОГТОЛЦООНЫ ХУВИЛБАР /БҮЛЭГ СУУРИН/

Бүлэг суурингийн тогтолцоог тодорхойлоход харгалзах шалгуур үзүүлэлтүүд -20

Аймаг	Сум	Төв байршил		Хүн амын тоо				Төвийн хүн ам	Хотжилт, %	Газар нутаг, км2	Багийн тоо	Сургууль					Эмнэлэг			Хот байгуулалтын үнэлгээ	Нийгмийн дэд бүтэц	
		Бусад сумд хүртэлх Нийлбэр зай	Төвөөс сум хүртэл зай	2000	2010	2020	Өсөлт % 2010/2020					Ангилал	Суралцах насны хүүхэд	Сурч буй хүүхэд	Хамран сургалтын хувь	Суудлын тоо	Орны эргэлт	Орны тоо	Эмчлүүлэгсэд			Нийт хүн амд эмчлүүлэгсдийн эзлэх %
Завхан	Тосонцэнгэл	103	0	9,860	7,606	9,438	2.41	6552	65	2672	7	А	2246	2366	105.4	1560	29.1	86	2503	26.5	3.4	СДЭ, ОБХ, цагдаа, шүүх, прокурор

**АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАН
ТА БҮХЭНД БАЯРЛАЛАА**

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЯАМ

Орон нутгийн дулаан хангамжийн өнөөгийн байдал

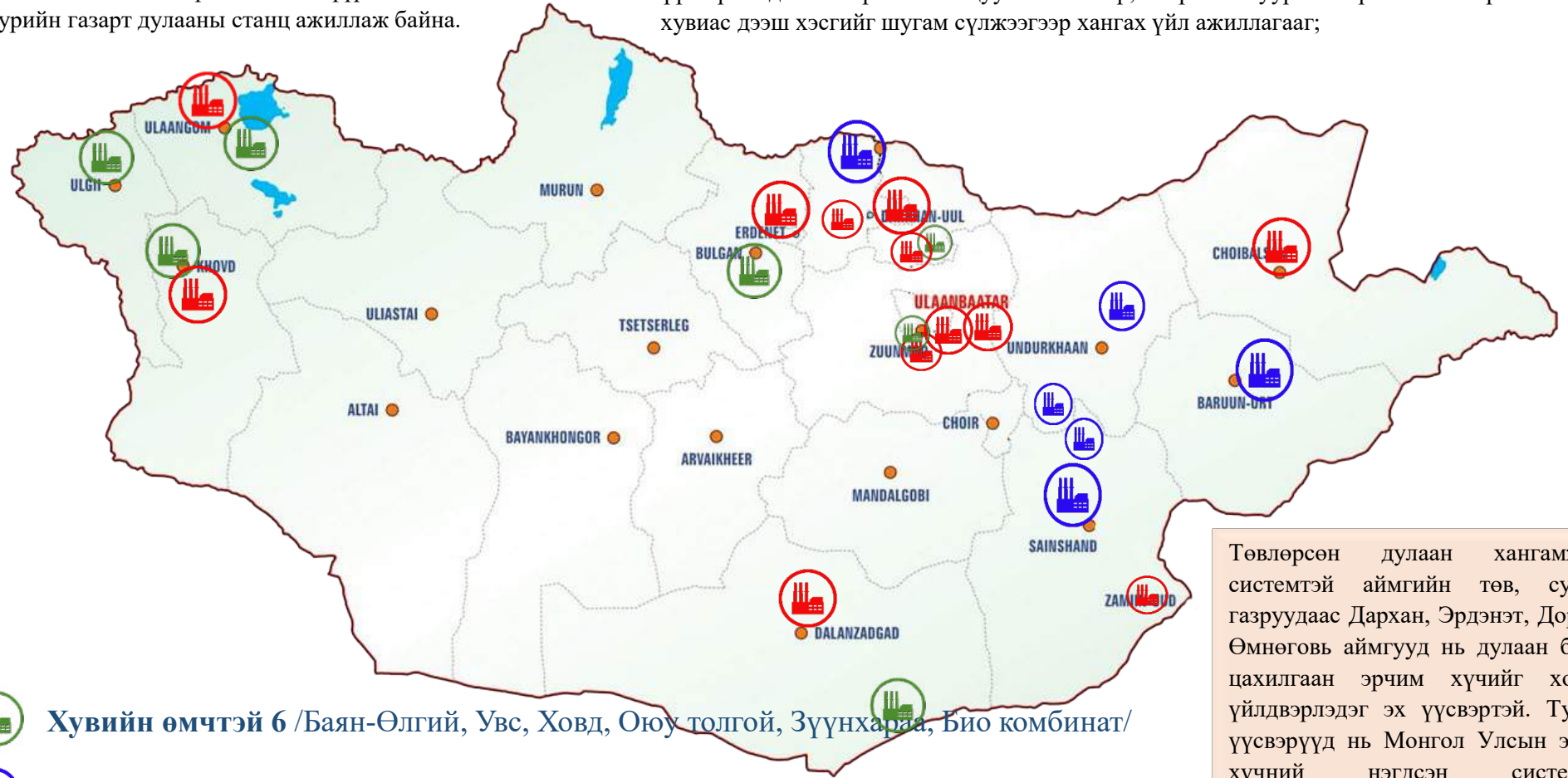
Эрчим хүчний яам
Эрчим хүчний бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар
Дулааны хэлтсийн дарга
Т.Батдондог

ТӨВЛӨРСӨН ДУЛААН ХАНГАМЖИЙН СИСТЕМТЭЙ АЙМГИЙН ТӨВ, ТОМООХОН СУУРИН ГАЗРУУД

Монгол Улсын 21 аймгийн төвөөс 4 аймаг нь дулааны цахилгаан станцтай, 8 аймаг нь дулааны станцтай байна. Мөн Нийслэл Улаанбаатар хотын 2 дүүрэг болон 6 аймгийн 10 суурийн газарт дулааны станц ажиллаж байна.

Эрчим хүчний тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.11-д “Төвлөрсөн дулаан хангамж” гэж дулаан, цахилгааныг хослон үйлдвэрлэдэг болон дулааныг дангаар үйлдвэрлэдэг эх үүсвэрээс диспетчерийн зохицуулалттайгаар, эсхүл төв суурин газрын нийт хэрэглээний 50 хувиас дээш хэсгийг шугам сүлжээгээр хангах үйл ажиллагааг;

Төвлөрсөн дулаан хангамжийн системтэй аймгийн төв, суурин газруудаас Дархан, Эрдэнэт, Дорнод, Өмнөговь аймгууд нь дулаан болон цахилгаан эрчим хүчийг хослон үйлдвэрлэдэг эх үүсвэртэй. Тус эх үүсвэрүүд нь Монгол Улсын эрчим хүчний нэгдсэн системийн бүрэлдэхүүнд хамаардаг.

1251 Гкал/ц
 Эх үүсвэрийн нийлбэр чадал

911.8 Гкал/ц
 Холбогдсон хэрэглээ, тооцоот ачааллаар 2020-2021 он

965,450 тн/жил
 Нүүрсний хэрэглээ

Хүчин чадал хэт ачаалагдсан 113-147%
 Налайх, Хөвсгөл, Ховд, Сэлэнгэ, Дорноговь, Шарын голын дулааны станцууд

Хувийн өмчтэй 6 /Баян-Өлгий, Увс, Ховд, Оюу толгой, Зүүнхараа, Био комбинат/

Орон нутгийн өмчтэй 6 /Дорноговь, Сэлэнгэ, Сүхбаатар, Бор-өндөр, Бэрх, Их хэт/

Төрийн өмчтэй 13 /Дархан, Эрдэнэт, Дорнод, Өмнөговь, Налайх, Багануур, Шарын гол, Хөвсгөл, Ховд, Увс, Хөшгийн хөндий, Хөтөл, Замын-Үүд/

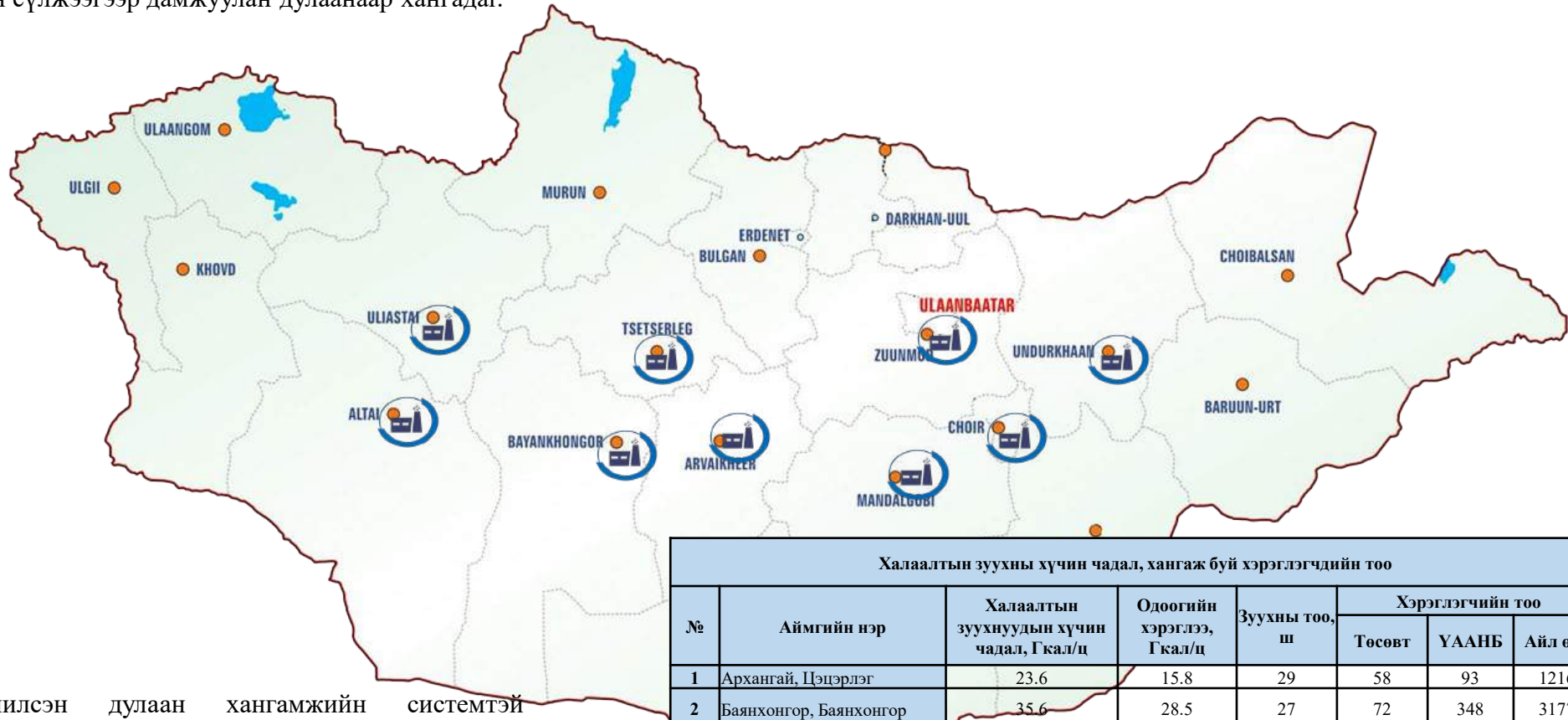
ХЭСЭГЧИЛСЭН ДУЛААН ХАНГАМЖИЙН СИСТЕМТЭЙ АЙМГИЙН ТӨВҮҮД

Монгол Улсын 21 аймгийн төвөөс 9 аймаг нь хэсэгчилсэн дулаан хангамжийн системтэй байна. Нэг ба хэсэг хэрэглэгчдийг тусдаа байрлах нэг эх үүсгүүрээс багахан сүлжээгээр дамжуулан дулаанаар хангадаг.

..... Гкал/ц
 Эх үүсвэрийн нийлбэр чадал

..... Гкал/ц
 Холбогдсон хэрэглээ, тооцоот ачааллаар 2020-2021 он

..... тн/жил
 Нүүрсний хэрэглээ

Хэсэгчилсэн дулаан хангамжийн системтэй аймгуудын хувьд эх үүсвэр талдаа хүчин чадлын хувьд нөөцтэй харагдаж байгаа боловч аймгийн төвийн зарим зуухны газрууд нь харилцан адилгүй хэрэглээг хангаж байгаагаас шалтгаалан хэрэглэгдэд очиж буй дулааны эрчим хүчний чанар, хүртээмж хангалтгүй байдаг.

Халаалтын зуухны хүчин чадал, хангаж буй хэрэглэгчдийн тоо							
№	Аймгийн нэр	Халаалтын зуухнуудын хүчин чадал, Гкал/ц	Одоогийн хэрэглээ, Гкал/ц	Зуухны тоо, ш	Хэрэглэгчийн тоо		
					Төсөвт	ҮААНБ	Айл өрх
1	Архангай, Цэцэрлэг	23.6	15.8	29	58	93	1216
2	Баянхонгор, Баянхонгор	35.6	28.5	27	72	348	3177
3	Говь-Алтай, Алтай	34.5	22.5	21	12
4	Говь-Сүмбэр, Чойр	15.6	13.0	17	14	50	1166
5	Дундговь, Мандалговь	15.5	29	30	42	1093
6	Завхан, Улиастай	29.2	20.4	37	57	116	1158
7	Өвөрхангай, Арвайхээр	35.0	31.7	43	62	134	2509
9	Төв, Зуунмод	31.4	23.5	34	48	195	3065
10	Хэнтий, Чингис	21.8	15.3	33	56	123	1679
	Нийт	226.7	186.2	270	409	1101	15063

219

Нэгдсэн халаалтад шилжүүлсэн сум, суурин газрын тоо

97

Нэгдсэн халаалтад шилжээгүй сум, суурин газрын тоо

649.8 Гкал/ц

Халаалтын зуухнуудын нийлбэр чадал

445.0 Гкал/ц

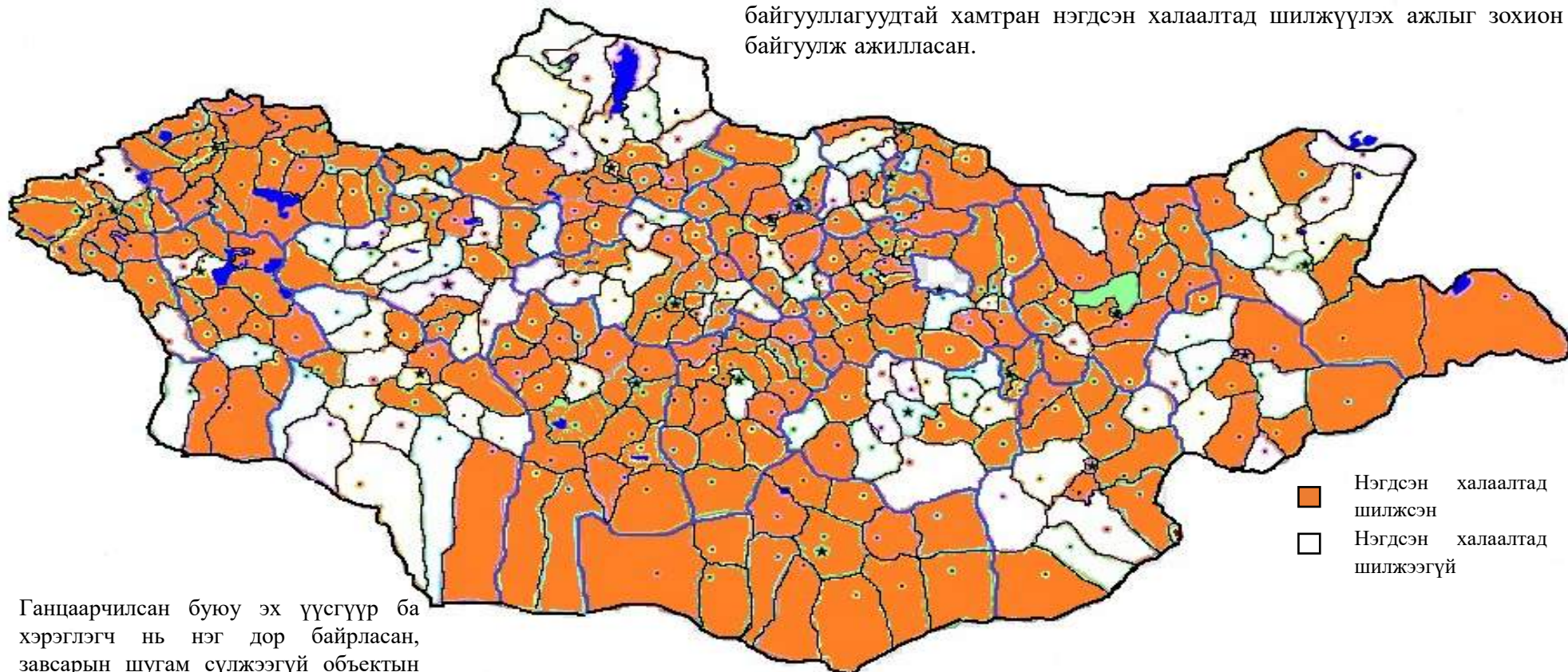
Холбогдсон хэрэглээ, тооцоот ачааллаар 2020-2021 он

393,750 тн/жил

Нүүрсний хэрэглээ

Улаанбаатар хот болон аймгийн төвүүдээс гадна 316 сум, суурин газар байдаг.

Аймаг, сумдын засаг дарга нар дулаан хангамжийн үйл ажиллагаагаа сайжруулах зорилгоор орон нутгийнхаа ус, дулаан хангамж хариуцсан ОНӨҮГ болон тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран нэгдсэн халаалтад шилжүүлэх ажлыг зохион байгуулж ажилласан.

Нэгдсэн халаалтад шилжсэн
 Нэгдсэн халаалтад шилжээгүй

Ганцаарчилсан буюу эх үүсгүүр ба хэрэглэгч нь нэг дор байрласан, завсарын шугам сүлжээгүй объектын галлагаатай 97 сум байна.

Нэгдсэн халаалтад шилжүүлсэн сумдуудын хувьд дулааны эрчим хүчний чанар хүртээмжид анхаарах, үйлчилгээний хамрах хүрээг өргөжүүлэх, халаалтын зуух болон шугам сүлжээний тогтвортой, найдвартай ажиллагаагаа бүрэн хангах зэрэг зохион байгуулалтын арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлж тухайн орон нутгийнхаа хөгжлийн үндсэн суурь дэд бүтэц нь болж ажиллах шаардлагатай байна.

НЭГДСЭН ХАЛААЛТАД ШИЛЖҮҮЛСЭН СУМ, СУУРИН ГАЗРЫН ТАЛААРХ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

198

Нэгдсэн халаалтад шилжүүлсэн сум, суурин газрын дулаан хангамжийг хариуцан ажиллаж буй аж ахуйн нэгж

Дулаан хангамжид холбогдосон хэрэглэгчдийн тоо

№	Аймгийн нэр	Сум, суурин газрын тоо	Нэгдсэн халаалтын зуухтай сумдын тоо	Хариуцдаг аж ахуйн нэгжийн тоо	Зуухны тоо	Халаалтын зуухнуудын нийлбэр чадал /Гкал/ц/	Хангадаг хэрэглээ, тооцоот ачааллаар /Гкал/ц/	Нүүрс ний жилийн хэрэглээ тн/жил	Холбогдох хэрэглэгчийн тоо				Нэгдсэн халаалтын зуухгүй сумдын тоо
									Төсөвт	ААНБ	Айл өрх	Нийт	
1	Архангай	18	9	5	14	12.0	7.5	8500.0	40	36	64	140	9
2	Баянхонгор	19	18	13	36	32.0	26.5	8700.0	96	92	295	483	1
3	Баян-Өлгий	14	11	11	29	23.0	15.0	12500.0	58	43	25	126	3
4	Булган	16	12	8	17	22.0	10.0	12,300.0	85	109	126	320	4
5	Говь-Алтай	17	6	5	12	8.0	3.5	5,000.0	29	12	61	102	11
6	Говь-Сүмбэр	3	3	4	32	21.0	20.0	22,277.0	30	120	1079	1229	-
7	Дархан-Уул	4	4	6	26	26.00	22.5	20,500.0	41	143	1459	1643	-
8	Дорнод	13	4	5	7	13.0	5.1	7,300.0	12	1	0	13	9
9	Дорноговь	13	8	3	48	58.5	25.5	34,666.0	85	255	3217	3557	5
10	Дундговь	14	4	4	8	6.0	3.6	5,200.0	26	5	5	36	10
11	Завхан	23	11	10	25	18.0	15.0	9,800.0	26	9	26	61	12
12	Орхон	1	1	1	4	4.0	3.2	1,850.0	5	10	200	215	-
13	Өвөрхангай	18	18	25	64	45.6	36.6	21,228.0	146	132	625	903	-
14	Өмнөговь	14	14	17	50	64.0	48.0	27,985.0	111	257	856	1224	-
15	Сүхбаатар	12	6	7	16	20.8	16.3	15,420.0	8	11	7	26	6
16	Сэлэнгэ	16	9	15	15	43.0	34.0	40,701.0	117	267	2421	2805	7
17	Төв	26	24	9	61	62.0	30.0	38,297.0	126	162	589	877	2
18	Увс	18	18	17	29	30.6	11.7	20,600.0	96	56	214	366	0
19	Ховд	16	12	12	17	23.00	14.0	14,120.0	67	89	149	305	4
20	Хөвсгөл	23	12	11	30	32.00	24.0	16,339.0	69	172	155	396	11
21	Хэнтий	18	15	10	32	85.3	72.3	50,463.0	83	71	1253	1407	3
	Нийт	316	219	198	572	649.8	444.3	393,746.0	1356	2052	12826	16234	97

ОРОН НУТГИЙН ДУЛААН ХАНГАМЖИЙГ САЙЖРУУЛСАН ЗОРИЛГООР ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БУЙ ТӨСӨЛ АРГА ХЭМЖЭЭ

Бодлогын баримт бичгийн хүрээнд

Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр

- 2.1.12. Аймаг, сумын эрүүл мэндийн байгууллага, эмнэлгүүдийн барилга байгууламж, дэд бүтцийг сайжруулан стандарт, чанарын шаардлага хангасан тэгш хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг үзүүлэх орчныг бүрдүүлнэ.
- 3.5.3. Төвлөрсөн хот, сум, суурин газарт дулааны эх үүсвэр шинээр барих, өргөтгөх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж, дулаан хангамжийн чанар хүртээмж, ард иргэдийн ая тухтай амьдрах нөхцөлийг сайжруулна. /Завхан, Говь-Алтай, Баянхонгор, Өвөрхангай, Архангай, Дундговь, Говьсүмбэр, Төв, Сүхбаатар, Хэнтий аймагт дулааны станц барина./

2. Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого /2015-2030/

- 3.1.6. Сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, уламжлалт эрчим хүчний байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах.
- 3.2.1.4. хот, суурин газрын дулаан хангамжийн чанар, хүртээмжийг сайжруулах, дулаан хангамжийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх

3. “АЛСЫН ХАРАА-2050” Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

- 4.2.39. Хот, сум, суурин газрын дулаан хангамжийн чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор дулааны эх үүсвэр, дулааны шугам сүлжээний өргөтгөл шинэчлэл хийнэ.
- 4.2.42. Эх үүсвэрийн чадлын баланстай уялдуулан нар, салхи, ус, биомасс, шингэн болон хийн түлш, газрын гүний дулаан, түлшний элемент, бусад шинэ эх үүсвэрийг ашиглана.

ДУЛААНЫ ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ АНХДАГЧ НӨӨЦ

Шингэн түлш

- импортоор авдаг
- Нүүрснээс шингэн түлш гаргах төсөл яригдаж байгаа

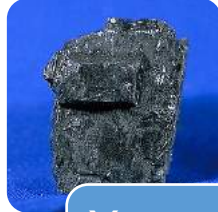
Биомас

- Нөөц багатай
- Эрчим хүчний түлш болох боломж

Байгалийн хий

- импортоор авдаг
- Байгалийн хийн нөөцтэй нь тогтоогдсон, хараахан олборлолт

Хатуу түлш

- Нүүрс
- Мод
- Нүүрсээр баялаг

Сэргээгдэх эрчим хүч

Нар Газрын гүний дулаан

Нарны нөөцөөр Баялаг

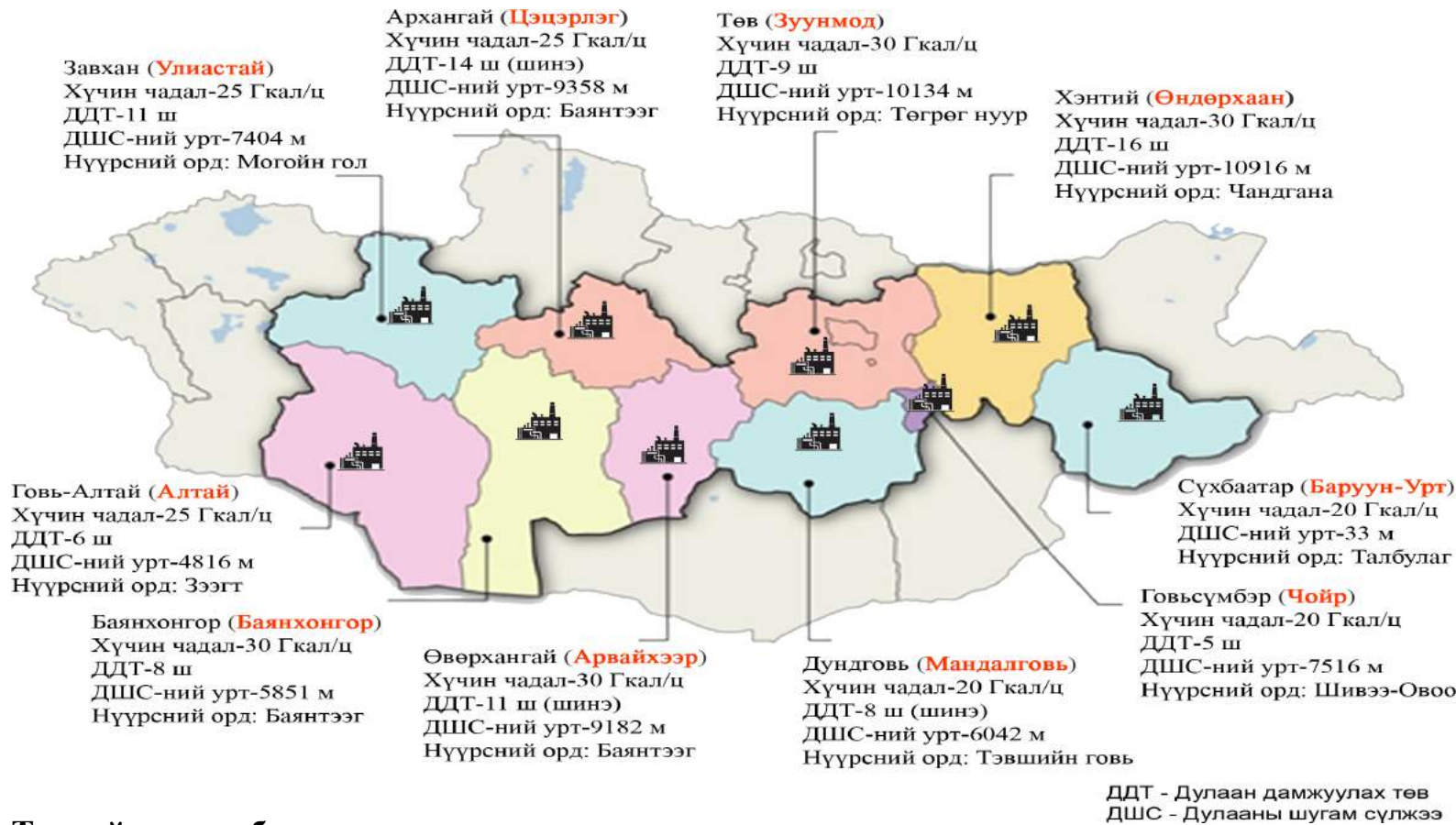
Эрчим хүчний нөөцийг ашиглах нь

Халаалт, салхилуур, хэрэгцээний халуун ус

Дулаан хангамжийн системийг шинэчлэхэд анхаарах зарчим

- Бие даасан халаалтын систем, хэсэгчилсэн дулаан хангамжийн системүүдийн үр ашгийг дээшлүүлэх, үр ашиггүй бие даасан системээс хэсэгчилсэн ДХС рүү, хэсэгчилсэн ДХС-ээс төвлөрсөн дулаан хангамжийн системд шилжүүлэх
/технологийг шингээх замаар үр ашгийг дээшлүүлэх/
- Байгаль орчинд ээлтэй технологийг нэвтрүүлэх
- Эрчим хүчний хэмнэлттэй технологийг сонгох
- Сэргээгдэх эрчим хүчийг түлхүү ашиглах
- Үнэ тарифын оновчтой зохицуулалттай байх

Төслийн ач холбогдол:

- 424 аж ахуйн нэгж, 374 төсөвт байгууллага, 2119 орон сууцыг дулааны эрчим хүчээр хангана.
- Шинээр 1400 хүний ажлын байр бий болно.
- Айл өрхийн ая тухтай амьдрах нөхцөл хангагдана.
- Аймгийн төвүүдийн агаарын бохирдлыг бууруулна.

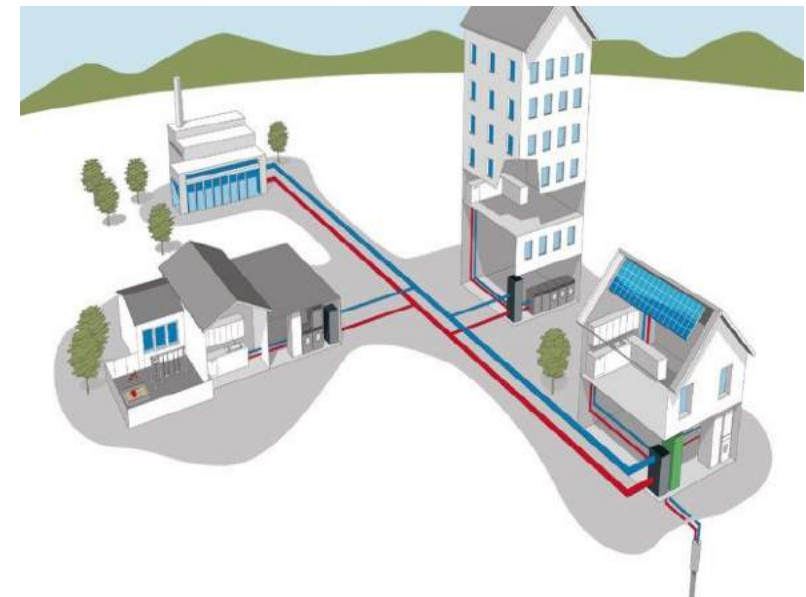
Байршил: Архангай, Баянхонгор, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Сүхбаатар, Төв, Хэнтий аймгийн төв

Санхүүжилт: 421.2 тэрбум төгрөг /БНСУ-ын Засгийн газрын зээл/

ТЭЗҮ, Зураг төсөл: ТЭЗҮ-тэй, түлхүүр гардуулах гэрээний нөхцөл

Хүчин чадал: Нийт 255 Гкал/ц хүчин чадалтай 10 дулааны станц баригдана. 7 аймгийн гүйцэтгэгчтэй гэрээ байгуулагдсан.

Хэрэгжих хугацаа: 2020-2024

Ховд аймгийн төвийн дулааны станцын суурилагдсан хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх өргөтгөлийн төсөл

Батлагдсан төсөв: 8.2 тэрбум төгрөг

Хэрэгжих хугацаа: 2020-2024

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутаг дэвсгэрт байрлах Бэрх тосгонд 21 МВт-ын хүчин чадалтай дулааны станц шинээр барих

Батлагдсан төсөв: 8.2 тэрбум төгрөг

Хэрэгжих хугацаа: 2020-2024

Нэгдсэн халаалтын шугам сүлжээ /Хэнтий, Хэрлэн сум, Тахилгат тосгон/

Батлагдсан төсөв: 730.9 сая төгрөг

Хэрэгжих хугацаа: 2021-2022

Дархан баг чиглэлийн дулааны шугамын өргөтгөл / Дархан-Уул, Шарын гол сум

Төсөв: 941,4 сая төгрөг

Хэрэгжих хугацаа: 2022-2022

Халаалтын зуухны өргөтгөл / Ховд, Зэрэг сум/

Төсөв: 600,0 сая төгрөг

Хэрэгжих хугацаа: 2022-2023

Сумын төвийн байгууллагуудын дулаан хангамжийн систем / Хэнтий, Баян-Овоо сум/

Төсөв: 610,4 сая төгрөг

Хэрэгжих хугацаа: 2022-2022

Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны 63 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого /2015-2030/”-ын баримт бичигт тусгаснаар айл өрх, аж ахуйн нэгж, алслагдсан суурин баг, бие даасан хэрэглэгчийн эрчим хүчний хангамжид нар, салхи, биомасс, шингэн болон **хийн түлш**, газрын гүний дулаан, түлшний элемент, бусад шинэ эх үүсвэрийг ашиглах, илүүлэл эрчим хүчээ сүлжээнд нийлүүлэхийг дэмжих зорилтыг дэвшүүлсэн.

▪ХИЙН ТҮЛШНИЙ АШИГЛАЛТЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ:

Монгол оронд нүүрсний уурхайн давхаргад тарсан метанаас өөр шатдаг хийн нөөц одоогоор илрээгүй байна. Нүүрсний давхаргын метан олборлох асуудал яригдаж байгаа ч одоогоор эхлээгүй юм.

Монгол улсад өргөн хэрэглэж буй хийн түлш нь LPG буюу шингэрүүлсэн нефтийн хий юм. LPG-н үндсэн бүрэлдүүлэгч нь пропан (C3H8), бутан (C4H8) байдаг. Хийн түлшийг Орос улсаас импортоор “Дашванжил” ХХК, “Юнигаз” ХХК, “Торгаз” ХХК гэх мэт компаниуд авч байна.

▪ДУЛААН ХАНГАМЖИЙН ЭХ ҮҮСВЭРТ ХИЙН ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ:

2018 оны “Агаарын бохирдлыг бууруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 43 дугаар тогтоол, “Түүхий нүүрс хэрэглэхийг хориглох тухай” 62 дугаар тогтоол болон түүнтэй холбоотой бусад тогтоол шийдвэрийг хэрэгжүүлэн ажиллах хүрээнд дараах төсөл арга хэмжээнүүд хэрэгжиж байна.

- ✓ Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд байрлаж буй нийт 53 сургууль, цэцэрлэгийн нам даралтын зуухнуудыг хийн халаалтын дэвшилтэт техник технологиор солих ажлыг хэрэгжүүлж байна. Тус ажлын гүйцэтгэгчээр “Газком” ХХК, “Юнигаз” ХХК, “Дашваанжил” ХХК-иуд хийн халаалтын тоног төхөөрөмжүүдийг суурилуулах ажлыг хийж байгаа бөгөөд 45 цэгт суурилуулсан байна.
- ✓ Мөн “М Си Эс Кока Кола” ХХК-ийн үйлдвэрийн халаалт дулаан болон үйлдвэрийн технологийн уурын хэрэгцээг хангахын тулд хийн түлшээр ажилладаг зуухнууд бүхий шинэ зуухны газрыг барьж ашиглалтад оруулсан.
- ✓ “Таван толгой түлш” ХХК нь зүүн бүсэд баригдаж байгаа шахмал түлш боловсруулж хатаахад шаардлагатай уурын хэрэгцээг хангахын тулд хийн түлшээр ажилладаг зуух суурилуулж байна.
- ✓ “Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтыг дэмжих хөтөлбөр” төслийн 2-р үе шатны Дэнжийн мянга дэд төвийн хүрээнд баригдахаар судлагдаж буй 40 Гкал/ц хүчин чадалтай хийгээр ажилладаг дулааны станцын төслийн талаар хэлэлцэгдэж байгаа.

ХИЙГЭЭР АЖИЛЛАДАГ ДУЛААНЫ ЭХ ҮҮСВЭРИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТАЛААР

Хийн дулаан хангамжийн эх үүсвэрийн 1 МВт-д оруулах хөрөнгө оруулалтын хэмжээ нь ойролцоогоор 272.0 мянган ам.доллар буюу 785.9 орчим сая төгрөг байгаа нь бусад ижил төстэй сүүлийн жилүүдэд барьж ашиглалтад оруулахаар төлөвлөсөн нүүрсээр ажилладаг дулааны станцуудтай хөрөнгө оруулалтын өртөгтэй харьцуулахад дундаж хэмжээнд байна.

Хийн түлшийг ашиглахад байгаль экологи ба хүрээлэн буй орчинд хор хөнөөл бага, агаар мандалыг бага хэмжээгээр бохирдуулдаг, дотоод хэрэглээний цахилгаан эрчим хүчний зарцуулалт, ажиллах хүчний болон засварын зардал бага байдаг сайн талтай ч нүүрстэй харьцуулахад түлшний өртөг өндөр, үнэ хэлбэлзэлтэй тогтворгүй байдаг сул талтай байна.

Дулааны эх үүсвэрийн ашиглалтын зардлын ихэнх хувийг түлшний зардал эзэлдэг.

Хийн түлшний үнэ: Ахуйн газ- 2600 төг/кг, Авто газ – 1300 төг/кг (дулаан гаргах чадвар 11240 ккал/кг, нүүрснээс 3.3 дахин их)

Багануурын нүүрсний үнэ: 34100 төг/тн буюу 34.1 төг/кг (дулаан гаргах чадвар 3860 ккал/кг)

№	Эх үүсвэр	Түлшний төрөл	СХЧ (МВт)	Нийт ХО (мян.ам.\$)	Нэгжийн өртөг (1 МВт/мян.ам.\$)	Тайлбар
1	Сэлбэ ДС	Нүүрс	28	6,710.0	239.6	ТЭЗҮ
2	10 аймгийн ДС (дундаж)	Нүүрс	30	8,312.3	277.1	ТЭЗҮ
3	Дэнжийн мянга ДС	Хий	46	12,044.0	261.8	Төслийн судалгаа
4	“М Си Эс Кока Кола” ХХК	Хий	18	5,600.0	311.1	ТЭЗҮ
5	Газком ХХК (16 байршил) жижиг зуух	Хий	5.2	801.0	154.0	Төслийн судалгаа

№	Эх үүсвэр	Үйлдвэрлэх ДЭХ (мян.Гкал)	Түлшний бодит зарцуулалт (жил.тн)	Жишмэл түлшний хувийн зарцуулалт (кг.ж/ккал)	Түлшний үнэ (төгрөг)	Түлшний зардал (мян.төг жил)	1 Гкал ДЭХ үйлдвэрлэх түлшний зарцуулалт (кг/Гкал)	1 Гкал ДЭХ үйлдвэрлэх түлшний зардал (мян.төг/Гкал)	9.6 дахин өндөр
1	Сэлбэ ДС	148.3	49,842.0	168.1	47,060.0	2,345,564.5	336.1	15.8	
2	10 аймгийн ДС (дундаж)	153.0	45,000.0	147.1	47,060.0	2,117,700.0	294.1	13.8	
3	Дэнжийн мянга ДС	59.2	5,664.9	153.7	1,600,000.0	9,063,867.2	95.7	153.1	
4	“М Си Эс Кока Кола” ХХК	31.4	3,000.0	153.7	1,600,000.0	4,800,000.0	95.7	153.1	
5	Газком ХХК (16 байршил) жижиг зуух	1.4	136.1	153.7	1,600,000.0	217,760.0	95.7	153.1	

Нүүрсний давхаргын метан олборлох асуудал эхлээгүй, дулааны эх үүсвэрт хэрэглэх хийг импортоор авч байгаа тул хийн дулааны эх үүсвэр ашиглахад ашиглалтын зардал өндөр нэгжийн өртөгийг нөхөх хэмжээний тарифыг бие даасан эх үүсвэрүүд дээр одоогоор мөрдөхөд хүндрэлтэй байна.

Төвлөрсөн дулаан хангамжийн бүрэлдэхүүнд хийн эх үүсвэр оролцох нөхцөлд одоогоор ЦЭХ-нээс татаастай байгаа ДЭХ-ний нэгжийн өртөгийг нэмэгдүүлэх сөрөг хандлага ажиллагдаж байна.

АНХААРАЛ ТАВЬСАНД БАЯРЛАЛАА

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ
ЗОХИЦУУЛАХ ХОРОО

**СУМДЫН ДУЛААН ҮЙЛДВЭРЛЭХ, ДУЛААН ТҮГЭЭХ, ДУЛААНААР
ЗОХИЦУУЛАЛТТАЙ ХАНГАХ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ
ЭЗЭМШИГЧДИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ,
ТУЛГАМДАЖ БУЙ АСУУДЛУУД**

УЛААНБААТАР
2022 он

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ҮНДСЭН ЧИГ ҮҮРЭГ

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ
ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
ЭРХЛЭХ ТУСГАЙ
ЗӨВШӨӨРӨЛ
ЭЗЭМШИГЧИД

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ
ХЭРЭГЛЭГЧ

Эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх, диспетчерийн зохицуулалт хийх, хангах үйл ажиллагааг зохицуулах, үнэ тарифыг тогтоох, эрчим хүч хэмнэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлэх чиг үүрэгтэй.

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

Монгол Улсын хуулиуд

- Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль
- Эрчим хүчний тухай хууль
- Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хууль

Монгол Улсын Засгийн Газрын тогтоол

- Эрчим хүчний зохицуулах хорооны дүрэм
- Цахилгаан эрчим хүч хэрэглэх дүрэм
- Дулааны эрчим хүч хэрэглэх дүрэм

ЭХЗХ-ны тогтоол

- Тусгай зөвшөөрлийн харилцааг зохицуулах аж ахуйн харилцааны дүрэм
- Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хоорондын аж ахуйн харилцааны дүрэм
- Дулаанаар зохицуулалттай хангах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч-хэрэглэгч хоорондын аж ахуйн харилцааны дүрэм
- Дулаан дамжуулах, түгээх сүлжээний холболтын журам

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬ

- 15 дугаар зүйл. Тусгай зөвшөөрөлтэйгээр эрхлэх аж ахуйн үйл ажиллагааны төрөл
- 15.8.3. эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, диспетчерийн зохицуулалт хийх, түгээх, хангах, борлуулах үйл ажиллагаа эрхлэх;

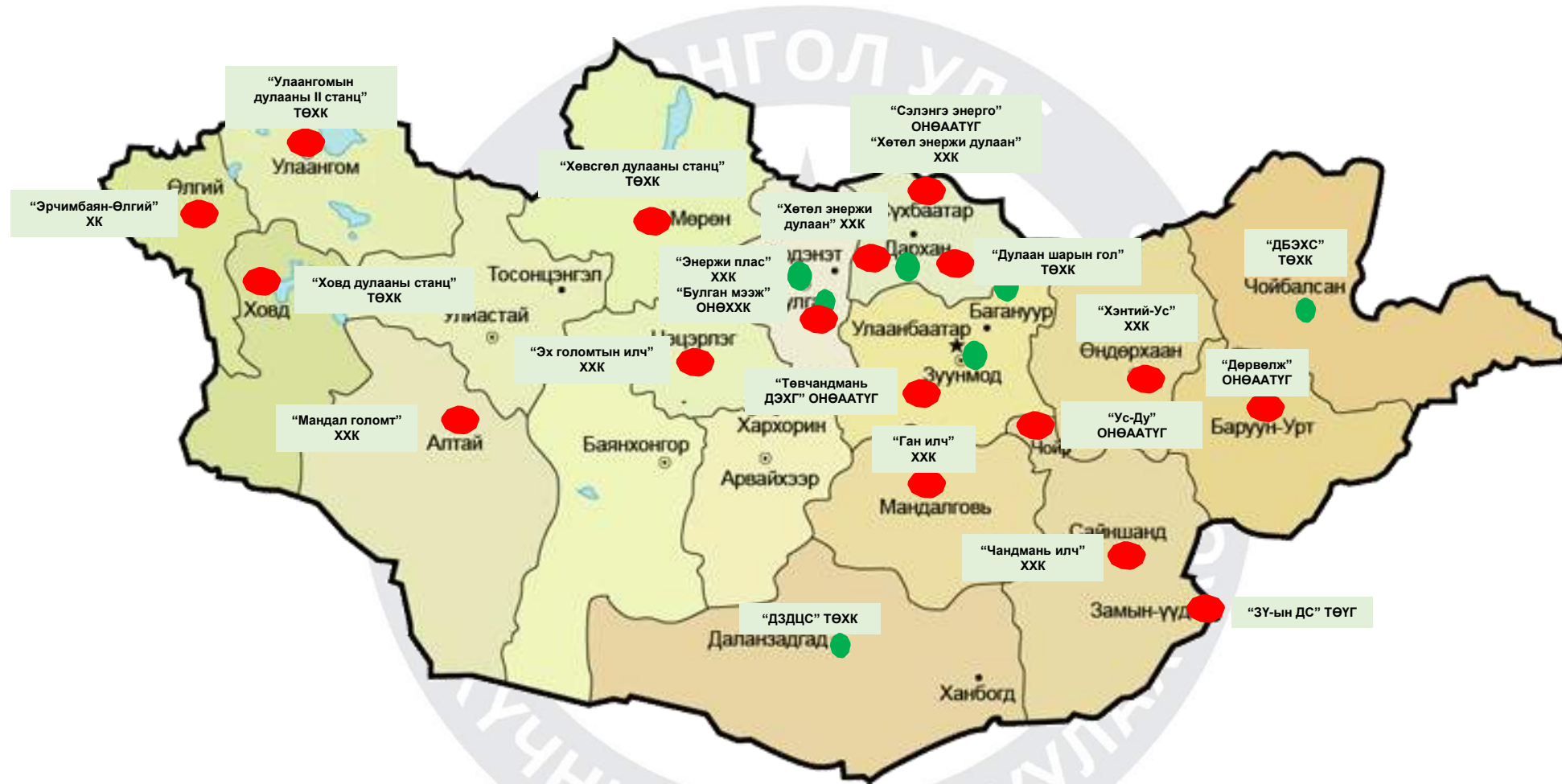
АЖ АХУЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

- **Эрчим хүчний тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1-д Хуулийн этгээд дараахь үйл ажиллагааг эрх бүхий байгууллагаас олгосон тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр эрхэлнэ.**
- Үүнд:
 - цахилгаан үйлдвэрлэх;
 - дулаан үйлдвэрлэх;
 - цахилгаан дамжуулах;
 - дулаан дамжуулах;
 - диспетчерийн зохицуулалт хийх;
 - цахилгаан түгээх;
 - дулаан түгээх;
 - эрчим хүчээр зохицуулалттай хангах;
 - эрчим хүчээр зохицуулалтгүй хангах;
 - цахилгаан импортлох, экспортлох;
 - эрчим хүчний барилга байгууламж барих;
 - хийгээр хангах;

ХОРООНООС ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ ОЛГОСОН БАЙДАЛ

ХОРООНООС ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ ОЛГОСОН БАЙДАЛ /дулаан/

- Төвийн бүсийн дулаан түгээх, хангах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид
- Аймгийн төвийн дулаан үйлдвэрлэх, түгээх, хангах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид

Хорооноос 15 аймгийн 19 компанид тусгай зөвшөөрөл олгосон байна.

АНЗЗ-ИЙН ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

Эрчим хүчний
тухай хууль

9.1.12

Аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөлийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах, гишүүдийг аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцөн томилж, чөлөөлөх;

Эрчим хүчний
тухай хууль

11

Хуульд заасан эрх, үүрэг

ЭХЗХ-ны 2021
оны 661 дүгээр
тогтоол

661

“АНЗЗ-ийг байгуулах, түүний гишүүнийг томилох, чөлөөлөх журам”

ЭХЗХ-ны 2021
оны 499 дүгээр
тогтоол

499

“Аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөлийн ажиллах үлгэрчилсэн дүрэм”

ЭХЗХ-ны 2014
оны А/41
дүгээр тушаал

А/41

“Аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөл болон орон тооны гишүүдийг үнэлэх, дүгнэх журам”

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬ 11-Р ЗҮЙЛ

- 12.4. Энэ хуулийн 12.2, 12.3-т зааснаас бусад тусгай зөвшөөрлийг аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөл олгоно.

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬ

- Аймаг, нийслэлд эрчим хүчний хангамжийн төрийн зохицуулалтыг аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөл хэрэгжүүлнэ.
- Энэ хуульд заасны дагуу тусгай зөвшөөрөл олгох, түүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох;
- Тухайн орон нутагт олгосон тусгай зөвшөөрлийнхөө нөхцөл, шаардлагын хэрэгжилтийг хянах.
- Зохицуулах зөвлөлийн баталсан аргачлал, журмын дагуу харьяалах тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн тариф, хэрэглэгчийн үнийг батлах, шалгах, нийтлэх.

АНЗЗ ТЗЭ-дийн тоо 2021 он

2021 онд

Аймаг, Нийслэлийн зохицуулах зөвлөлүүд
57 тусгай зөвшөөрлийг шинээр олгож,
5 тусгай зөвшөөрлийг түдгэлзүүлэн,
29 тусгай зөвшөөрлийн хугацааг сунгажээ.

АНЗЗ-ийн ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№	АНЗЗ	2021 оны жилийн тайлангаар өгсөн ТЗЭ-ийн тоо	Төрийн хөнгөлөлтөөр өгсөн ТЗЭ-ийн тоо	Тусгай зөвшөөрөлийн төрөл					Нийт
				Үйлд- лэх	Түгээх	Зох. Хангах	ЭХББ Барих	ЦЭХ	
1	Архангай	11	11	9	9	10			28
2	Баян-Өлгий	13	13	15	15	15	1		46
3	Баянхонгор	27	25	26	26	26	9		87
4	Булган	9	6	15	15	15			45
5	Говь-Алтай	11	11	9	9	9	1	1	29
6	Говьсүмбэр	4	4	4	4	4			12
7	Дархан-Уул	5	5	5	5	5			15
8	Дорноговь	3	3	3	3	3			9
9	Дорнод	9	5	12	0	0		4	16
10	Дундговь	9	6	9	9	9			27
11	Завхан	28	17	28	27	27		1	83
12	Орхон	2	2	1	2	2			5
13	Өвөрхангай	35	32	34	34	34			102
14	Өмнөговь	24	16	26	19	22	3		70
15	Сүхбаатар	7	7	7	7	7			21
16	Сэлэнгэ	16	15	16	16	16			48
17	Төв	11	11	11	11	11			33
18	Увс	21	21	21	21	21			63
19	Ховд	16	9	8	7	7	7	1	30
20	Хөвсгөл	13	12	14	14	14			42
21	Хэнтий	20	16	20	19	20			59
22	Нийслэл	21	21	22	10	12			44
Нийт		315	268	315	282	289	21	7	914

Аймаг, нийслэлийн зохицуулах зөвлөлүүд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн нөхцөл шаардлагыг жил бүр дүгнэн ажилладаг.

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ЭЗЭМШИГЧДИЙН МӨРДӨЖ БУЙ ДЭХ-НИЙ ҮНЭ ТАРИФ

№	АНЗЗ	ТЗЭ- дийн тоо	Задгайгаар тооцох дулааны тариф				Хэмжүүрээр тооцох дулааны тариф		ХХУ халаасан дулааны тариф төг/м3	
			Айл өрх			Төсөвт	ААНБ	Айл өрх		ААНБ
			min	max	төг/м2	төг/м3		төг/Гкал		төг/Гкал
1	Архангай	10	540	810		845-2044			6,425	
2	Баян-Өлгий	13	1720			1180-1420				
3	Баянхонгор	28			450	1100-1690		12,000	164,000	
4	Булган	9	350	540	300-700	1400-190	600-1600	9600-10200	42500-123600	
5	Говь-Алтай	11	400	800		1550-1850	1100-1850			
6	Говьсүмбэр	4	360	400	800	2100	1650	551-9341.3	1136.5-24520.8	2000-4000
7	Дархан-Уул	5			480	1,920		3160дж	135,000	
8	Дорноговь	3	350	600	460 - 600	1450 - 1900		68,700	138,040	
9	Дорнод	9								
10	Дундговь	9	400	500	500	1450-1500				
11	Завхан	23	500	500	500	1400 - 1650				
12	Орхон	2			200	900			38388	
13	Өвөрхангай	35	600	1280		876-1197			74082-95714	
14	Өмнөговь	23	460	460	460	800-1100				
15	Сүхбаатар	7	320	800	320-800	1000 - 1500			93,000	
16	Сэлэнгэ	15	386.98	386.98	387	908 - 1796		25,000	129,600	1,080
17	Төв	11	350	460	405	1350			29875.13	
18	Увс	21	450	1000		909-1700		20,000	60,000	-
19	Ховд	14	400	900	400-900	1350-1450			106,700	2500-6000
20	Хөвсгөл	13			250-400	700	1580			
21	Хэнтий	18	620	800	620-800	1000 - 1700			3,200	
22	Нийслэл	21	341	1100	460 -1100	1100 -1980		3,200	39548.16	5,040

АНЗЗ-өөс өөрийн олгосон тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийн хэрэглэгчдэд борлуулах үнэ тарифыг батлан мөрдүүлэх ажлыг хэрэгжүүлдэг.

АНЗЗ-өөс ТОГТООЖ БУЙ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ШААРДЛАГА

Дулаан үйлдвэрлэх тусгай зөвшөөрлийн шаардлага

1. Дулааны үйлдвэрлэлийн тасралтгүй, найдвартай ажиллагааг хангаж, стандартын шаардлага хангасан дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэх;
2. Дулаан үйлдвэрлэх үйл ажиллагааг техник, технологийн шаардлага, хамгийн бага өртгийн шалгуурт нийцүүлэн найдвартай, үр ашигтай явуулах;
3. Дулааны үйлдвэрлэлийн технологийн процессыг холбогдох норм, стандартын дагуу аюулгүй явуулж, осол зөрчилгүй ажиллах;
4. Эрчим хүчний эх үүсгүүрээс байгаль орчинд хаях бохирдлыг холбогдох стандартаар тогтоосон хэмжээнд байлгах;
5. Тусгай зөвшөөрөлд заасан үйл ажиллагааны санхүүгийн тайлан бүртгэлийг бусад үйл ажиллагааны тайлан бүртгэлээс тусад нь бүртгэж, тайлагнах;
6. ЭХЗЗ-өөс баталсан тарифт тусгагдсан зардлыг хэтрүүлэхгүй ажиллах;

Дулаан түгээх тусгай зөвшөөрлийн шаардлага

1. Дулаан түгээх сүлжээний аюулгүй ажиллагааг хангах, осол зөрчилгүй ажиллах;
2. Дулаан түгээх сүлжээний үйл ажиллагааг техник технологийн шаардлагад нийцүүлэн тасралтгүй, үр ашигтай явуулах;
3. Дулаан түгээх сүлжээний ашиглалт, засвар үйлчилгээг холбогдох дүрэм, журам, заавар, норм нормативын дагуу чанартай, үр дүнтэй хийж түүний хэвийн найдвартай ажиллагааг хангах;
4. Дулаан түгээх сүлжээнд холбогдсон хэрэглэгчдийг чанарын шаардлага хангасан дулаанаар хангах;
5. Дулаан түгээх сүлжээний найдвартай ажиллагааг хангах, алдагдлыг бууруулах үүднээс түгээх сүлжээний оновчтой горим, схемийг тогтоох, түгээх сүлжээнд гарч болох аваарь, саатал, тасралт зэргээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авах, аварийн үед ажиллах горимыг боловсруулж мөрдөх;
6. Дулаан түгээх сүлжээг өргөтгөх хэтийн хөгжлийн төлөвлөгөөтэй байх, шаардлагатай мэдээллээр хангах;
7. Дулаан түгээх сүлжээний хамгаалалтын зурвасын хэвийн байдлыг хангах зорилгоор иргэд, хуулийн этгээдэд шаардлага, хяналт тавих;
8. Дулаан түгээх сүлжээний нэгж усны зарцуулалт, нэмэлт усны зарцуулалт, нэгж цахилгааны зарцуулалтыг норм дүрэм, стандартын дагуу бууруулан ажиллах;
9. Гадна агаарын хэмээс хамааруулсан дулааны эрчим хүчний хангамж, хэрэглээний тэнцлийг сар бүрээр тооцож гаргах;
10. ЭХЗЗ-өөс баталсан тарифт тусгагдсан зардлыг хэтрүүлэхгүй ажиллах;

АНЗЗ-өөс ТОГТООЖ БУЙ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ШААРДЛАГА

Дулаанаар зохицуулалттай хангах тусгай зөвшөөрлийн шаардлага

4.1. Энэхүү тусгай зөвшөөрлийн хүчинтэй хугацаанд өөрийн эзэмшлийн түгээх сүлжээнд холбогдсон хэрэглэгчдийг дулаанаар найдвартай хангахад хүрэлцэх хэмжээний дулааныг үйлдвэрлэж, түгээх;

4.2. Дулаанаар зохицуулалттай хангах үйл ажиллагаандаа бусад иргэд, хуулийн этгээдийн эзэмшлийн шугам, тоног төхөөрөмжийг ашиглаж байгаа бол ашигласны төлбөрийг холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журамд заасны дагуу тооцож төлөх;

4.3. Хэрэглэгчдэд худалдсан дулааны төлбөрийг тэдгээртэй байгуулсан гэрээнд заасан хугацаанд бүрэн цуглуулж авах;

4.4. Бусад тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, хэрэглэгчтэй байгуулсан дулаан худалдах, худалдан авах гэрээний биелэлтийг улирал бүр тэдгээртэй хамтран дүгнэх, худалдан авсан, худалдсан дулааны тэнцлийг хийх тоолуур хэмжүүрийн баталгаажуулалт, бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих;

4.5. Хэрэглэгчийн санал, гомдлыг хүлээн авах, түүнийг шийдвэрлэх;

4.6. Тусгай зөвшөөрөлд заасан үйл ажиллагаа, холбогдох хууль тогтоомж, дулааны эрчим хүч худалдагч, хэрэглэгч талуудын эрх, үүрэг, хоорондын гэрээний талаар болон эрчим хүчийг үр ашигтай, зүй зохистой хэрэглэх талаар олон нийтэд тогтмол мэдээлэх, сурталчлах;

4.7. ЭХЗЗ-өөс батлагдсан тарифт тусгагдсан зардлыг хэтрүүлэхгүй ажиллах;

ЦААШИД АНХААРАХ АСУУДЛУУД

1. Орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа ТЗЭ компаниудад мэргэжилтэй боловсон хүчин дутмаг байгаатай холбоотойгоор техник болон санхүүгийн үйл ажиллагаа доголдоход нөлөөлж байгаа тул үйл ажиллагаа, техник технологи, боловсон хүчний чадавхыг сайжруулах, ажилчдын харилцааны соёл, ёс зүйг дээшлүүлэх;
2. Тусгай зөвшөөрлийн нөхцөл шаардлагыг бүрэн хэрэгжүүлж, тооцоо судалгааг цаг хугацаанд нь үнэн зөв шаардлага хангахуйц хэмжээнд боловсруулж тусгай зөвшөөрөл олгогчид ирүүлэх, дулааны эрчим хүчний өглөг, авлагагүй ажиллах;
3. Хэрэглэгчийн хууль ёсны эрх ашгийг хангах, гомдол маргааныг бүртгэж шийдвэрлэх, диспетчерийн үйл ажиллагааг сайжруулах;
4. Орон сууцны зоорийн давхарын түгээлтийн шугам сүлжээг хариуцах эзэнгүй, засвар үйлчилгээ, шинэчлэлийн ажлууд хийгдээгүйгээс хэрэглэгчийн дулаан хангамжийн найдвартай байдал алдагдах нөхцөл үүсч байгаа асуудлыг анхаарч дундын эзэмшлийн шугам сүлжээг хариуцах эзэнтэй болгох;
5. ТЗЭ компаниудын үйл ажиллагааны зардал, түүний бүтэц нь харилцан адилгүй байгаа тул нэгж дулаан үйлдвэрлэхэд зарцуулж байгаа түлш, цахилгаан, усны зарцуулалтыг бууруулах талаар шаардлага тавьж ажиллах, дулааны үйл ажиллагаанаас гадна цэвэр ус, ариутгах татуургын үйл ажиллагааг давхар эрхэлдэг компаниудын хувьд эдгээр үйл ажиллагааны зардлыг харилцан адилгүй хуваарилдаг байдлыг тодорхой аргачлал журамтай болгож хэрэгжилтэд хяналт тавих;
6. Үйл ажиллагаа, тусгай зөвшөөрлийн төрлөөс хамаарсан орон тооны норм нормативыг боловсруулж батлан мөрдүүлэх;

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

2022 он

Хог хаягдал

Хүрээлэн буй орчин байгалийн нөөцийн удирдлагын газар

Агуулга

- Ерөнхий мэдээлэл
- Зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгж байгууллагуудын мэдээлэл
- 2020-2024 арга хэмжээний төлөвлөгөө
- Цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Эрх зүйн орчин

БОДЛОГО, ХУУЛЬ ТОГТООМЖ

- Ногоон хөгжлийн бодлого, 2014
- Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр, 2014
- Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр, 2017
- Удаан задардаг органик бохирдуулагчийн тухай үндэсний хөтөлбөр, 2014
- Хог хаягдлын тухай хууль, 2017
- Эрүүл ахуйн тухай хууль, 2017
- Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, 2006

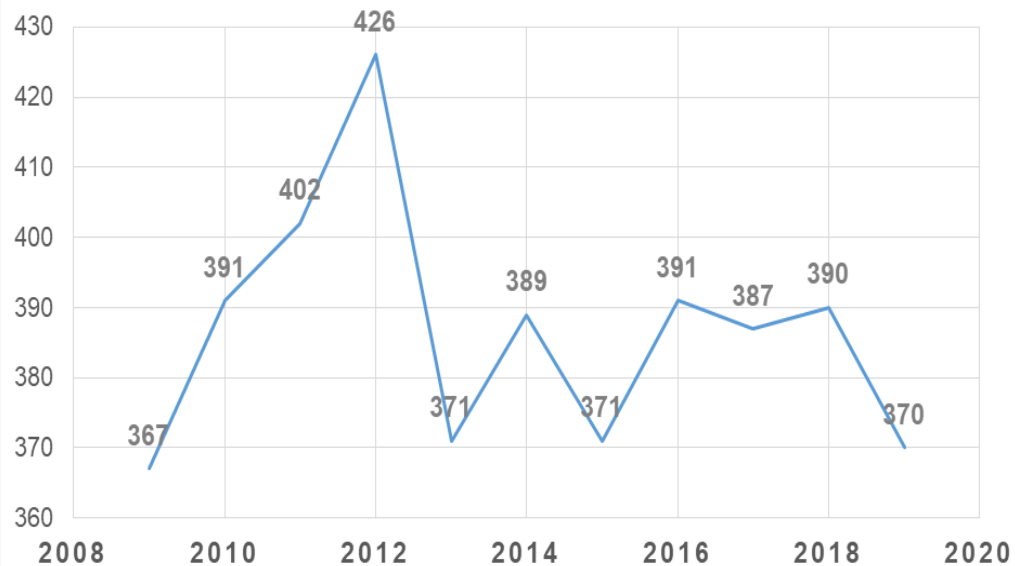

ОЛОН УЛСЫН КОНВЕНЦ

- Аюултай хог хаягдлыг хил дамжуулан тээвэрлэх, зайлуулхад хяналт тавих тухай Базелийн конвенц, 1996
- Удаан задардаг органик бохирдуулагчийн тухай Стокгольмын конвенц, 2004
- Аюултай зарим химийн бодис болон пестицидийг олон улсын хэмжээнд худалдаалахад хэрэглэх урьдчилан мэдээлж зөвшилцөх журмын тухай Роттердамын конвенц, 2000

ХОГ ХАЯГДЫН ТӨВЛӨРСӨН ЦЭГИЙН ТОО

Хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн талбай / 2020 он /

Тээвэрлэсэн энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ, мян.тн	Устгасан хог энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ, мян.тн	Аюултай хог хаягдлын нийт хэмжээ, мян.тн
1 949.8	1 559.6	316.4

БОХ-6.1 маягт. Энгийн хатуу хог хаягдлын жилийн мэдээ

	Аймаг, нийслэлийн нэр	Энгийн хатуу хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн нийт тоо	Энгийн хатуу хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийн нийт талбай, мян мЗ	Тээвэрлэсэн энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ, тонн	Устгасан хог хаягдлын хэмжээ, тонн	Нийт төвлөрүүлсэн хог хаягдлын хураамжийн орлого, мян.төг
1	Архангай	20	148.99	24772.50	20213.00	207198.30
2	Баян Өлгий	19	187.75	8803.80	323.79	9354.40
3	Баянхонгор	20	114.00	62855.94	9253.14	671219.50
4	Булган	12	100.20	3111.54	59137.20	80885.14
5	Говь Алтай	18	165.03	34156.50	31308.55	145162.40
6	Говьсүмбэр	3	11.00	15410.00	11310.40	95727.30
7	Дархан Уул	8	42.00	36845.87	4267.00	567150.05
8	Дорноговь	16	103.65	138303.31	124529.80	273959.83
9	Дорнод	13	89.25	72720.59	2637.00	770191.50
10	Дундговь	15	252.80	40782.23	17018.36	63891.22
11	Завхан	24	234.33	21241.22	18358.07	37625.00
12	Өвөрхангай	17	17.00	16564.67	8860.16	459208.00
13	Өмнөговь	24	80.62	240066.50	114017.40	102272.90
14	Орхон	2	83.30	44817.00	44817.00	540744.30
15	Сүхбаатар	13	556.70	40901.85	371.09	142874.00
16	Сэлэнгэ	25	288.90	59017.00	62592.40	270657.20
17	Төв	33	87.20	59176.80	57166.26	279493.36
18	Увс	22	345.20	66880.50	33644.90	140888.80
19	Улаанбаатар	6	211.50	819261.01	849098.80	15137044.53
20	Ховд	17	385.90	42788.90	2134.60	106157.53
21	Хөвсгөл	25	169.50	62561.63	63370.10	414998.16
22	Хэнтий	18	99.30	38750.66	25116.40	366515.94
	Нийт дүн	370	3774.12	1 949 790.02	1 559 545.42	20 883 219.36

БОХ-6.2 маягт. Аюултай хог хаягдлын жилийн мэдээ								
	Аймаг, нийслэлийн нэр	Аюултай хог хаягдлын нийт хэмжээ, тонн	Ландфиллд булшилсан хэмжээ, тонн	Биологийн аргаар устгасан хэмжээ, тонн	Химийн болон физикийн аргаар боловсруулсан хэмжээ, тонн	Зориулалтын байгууламжид шатаасан хэмжээ, тонн	Халдваргү йжүүлсэн хэмжээ, тонн	Саармагжуулж, савлаж хадгалсан хэмжээ, тонн
1	Архангай	255.52	7.63	7.00	1.00	216.27	14.62	9.00
2	Баян Өлгий	61.32	14.30	0.30	-	22.14	24.58	-
3	Баянхонгор	1232.28	1010.48	0.10	-	7.50	0.56	107.37
4	Булган	854.96	345.30	0.08	-	505.90	0.62	3.06
5	Говь Алтай	205.25	41.13	-	5.00	0.40	5.52	44.50
6	Говьсүмбэр	19644.40	2.10	-	-	42.30	-	9800.00
7	Дархан Уул	1.14	-	-	-	1.14	-	-
8	Дорноговь	6082.93	6006.26	-	-	11.37	0.36	37.29
9	Дорнод	144.08	0.50	-	0.03	3.23	33.97	52.70
10	Дундговь	79.02	4.60	-	-	23.27	0.65	-
11	Завхан	2431.87	258.66	57.00	-	1867.36	208.45	20.20
12	Өвөрхангай	105.97	-	-	-	96.21	-	4.88
13	Өмнөговь	4405.58	1716.07	-	-	487.99	586.89	-
14	Орхон	190780.75	78582.60	-	358.40	1.53	150.00	111112.22
15	Сүхбаатар	1515.33	167.36	-	-	-	-	1347.97
16	Сэлэнгэ	25833.21	14447.20	829.50	392.50	4389.71	220.00	1161.00
17	Төв	3576.30	2531.46	1008.53	0.04	29.87	5.60	0.78
18	Увс	27149.71	243.18	0.63	-	9.00	43.08	-
19	Улаанбаатар	5877.89	1124.90	81.90	1387.37	120.90	737.20	47.00
20	Ховд	22510.60	9727.00	520.00	1080.00	-	9340.50	1843.10
21	Хөвсгөл	3530.32	2627.23	0.15	36.90	13.19	844.25	2.80
22	Хэнтий	137.28	21.10	2.80	0.96	96.83	15.59	-
	Нийт дүн	316415.71	118879.06	2507.99	3262.2	7946.11	12232.44	125593.87

БОХ-6.3 маягт. Хог хаягдлын дахин ашиглалт, боловсруулалтын жилийн мэдээ

	Аймаг, нийслэлийн нэр	Хог хаягдлын нийт хэмжээ, тонн	Энгийн хатуу хог хаягдлын хэмжээ, тонн	Аюултай хог хаягдлын хэмжээ, тонн	Дахин ашигласан хог хаягдлын нийт хэмжээ, тонн	Дахин боловсруулсан хог хаягдлын нийт хэмжээ, тонн	Сэргээн ашигласан хог хаягдлын нийт хэмжээ,
1	Баян Өлгий	193.29	179.89	13.40	192.49	-	0.80
2	Баянхонгор	16135.46	6125.09	10010.37	16118.13	2.15	15.18
3	Булган	383.84	383.00	0.84	106.84	-	277.00
4	Говь Алтай	1435.17	1333.45	101.72	867.42	567.75	-
5	Дорноговь	1537.69	506.10	1031.59	111.30	1426.27	0.12
6	Өвөрхангай	53.00	53.00	-	-	53.00	-
7	Өмнөговь	16101.55	15159.05	942.50	5615.80	9609.92	875.83
8	Орхон	4215.25	4215.25	-	3920.85	294.40	
9	Сэлэнгэ	34687.10	34564.10	123.00	3.00	34684.10	
10	Төв	192.37	192.37		167.87	15.50	9.00
11	Увс	10384.85	10224.35	160.50	10384.45	-	0.40
12	Улаанбаатар	182659.00	179752.00	2907.00	31811.50	136243.50	14604.00
13	Ховд	219.00	219.00	-	219.00	-	-
14	Хөвсгөл	69.90	69.90	-	12.70	57.20	-
15	Хэнтий	0.50	0.50	-	0.50	-	-
	Нийт дүн	268 267.97	252 977.05	15 290.92	69 531.85	182 953.79	15 782.33

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2020-2024 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ХӨТӨЛБӨР

- 5.1.9. Байгальд ээлтэй, нөөцийн хэмнэлттэй, үр ашигтай хэрэглээ, үйлдвэрлэлийг дэмжиж, хог хаягдлыг дахин боловсруулж, эрчим хүч үйлдвэрлэх, аюултай хог хаягдлыг боловсруулах үйлдвэр байгуулна

ЭНГИЙН ХОГ ХАЯГДАЛ ШАТААЖ ЭРЧИМ ХҮЧ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ҮЙЛДВЭР

Үндэсний хөгжлийн газрын даргын 2019 оны 2 дугаар сарын 20-ны өдрийн А-22 дугаар тушаалаар байгуулагдсан комисс Монгол Улсын Засгийн газрын 2013 оны 317 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Төрийн өмчийн концессын зүйлийн жагсаалт ”-ын 44-т туссан “Хог хаягдал боловсруулан эрчим хүч үйлдвэрлэх төсөл”-ийг уралдаант шалгаруулалтын аргаар явуулж, “Тайж групп” ХХК болон БНХАУ-ын “Цайна Тиан Ён” ХХК-ийн түншлэлтэй шууд гэрээний хэлэлцээр хийх үүрэг бүхий ажлын хэсгийг Үндэсний хөгжлийн газрын даргын 2019 оны А-163 дугаар тушаалаар байгуулж ажилласан.

- Хөрөнгө оруулалт нь 150 сая ам доллар.
- Барих хугацаа: 2 жил

Хоногт 1200 тн, жилд 43800 тн хог хаягдал шатаан боловсруулж, жилд 171.4 сая квт/цаг эрчим хүч үйлдвэрлэн, 143.9 квт/цаг эрчим хүчийг төвийн эрчим хүчний системд нийлүүлэх хүчин чадалтай.

Улаанбаатар хотын Сонгино хайрхан дүүргийн 32 хорооны нутаг дэвсгэрт “Хог хаягдлаас эрчим хүч үйлдвэрлэх” 14 МВт-ын хүчин чадалтай цахилгаан станцын төсөл

□ Бүсчилсэн байдлаар 5 аймагт хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн

□ Цахилгаан эрчим хүчин чадал: 14МВт/ц, 119,280,000квц/жил

□ Хог хаягдал боловсруулалт:

500 тонн/өдөрт – 170,000-220,000 м тонн/жил

□ Ус цэвэрлэх хүчин чадал**: 340,900,000 л/жил

□ Тоосго үйлдвэрлэлт: 11,360,000 блок/жил

□ Дахин ашиглах хаягдал төмөр: 3,550 м.тонн/жил

□ Ажлын байр: 400 барилгын явцад, 80 үйл ажиллагааны

□ Төслийн хугацаа: 45 жил

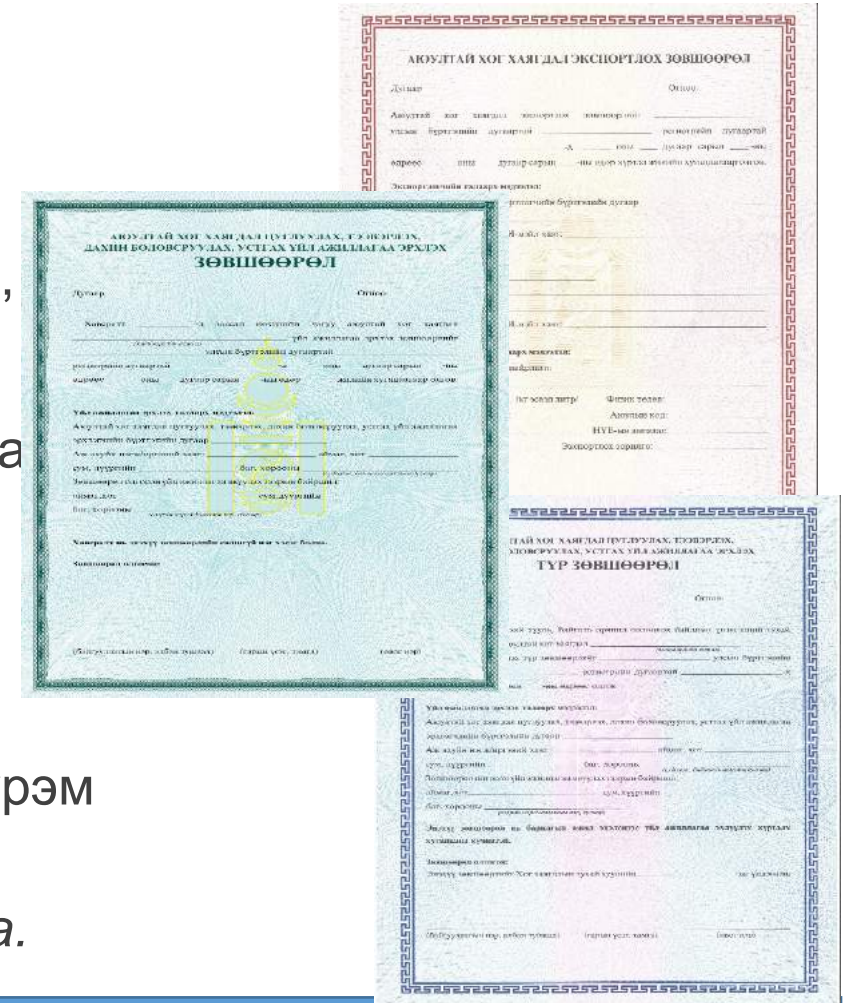
Байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага:

□ Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах, экспортлох үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгоход тавигдах шаардлага болон зөвшөөрөл олгох журам /БОАЖСайдын 18 дугаар тушаа

-Зөвшөөрлийг БОАЖЯ олгоно.

□ Хог хаягдлын мэргэжлийн зөвлөлийн бүрэлдэхүүн, дүрэм

- Аюултай хог хаягдалтай холбоотой үйл ажиллагаа эрхлэх зөвшөөрөл олгоход дүгнэлт гаргана.

ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭРҮҮДИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

Д/д	Үйл ажиллагааны чиглэл	Нийт үйлдвэрийн тоо	Эцсийн бүтээгдэхүүний мэдээлэл	Одоо ажиллаж байгаа үйлдвэрийн тоо
1	Хаягдал хуванцар дахин боловсруулах	14	PVC хоолой -HDPE үрэл -Хогны уут хуванцар PP, PE үрэл	8
2	Химийн сав, баглаа боодол, хуванцар хог хаягдал	2	Үрэл	2
3	Хаягдал дугуй дахин боловсруулах	1	Резинэн хавтан	1
4	Хөнгөн цагаан, хайлш дахин боловсруулах	2	Усан онгоцны жин тэнцвэржүүлэгч	1
5	Хаягдал мод дахин боловсруулах	1	Шорлогны түлш	1
6	Моторын хаягдал тос	3	Моторын масло, М-100 мазут	1
7	Хаягдал арьс шир	1	Цавуу	1
8	Цагаан хөөсөнцөр дахин ашиглан полистрол хавтан үйлдвэрлэх	1	Полистрол хавтан	1

Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах,
дахин боловсруулах, устгах, экспортлох үйл
ажиллагаа эрхлэх аж ахуйн нэгж, байгууллагад
зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжүүд

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛДВЭР БАЙГУУЛАХ

Хог хаягдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.4-т "аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах, экспортлох үйл ажиллагаа эрхлэх аж ахуйн нэгж, байгууллагад зөвшөөрөл олгох"; гэж заасны дагуу 5 аж ахуйн нэгж байгууллага хүсэлт ирүүлсний дагуу мэргэжлийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэн дараах аж ахуйн нэгж байгууллагуудад олгоод байна.

- ❑ Алтан-Оршихуй” ХХК нь Техникийн хаягдал ашигласан тосыг дахин боловсруулж дизель түлш үйлдвэрлэх” ;
- ❑ “Монпити-ойл” ХХК нь “Ашигласан тос дахин боловсруулж авто бензин дизель түлш үйлдвэрлэх” ;
- ❑ “Түмэн эгшиг” ХХК- нь “Химийн бодисын сав баглаа, боодол дахин боловсруулах” үйлдвэрийн төсөл;
- ❑ “Ногоон ариусгал” ХХК-ийн Орхон аймгийн “Эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах устгах” төслүүдийг хэлэлцүүлэх.

Цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

1. Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламжийн газрын асуудлыг шийдвэрлүүлэх;
2. Нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах үйл ажиллагаанд эрхлэгчийг үүсгэгчийн мэдээллийн санд бүртгүүлсэн байх;
3. Тусгай хамгаалалттай нутаг дэвсгэрийн хог хаягдлыг цуглуулах тээвэрлэх талаар нэмэлт зохицуулалт тусгуулах талаар аймаг, нийслэлийн Засаг даргад чиглэл хүргүүлэх;
4. Үйлдвэрлэгч болон импортлогч нь бүтээгдэхүүний хаягдал, тэдгээрийн сав, баглаа боодлоос үүсэх хог хаягдлыг эргүүлэн цуглуулан дахин боловсруулах үйлдвэрүүдэд шилжүүлэх талаар Аймаг, нийслэлийн Засаг даргад чиглэл хүргүүлэх;
5. Хог хаягдлыг цэвэрлэх үйл ажиллагаанд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг татан оролцуулах, сургалт сурталчилгааны ажлуудыг үе шаттайгаар зохион байгуулах.

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
УСНЫ ГАЗАР

Сумдын усны нөөцийг тогтоож, баталгаажуулахад анхаарах асуудлууд

Усны газрын дарга

Ш.Мягмар

Улаанбаатар
2022 он

АГУУЛГА:

1

Усны нөөц, ашиглалт ерөнхий мэдээлэл

2

Хууль эрхзүйн үндэслэл, бодлого, төлөвлөлтийн уялдаа

3

2022 онд хийж байгаа хайгуул судалгаа, 2023-2026 оны төлөвлөгөө

4

Анхаарах асуудлууд

ДЭЛХИЙН УСНЫ НӨӨЦ

1,386 ТЭРБУМ
КМ³

ЦЭНГЭГ УСНЫ
НӨӨЦИЙН 68,7%
ЦАС, МӨСӨН
БҮРХҮҮЛ

30,1% ГАЗРЫН
ДООРХ УС

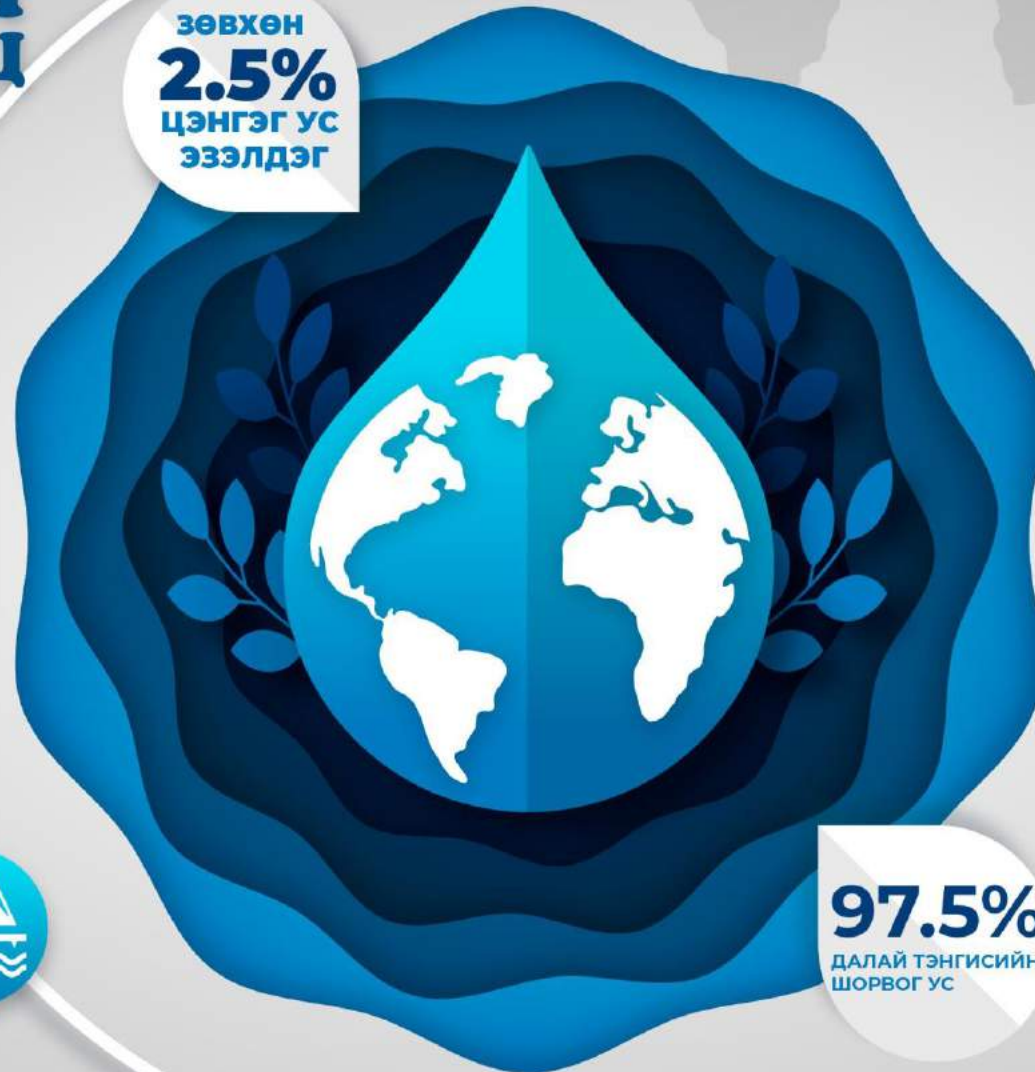
1,2% ГОЛ, МӨРӨН,
НУУРЫН УС ЮМ.

ЗӨВХӨН
2.5%
ЦЭНГЭГ УС
ЭЗЭЛДЭГ

97.5%

ДАЛАЙ ТЭНГИСИЙН
ШОРВОГ УС

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ

ЦЭНХЭР АЛТ
усаа хайрлая

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН
ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
УСНЫ ГАЗАР

МОНГОЛ ОРНЫ
УСНЫ НӨӨЦ НИЙТ 564.8 км^3

Нуур тойром
 500 км^3

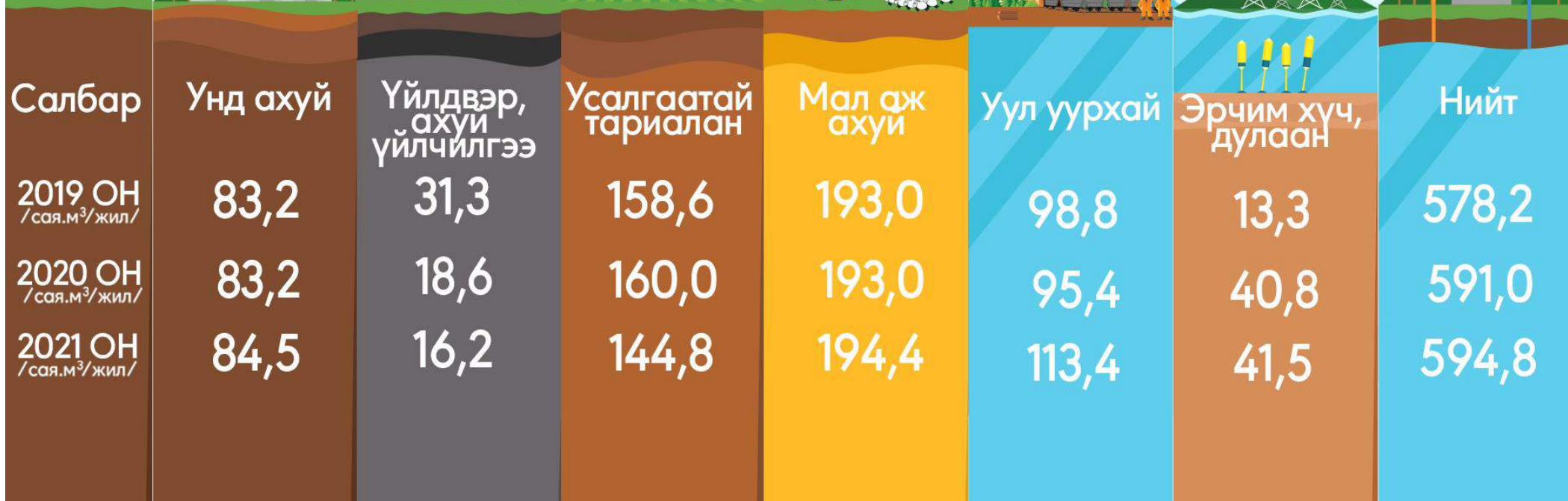
Гол мөрөн
 $34,6 \text{ км}^3$

Мөстөл
 $19,4 \text{ км}^3$

Газрын доорх
ус
 10.8 км^3

2020	2021
4	18
9	9
2	

МОНГОЛ УЛСЫН УС АШИГЛАЛТ

ГАЗРЫН ДООРХ УСНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭ

WWW.GROUNDWATER.MN НЭГДСЭН СҮЛЖЭЭ

- Усан хангамжийн эх үүсвэрийн хяналт 46%
- Уул уурхайн ашиглалтын горимын хяналт 30%
- Байгалийн горим 24%

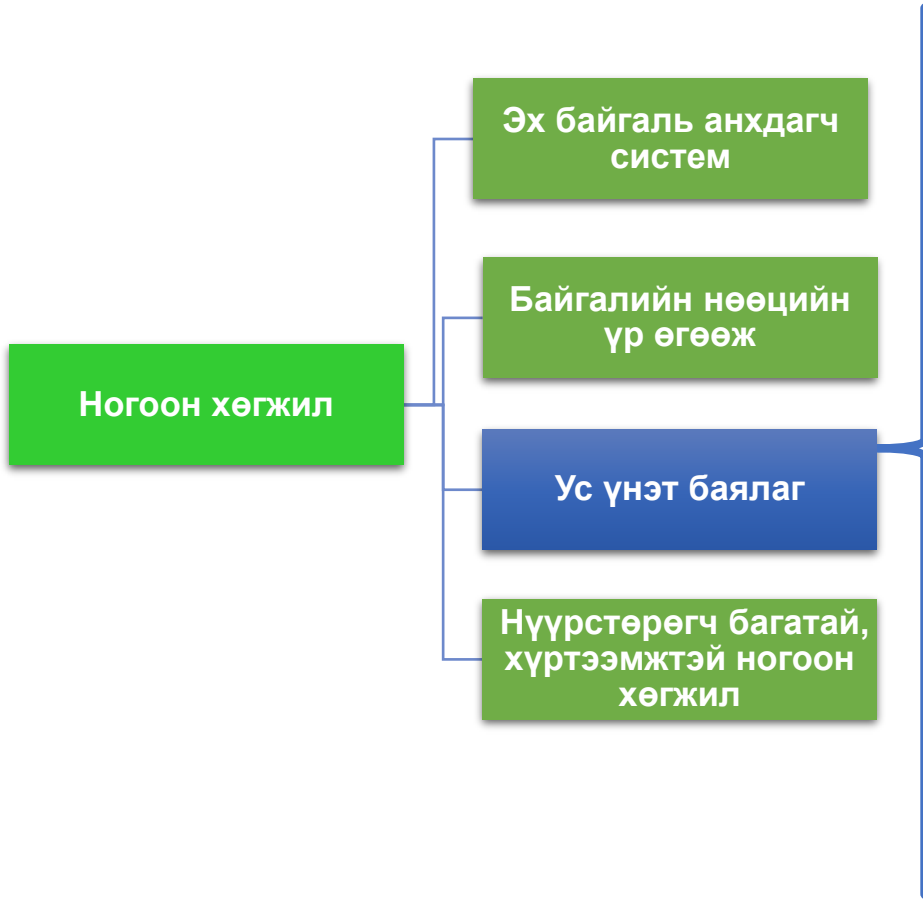

ТА БАГА
БОХИРДУУЛВАЛ БАГЫГ
ИХ БОХИРДУУЛВАЛ
ИХИЙГ ТӨЛНӨ.

Бодлого, төлөвлөлтийн уялдаа:

УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа-2050” монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг (Эрхэм 9 зорилго)

ҮНДЭСНИЙ НЭГДМЭЛ ҮНЭТ ЗҮЙЛ
 ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ
 АМЬДРАЛЫН ЧАНАР БА ДУНДАЖ ДАВХАРГА
 ЭДИЙН ЗАСАГ
 ЗАСАГЛАЛ
НОГООН ХӨГЖИЛ
 АМАР ТАЙВАН, АЮУЛГҮЙ НИЙГЭМ
 БҮС, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ
 УЛААНБААТАР БА ДАГУУЛ ХОТ

I үе шат (2021-2030): Усны нөөцийн шаталсан үнэ тарифын тогтолцоог бүрдүүлэн, цэвэр усны үнэлэмжийг нэмэгдүүлж хамгаалах, усны нөөцийг хуримтлуулах үе

II үе шат (2031-2040): Усны нөөцийн нэгдсэн менежментийг бэхжүүлэх, усны хуримтлалыг нэмэгдүүлж, хүртээмж, хангамжийг сайжруулах үе

III үе шат (2041-2050): Байгалийн болон зориудаар арвижуулсан нөөцийг хяналттай, зохистой ашиглаж хэвших үе

Шаардлага	2018	2025	2030	2050
хангасан ундны эх үүсвэрээр хангагдсан хүн амын эзлэх хувь	82.5	85	87	90

Бодлого, төлөвлөлтийн уялдаа:

“Алсын хараа-2050” монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичиг (Эрхэм 9 зорилго)

Ус үнэт баялаг

I үе шат (2021-2030): Усны нөөцийн шаталсан үнэ тарифын тогтолцоог бүрдүүлэн, цэвэр усны үнэлэмжийг нэмэгдүүлж хамгаалах, усны нөөцийг хуримтлуулах үе:

6.3.5. Усны хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг чангатгаж, нийслэл болон бусад **хот, суурин газрын ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүсийн дэглэмийг мөрдүүлж газар чөлөөлөн усны нөөц бохирдож, хомсдохоос сэргийлэх** арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

6.3.8. **Газрын доорх усны нөөц баялгаа бүртгэлжүүлж**, ашиглалтын зохистой менежмент явуулах, усны нөөцийн өөрчлөлт, ашиглалтын талаарх бодит мэдээллийг бий болгох үүднээс гадаргын усны харуулын тоо болон газрын доорх усны хэмжилтийн цэгийг нэмэгдүүлнэ.

6.3.12. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын байгаль орчин, нийгмийн хариуцлагын хүрээнд **газрын доорх усны ордыг хур тунадасны усаар арвижуулж нөхөн сэргээх** практикийг хэвшүүлнэ.

6.3.13. Гидрогеологийн дунд масштабын зураглал, **хот, суурин газрын хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрэл, хайгуулын ажлыг хийж нөөцийг тогтоож, баталгаажуулна.**

6.3.14. **Ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга байгууламжийг өргөтгөн, шинээр барьж, шаардлага хангасан ундны усаар хангагдсан хүн амын тоог нэмэгдүүлнэ.**

Бодлого, төлөвлөлтийн уялдаа:

УСНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬ

Хүн амын ус
хангамжийн хайгуул
судалгаа

5 дугаар зүйл
5.2. Улсын зэрэглэлтэй хот, бусад хот, тосгон, суурин газрын ус хангамжийн эх үүсвэрийн хайгуул, судалгаа явуулах шийдвэрийг гаргана.

БОАЖ-ын Сайд

**Усны мэргэжлийн
байгууллага**

21 дүгээр зүйл.
21.1. Усны хайгуул, судалгаа явуулах, цооног өрөмдөх, усны барилга, байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, түүнийг барих, тоноглох, ус хэмнэх технологи нэвтрүүлэх, усны шинжилгээ, аудит хийх ажлыг усны мэргэжлийн байгууллага гүйцэтгэнэ.

16¹ дүгээр зүйл
16^{1.4.2.} Усны хайгуул, зураг төсөл, судалгааны төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлэх, хайгуул, судалгааны ажлын явцад хяналт тавих;
• **16^{1.4.11.}** Стратегийн томоохон орд газарт цооног өрөмдөх, ус ашиглах судалгаа хийхэд дүгнэлт гаргах;

Усны газар

**Усны нөөцийн
зөвлөл**

4 дүгээр зүйл:
4.5. Усны нийт нөөц, түүнээс ашиглах боломжит нөөцийн хэмжээг **усны нөөцийн зөвлөл** батална.

Унд ахуйн болон үйлдвэрлэлийн усан хангамжийн эх үүсвэрийн зориулалттай газрын доорх усны эрэл хайгуулын гидрогеологийн судалгааны ажлын хээрийн судалгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллага нь гүйцэтгэнэ.

Эрэл-хайгуулын ажлын хээрийн ажлын үе шат

- 1 Геологи-гидрогеологийн талбайн маршрут
- 2 Талбайн геофизикийн судалгаа
- 3 Гидрогеологийн өрөмдлөг
- 4 Цооногийн геофизикийн судалгаа
- 5 Шавхалт, туршилтын ажлууд
- 6 Гидрохимийн дээжлэлт /сорьцлолт/
- 7 Горимын ажиглалт

2020 он

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ:

Хүн амын ус хангамжийн зориулалтаар нээсэн орд:

1. Өвөрхангай аймгийн Хужирт сумын төвийн хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийн орд, батлагдсан нөөц 18.0 л/с.
2. “Майдар хот”-ын унд ахуйн төвлөрсөн усан хангамжийн эх үүсвэрийн зориулалтаар “Өтгөрүүгийн тохой”-н орд, батлагдсан нөөц 85.0 л/с

БАТЛАГДСАН НӨӨЦ – 103л/с;

РАШААНЫ НӨӨЦ:

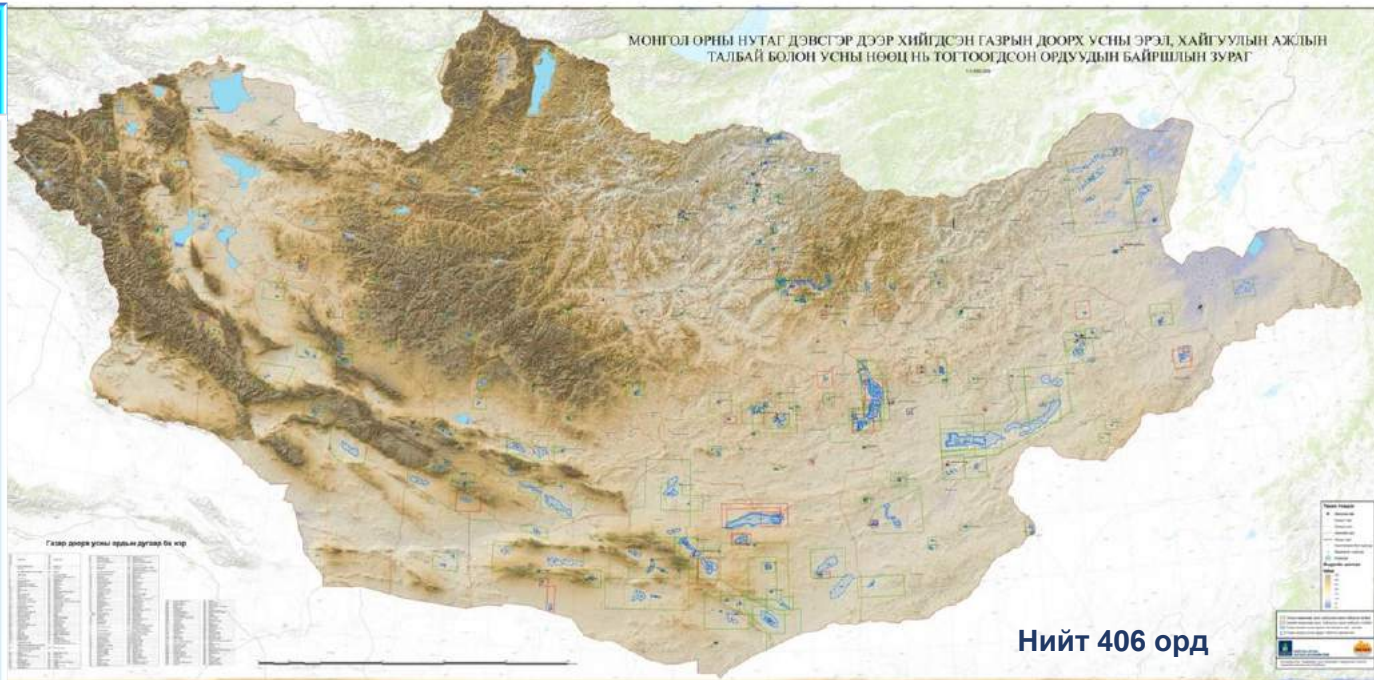
1. Шаргалжуутын рашаан, батлагдсан нөөц 61.0 л/с;

ХУВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ:

НИЙТ 4 АЖ АХУЙ НЭГЖИЙН БАТЛАГДСАН НӨӨЦ – 160.7л/с

**НӨӨЦ БАТЛАГДСАН НИЙТ
ОРДЫН ТОО 7 ш**

**НИЙТ БАТЛАГДСАН НӨӨЦ
324.7 л/с**

Томоохон төсөл, хөтөлбөрийн усны эх үүсвэр тогтоох эрэл-хайгуулын судалгааны ажил

2020 он
“Майдар хот”-ын унд ахуйн төвлөрсөн усан хангамжийн эх үүсвэрийн эрэл-хайгуулын ажил

2021 он
Салхитын мөнгөний ордын баяжуулах үйлдвэрийн технологийн усан хангамжийн эх үүсвэрийн хайгуулын ажил

2021 он

УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ:

Хүн амын ус хангамжийн зориулалтаар нээсэн орд:

1. Нийслэлийн Багануур дүүргийн хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийн орд, батлагдсан нөөц 110л/с;
2. Өвөрхангай аймгийн Хайрхандулаан сумын төвийн хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийн орд, батлагдсан нөөц 4.8л/с.

БАТЛАГДСАН НӨӨЦ – 114.8л/с;

РАШААНЫ НӨӨЦ:

1. Хульжийн рашаан, батлагдсан нөөц 4.6 л/с

ХУВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ:

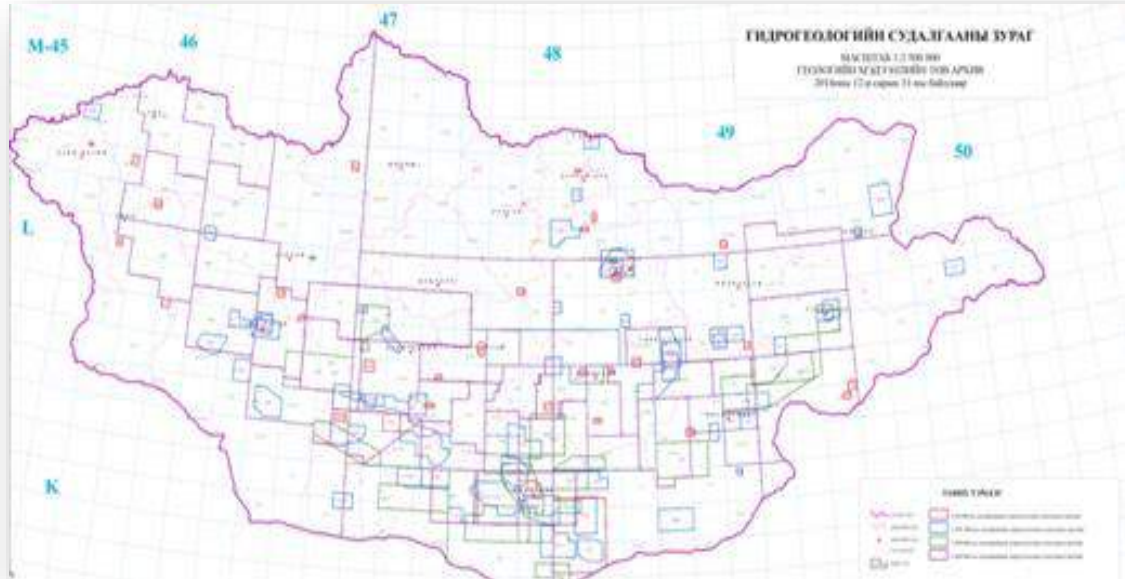
НИЙТ 8 АЖ АХУЙ НЭГЖИЙН БАТЛАГДСАН НӨӨЦ – 182.6л/с

**НӨӨЦ БАТЛАГДСАН НИЙТ
ОРДЫН ТОО 11**

**БАТЛАГДСАН НИЙТ НӨӨЦ
302.0л/с**

2022 онд улсын төсвийн хөрөнгөөр хийх хайгуул судалгааны ажил:

1. Гидрогеологийн дунд масштабын зураглалыг Сүхбаатар, Дорноговь аймгуудад хийж, гидрогеологийн дунд масштабын зураглал хийгдэх газар нутгийн нийт газар нутагт эзлэх хувийг 15.3 %-д хүргэнэ.

2. Нийт 4 сумын хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийн хайгуул судалгаа хийж, нөөцийг баталгаажуулна.

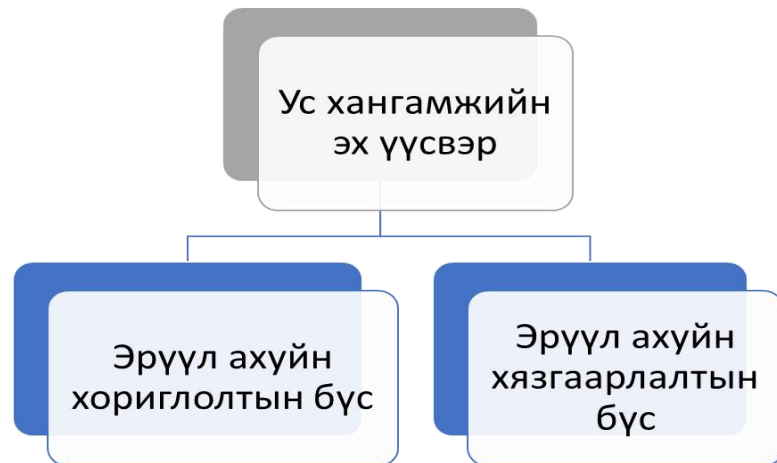

2023-2026 онд хийх хайгуул судалгааны ажлын урьдчилсан төлөвлөгөө:

Хүн амын ус хангамжийн эх үүсвэрийн хайгуул судалгааг ойрын хугацаанд хийх шаардлагатай **29 сум** байна. Үүнээс нийт **8 аймгийн 16 сумын хайгуул судалгааг 2023-2026 онд** хийхээр урьдчилан төлөвлөсөн.

Он	Аймгийн тоо	Сумын тоо
2023	4	4
2024	4	4
2025	4	4
2026	4	4

ХАМГААЛАЛТЫН БҮСИЙН ДЭГЛЭМ

Төвлөрсөн ус хангамжийн эх үүсвэр, ус түгээх цэгт **эрүүл ахуйн бүс** тогтооно.

Төвлөрсөн ус хангамжийн эх үүсвэрээс **100 метрээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хориглолтын бүс** тогтооно.

Төвлөрсөн ус хангамжийн эх үүсвэрээс **200 метрээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүс** тогтооно.

Төвлөрсөн ус хангамжийн дамжуулах, түгээх шугам хоолойн тэнхлэгээс хоёр тийш **5 метрт эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүс** тогтооно.

ХЭРЭГЦЭЭ ШААРДЛАГА

ДЭЛХИЙН ДУЛААРЛЫН НӨЛӨӨГӨӨР МОНГОЛ ОРНЫ ТОМООХОН ГОЛУУДЫН УРСАЦ ЭРС БАГАСАЖ, ЖИЖИГ ГОЛ ГОРХИ, НУУР ЦӨӨРӨМ ШИРГЭЖ ГОЛУУДЫН ЭРЭГ ТАТАМ ДАГУУХ ЭКОЛОГИЙН ТЭНЦВЭРТ БАЙДАЛ АЛДАГДАЖ, ХУУРАЙШИЛТ ХҮЧТЭЙ ЯВАГДАЖ БАЙГАА НЬ ТУЙЛЫН СЭТГЭЛ ЭМЭЭЛҮҮЛСЭН АСУУДАЛ БОЛООД БАЙНА.

МОНГОЛ ОРНЫ АГААР ОО ТОЛГОЙ 3 ДАХИН НЭМЭГДЭЖ, БЭЛЧЭЭРИЙН ДААЦ ХЭТЭРЧ БАЙГАА НЬ ЦӨЛЖИЛТИЙН ҮНДСЭН ШАЛТГААНЫ НЭГ БОЛООД БАЙНА.

ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

“ХӨХ МОРЬ” ТӨСЛИЙН ХҮРЭЭНЭД МОНГОЛ ОРНЫ ТОМООХОН ГОЛУУД ДЭЭР ТЕХНИКИЙН БОЛОМЖТОЙ 33 БАЙРШЛЫН СУДАЛГАА ХИЙСЭН. ТУХАЙН 33 БАЙРШИЛД НИЙТ 51,960.1 САЯ М³ ХУРИМТЛУУЛАХ БОЛОМЖТОЙ БӨГӨӨД ҮҮНЭЭС 5 БАЙРШЛААС 10.5 М³/С БУЮУ 331 САЯ М³/ЖИЛ УСЫГ ГОВИЙН БҮС НУТАГТ ШИЛЖҮҮЛЭН АШИГЛАХ БОЛОМЖТОЙ

АЧ ХОЛБОГДОЛ, ХҮРЭХ ҮР ДҮН

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖСЭНЭЭР НИЙГМИЙН ХУВЬД ГОВИЙН БҮСЭД ОРШИН СУУГАА ОЛОН ХҮН АМ, МАЛ АЖ АХУЙ, ГАЗАР ТАРИАЛАН, ҮЙЛДВЭР, УУРХАЙГ НАЙДВАРТАЙ, ЧАНАРЫН ШААРДЛАГА ХАНГАСАН ЭРҮҮЛ, БАТАЛГААТАЙ ГАДАРГЫН УСААР ХАНГАХ НӨХЦӨЛ БҮРДЭХ ЮМ. ТҮҮНЧЛЭН АГААР, ХӨРСНИЙ ЧИЙГШИЛ, ГАЗРЫН ДООРХ УСНЫ ТЭЖЭЭГДЭЛ НЭМЭГДЭЖ, УСАН САН ҮҮСЭХ ОРЧНЫ ЭКОСИСТЕМ, БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДАЛ БҮХЭЛДЭЭ СЭРГЭЖ, ХӨРСНИЙ ЭЛЭГДЭЛ ЭВДРЭЛД ОРОХ НӨХЦӨЛ БАГАСАЖ ЦӨЛЖИЛТИЙГ БУУРУУЛЖ ӨНӨӨ БОЛОН ИРЭЭДҮЙ ХОЙЧ ҮЕИЙНХНИЙ САЙН САЙХНЫ ТӨЛӨӨ ЭЭРЭГ ОЛОН ҮР ДҮНГ БИЙ БОЛГОХ ЮМ.

Говь-Алтай аймагт хэрэгжсэн гадаргын усыг цэвэрлэн унд ахуйн зориулалтаар ашиглах “Тайшир-Алтай ус хангамж” төслийн ажил 2021 онд дуусч улсын комисс ажилласан.

Төслийн хүрээнд нийтдээ 54.8 км урт цэвэр усны шугам, хоёр өргөх насосын станц, 2000 м³ усан сан, хоногт 172м³ ус цэвэршүүлэх хүчин чадалтай ус цэвэршүүлэх байгууламж баригдсан бөгөөд Тайширын усан цахилгаан станцын үүсгэсэн Гэгээн нуураас ус татан цэвэршүүлж Алтай хотын хүн амыг цэвэр усаар хангах юм.

Алтай хотын 19 мянган хүн ам дэлхийн жишиг нийцсэн технологиор цэвэршүүлсэн, эрүүл ахуйн стандартад нийцсэн цэвэр усаар хангагдах боломжтой болсон.

УС БОЛ

ХОРВОО ДЭЛХИЙН
ХАМГИЙН ЭНГИЙН МӨРТЛӨӨ
ХАМГИЙН ГАЙХАМШИГТ ЭРДЭС.

УС БОЛ ХӨГЖЛИЙН ЗАМ

**Анхаарал
хандуулсанд
баярлалаа.**

Утас: 265580

E-mail: myagmar.sh@water.gov.mn

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ,
ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР

ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, ЦААШИД АНХААРАХ АСУУДЛУУД

2022.03.29

ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Газар зохион байгуулалт, хот төлөвлөлтийн баримт бичгийн уялдаа

НИЙСЛЭЛ, СУМ, ДҮҮРГИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө нь иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газрыг эзэмшүүлэх, ашиглуулах, хамгаалах, нөхөн сэргээх, байршлыг тодорхойлсон жилдээ хэрэгжүүлэх зураг төслийн баримт бичиг байна

ХОТЫН ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ БОЛОН ХЭСЭГЧИЛСЭН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Сумын төвийн хот, суурин газрыг хөгжүүлэх урт хугацааны төлөвлөлтийн баримт бичиг.

СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Сумын нийт нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн хэмжээнд газар, байгалийн нөөцийг зүй зохистой ашиглах, хамгаалах төлөвлөгөө байна.

АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний хүрээнд боловсрогдсон 12-16 жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэх зураг төслийн баримт бичиг байна.

УЛСЫН ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд байгаль, газар зүйн нөхцөл, газрын нөөц, түүний экологи, эдийн засаг, орон зайн багтаамж, үйлчлэх чадвар хид зохицсон газрын менежментийн бодлогоор улс орны нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх 16-20 жилийн хэтийн чиглэлийн баримжаатай зураг төслийн баримт бичиг

СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгалийн нөхцөл,
нөөц

Нийгэм, эдийн
засаг

Олон нийтийн
оролцоо

Газар
ашиглалт

Хэв маяг,
онцлог

ТОХИРОМЖТОЙ
БАЙДЛЫН
ҮНЭЛГЭЭ

ХЭРЭГЦЭЭТ
БАЙДЛЫН
ҮНЭЛГЭЭ

“Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө” Улс, аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан боловсруулсан газар, байгалийн нөхцөл, нөөц, нийгэм, эдийн засгийн хэрэгцээ, орон нутгийн уламжлалт онцлогт нийцүүлэн олон төрөлт газар ашиглалтыг хөгжүүлэх, газрын нөөцийн үр өгөөж, бүтээмжийг дээшлүүлж урт хугацаанд тогтвортой ашиглахын зэрэгцээ экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах замаар нутаг дэвсгэрийн тогтвортой хөгжлийг дэмжсэн дунд хугацаанд хэрэгжүүлэх газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг хэлнэ.

СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ ЭРХЗҮЙН ҮНДЭСЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСАГ ЗАХИРГАА, НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН НЭГЖ, ТҮҮНИЙ УДИРДЛАГЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ

22.1.Сумын чиг үүрэгт дараах асуудал хамаарна:

22.1.1.сумын хөгжлийн үндсэн чиглэл, бодлого, төлөвлөлт;

22.1.8.сумын хүн амын ундны болон ахуйн хэрэгцээний уст цэгийн төлөвлөлт, байршил, ашиглалт, хамгаалалт;

35.1.Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

35.1.8.нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн дунд хугацааны бодлого, жилийн эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийг батлах, түүнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах;

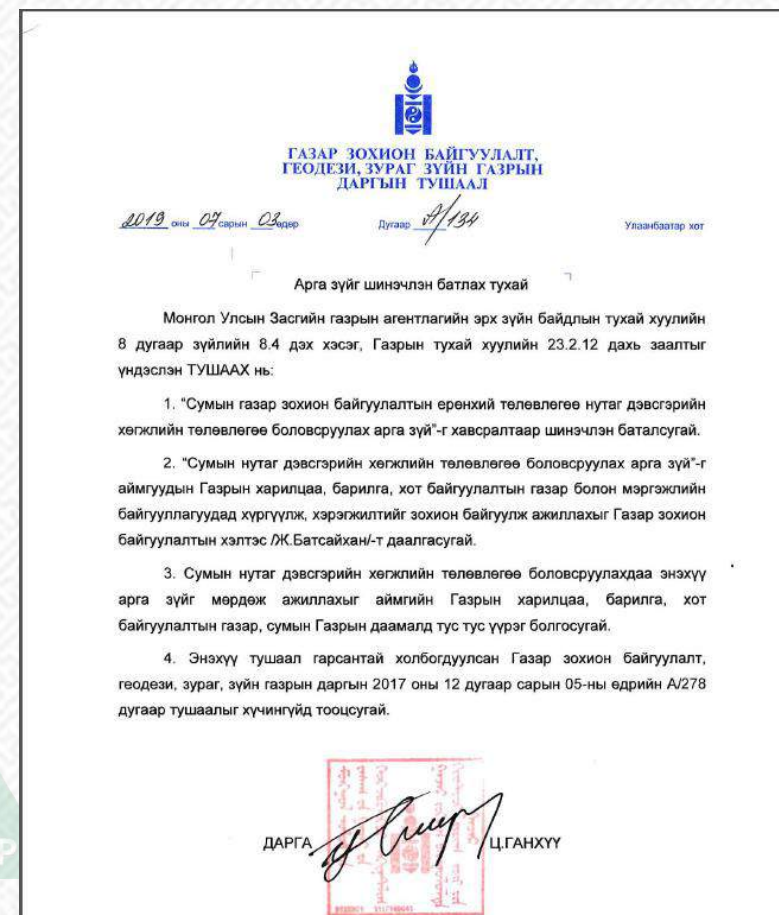
ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ

25.1.Газар зохион байгуулалтын үндсэн баримт бичгүүд нь дор дурдсан зүйлээс бүрдэнэ:

25.1.5.шинээр хот суурин байгуулах, атар газар эзэмших, тусгай хамгаалалттай газар нутгийг бий болгох, томоохон үйлдвэр, уурхай, зам, шугам сүлжээ, бүс нутгийг хамарсан олон улсын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх газар болон чөлөөт бүс байгуулахтай холбогдсон схем, техник эдийн засгийн үндэслэл, газар зохион байгуулалтын зураг, төслүүд;

СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛАХ АРГА ЗҮЙ

Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын даргын 2019 оны А/134 дугаар тушаалаар шинэчлэн батлагдсан.

ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ,
ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗРЫН
ДАРГЫН ТУШААЛ

2019 оны 09 сарын 03 өдөр Дугаар А/134 Улаанбаатар хот

Арга зүйг шинэчлэн батлах тухай

Монгол Улсын Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4 дэх хэсэг, Газрын тухай хуулийн 23.2.12 дахь заалтыг үндэслэн ТУШААХ нь:

1. "Сумын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулах арга зүй"-г хавсралтаар шинэчлэн баталсугай.
2. "Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулах арга зүй"-г аймгуудын Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар болон мэргэжлийн байгууллагуудад хүргүүлж, хэрэгжилтийг зохион байгуулж ажиллахыг Газар зохион байгуулалтын хэлтэс /Ж.Батсайхан/-т даалгасугай.
3. Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулахдаа энэхүү арга зүйг мөрдөж ажиллахыг аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, сумын Газрын даамалд тус тус үүрэг болгосугай.
4. Энэхүү тушаал гарсантай холбогдуулсан Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг, зүйн газрын даргын 2017 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдрийн А/278 дугаар тушаалыг хүчингүйд тооцсугай.

ДАРГА Ц.ГАНХҮҮ

Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөний үндэслэл

Монгол Улсын Их хурлын 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан 2020 оны “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого

- Аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах

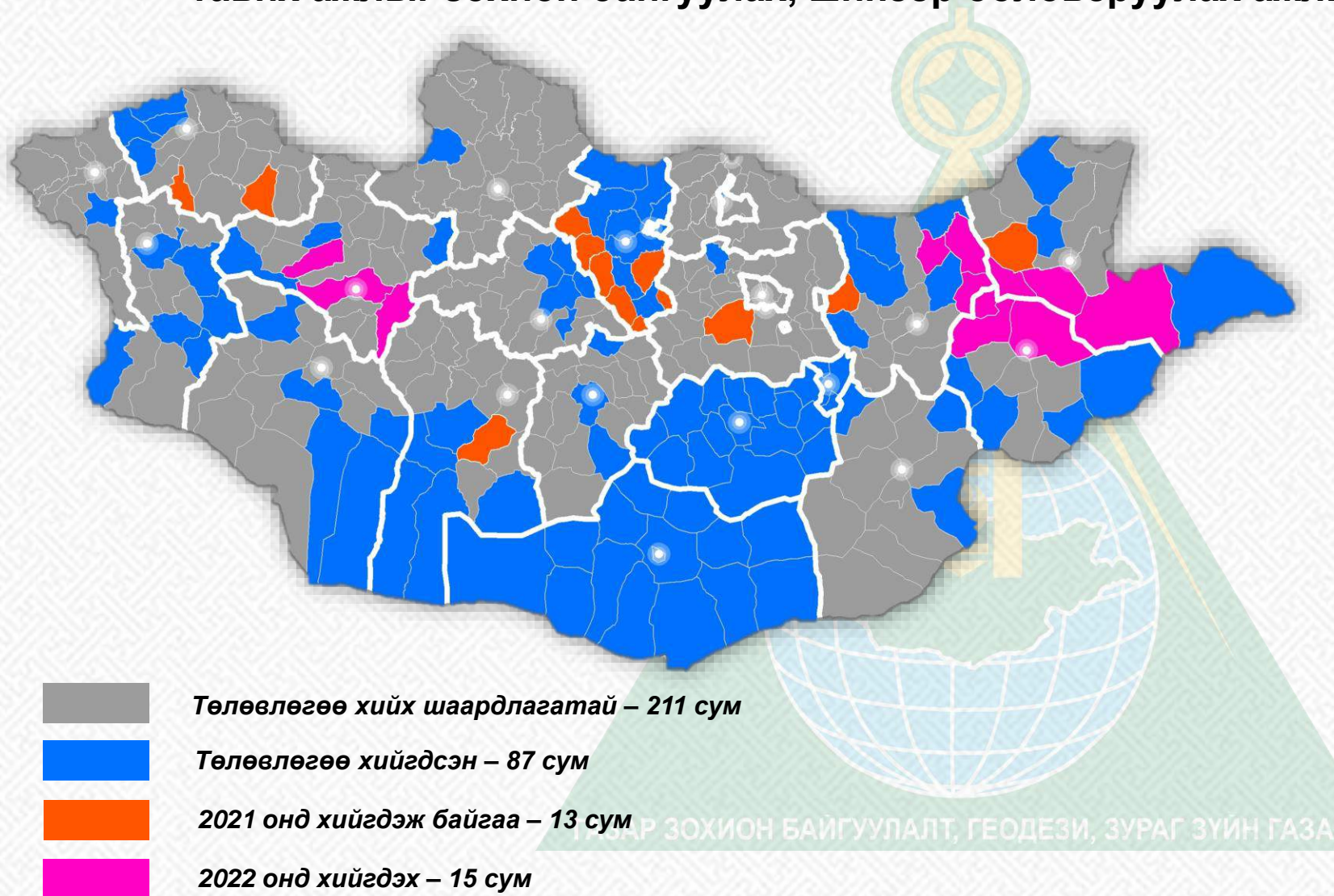
Монгол улсын засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө

- “3.7.4 Хүн амын нутагшилт, суурьшлын зохистой тогтолцоонд тулгуурлан бүсчилсэн хөгжлийн бодлого, бүс нутгийн оновчтой бүтэц, хөгжлийн ирээдүйтэй сууриныг тодорхойлж, агаарын тээвэр, авто зам, төмөр замын сүлжээнд холбоно.”-ын хүрээнд 2021-2024 оны хооронд 94 **Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулна.**

СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих ажлыг зохион байгуулах, шинээр боловсруулах ажлын зардлыг шийдвэрлэх

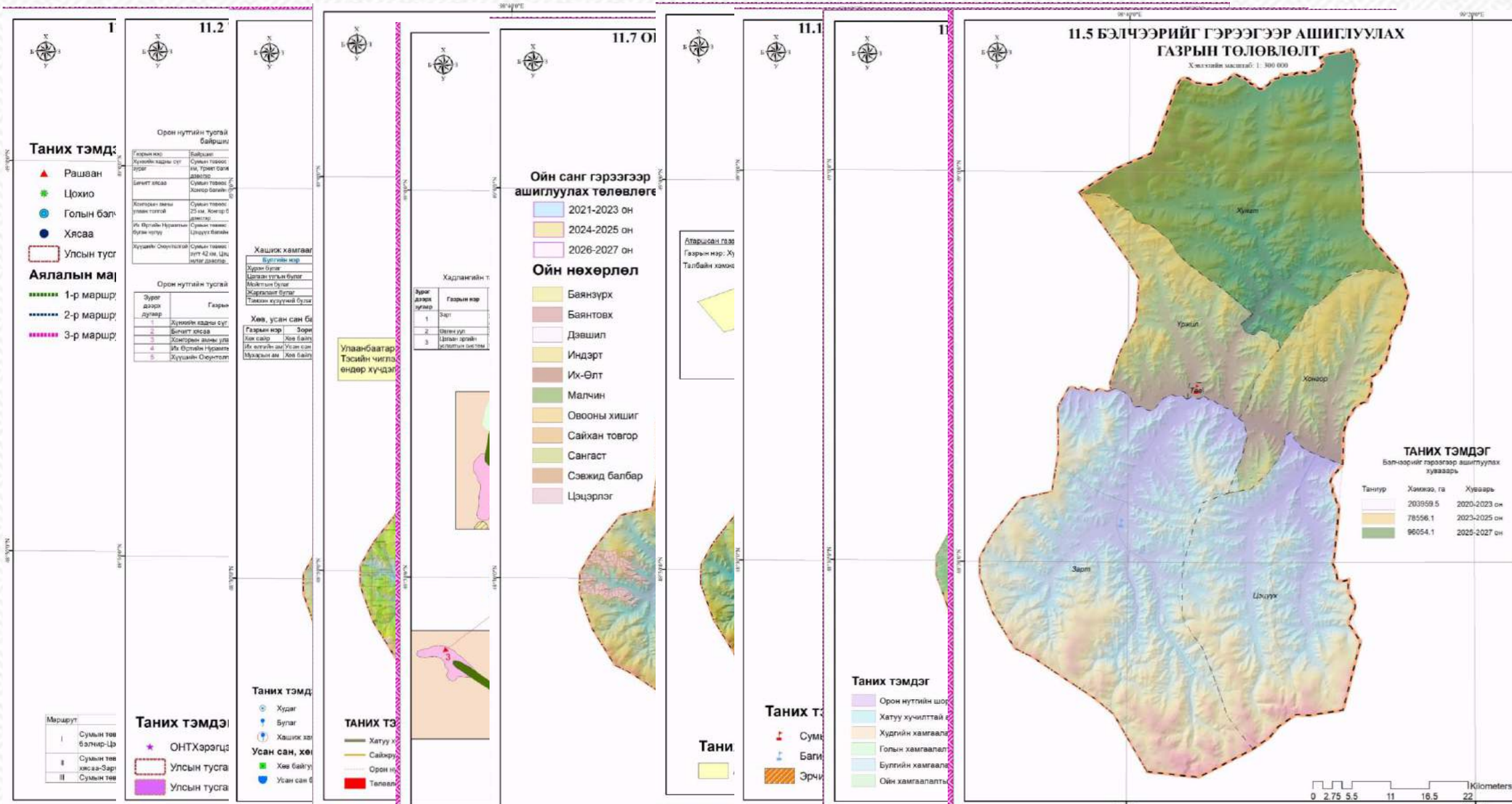

- Төлөвлөгөө хийх шаардлагатай – 211 сум
- Төлөвлөгөө хийгдсэн – 87 сум
- 2021 онд хийгдэж байгаа – 13 сум
- 2022 онд хийгдэх – 15 сум

2022 онд сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө хийгдэхээр төсөв, зардал нь шийдэгдсэн аймаг, сумд

№	Аймаг	Сум
1		Матад
2	Дорнод	Хөлөнбуйр
3		Булган
4		Сүхбаатар
5	Сүхбаатар	Түмэнцогт
6		Мөнххаан
7		Норовлин
8	Хэнтий	Баян-Овоо
9		Баян-Адарга
10		Алдархаан
11	Завхан	Эрдэнэхайрхан
12		Отгон
13		Мянгад
14	Ховд	Буянт
15		Эрдэнэбүрэн

СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Шинээр газар эзэмшүүлэх, өмчлүүлэх, ашиглуулах үйл ажиллагааны дараалал

Шинээр газар олгох үйл ажиллагаа зөвхөн цахим системээр төлөвлөгөөний дагуу явагдана.

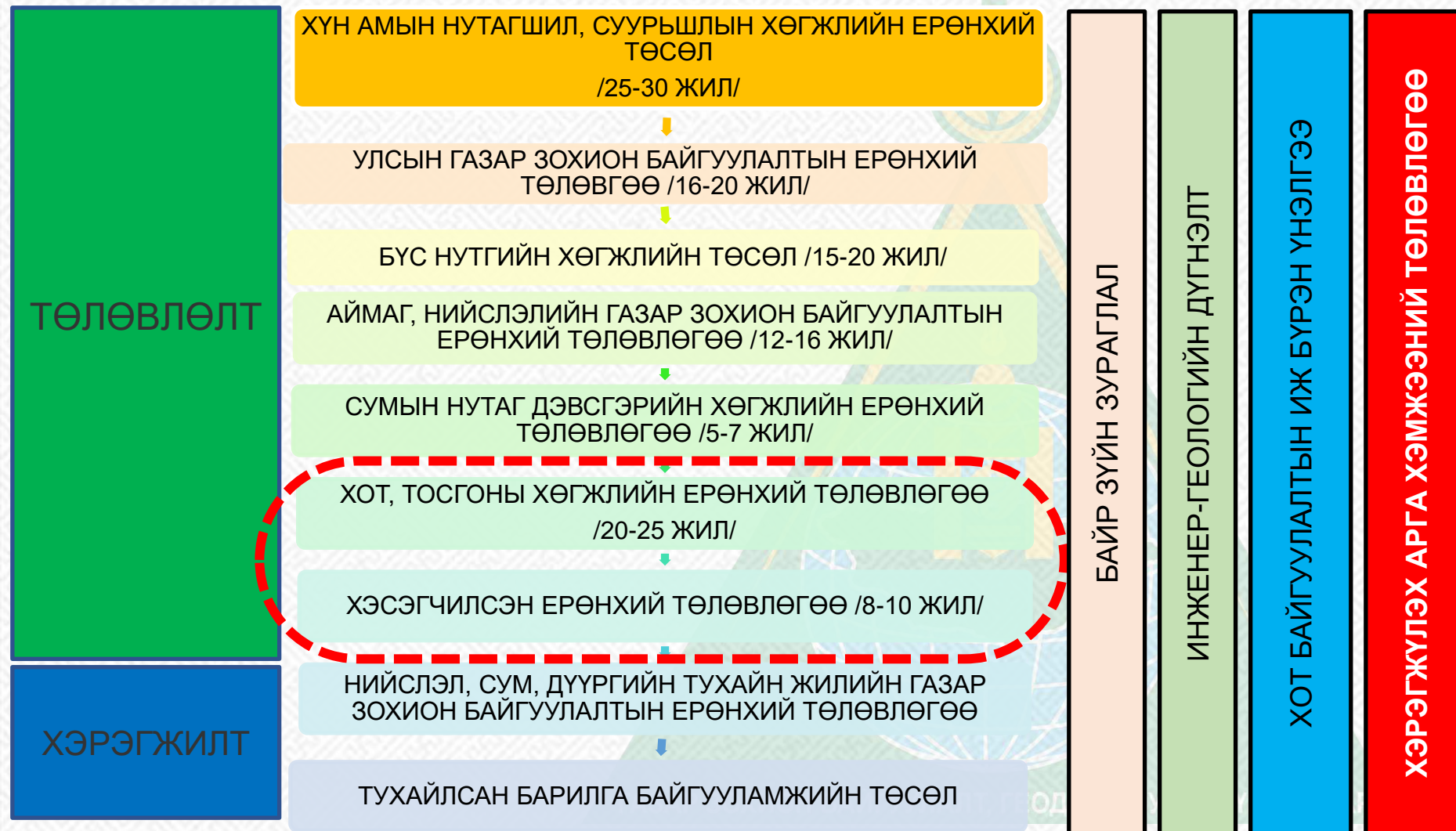

ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН БАРИМТ БИЧГИЙН АНГИЛАЛ

“Хот суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө” гэж хот, суурин газрын бие даан тогвортой хөгжих, хүн амын эрүүл, аюулгүй, тав тухай орчинд амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэх зорилгоор байгаль орчин, нийгэм, эдийн засаг, инженерийн бэлтгэл арга хэмжээ, инженерийн болон нийгмийн дэд бүтцийн бүсчлэлийг тогтоох, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааг төлөвлөж тусгасан хот байгуулалтын баримт бичиг;

Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга

- Хотжилтыг дэмжих бүс
- Хот орчмын бүс, түүнд тавигдах шаардлага
- Хязгаарлалтын бүсүүд
- Гудамж, зам, дэд бүтцийн улаан шугам, эрүүл ахуйн хамгаалалтын бүс

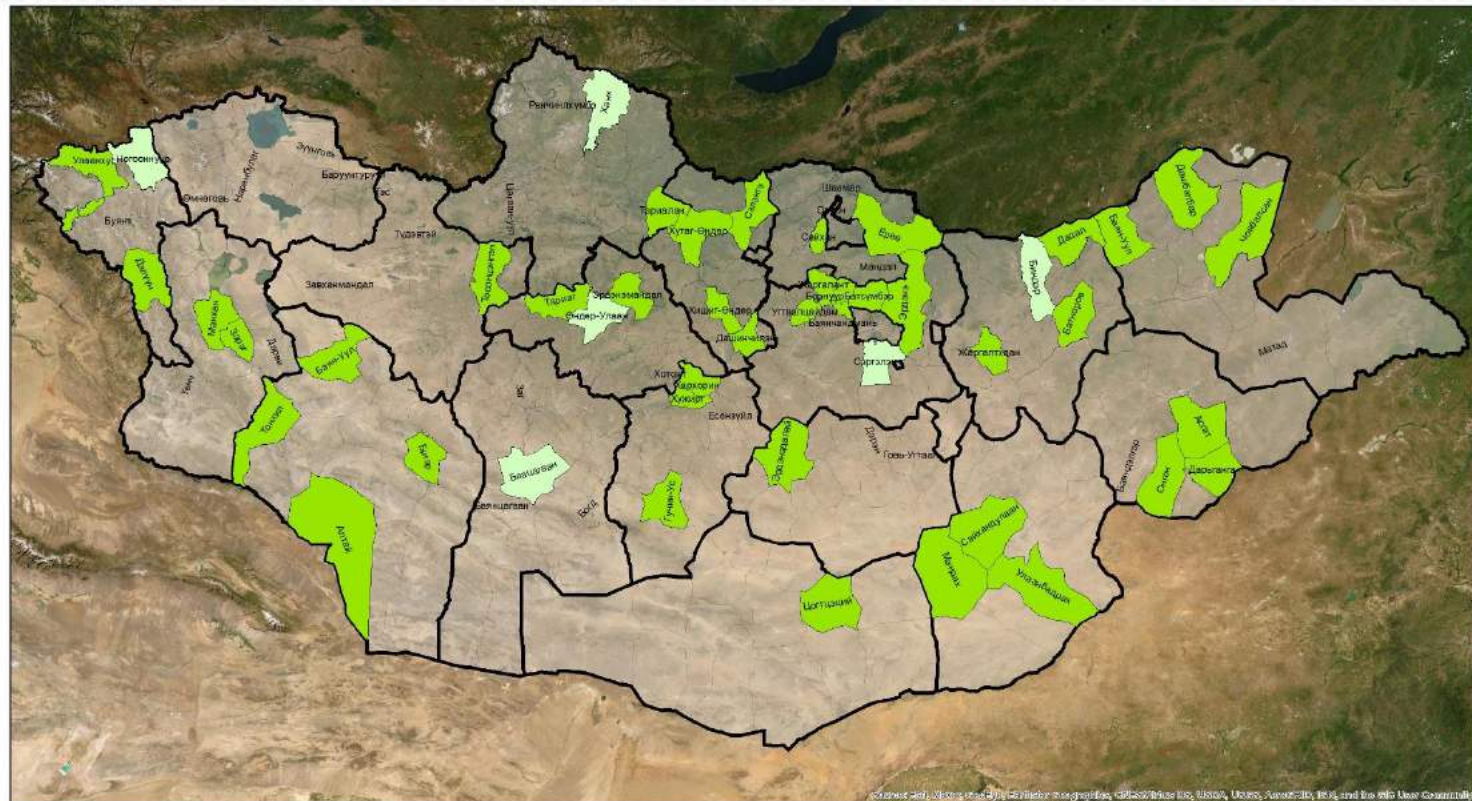
ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН БАРИМТ БИЧИГ БОЛОВСРУУЛАХ, БАТЛУУЛАХ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ДАРААЛАЛ

“СУМЫН ХӨГЖИЛ: ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ” ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНД ЭХНИЙ ШАТАНД ХАМРАГДАХ БОЛОМЖТОЙ 72 СУМЫН ТӨВИЙН ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ СУДАЛГАА

/ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2021 ОНЫ 161 ДҮГЭЭР ТОГТООЛ/

№	Гүйцэтгэсэн байгууллага	Гүйцэтгэсэн баримт бичгийн тоо
1	"Инженер геодези" ХХК	16
2	"Нарт дизайн" ХХК	6
3	"Эрхэт констракшн" ХХК	5
4	"Хот төлөвөлөлтийн хүрээлэн" ХХК	3
5	"Арт сити" ХХК	2
6	Түмэд групп ХХК	1
7	Тика- туркын хамтын ажиллагаа	1
8	"ММ архитектор" ХХК	1
9	"Тэгш хэм групп" ХХК	1
10	"Преокт икс" ХХК, Эм Эс Пи Эм ХХК	1
11	"Өрх" ХХК	1
12	"Идеал групп" ХХК	1
13	"Форум арт" ХХК	1
14	"Шинэ хотжилт" ХХК	1
15	"Архитектур нэгдэл" ХХК	1
16	"Алтайн газрын хүч" ХХК	1
17	"ДАБЛЮ ЭС ЭМ ЭЙ" ХХК	1
18	Нью-Урбанизм	1
19	Гео ботаник ХХК, Гүн мэдлэг ХХК	1
20	"АЕСОМ" ХХК	1
Нийт		42

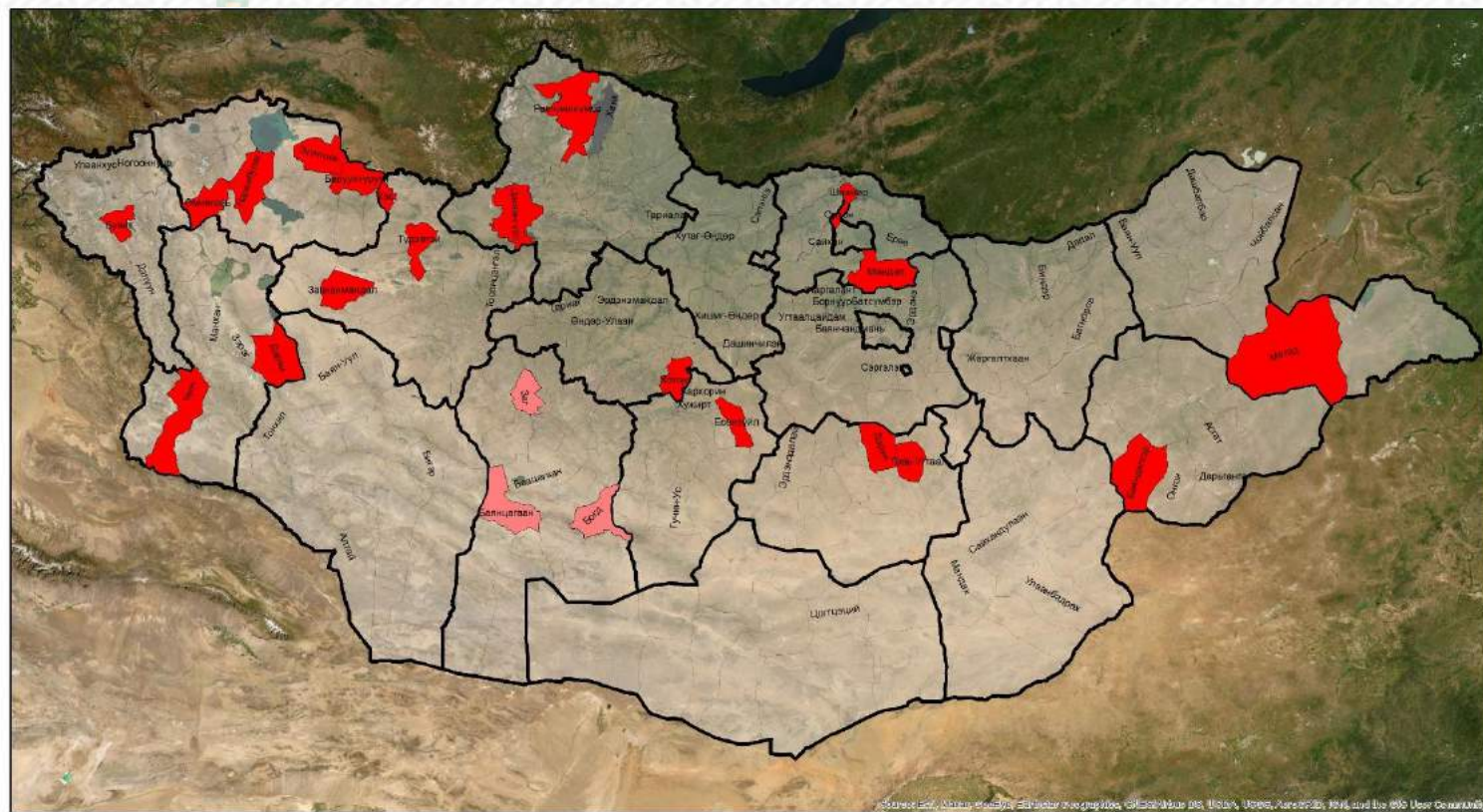
ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ОДООГИЙН БАЙДАЛ:

Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй сум-42
 Боловсруулагдаж байгаа сум-6

“СУМЫН ХӨГЖИЛ: ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖ” ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНД ЭХНИЙ ШАТАНД ХАМРАГДАХ БОЛОМЖТОЙ 72 СУМЫН ТӨВИЙН ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ СУДАЛГАА

/ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2021 ОНЫ 161 ДҮГЭЭР ТОГТООЛ/

№	Аймаг	№	Сум
1	Архангай аймаг	1	Хотонт
2	Баян-Өлгий аймаг	2	Буянт
3	Дорнод аймаг	3	Матад
4	Дундговь аймаг	4	Говь-Угтаал
		5	Дэрэн
5	Завхан аймаг	6	Түдэвтэй
		7	Тэс
		8	Завханмандал
6	Өвөрхангай аймаг	9	Есөнзүйл
7	Сүхбаатар аймаг	10	Баяндэлгэр
8	Сэлэнгэ аймаг	11	Мандал (Зүүнхараа)
		12	Шаамар
9	Увс аймаг	13	Өмнөговь
		14	Баруунтуруун
		15	Наранбулаг
		16	Зүүнговь
10	Ховд аймаг	17	Дарви
		18	Үенч
11	Хөвсгөл аймаг	19	Цагаан-Уул
12	Дархан-Уул	20	Рэнчинлхүмбэ
		21	Орхон

ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ОДООГИЙН БАЙДАЛ:

Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө хийгдээгүй сум-21
 Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө хийгдсэн боловч батлагдаагүй-3

Баян-Өлгий аймаг Өлгий сум

Голын онцгой болон энгийн хамгаалалтын бүсэд газар олголт хийхээр төлөвлөсөн. Хүнсний ногоо тарих зориулалтаар

Говь-Алтай аймаг Есөнбулаг сум

Ерөнхий төлөвлөгөөний төлөвлөлтийн бүсээс гадагшаа 133 нэгж талбар шинээр өмчлүүлэхээр тусгагдсан. Дээрх газарт суурьшил үүссэн

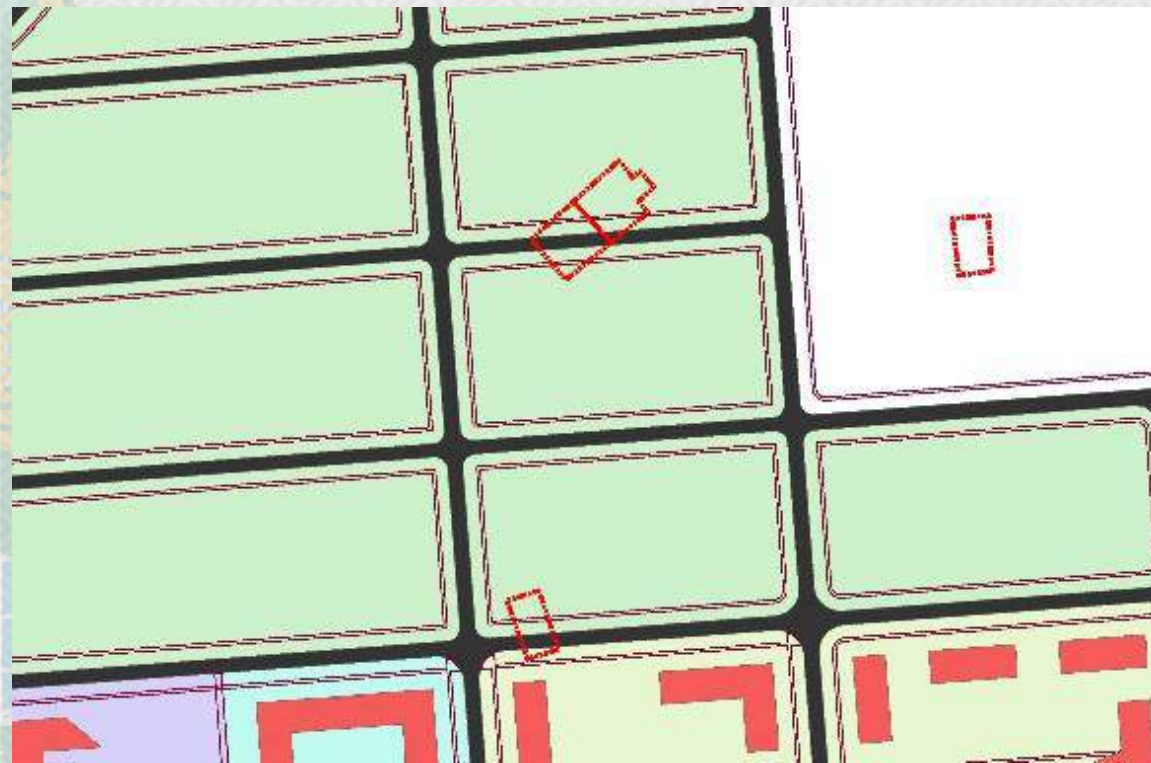
Завхан аймаг Улиастай сум

Ерөнхий төлөвлөгөөний авто замын траст 38 нэгж талбар давхцалтай газар олгохоор тусгагдсан байна.

Сүхбаатар аймаг Баруун-Урт сум

Ерөнхий төлөвлөгөөний авто замын трастай 24 нэгж талбар давхцалтай газар олгохоор тусгагдсан байна.

Хэнтий аймаг Хэрлэн сум

Хэнтий аймгийн Хэрлэн сумын шинээр гэр бүлийн хэрэгцээнд олгох газрын байршил ерөнхий төлөвлөгөөтэй нийцээгүй төлөвлөлтийн авто замын трасс дээр газар олгохоор тусгагдсан төлөвлөлтийн бүсчлэлээс илүү гаргаж газар олгохоор төлөвлөсөн байна

Ховд аймаг Ховд сум

Голын онцгой болон энгийн хамгаалалтын бүсэд газар олголт хийхээр төлөвлөсөн

СУМЫН ТӨВИЙН ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БАРИМТ БИЧИГТЭЙ БОЛСОНООР:

Тухайн суурин газрын байршил, газар зүйн онцлог, түүхэн хөгжил, байгалийн нөхцөл, нөөц, хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд нутаг дэвсгэрийн ашиглалтыг тодорхойлон төлөвлөж хүний ажиллаж амьдрах эрүүл, аюулгүй орчинг бүрдүүлэх үндсэн зорилгыг тодорхойлсон байна.

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН КАДАСТР

ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР

ЭРХ ЗҮЙН ҮНДЭСЛЭЛ

3.1.7."хот байгуулалтын кадастр" гэж нутаг дэвсгэрийн ашиглалт, хүрээлэн буй орчны төлөв байдал, инженерийн шугам сүлжээний хангамжийн түвшин, барилга байгууламж, хүн амын амьдрах орчны чанарын тухай байр зүйн зураглал, мэдээллийн нэгдмэл санг;

25.1

Хот байгуулалтын кадастр нь хот байгуулалтын үйл ажиллагаа эрхлэх болон үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэл хийхэд зайлшгүй шаардлагатай мэдээлэл бүхий улсын сан мөн.

25.3

Газрын кадастр нь улсын хот байгуулалтын кадастрын суурь болох бөгөөд өөрийн үйл ажиллагаатай холбоотой бусад салбарын кадастрын мэдээллийг агуулна.

25.4

Улсын хот байгуулалтын кадастр улсын хэмжээнд нэгдсэн системтэй байна.

25.5

Хот байгуулалтын кадастр нь газар нутгийн хөгжлийн болон хот, суурин газрын хот байгуулалтын төлөвлөлт, барилгажилтын баримт бичиг болох бөгөөд түүнд дараахь мэдээлэл хамаарна:

25.6

Хот байгуулалтын кадастрын тухай мэдээлэл нь хот байгуулалт, зураг төслийн баримт бичиг боловсруулах, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх үндэс болно.

25.7

Хот байгуулалтын кадастрын мэдээлэл нээлттэй байна

25.5.1.

геодези, байр зүй, зурагзүйн материал.

25.5.2.

газар нутгийн экологи, инженер-геологи, газар чичирхийлэл;

25.5.3.

гидрогеологийн тухай мэдээлэл;

25.5.4.

хот байгуулалтын хөгжлийн болон газар, барилгажилтын тухай мэдээлэл;

25.5.5.

инженерийн, зам тээврийн болон нийгмийн дэд бүтэц ба газар нутгийн тохижилтын тухай мэдээлэл.

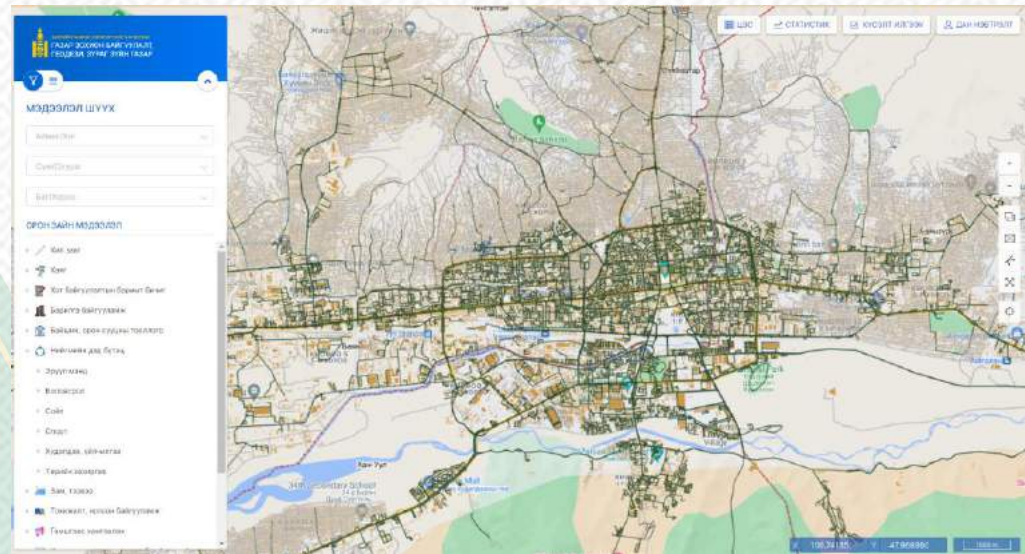

2020 он

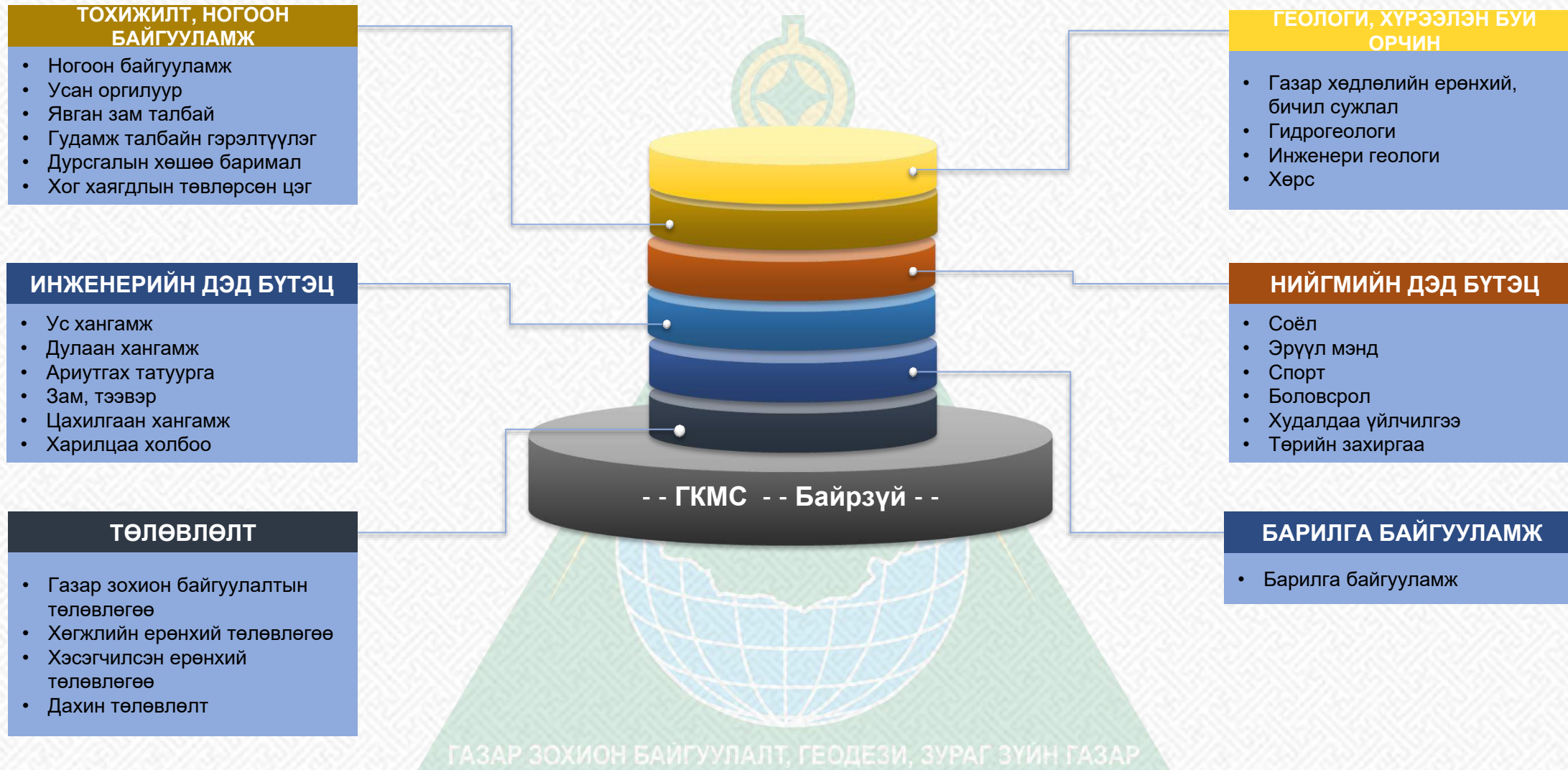
Байрлалд суурилсан орон зайн өгөгдөл мэдээлэл бүртгэх Хот байгуулалтын кадастрын цахим системийг 21 аймгийн хэмжээнд нэвтрүүлсэн

2021 онд Хот байгуулалтын кадастрын цахим системд нэмэлт хөгжүүлэлт хийж, нийслэлийн мэдээллийг холбосон.

2021 он

Улсын хэмжээнд нэвтрүүлэхэд бэлэн болоод байна.

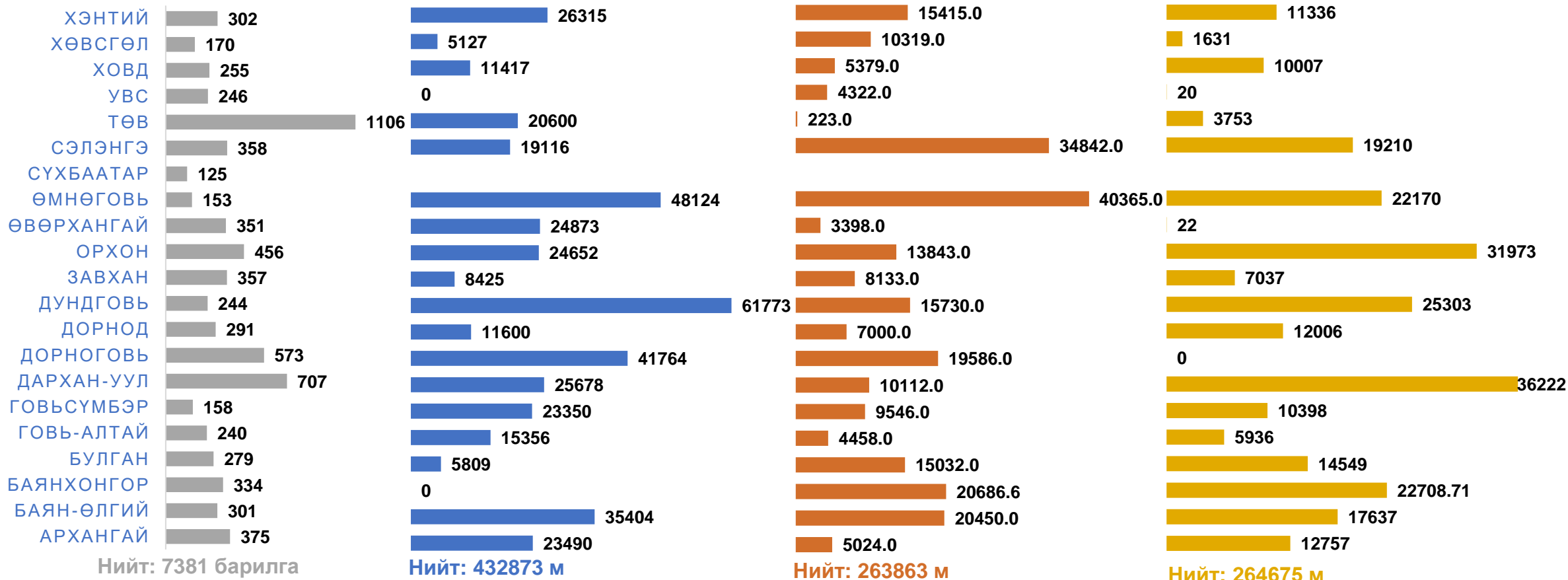

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН КАДАСТРЫН ЦАХИМ СИСТЕМ

Бүртгэгдсэн мэдээллийн статистик

21 аймаг 330 сумын 23142 барилга
байгууламжийн мэдээлэл бүрдсэн

■ Мэдээлэл бүртгэгдсэн барилгын тоо ■ Ус хангамжийн шугам сүлжээ бүртгэгдсэн /урт м/ ■ Дулаан хангамжийн шугам бүртгэгдсэн ■ Ариутгах татуургын шугам бүртгэгдсэн

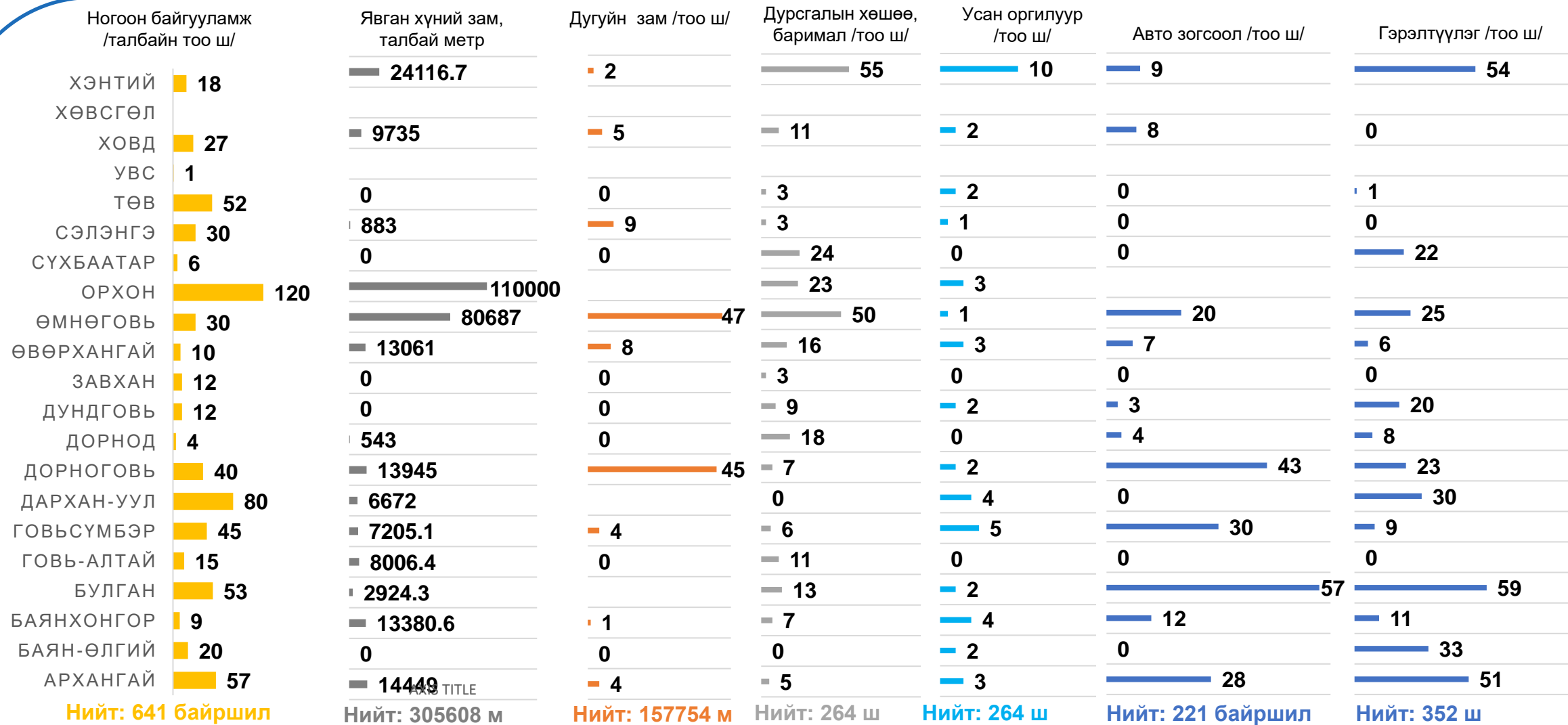

Монгол Улсын 21 аймгийн төвийн сумын хэмжээнд хэмжээнд бүртгэгдсэн мэдээлэл

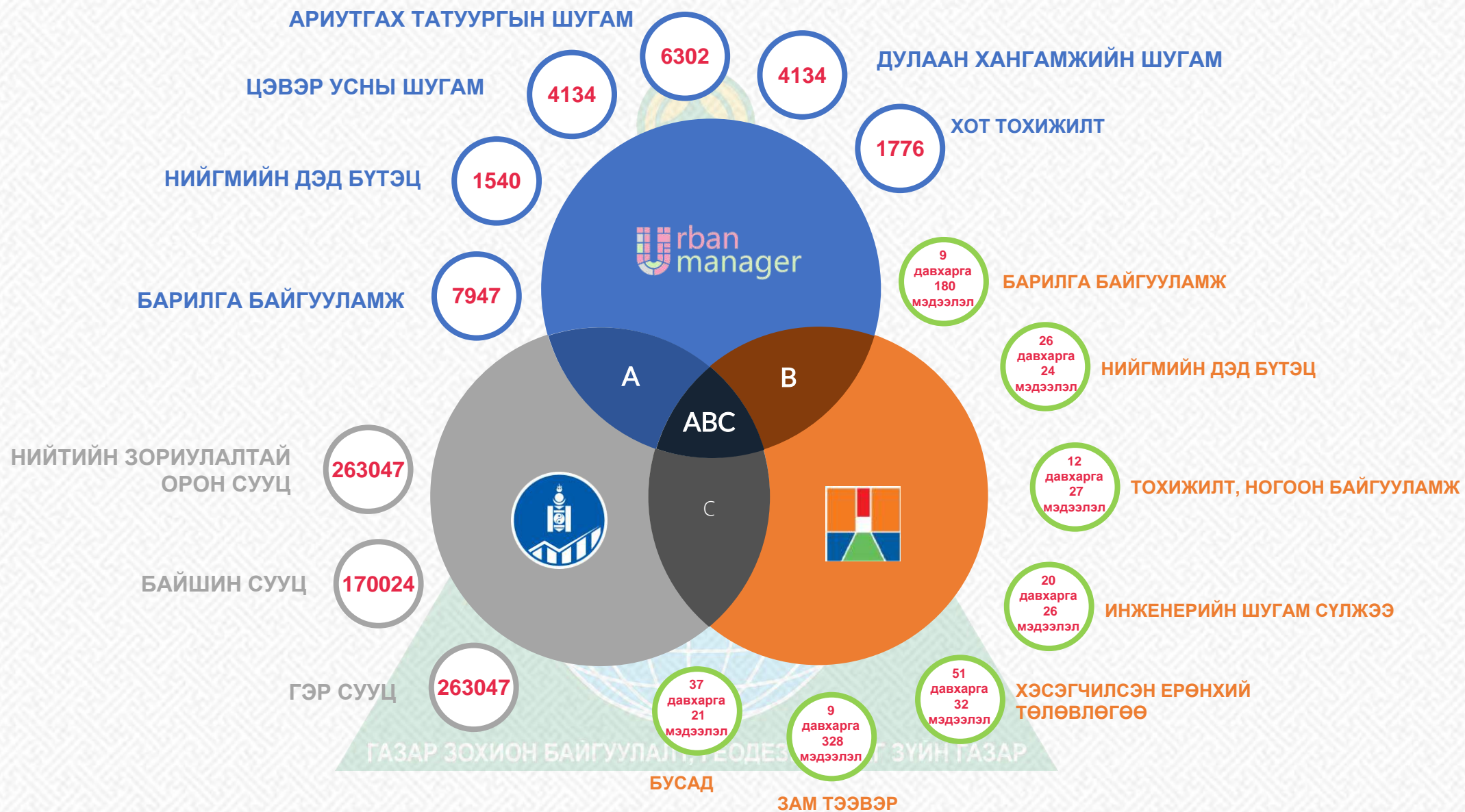
ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН КАДАСТРЫН ЦАХИМ СИСТЕМ

Бүртгэгдсэн мэдээллийн статистик

Монгол Улсын 21 аймгийн төвийн сумын хэмжээнд хэмжээнд бүртгэгдсэн мэдээлэл

МЭДЭЭЛЛИЙН САН

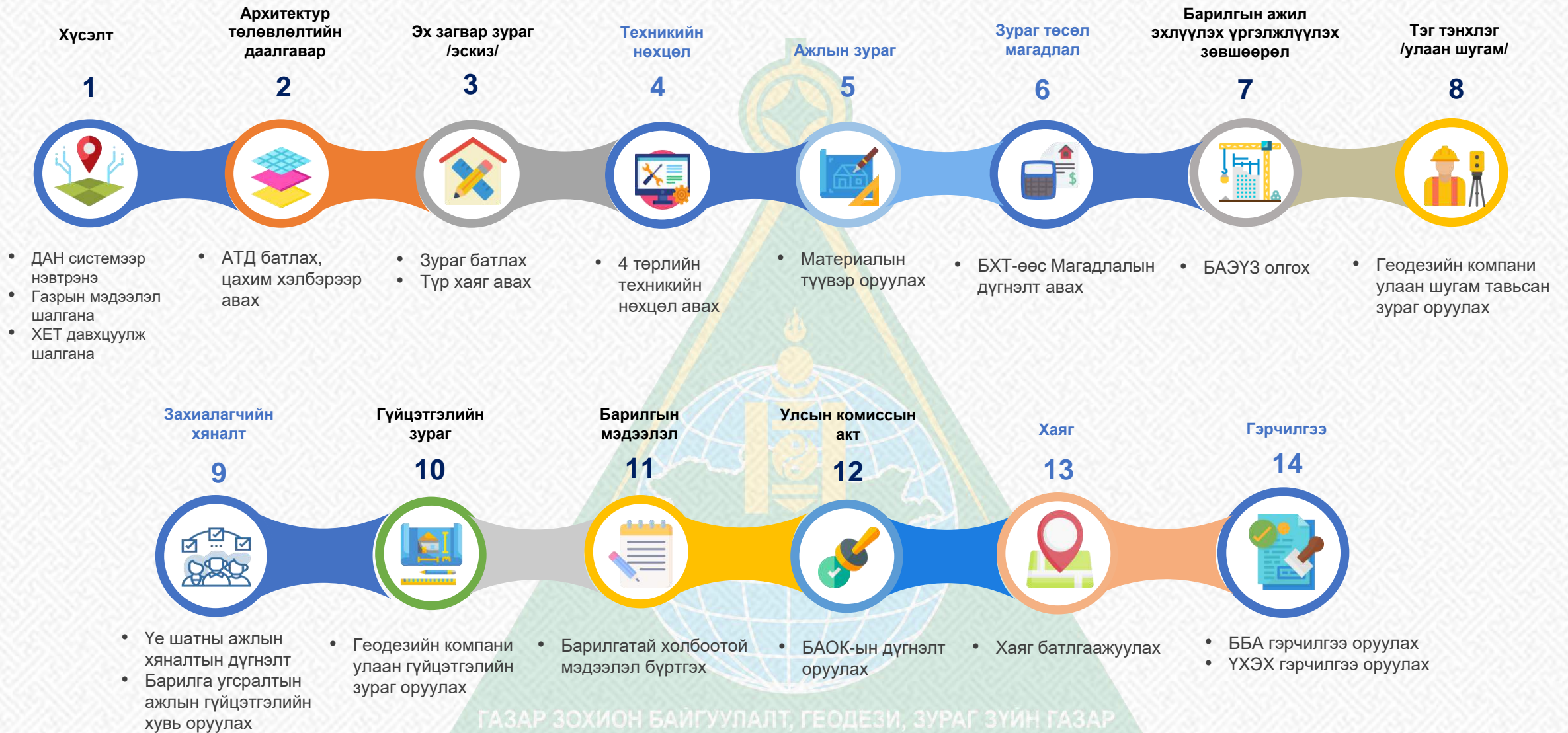

БАРИЛГЫН АЖЛЫН ЗӨВШӨӨРӨЛИЙГ ЦАХИМЖУУЛАХ

Д/д	Аймаг	Эдэлбэр газрын мэдээлэл /Хүсэлт/	Архитектур төлөвлөлтийн даалгавар	Эх загвар зураг	Тэг тэнхлэг	Барилга эхлүүлэх зөвшөөрөл	Гүйцэтгэлийн зураг	Барилгын мэдээлэл	Улсын комиссын акт	Нийт
1	Архангай	20	10	2	0	9				41
2	Баян-Өлгий	8	31	0	2	28				69
3	Баянхонгор	21	33	6	1	13				74
4	Булган	16	14	0	0	10				40
5	Говь-Алтай	8	1	0	0	0			1	9
6	Говьсүмбэр	6	7	0	0	1				14
7	Дархан-Уул	19	32	1	1	23				76
8	Дорноговь	4	18	1	2	9				34
9	Дорнод	23	31	0	0	23				77
10	Дундговь	27	16	2	0	4			1	49
11	Завхан	3	3	1	0	2				9
12	Орхон	52	41	7	0	9				109
13	Өвөрхангай	26	19	4	1	41				91
14	Өмнөговь	22	27	4	0	2				55
15	Сүхбаатар	5	5	0	0	11				21
16	Сэлэнгэ	18	3	1	0	8				30
17	Төв	31	27	3	1	4				66
18	Увс	10	9	18	1	15				53
19	Ховд	6	0	2	4	30	1		3	42
20	Хөвсгөл	36	39	2	0	2				79
21	Хэнтий	14	32	2	0	8			1	56
	Дүн	375	398	56	13	252	1	0	6	1094

БАРИЛГЫН АЖЛЫН ЗӨВШӨӨРӨЛИЙГ ЦАХИМЖУУЛАХ

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨӨРӨГЖИЛЭГЧИ АГЛЫН ГАЗАР
ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ,
ГЕОДЕЗИ, УРАГ ЗҮЙН ГАЗАР

ЦЭС
СТАТИСТИК
ХҮСЭЛТ ИЛГЭЭХ
ОЮУНБЯАР

Газрын мэдээлэл шалгах

Та доорхи мэдээллийг үнэн зөв бөгөж илгээнэ үү

БОЛОМЖТОЙ

Нэгж талбарын мэдээлэл

- Гараз хүчинтэй эсэх
- Төлбөрийн үлдэгдэлтэй эсэх
- Барьцаатай эсэх
- Шүүхийн шийдвэрээр түдгэлзүүлсэн эсэх

Давхацсан бүсүүд

- Нөөц газар
- Нөөц газар
- Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс
- Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс
- Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс
- Инженерийн барилга, байгууламжийн бүс
- Нам давхрын орон сууцны бүс /A/

Нэгж талбарын дугаараар хайх

Өргөдлийн төрөл

5: Шинээр газар эзэмших

Газрын мэдээлэл шалгах

Нэгж талбарын дугаар

1462005636

Байршил

Улаанбаатар, Сүхбаатар

Эрхийн төрөл

1462005636

Өргөдлийн явц

1462005636

Өргөдлийн төрөл

5: Шинээр газар эзэмших

Газрын мэдээлэл шалгах

Хүсэлт илгээх

Нэгж талбарын дугаар

1462203039

Байршил

Улаанбаатар, Сүхбаатар

Эрхийн төрөл

Боломжит нэгж талбарын харьцаа

Тооцоолох

- Хамгаалалт, хориглолтын бүс /зурвас/
- Орон зайн бусад үйлчилгээ
- Инженерийн дэд бүтэц
- Инженерийн бэлтгэл ажил

Shutterstock

МОНГОЛЫН ГАЗАР

Төрийн Хуралдагч Ажлын

Газрын мэдээллийг шууд татаж шалгана. Ингэснээр газартай холбоотой матеиарлыг хавсаргах шаардлагагүй юм.

Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй давхцуулж шалгана. Ингэснээр тухайн газар дээр ямар барилга байгууламж барих боломжтойг тодорхойлно.

Төв аймгийн Зуунмод сум

ХӨГЖЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

АВТО ЗАМ

НЭГЖ ТАЛБАР

БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖ

ЦАХИЛГААН ХАНГАМЖ

УС ХАНГАМЖ

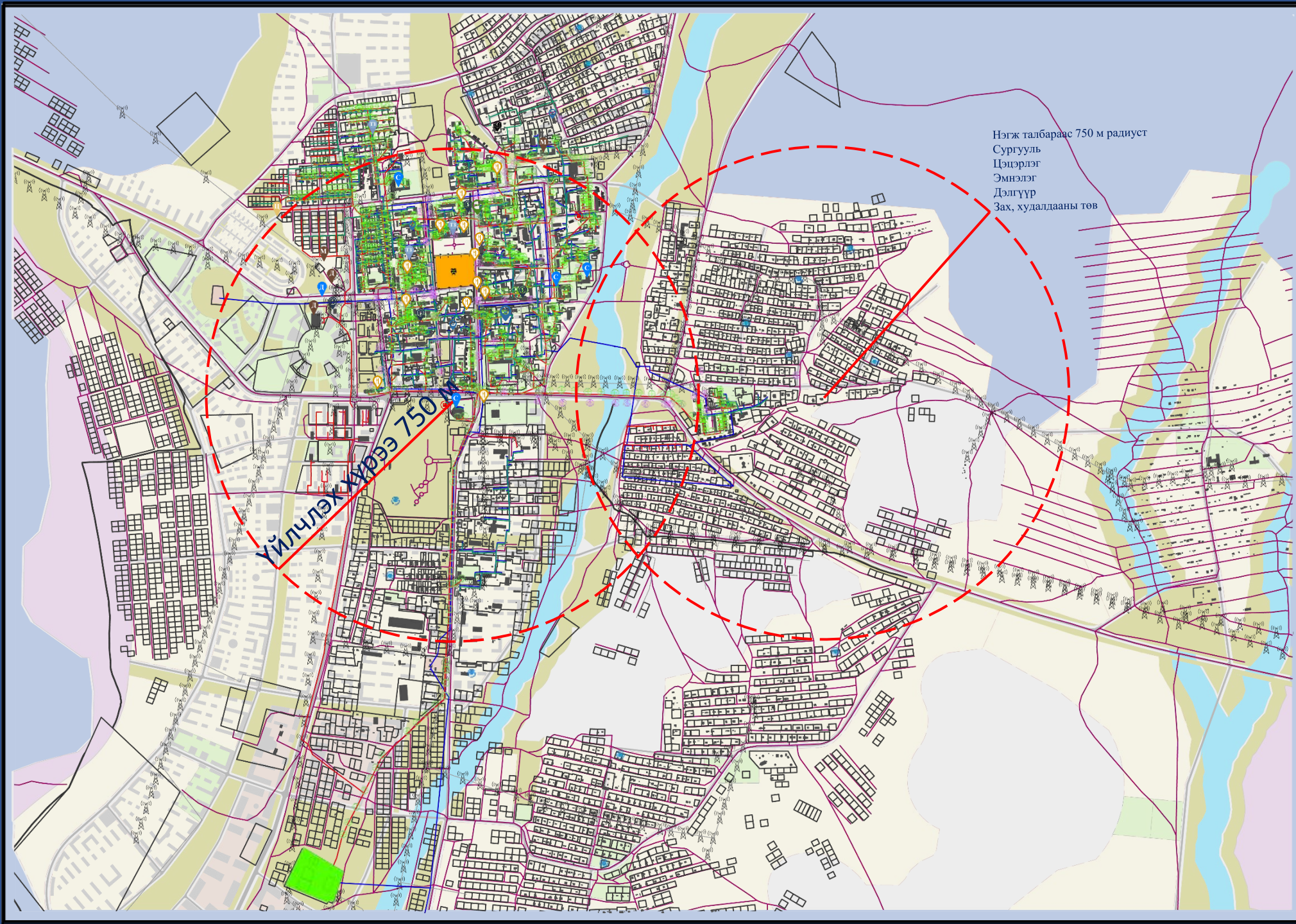
ДУЛААН ХАНГАМЖ

АРИУТГАХ ТАТУURГА

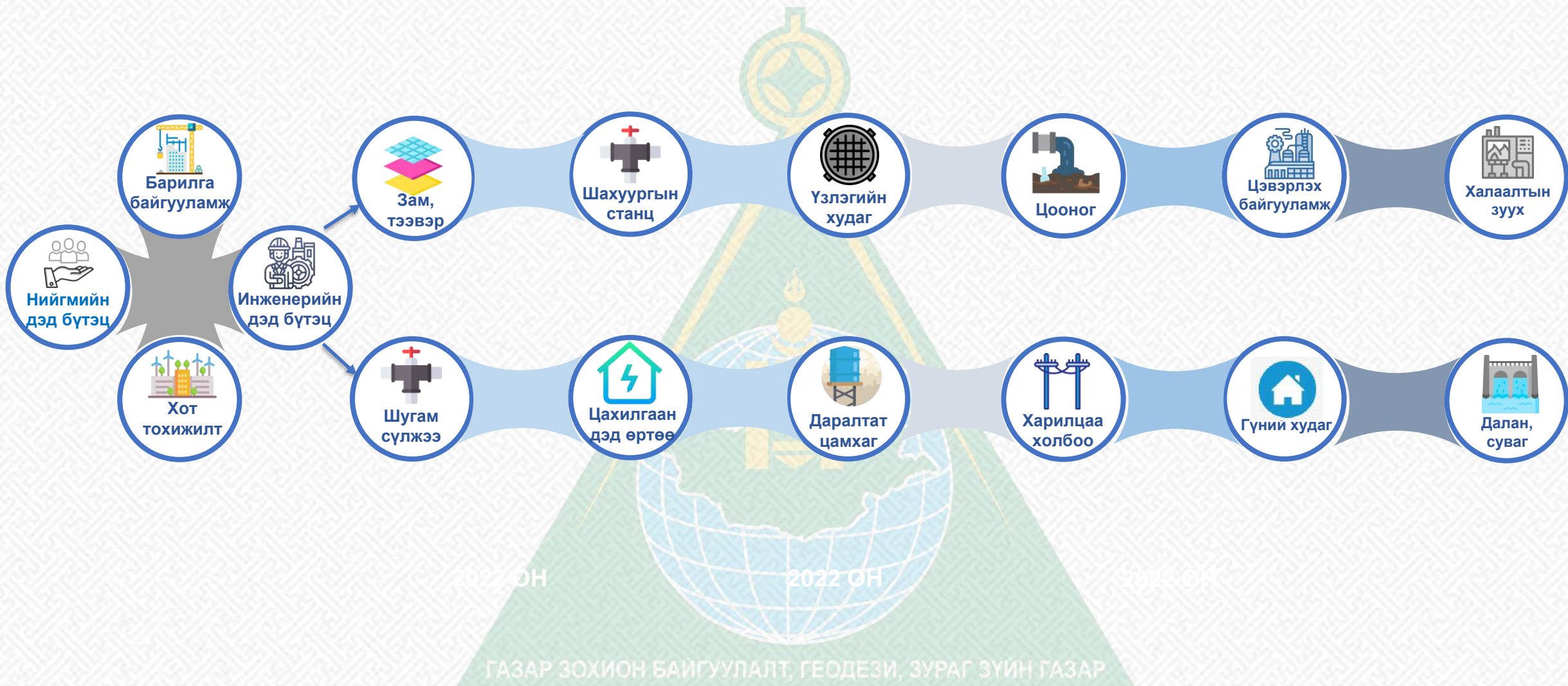
ИНЖЕНЕРИЙН БАЙГУУЛАМЖ

ХОТ ТОХИЖИЛТ

НИЙГМИЙН ДЭД БҮТЭЦ

“СУМЫН ХӨГЖИЛ” ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭЭНД БҮРТГЭХ МЭДЭЭЛЭЛ

Мэдээллийн сангийн бодит, үнэн мэдээлэлд үндэслэн цаг алдалгүй, зөв төлөвлөлт хийх, шийдвэр гаргах нөхцөл бүрдэнэ.

ТӨЛӨВЛӨЛТ

Инженерийн дэд бүтцийн хангагч байгууллагууд өдөр тутмын үйл ажиллагаагаа зөв, оновчтой явуулахад дэмжлэг болно.

ОНОВЧТОЙ

Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний хэрэгжилт сайжирна
Хөрөнгө оруулалтаар хийгдэж байгаа ажлуудын гүйцэтгэл, үр дүнд хяналт тавина.

ХЯНАЛТ

Хот байгуулалттай холбоотой бүх төрлийн мэдээллийг олон төрлөөр ашиглана.
Байгууллагуудын хооронд мэдээллийн уялдаа холбоо сайжирна

УХААЛАГ

Зөв зохистой тогтвортой менежментээр төслийн нийгэм эдийн засгийн үр өгөөж нэмэгдүүлэх нөхцөл бүрдэнэ.

ӨСӨЛТ

ЖИШЭЭ /ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХАНБОГД СУМ/

<https://urban.gov.mn/beta#/map>

ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР

ЦЭС СТАТИСТИК ХҮСЭЛТ ИЛГЭЭХ ДАН НЭВТРЭЛТ

МЭДЭЭЛЭЛ ШҮҮХ

- Өмнөговь
- Ханбогд
- Баг/Хороо

ОРОН ЗАЙН МЭДЭЭЛЭЛ

- Хил зааг
- Хаяг
- Хот байгуулалтын баримт бичиг
- Барилга байгууламж
- Байшин, орон сууцны тооллого
- Нийгмийн дэд бүтэц
 - Эрүүл мэнд
 - Боловсрол
 - Соёл
 - Спорт
 - Худалдаа, үйлчилгээ
 - Төрийн захиргаа
- Зам, тээвэр
- Тохижилт, ногоон байгууламж
- Гамшгаас хамгаалах
- Хамгаалалт, хориглолтын бүс /зурвас/
- Орон зайн бусад үйлчилгээ
- Инженерийн дэд бүтэц

Нөөц газар, Сигдэй хамгаалалтын бүс, Орон сууцны бүс, Аж ахуйн бүс, Үйлдвэрийн бүс, Орон нийтийн бүс, Оку толгой

X 107.126320 Y 43.173595 500 m

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ,
ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ГАЗАР

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

ХОЛБОО БАРИХ
Хаяг: Улаанбаатар хот,
Чингэлтэй дүүрэг,
Засгийн газрын 12-р байр
Утас: 976-51-70122099

**Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын
ашиглалт, үйлчилгээг зохицуулах зөвлөл**

***Сумдын нийтийн аж ахуйн
байгууллагуудын өнөөгийн байдал,
тулгамдсан асуудлууд***

Зохицуулах зөвлөлийн дарга Ж.Батсуурь

2022.01.20
Улаанбаатар хот

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠠᠭ ᠤᠰ ᠬᠠᠩᠭᠠᠮᠵᠢ, ᠠᠷᠢᠭᠤᠲᠠᠭᠠᠬᠤ ᠲᠠᠲᠤᠭᠤᠷᠭᠢᠨ
ᠠᠰᠢᠭᠭᠠᠯᠠᠯᠤᠯ, ᠦᠶᠢᠯᠴᠢᠯᠭᠡᠭᠡᠭ ᠵᠣᠬᠢᠴᠢᠭᠤᠯᠠᠬᠤ ᠵᠥᠪᠯᠡᠯ

МОНГОЛЫН ТЭГЭРИЙН ҮНДЭСЛЭЛЭЙН ХАМГААГАХ, ХАМГААГАХ, ХАМГААГАХ ЯАМ

Агуулга

- Усны үйлчилгээний зохицуулалт
 - *Сумдын нийтийн аж ахуйн байгууллагуудын өнөөгийн байдал
 - *Нийтийн аж ахуйн салбарын зохицуулалт (Төрөөс орон сууц, нийтийн аж ахуйн чиглэлээр баримтлах бодлого, Засгийн газрын 2019 оны 474, 2020 оны 211-р тогтоолын хэрэгжилт)
- Зардал нөхөх төлөвлөгөө
- Цаашид анхаарах асуудлууд

Сумдын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагуудын өнөөгийн байдал

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид

№	Аймгийн нэр	Сумын нэр	ТЗЭ байгууллагын нэр	ТЗЭ байгууллагын тоо /2020 оны жилийн эцсийн байдлаар/
1.	Булган	Тэшиг	"Тэшиг-Ус" ОНӨААТҮГ	1
2.	Говьсүмбэр	Баянтал, Шивээговь	"Талын илч" ОНӨААТҮГ, "Илчлэг шивээ" ОНӨААТҮГ	2
3.	Дархан-Уул	Хонгор, Шарын гол	"Эмт наран" ОНӨААТҮГ, "Дулаан шарын гол" ТӨХК	2
4.	Дорноговь	Замын-Үүд	"Замын-Үүдийн дулааны станц" ТӨҮГ	1
5.	Завхан	Тосонцэнгэл	"Тосон-Очирт хайрхан" ОНӨААТҮГ	1
6.	Сэлэнгэ	Мандал, Сайхан	"Цант-Орхон" ОНӨААТҮГ, "Гавшгай ус" ОНӨААТҮГ, "Мандал энерго" ОНӨААТҮГ, "Спирт бал бурам" ХХК	4
7.	Өмнөговь	Цогтцэций, Гурвантэс, Ханбогд	"Цог-Өрнөх" ОНӨААТҮГ, "Паблик сервис" ХХК, "Шугшаа уул" ОНӨААТҮГ, "Хандизель" ОНӨААТҮГ, "Энержи Интернэшнл" ХХК, "Ухаа худаг ус хангамж" ХХК	6
8.	Өвөрхангай	Хархорин	"Хархорин ус суваг" ОНӨААТҮГ	1
9.	Хэнтий	Бор-Өндөр	"Бор өндөр хот тохижилт" ОНӨТҮГ, "Монголросцветмет" ТӨҮГ-ын харъяа Бор-Өндөр уулын баяжуулах үйлдвэр	2
	Нийт			20

Бохир ус зөөвөрлөх үйлчилгээ

3 компани

Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сум-2 ("Ай Ди Эм" ХХК, "Арцат шанх" ХХК)
Төв аймгийн Эрдэнэ сум-1 ("Эрдэнэ хүнс" ХХК)

1. "Тэшиг-Ус" ОНӨААТҮГ, Булган аймгийн Тэшиг сум
 2. "Талын илч" ОНӨААТҮГ, "Илчлэг шивээ" ОНӨААТҮГ, Говьсүмбэр аймгийн Баянтал, Шивээговь сум
 3. "Эмт наран" ОНӨААТҮГ, "Дулаан шарын гол" ТӨХК, Дархан-Уул аймгийн Хонгор, Шарын гол сум
 4. "Замын-Үүдийн дулааны станц" ТӨҮГ, Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сум
 5. "Тосон-Очирт хайрхан" ОНӨААТҮГ, Завхан аймгийн Тосонцэнгэл сум
 6. "Цант-Орхон" ОНӨААТҮГ, "Гавшгай ус" ОНӨААТҮГ, "Мандал энерго" ОНӨААТҮГ, "Спирт бал бурам" ХХК, Сэлэнгэ аймгийн Мандал, Сайхан сум
 7. "Цог-Өрнөх" ОНӨААТҮГ, "Паблик сервис" ХХК, "Шугшаа уул" ОНӨААТҮГ, "Хандизель" ОНӨААТҮГ, "Энержи Интернэшнл" ХХК, "Ухаа худаг ус хангамж" ХХК, Өмнөговь аймгийн Цогтцэций, Гурвантэс, Ханбогд сум
 8. "Хархорин ус суваг" ОНӨААТҮГ, Өвөрхангай аймгийн Хархорин сум
 9. "Бор өндөр хот тохижилт" ОНӨТҮГ, "Монголросцветмет" ТӨҮГ-ын харъяа Бор-Өндөр уулын баяжуулах үйлдвэр, Хэнтий аймгийн Бор-Өндөр сум

МОНГОЛ УЛАСЫН
ТЭГШ БИОЛОГИЙН
УРГАМАЛ
ХАЙРГАХ
МОНГОЛ УЛАСЫН
ТЭГШ БИОЛОГИЙН
УРГАМАЛ
ХАЙРГАХ

Сумдын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч байгууллагуудын байршил

Сумдын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагуудын өнөөгийн байдал

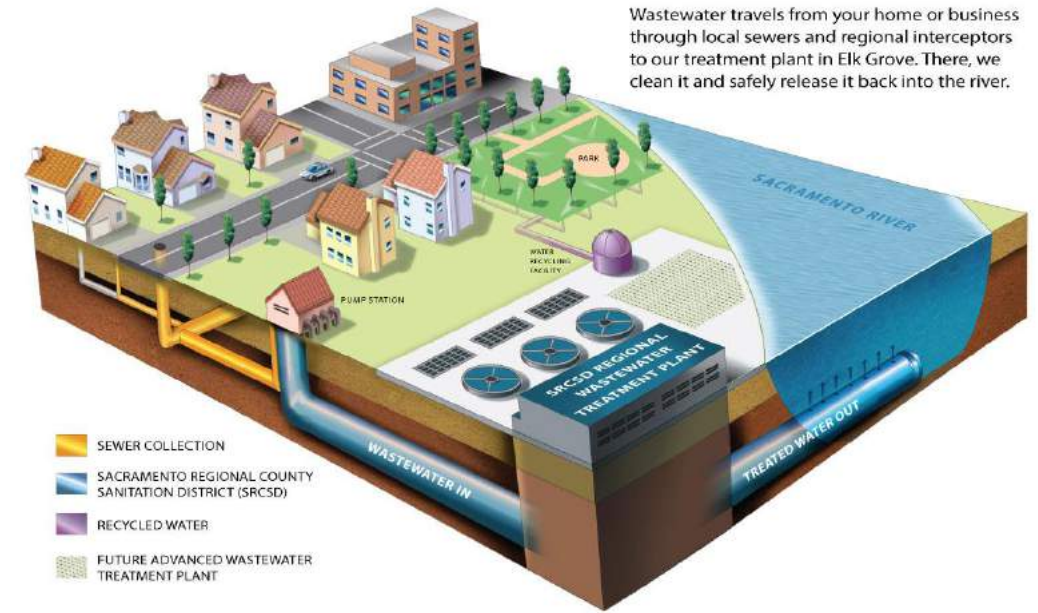
УХАТ-ын шугам сүлжээний мэдээлэл

УС ХАНГАМЖИЙН ШУГАМ
СҮЛЖЭЭ: 490.8 км

АРИУТГАХ ТАТУУРГЫН ШУГАМ СҮЛЖЭЭ: 135.8 км

УХАТ-ын шугам сүлжээний мэдээлэл

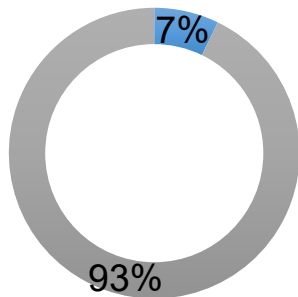
Сумдын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагуудын өнөөгийн байдал

Хүний нөөцийн мэдээлэл

Хүний нөөц: 729 хүн

НАА-н салбарын хүний нөөц /2020 он/

- Сумын ТЗЭ байгууллагуудын ажилчид
- НАА-н салбарын ажилчид

Инженер, техникийн ажилтан /23%/

2020 оны тайлан мэдээний тоо баримтаар сумын ТЗЭ байгууллагт ажиллаж буй инженер, техникийн ажилтан 169 байна.

Мэргэжилтэй ажилчид /59%/

2020 оны тайлан мэдээний тоо баримтаар сумын ТЗЭ байгууллагт ажиллаж буй мэргэжилтэй ажилчид 433 байна.

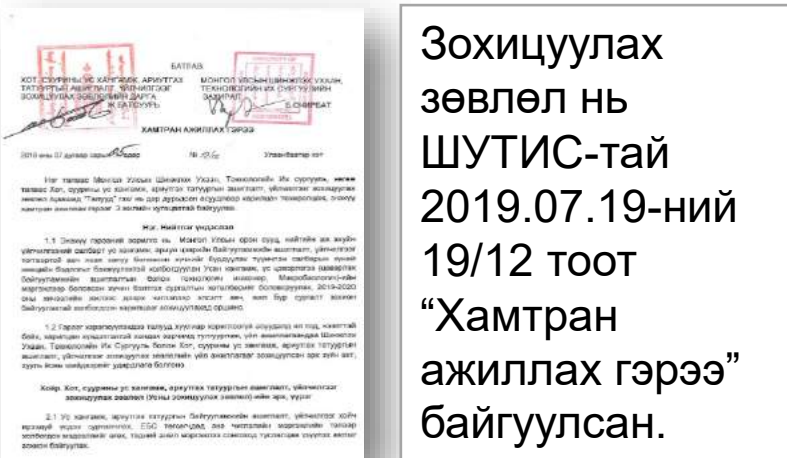

Санхүүгийн болон бусад ажилтан /18%/

2020 оны тайлан мэдээний тоо баримтаар сумын ТЗЭ байгууллагт ажиллаж буй санхүүгийн болон бусад ажилтнууд 127 байна.

Зохицуулах зөвлөл нь ШУТИС-тай 2019.07.19-ний 19/12 тоот “Хамтран ажиллах гэрээ” байгуулсан.

2020 оны 12 сарын 31-ний байдлаар сумын төрийн захиргаагаар зохицуулагдсан аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагуудын өнөөгийн байдал

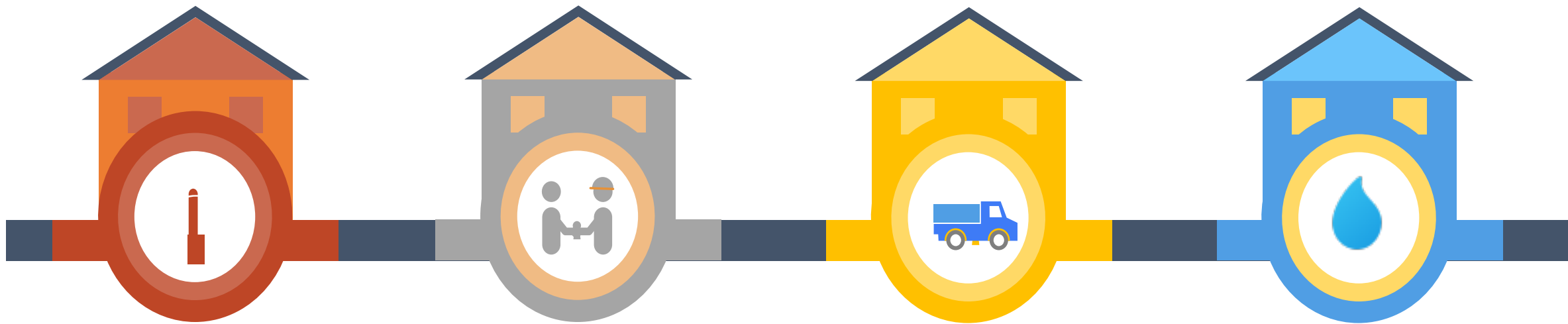
Сумдын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагуудын өнөөгийн байдал

Ус түгээх байрны мэдээлэл

Ус түгээх байр

Хүн амын ундны усыг ус түгээх байраар дамжуулан түгээж байгаа бөгөөд улсын хэмжээнд нийт ус түгээх байр **1485** байгаагаас сумын НААҮ-ний байгууллага хариуцдаг **62** ус түгээх байр байна.

1. Гүний худагтай УТБ

2 ш

/Нийт УТБ-ны 3%/

2. Шугамын УТБ

51 ш

/Нийт УТБ-ны 82%/

3. Зөөврийн УТБ

9 ш

/Нийт УТБ-ны 15%/

Ухаалаг УТБ

Нийт УТБ-ны 40% буюу 25 нь ухаалаг системтэй байна.

ᠰᠤᠮᠤᠳᠤᠨ ᠨᠢᠶᠢᠲᠢᠨ ᠠᠵᠤ ᠠᠬᠤᠢᠨ ᠤᠶᠢᠯᠴᠢᠯᠭᠡᠨ ᠪᠠᠶᠢᠭᠤᠯᠠᠭᠤᠳᠤᠨ ᠥᠨᠥᠭᠢᠨ ᠪᠠᠶᠢᠳᠠᠯ
ᠤᠰ ᠲᠦᠭᠡᠬᠡ ᠪᠠᠶᠢᠷᠨᠢ ᠮᠡᠳᠡᠭᠡᠯᠡᠯ

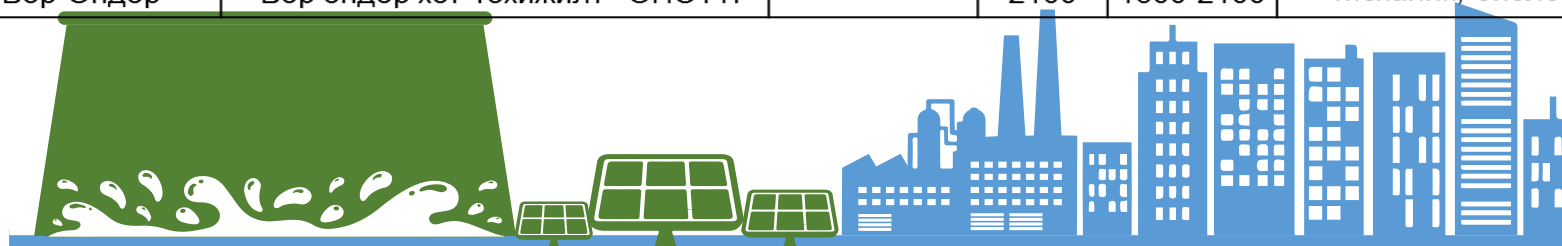
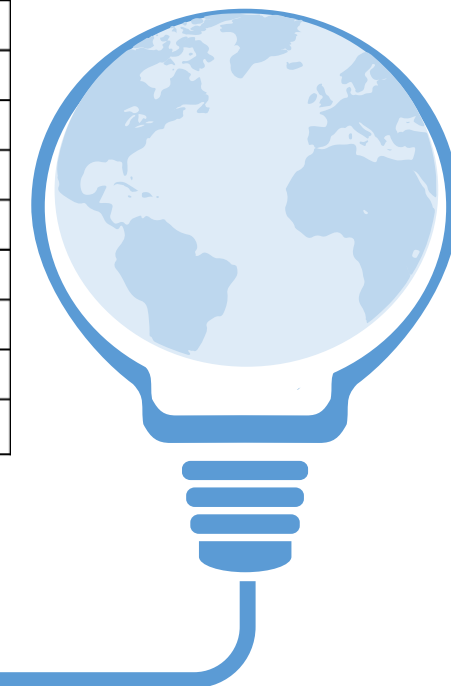
Сумдын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууллагуудын өнөөгийн байдал

Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн мэдээлэл

Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн тоо 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар **15** байна.

д/д	Аймаг, сумын нэр	Цэвэрлэх байгууламжийн байршил	Ашиглалтад орсон он	Хүчин чадал (м3/хон)		Цэвэрлэгээний арга
				Төсөл	Ашиглалт	
1	Булган, Тэшиг	"Тэшиг-Ус" ОНӨААТҮГ	2015	50	15	Механик, биологи
2	Говьсүмбэр, Баянтал	"Талын илч" ОНӨААТҮГ	-	-	100	Механик
3	Говьсүмбэр, Шивээговь	"Илчлэг шивээ" ОНӨААТҮГ	-	-	200	Механик
4	Дархан-Уул, Шарын гол	"Дулаан шарын гол" ТӨХК	1984	3000	1500	Механик
5	Дархан-Уул, Хонгор	"Эмтнаран" ОНӨААТҮГ	1969	200	160	Механик
6	Дорноговь, Замын-Үүд	"Замын-Үүдийн дулааны станц" ТӨҮГ	2021	3040	900	Механик, биологи
7	Завхан, Тосонцэнгэл	"Тосон-Очирт хайрхан" ОНӨААТҮГ	2016	250	250	Механик
8	Өвөрхангай, Хархорин	"Хархорин ус суваг" ОНӨААТҮГ	2012	4250	250	Механик
9	Өмнөговь, Цогтцэций	"Ухаа худаг ус хангамж" ХХК	2013	1200	900	Механик, биологи, хими
10	Өмнөговь, Гурван тэс	"Шугшаа уул" ОНӨААТҮГ	2015	200	70	Механик
11	Өмнөговь, Ханбогд	"Хандизель" ОНӨААТҮГ	2017	70	70	Механик, биологи
12	Сэлэнгэ, Сайхан	"Гавшгай ус" ОНӨААТҮГ	1983	3000	2700	Механик, биологи
13			1977	250	100	Механик
14	Сэлэнгэ, Мандал	"Цант-Орхон" ОНӨААТҮГ	1988	8000	2500	Механик, биологи
15	Хэнтий, Бор-Өндөр	"Бор өндөр хот тохижилт" ОНӨТҮГ	1985	2100	1600-2100	Механик, биологи

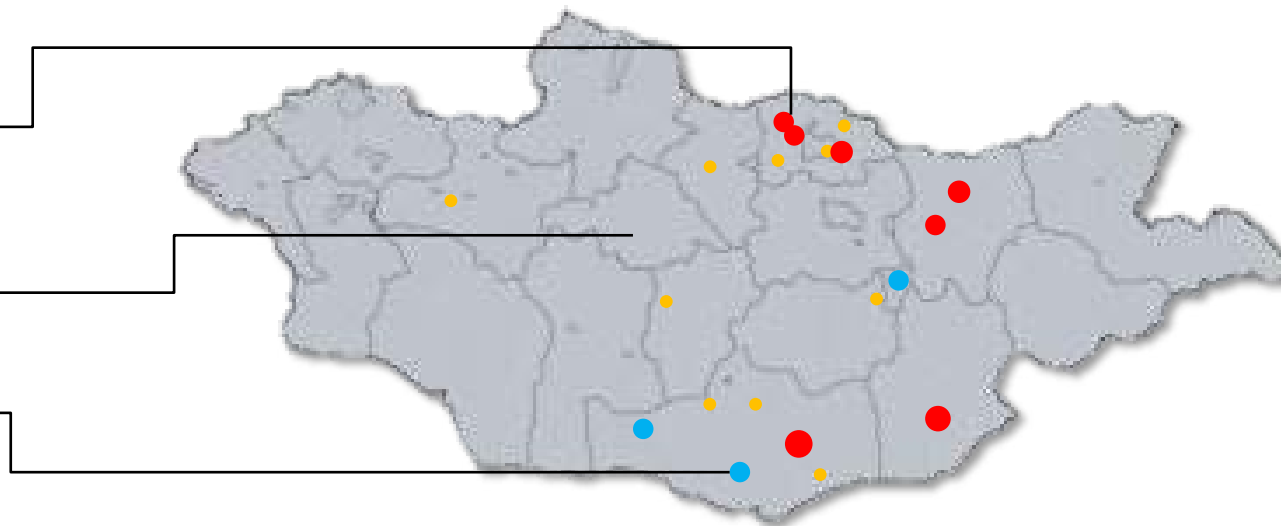
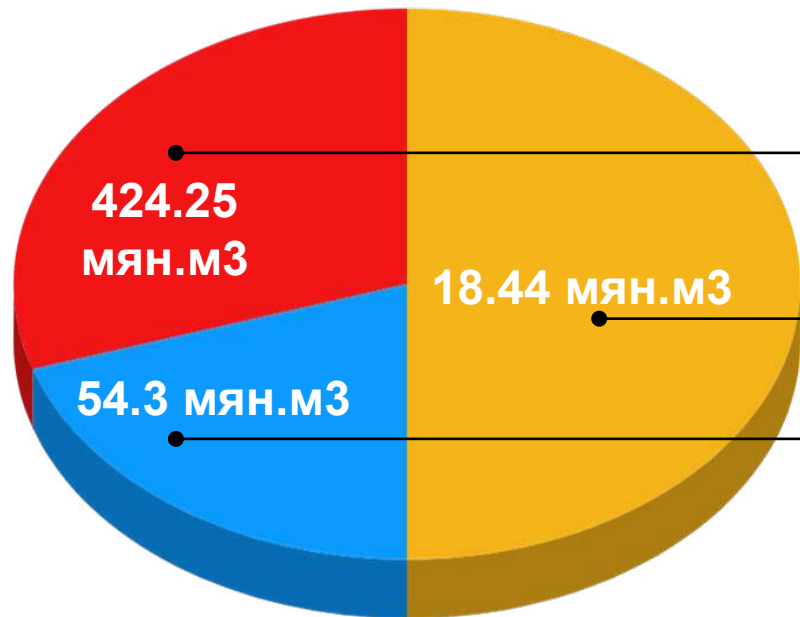
ᠮᠣᠩᠭᠡ ᠪᠣᠬᠢᠷ ᠤᠰ ᠴᠡᠪᠦᠷᠯᠡᠬᠡ ᠪᠠᠶᠢᠭᠤᠯᠠᠮᠵᠢ ᠶ᠋ᠢᠨ ᠮᠡᠳᠡᠭᠡᠯᠡᠯ

МОНГОЛ УСНЫ ХАМЖААНЫ ХАМГААГАХ АНГАМЖ
УСНЫ ХАМЖААНЫ ХАМГААГАХ АНГАМЖ

Жилд борлуулж буй усны хэмжээ, 2020 он

200-с дээш мян.м3/жил

- "Дулаан шарын гол" ТӨХК
- "Замын-Үүдийн дулааны станц" ТӨҮГ
- "Гавшгай ус" ХХК
- "Спирт бал бурам" ХХК
- "Монголросцветмет" ТӨҮГ-ын харъяа Бор-Өндөр уулын баяжуулах үйлдвэр
- "Энержи Интернэшнл" ХХК
- "Бор өндөр хот тохижилт" ОНТҮГ

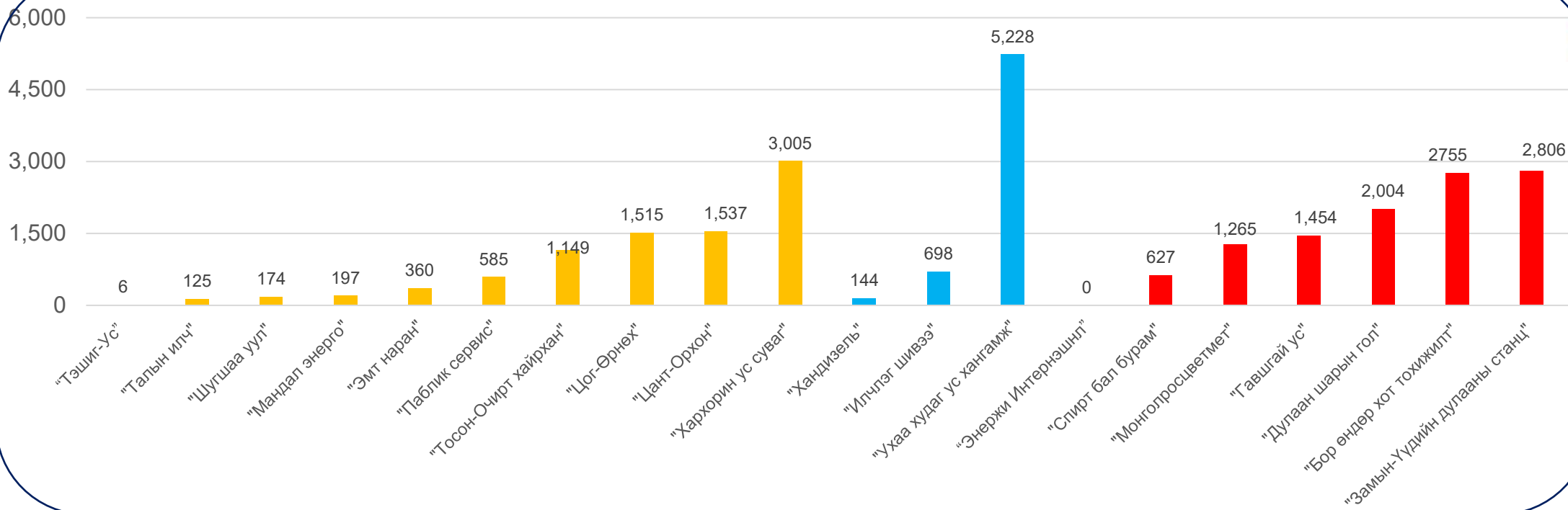
50-200 мян.м3/жил

- "Хандизель" ОНӨААТҮГ
- "Илчлэг шивээ" ОНӨААТҮГ
- "Ухаа худаг ус хангамж" ХХК

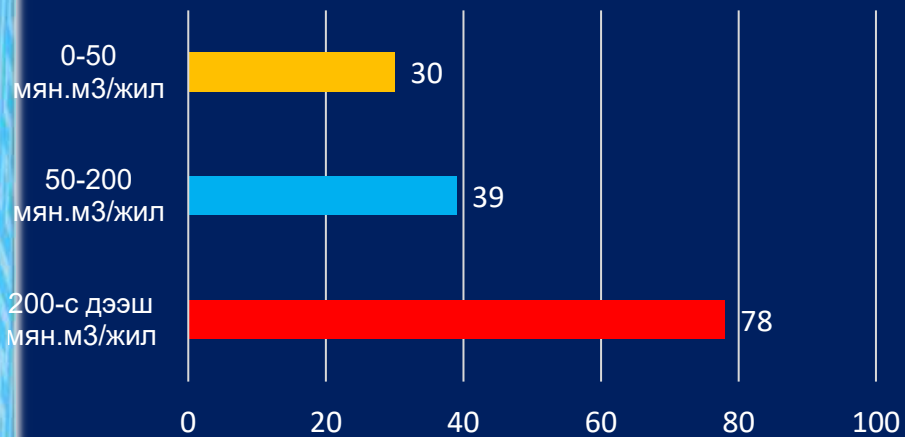
0-50 мян.м3/жил

- "Тэшиг-Ус" ОНӨААТҮГ
- "Цант-Орхон" ХХК
- "Талын илч" ОНӨААТҮГ
- "Шугшаа уул" ОНӨААТҮГ
- "Тосон-Очирт хайрхан" ОНӨААТҮГ
- "Эмт наран" ОНӨААТҮГ
- "Мандал энерго" ОНӨААТҮГ
- "Цог-Өрнөх" ОНӨААТҮГ
- "Хархорин ус суваг" ОНӨААТҮГ
- "Паблик сервис" ХХК

Хэрэглэгчийн тоо, 2020 он

Ажилчдын тоо /дунджаар/

Нийт элэгдэлийн зардал
2,778 сая төг

Нийт алдагдал
2,408 сая төг

Нийт зардал
9,891 сая төг

Нийт орлого
7,483 сая

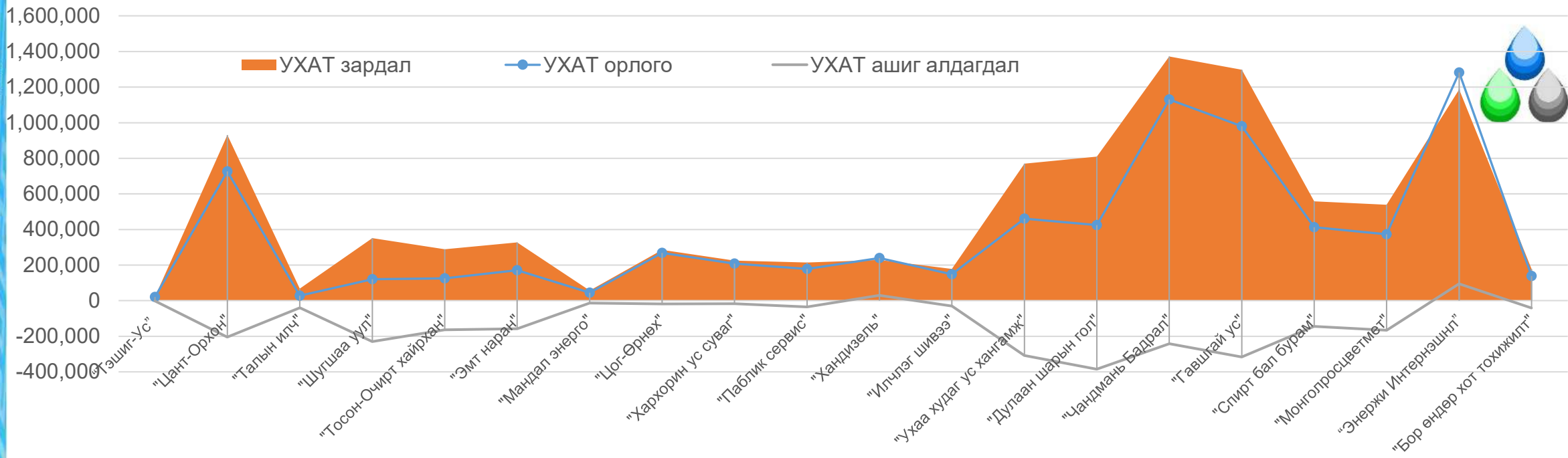

Улаанбаатар, 2021 оны 1 сарын 15

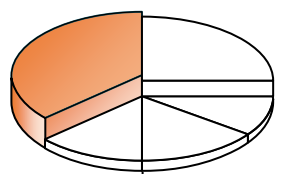

1. "Энгийн Ус", "Цагт-Орхон", "Талын илч", "Шугшаа Уул", "Тосон-Очирт хайрхан", "Эмт наран", "Мандал энэрго", "Цог-Өрнөх", "Хархорин ус суваг", "Паблик сервис", "Хандизель", "Илчлэг шивээ", "Ухаа худаг ус хангамж", "Дулаан шарын гол", "Чандмань Бадрал", "Гавштай ус", "Спирт бал бурам", "Монголроссветмөг", "Энержи Интернэшнл", "Бор өндөр хот тохижилт"

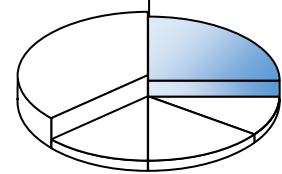
Зардал

Тухайн байгууллагуудын нийт үйл ажиллагааны зардалын 15%-ийг УХАТ-ын зардал эзэлж байна.

15%

10%

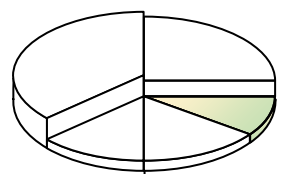

Орлого

Тухайн байгууллагуудын нийт үйл ажиллагааны орлогын 10%-ийг УХАТ-ын орлого эзэлж байна.

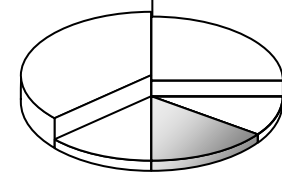
Элэгдлийн зардал

УХАТ-ын зардлын 28% буюу 2.8 тэрбум төгрөгийг элэгдлийн зардал эзэлж байна.

28%

10%

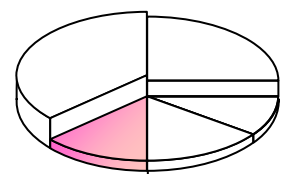

Ашиг, алдагдал

Тухайн байгууллагуудаас 2 нь УХАТ-ын үйл ажиллагаанаасаа ашигтай ажилласан байна.

Үйл ажиллагаа

Тус байгууллагуудын 2 нь зөвхөн УХАТ-ын ү.а эрхэлдэг, 7 нь УХАТ болон дулааны ү.а эрхэлдэг, үлдсэн байгууллага нь УХАТ, дулаан болон бусад ү.а эрхэлж байна.

10%

НААҮ-ний салбарын бодлого, зохицуулалт

ᠨᠠᠠᠭᠤ-ᠨᠢᠶᠢ ᠰᠠᠯᠪᠠᠷᠢᠨ ᠪᠣᠳᠯᠣᠭ᠎ᠠ, ᠵᠣᠬᠢᠴᠢᠭᠤᠯᠠᠯᠤᠯᠠᠲᠤ

1

• Засгийн газрын 2019 оны 474 дүгээр тогтоол “Нийтийн аж ахуйн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай”

2

• УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоол “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого

3

• Засгийн газрын 2020 оны 94 дүгээр тогтоол “Төрөөс орон сууц, нийтийн аж ахуйн талаар баримтлах бодлого”

4

• Засгийн газрын 2020 оны 211 дүгээр тогтоол “Коронавируст халдвар (ковид-19)-ын цар тахлын үед айл өрх, аж ахуйн нэгж, байгууллагад дэмжлэг үзүүлэх зарим арга хэмжээний тухай”

МОНГОЛ УЛСЫН УНДНЫ УСНЫ ЧАНАРЫН МЭДЭЭЛЛИЙН САН

www.water.wsrc.mn Цахим мэдээллийн сан нь ундны усны чанарын судалгаа хийгдсэн хурднуудын усны чанарын мэдээлэл, дүгнэлт зөвлөмж, ундны устай холбоотой мэдээлэл бүхий цахим сайт юм.

Хот, суурин газрын ундны усны чанарын судалгаа хийгдсэн аймгууд:

- Завхан, 24 сум,
- Баянхонгор, 20 сум,
- Булган, 16 сум
- Увс, 19 сум,
- Говь-Алтай, 18 сум,
- Орхон, 2 сум,
- Дархан-Уул, 4 сум,
- Төв, 27 сум,
- Сүхбаатар 13 сум,
- Өмнөговь 15 сум,
- Дундговь 15 сум
- Сэлэнгэ 17 сум
- УБТЗ ХНН 181 дээж
- Улаанбаатар хотын 9 дүүрэг

Монгол Улс

400

нийт худаг

УСЫГ ЗӨВ ЗОХИСТОЙ ХЭРЭГЛЭЭ!

Архангай (0)
Баян-Өлгий (0)
Баянхонгор (51)
Булган (0)
Говь-Алтай (47)
Говьсүмбэр (0)
Дархан-Уул (16)
Дорноговь (0)
Дорнод (0)
Дундговь (15)
Завхан (60)
Орхон (17)
Өвөрхангай (0)
Өмнөговь (58)
Сүхбаатар (20)
Сэлэнгэ (0)
Төв (0)
Увс (70)
Ховд (0)
Хөвсгөл (0)
Хэнтий (0)
Улаанбаатар (46)

Нийт 12 аймгийн 190 сум, Улаанбаатар төмөр зам ХНН-ийн 181 дээж, Улаанбаатар хотын 9 дүүргийн ундны усны чанарын судалгааг хийж, үр дүнг тайлагнан, ажилласан байна.

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠤᠨ ᠤᠨᠳᠠ ᠤᠰᠤ ᠴᠢᠨᠠᠷ ᠢᠨ ᠮᠡᠳᠡᠭᠡᠯᠢ ᠰᠠᠨ

Зардал нөхөх төлөвлөгөө, түүний бүтэц

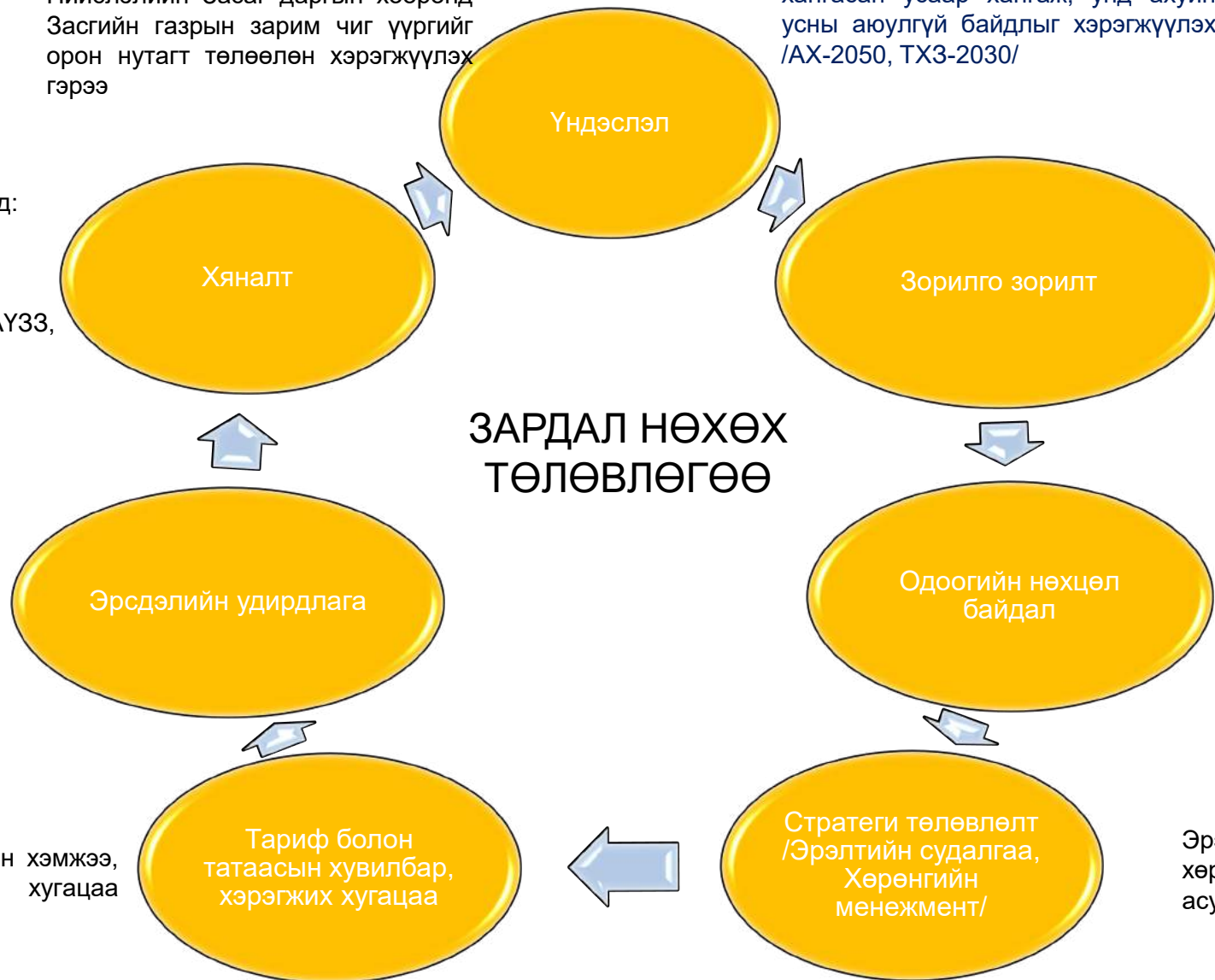

Засгийн газрын гишүүн болон Нийслэлийн Засаг даргын хооронд Засгийн газрын зарим чиг үүргийг орон нутагт төлөөлөн хэрэгжүүлэх гэрээ

Орон нутгийн хүн амыг боломжийн үнэтэй хүртээмжтэй, шаардлага хангасан усаар хангаж, унд ахуйн усны аюулгүй байдлыг хэрэгжүүлэх /АХ-2050, ТХЗ-2030/

Санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангаж, хэрэглэгчдийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн үйлчилгээг тасралтгүй, чанартай үзүүлэх, эмзэг бүлгийн хэрэглэгчдэд дарамт учруулахгүйгээр үйл ажиллагааны шууд зардлыг тодорхой хугацаанд тариф болон татаасын орлогоор бүрэн нөхөх.

Өнгөрсөн хугацааны болон одоогийн санхүү, эдийн засгийн нөхцөл байдлыг тодорхойлох

Бодлогын түвшинд:
БХБЯ, СЯ

Хэрэгжилт:
ХЗДХЯ, ХСУХАТАҮЗЗ,
ЗДТГ

- Бодлогын,
- Нийгмийн,
- Байгаль орчны
- Зах зээл, санхүүгийн
- Цаг хугацааны эрсдэл

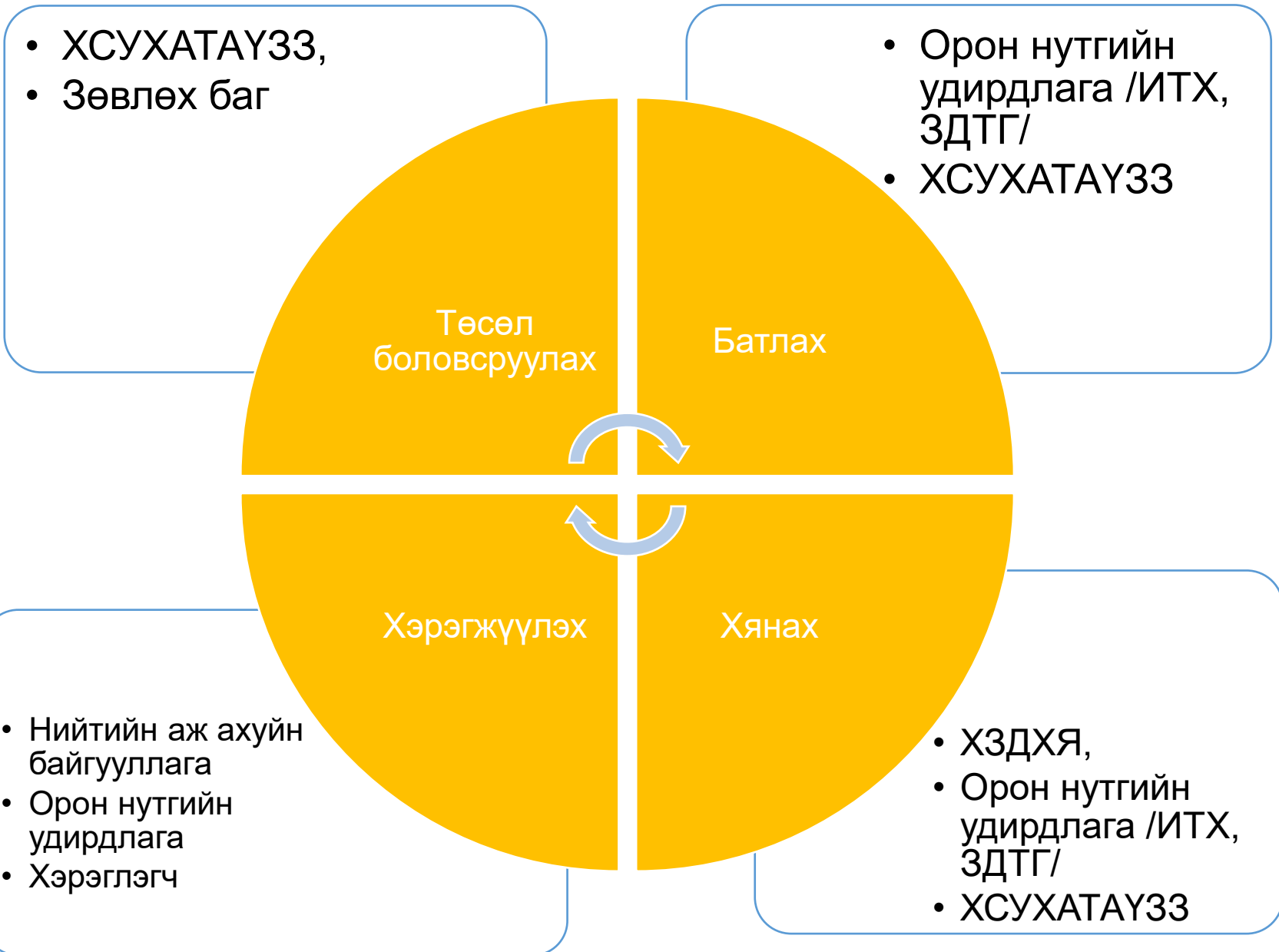
Тариф, татаасын хэмжээ, хэрэгжих хугацаа тодорхойлох

Эрэлтийн судалгаа, хөрөнгийн удирдлагын асуудал

ᠰᠤᠵᠢᠨ ᠭᠠᠵᠢᠷᠠᠨ ᠭᠢᠰᠢᠭᠤᠨ ᠪᠣᠯᠠᠨ ᠨᠢᠶᠢᠰᠢᠯᠡᠯᠢᠢᠨ ᠵᠠᠰᠠᠭ ᠳᠠᠷᠭᠠᠨ ᠬᠣᠷᠣᠨᠳᠤ ᠵᠠᠰᠢᠭᠢᠨ ᠭᠠᠵᠢᠷᠠᠨ ᠵᠠᠷᠢᠮ ᠴᠢᠭ ᠡᠭᠦᠷᠭᠢᠭᠢᠭᠢᠯᠡᠭ ᠣᠷᠣᠨ ᠨᠤᠲᠠᠭᠲᠤ ᠲᠡᠯᠡᠭᠡᠯᠡᠨ ᠬᠡᠷᠭᠡᠭᠢᠵᠡᠭᠦᠯᠡᠬᠡ ᠭᠡᠷᠡᠭᠡ

Төлөвлөгөөний оролцогч талууд

МОНГОЛЫН ОРОН НУТГИЙН УДИРДЛАГА
МОНГОЛЫН ОРОН НУТГИЙН УДИРДЛАГА

Цаашид анхаарах асуудлууд

- Тусгай зөвшөөрлийн гүйцэтгэлийн гэрээнд тусгагдсан үүргээ биелүүлж ажиллах.
- Ундны усны чанарын судалгааны үр дүн, зөвлөмжийг орон нутагтаа хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах.
- Мэргэжлийн ажилтнуудыг мэргэшүүлэх, чадавхижуулахад анхаарах.
- Үйлчилгээний цар хүрээг тэлэх, хэрэглэгчийн тоог нэмэгдүүлэх.
- Зардал нөхөх талаар тодорхой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх.
- ТЗЭ байгууллагуудад зориулсан үнэ төлбөргүй жишиг цахим хуудасны загварыг хэрэглэж эхлэх.
- Олон улсын байгууллагын туршлагаар бизнес төлөвлөгөөний загвар боловсруулсан. Үүнийг ашиглаж өөрсдийн байгууллагын бизнес төлөвлөгөөг гаргах. /Салбарын бусад байгууллагууд өөрсдийн бизнес төлөвлөгөөг боловсруулсан, тухайлбал УСУГ, “Төв Чандмань ДЭХГ”/ гэх мэт.

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠡᠰᠡᠪᠡᠯᠡᠯᠡᠭ ᠤᠯᠤᠰ, ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ
ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ, ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ

“МОНГОЛЫН НИЙТИЙН АЖ АХУЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХОЛБОО”
Мэргэжлийн төрийн бус байгууллага

СУМДЫН НИЙТИЙН АЖ АХУЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ
БАЙГУУЛЛАГУУДАД АЖИЛЛАХ ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН
ХАНГАМЖ, ХҮРЭЛЦЭЭ, СУРГАЛТ

Монгол Лсын Аж Үйлдвэрийн Гавъяат ажилтан,
Зөвлөх инженер Б.Пүрэвжав

Улаанбаатар хот 2022 он

“МОНГОЛЫН НИЙТИЙН АЖ АХУЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХОЛБОО”

Мэргэжлийн төрийн бус байгууллага

АГУУЛГА:

- ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН
- УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН ХҮРТЭЭМЖ БА ХАНГАМЖ
- САЛБАРЫН ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Нэг.ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

Нэг. ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- НҮБ-аас 2015 онд баталсан Тогтвортой хөгжлийн зорилт-2030,

Уур амьсгалын өөрчлөлтийн талаар Дэлхийн улс орнуудын дээд удирдлагын хэмжээнд болсон бага хурлууд:

- Франц улсын Парис хотод болсон COP25 бага хурал-, 2016 он,
- ИБУИНВУлсын Glasgow хотод болсон COP26 бага хурал- 2021 он

17 зорилго, 169 зорилт дэвшүүлсэн

Зорилт 6. Ус, ариун цэвэр

Бүх нийтийг баталгаат ундны ус, шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламжтай байх боломжоор хангах, ус, ариун цэврийн тогтвортой менежменттэй болох.

Хоёр. COP25 БАГА ХУРАЛ- 2015

ПАРИСЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР

Батлагдсан: 2015 он

Манай улс хэрэгжүүлж эхэлсэн: 2020 он

ГИШҮҮН ОРНЫ ХҮЛЭЭХ ҮҮРЭГ: Үндэсний хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах зорилтыг тодорхойлж, хэрэгжилтийг тайлагнах

2 жил тутмын тайлан

4 жил тутмын тайлан

5 жил тутам
зорилтоо ахиулах

- Сум суурин газарт инженерийн төвлөрсөн дэд бүтэц, шугам сүлжээ барьж ашиглах хэрэгцээ нэмэгдэж байна.

- COP26-д яригдсан асуудал
- МУ-ын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан тэрбум мод тарих.
- Дэлхийн улс орон, иргэн бүр өөрийн ахуй амьдрал, үйлдвэрлэл, хэрэглээнийхээ хэв маягийг эрс өөрчилж байгальд илүү ээлтэй, **НОГООН** хэв загварт шилжих шаардлагатай байна.

Нэг. ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Парисын Хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх үндэсний хэмжээнд тодорхойлсон хувь нэмрийн зорилт, **ЗГ-ын 2019 оны 407 тогтоол**
- Алсын хараа-2050, **УИХ-ын 2020 оны 52 дугаар тогтоол**
- Алсын хараа-2050 Монгол улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын хүрээнд 2021-2030 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

Нэг. ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- Монгол улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл, УИХ-ын 2020 оны 23 дугаар тогтоол
- Монгол улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, УИХ-ын 2020 оны 24 дүгээр тогтоол
- Төрөөс ОСНАА-н талаар баримтлах бодлого, ЗГ-ын 2020 оны 94 тогтоол
- Ногоон хөгжлийн бодлого, УИХ-ын 2019 оны 43 дүгээр тогтоол
- “150 мянган айл-орон сууц” үндэсний хөтөлбөр, ЗГ-ын 2019 оны 202 тогтоол
- “Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээг батлах тухай-ЗГ-ын 2021 оны 161 тоот тогтоол
- Нийтийн аж ахуйн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай- ЗГ-ын 2019 оны 474 тоот тогтоол

Нэг. ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

- ✓ Эрүүл мэндийн тухай хууль
- ✓ Хот суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль,
- ✓ Байгаль орчныг хамгаалах тухай,
- ✓ Орон сууцны тухай хууль,
- ✓ Дундын өмчлөлийн хууль,
- ✓ Усны тухай хууль,
- ✓ Ариун цэврийн тухай хууль,
- ✓ Ахуйн болон үйлдвэрийн хог хаягдлын тухай хууль

АЛСЫН ХАРАА-2050

9 зорилго, 47 зорилттой

Үндэсний нэгдмэл
үнэт зүйл

Хүний хөгжил

Амьдралын чанар ба
дундаж давхарга

Амар тайван,
аюулгүй нийгэм

Бүс, орон
нутгийн хөгжил

Улаанбаатар ба
дагуул хот

Эдийн засаг

Засаглал

Ногоон хөгжил

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН ХҮРТЭЭМЖ БА ХАНГАМЖ

АЛСЫН ХАРАА-2050

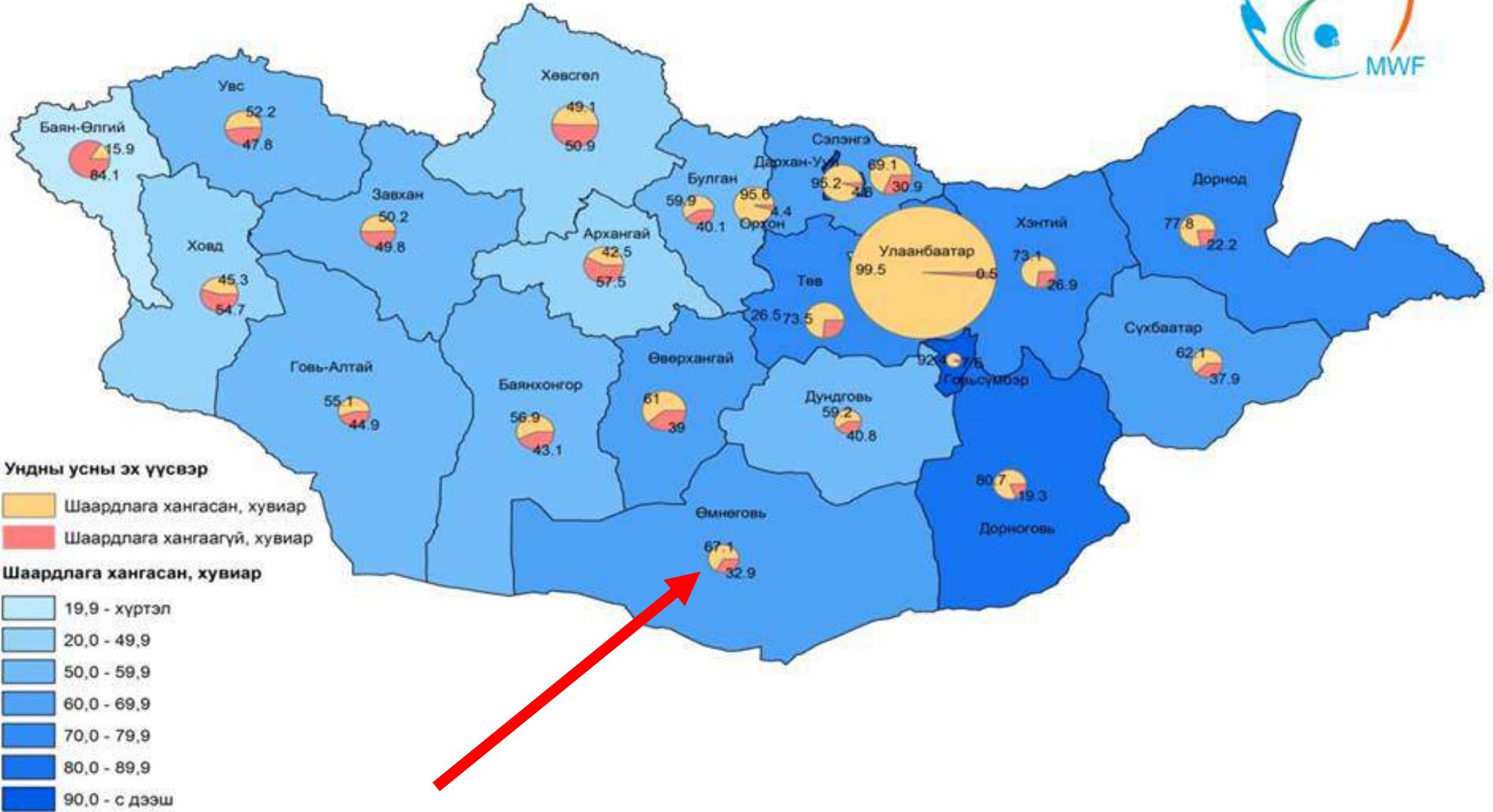
Хүн амын ус хангамжийн хувьд

Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин	Хүрэх түвшин			Мэдээлэл цуглуулах давтамж
			2025	2030	2050	
Инженерийн бүрэн хангамжтай орон сууцаар хангагдсан өрхийн нийт өрхөд эзлэх хувь	хувь	25.3	33	35.8	49.8	5 жилд нэг удаа
Шаардлага хангасан ундны усны эх үүсвэрээр хангагдсан хүн амын эзлэх хувь	хувь	82.5	85	87	90	5 жилд нэг удаа

Хүн амын ундны усны эх үүсвэр, Монгол улс

Масштаб 1:6 000 000

Ундны усны эх үүсвэр

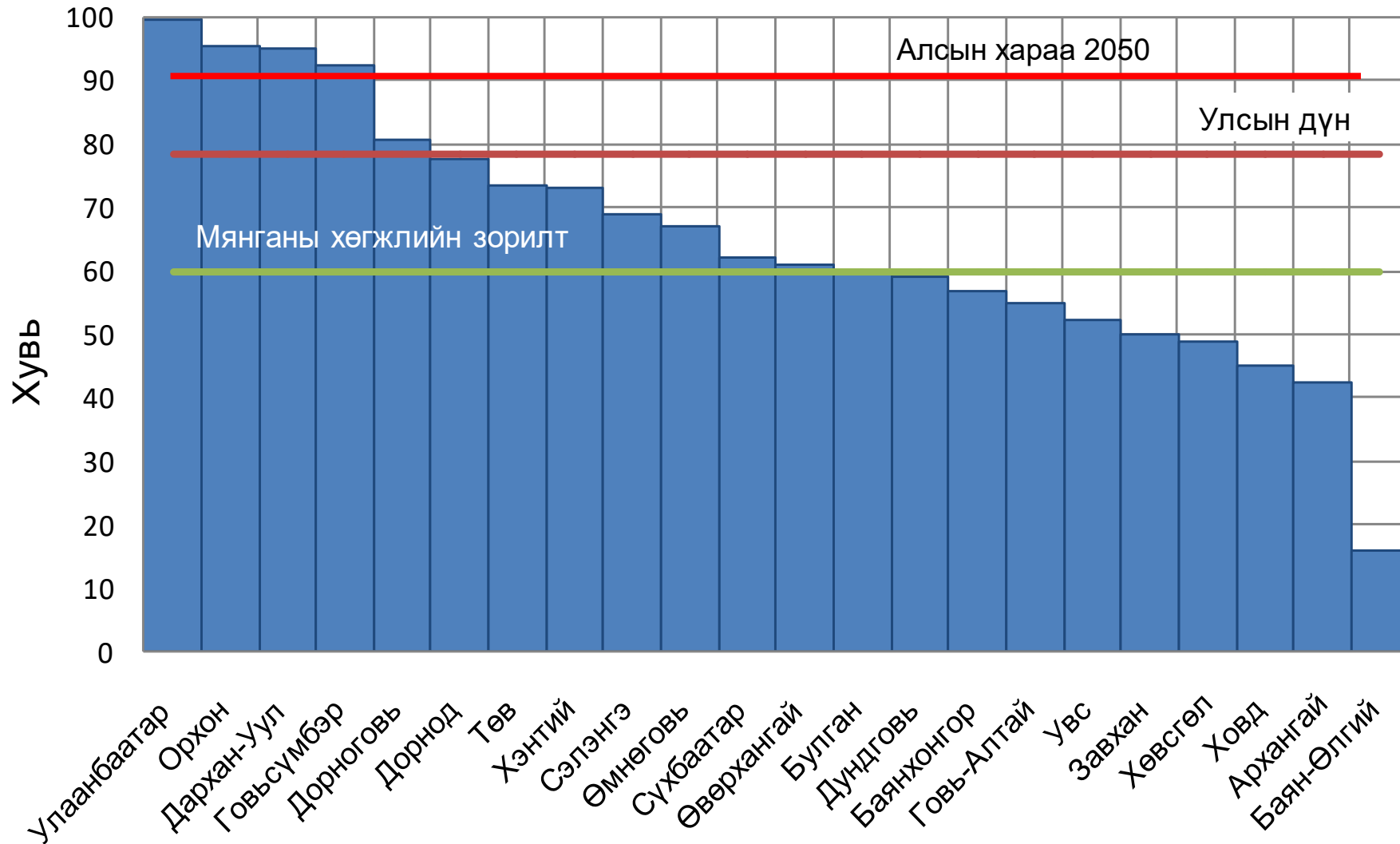
- Шаардлага хангасан, хувиар
- Шаардлага хангаагүй, хувиар

Шаардлага хангасан, хувиар

- 19,9 - хүртэл
- 20,0 - 49,9
- 50,0 - 59,9
- 60,0 - 69,9
- 70,0 - 79,9
- 80,0 - 89,9
- 90,0 - с дээш

ШААРДЛАГА ХАНГАСАН УС ХАНГАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ ХҮРТЭЖ БАЙГАА ХҮН АМ

АЛСЫН ХАРАА-2050

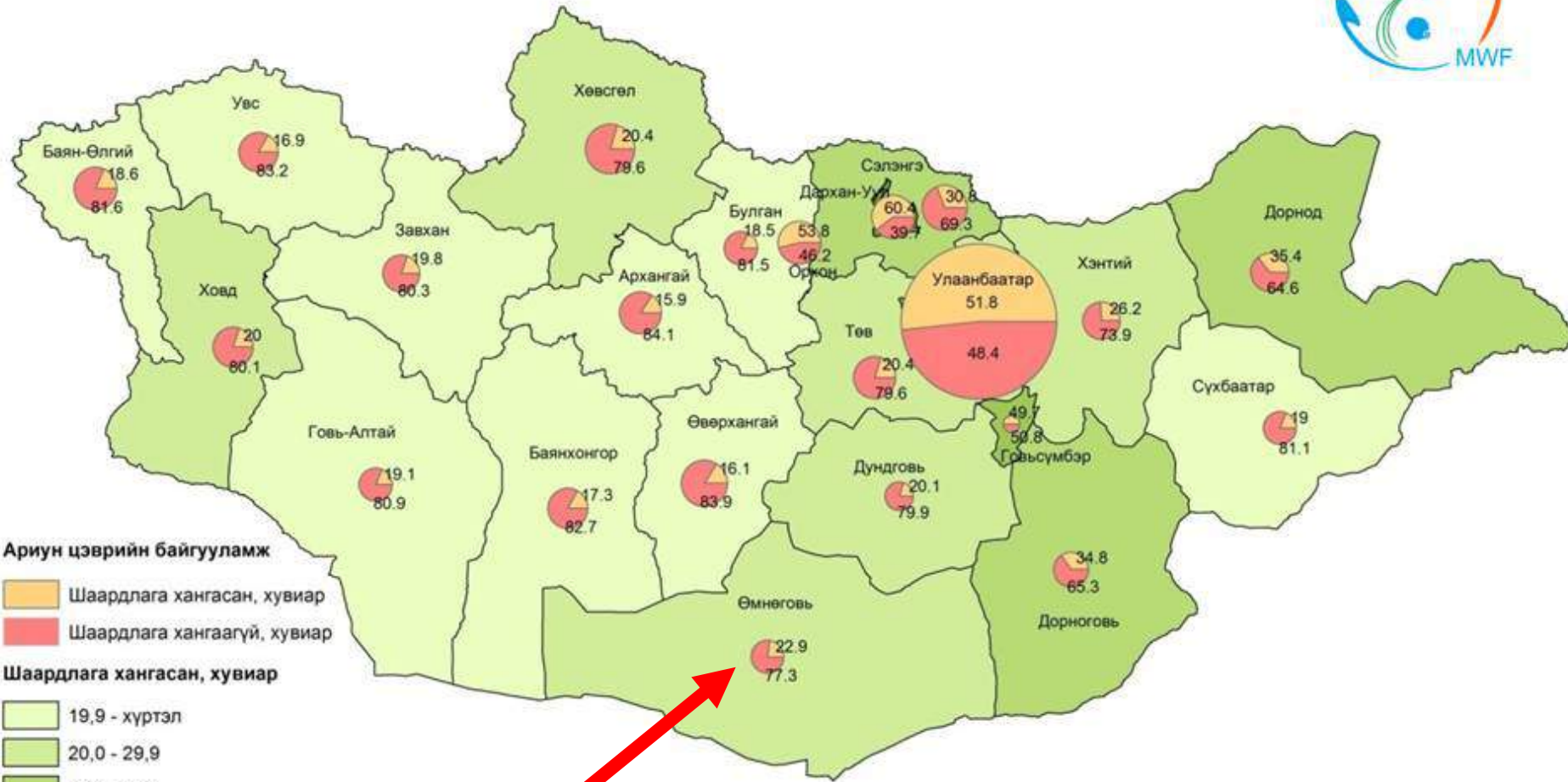
Хүн амын ариун цэврийн байгууламжийн хувьд

Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин	Хүрэх түвшин			Мэдээлэл цуглуулах давтамж
			2025	2030	2050	
Шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламжаар хангагдсан хүн амын эзлэх хувь	хувь	69	70	75	90	5 жилд нэг удаа
Хот, суурин газрын тогтмол цуглуулж, шаардлага хангасан байдлаар устгах хог хаягдлын эзлэх хувь	хувь	25.6	52	64	90	1 жилд нэг удаа

Ариун цэврийн байгууламж, Монгол улс

Масштаб 1:6 000 000

Ариун цэврийн байгууламж

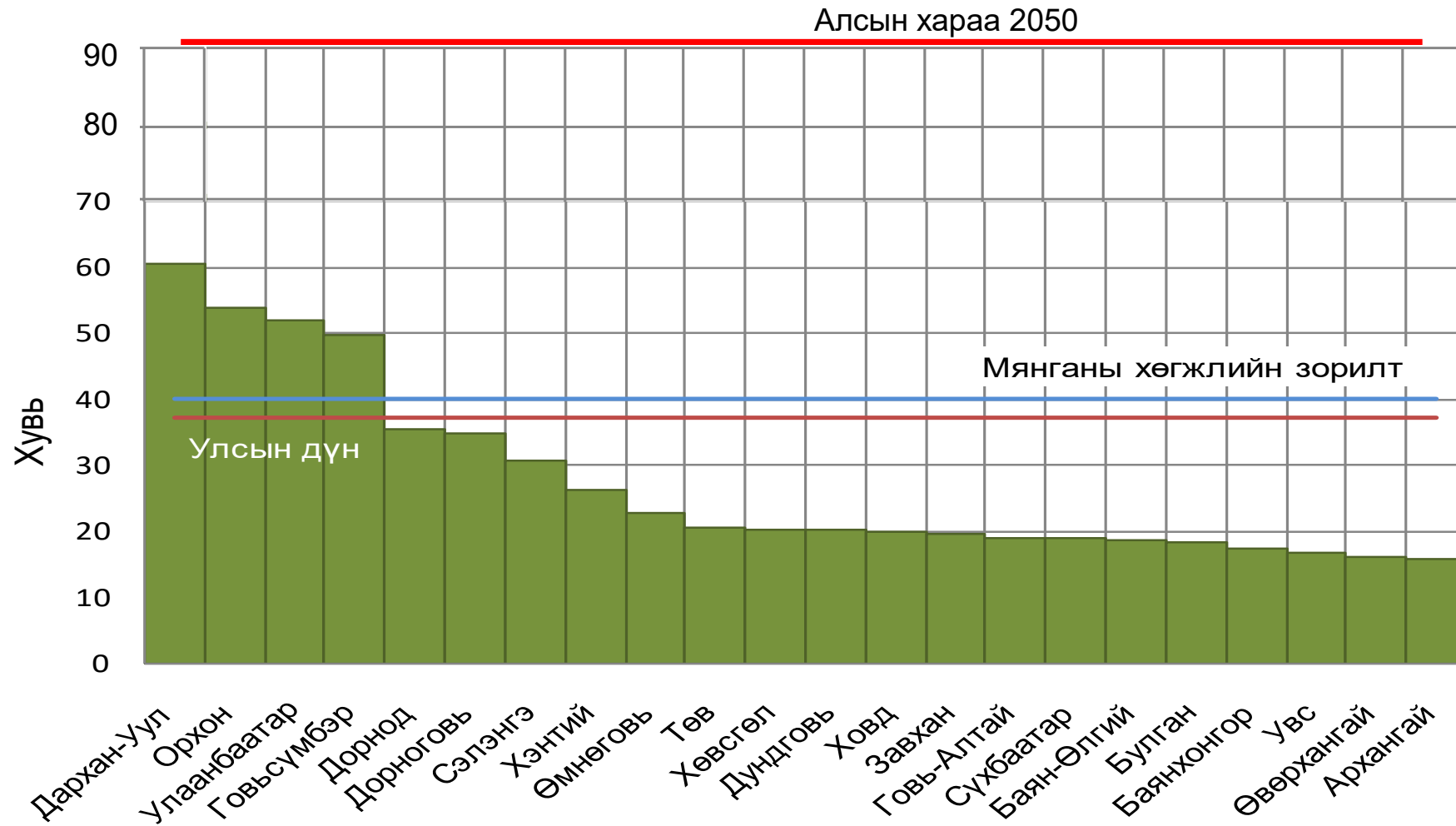
- Шаардлага хангасан, хувиар
- Шаардлага хангаагүй, хувиар

Шаардлага хангасан, хувиар

- 19,9 - хүртэл
- 20,0 - 29,9
- 30,0 - 39,9
- 40,0 - 49,9
- 50,0 - 59,9
- 60,0 - с дээш

ШААРДЛАГА ХАНГАСАН АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖААР ҮЙЛЧЛҮҮЛЖ БАЙГАА ХҮН АМ

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ХАНГАМЖ, ХҮРТЭЭМЖ

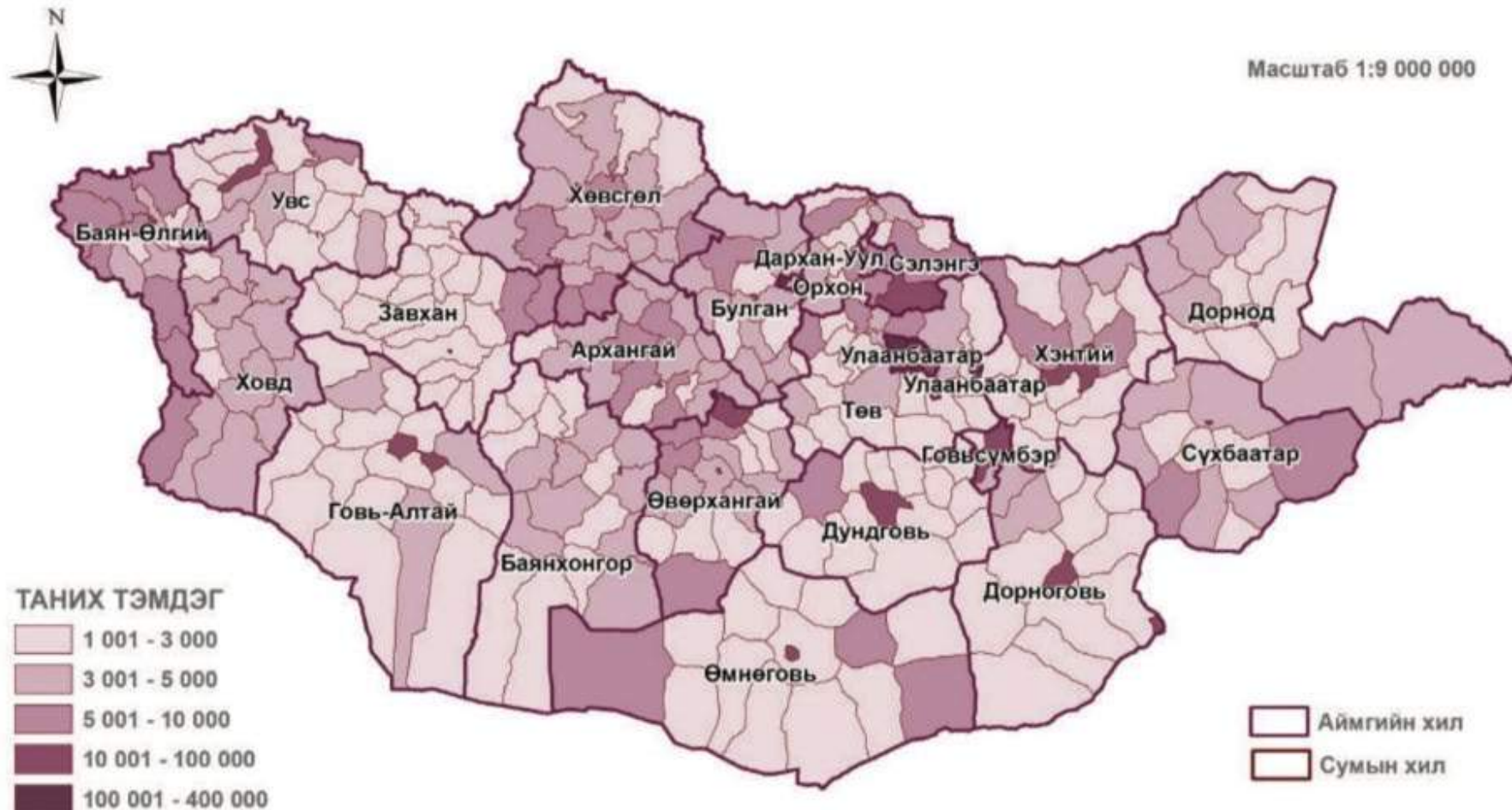
ХҮН АМЫН ТОО, ӨСӨЛТ, 2020 ОН

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ХАНГАМЖ, ХҮРТЭЭМЖ

ХҮН АМЫН ТОО, СУМААР, 2020 ОН

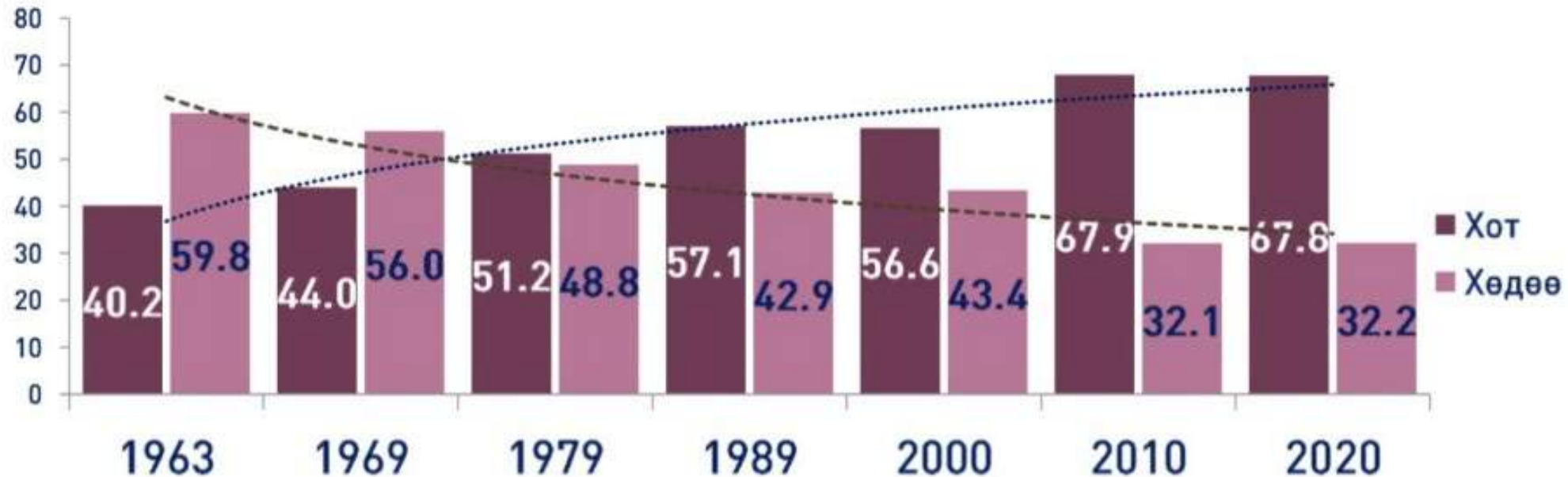

ХҮН АМЫН СУУРЬШИЛ, ХОТЖИЛТ, 2020 ОН

ХОТ, СУУРИНД
АМЬДАРДАГ
ХҮН АМ **68%**

32% ХӨДӨӨ
АМЬДАРДАГ
ХҮН АМ

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ХАНГАМЖ, ХҮРТЭЭМЖ

ӨРХИЙН АМЬДАРЧ БУЙ СУУЦНЫ ТӨРӨЛ, 2020 ОН, %

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ХАНГАМЖ, ХҮРТЭЭМЖ

ГЭРТ АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН УСАН ХАНГАМЖ 2020 ОН, %

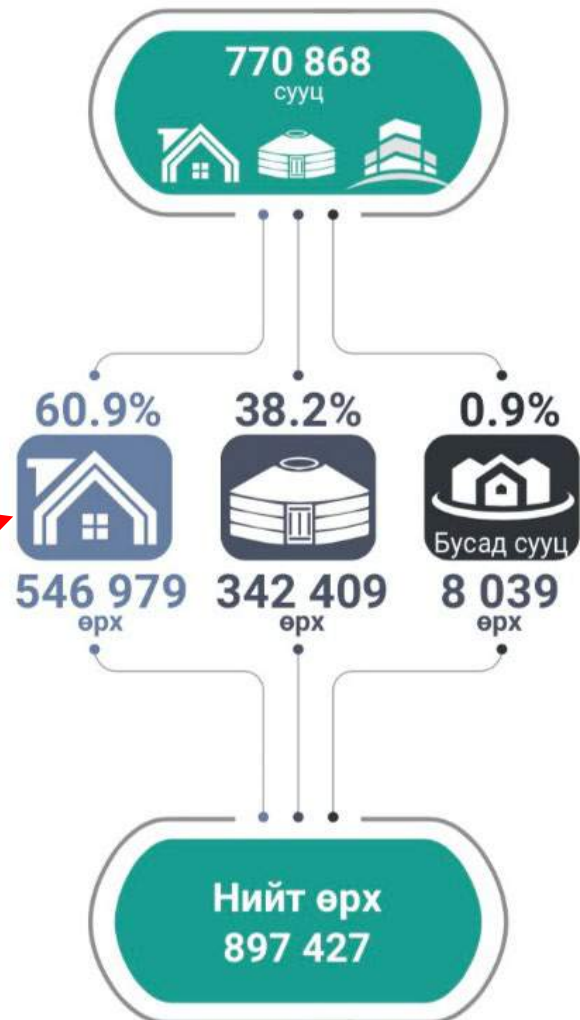
Улсын хэмжээнд **879.4** мянган өрхтэй, **342.4** мянган өрх гэрт амьдардаг

- **63.5%** -шаардлага хангасан ундны усны эх үүсвэрээр,
- **36,5%** -шаардлага хангаагүй ундны ус,
- **19.8%** -усны ил эх үүсвэр,
- **13.4%** нь хамгаалагдаагүй гар худгаас ундны усаа хэрэглэж байна.

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ХАНГАМЖ, ХҮРТЭЭМЖ

БАЙШИН, ОРОН СУУЦ, ӨРХИЙН ТОО

БАЙШИНД АМЬДАРДАГ ӨРХИЙН УСАН ХАНГАМЖ 2020 ОН, %

Ус хангамж	2020 он		
	Бүгд	Хот	Орон нутаг
Төвлөрсөн ус хангамж	49,1	57,1	10,8
Бие даасан систем	1,5	1,4	2,0
Зөөврийн	49,4	41,5	87,2

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ХАНГАМЖ, ХҮРТЭЭМЖ

Гэрт амьдардаг өрхийн бохир ус зайлуулалтын хэлбэр 2020 он, %

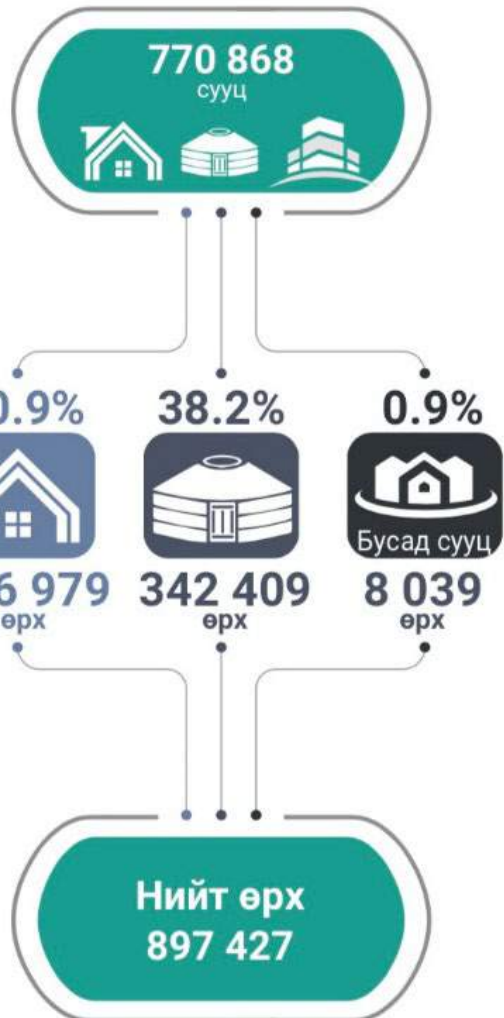
Ахуйн нөхцөл	2020 он		
	Бүгд	Хот	Орон нутаг
<i>БИЕ ЗАСАХ ТӨРӨЛ</i>			
Энгийн нүхэн жорлон	77,4	96,8	62,3
Сайжруулсан нүхэн жорлон	1,5	2,2	0,9
Био жорлон	0,1	0,2	0,1
Тогтсон газар байхгүй	21,0	0,8	36,8
<i>БОХИР ЗАЙЛУУЛАЛТ</i>			
Цооног	53,7	85,2	29,2
Задгай	46,3	14,8	70,8

Хоёр. УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ХАНГАМЖ, ХҮРТЭЭМЖ

БАЙШИН, ОРОН СУУЦ, ӨРХИЙН ТОО

Байшинд амьдардаг өрхийн ахуйн нөхцөлийн зарим үзүүлэлт, %

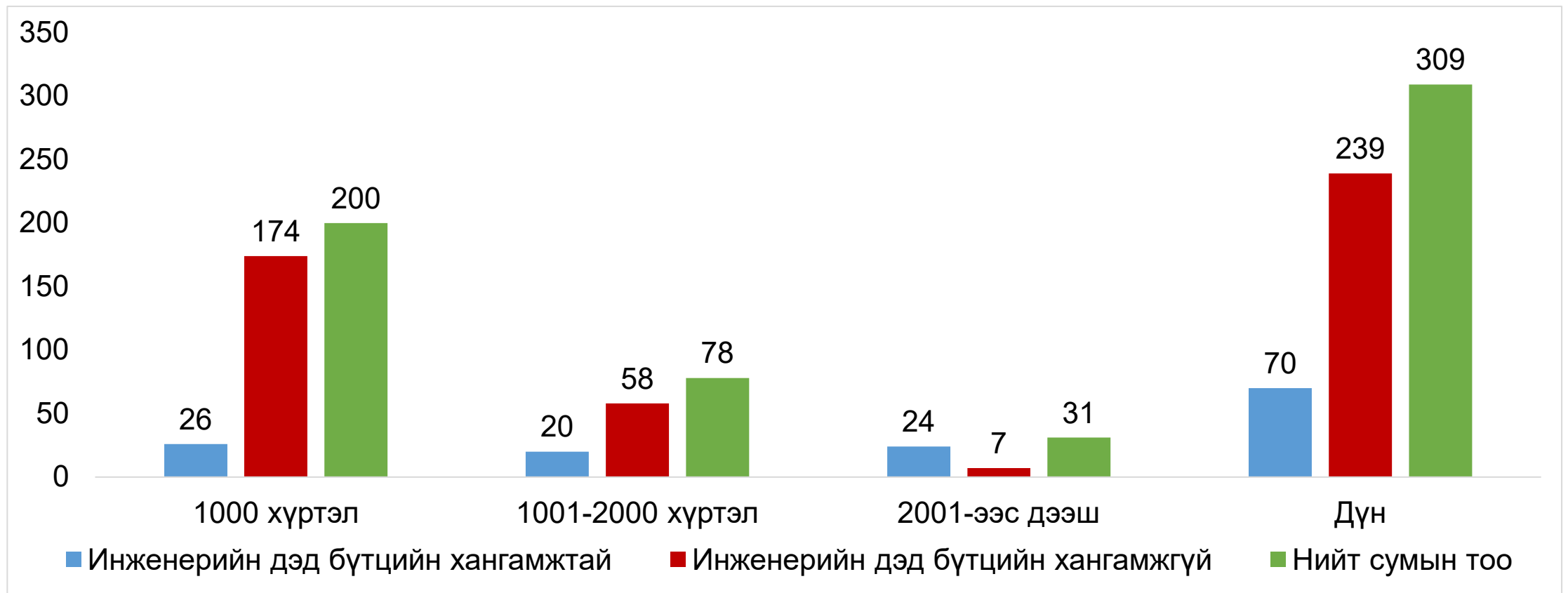

Ахуйн нөхцөл	2020 он		
	Бүгд	Хот	Орон нутаг
БИЕ ЗАСАХ ГАЗРЫН ТӨРӨЛ			
Төвлөрсөн системд холбогдсон	49,7	58,0	10,5
Цооногт урсгадаг ус татуургын бие засах газар	1,1	1,1	1
Нүхэн жорлонд урсгадаг ус татуургын бие засах газар	0,5	0,3	1,1
Сайжруулсан нүхэн жорлон	0,6	0,5	1,2
Энгийн нүхэн жорлон	47,4	39,9	83,1
Био жорлон	0,1	0,1	0,1
Тогтсон газар байхгүй	0,6	0,1	3,1

СУМЫН ТӨВИЙН ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, 2020 ОН

Инженерийн шугам сүлжээнд холбогдсон 70 сумтай бөгөөд төвлөрсөн болон бие даасан инженерийн бүрэн хангамжтай орон сууцанд амьдардаг 11267 өрхтэй байна.

“Сумын хөгжил: Инженерийн дэд бүтцийн хангамж” төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх сумдыг **сонгох шалгуур үзүүлэлтүүд**

№	Сум, хот суурин газар	1. Хүн ам			2. Нийгмийн үйлчилгээний таталцал			3. Төв байршлын индекс	4. Инженерийн дэд бүтэц			5. Эдийн засгийн хөгжлийн төрөлжилт	6. Орон нутгийн байгууллага, иргэдийн оролцоо	Нийт оноо (1-5 балл)
		Нийт хүн ам	Төвийн хүн ам	Хүн амын өсөлт, % (2010-2019)	Боловсрол таталцал (1000 хүнд ногдох сурагчид)	Эмнэлэгт эмчлүүлэгсэд (1000 хүнд ногдох)	Нийгмийн бусад дэд бүтэц	Бусад суурин хүртэлх зай, км	Дэд бүтцийн төсөл арга хэмжээ хэрэгжсэн байдал	Нэгдсэн дулаан хангамж, цэвэр ус, цэвэрлэх байгууламжтай эсэх	Цэвэрлэх байгууламжид хамрагдсан өрхийн эзлэх хувь			

“Монгол Улсын хүн амын нутагшилт суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төсөл”-ийн хүрээнд бүлэг суурингийн тогтолцоо буюу сум дундын төвүүдийн хөгжлийн стратегитэй уялдуулан төсөл хэрэгжих сумын төвүүдийг 6 бүлэг, 10 шалгуур үзүүлэлтээр сонгоно.

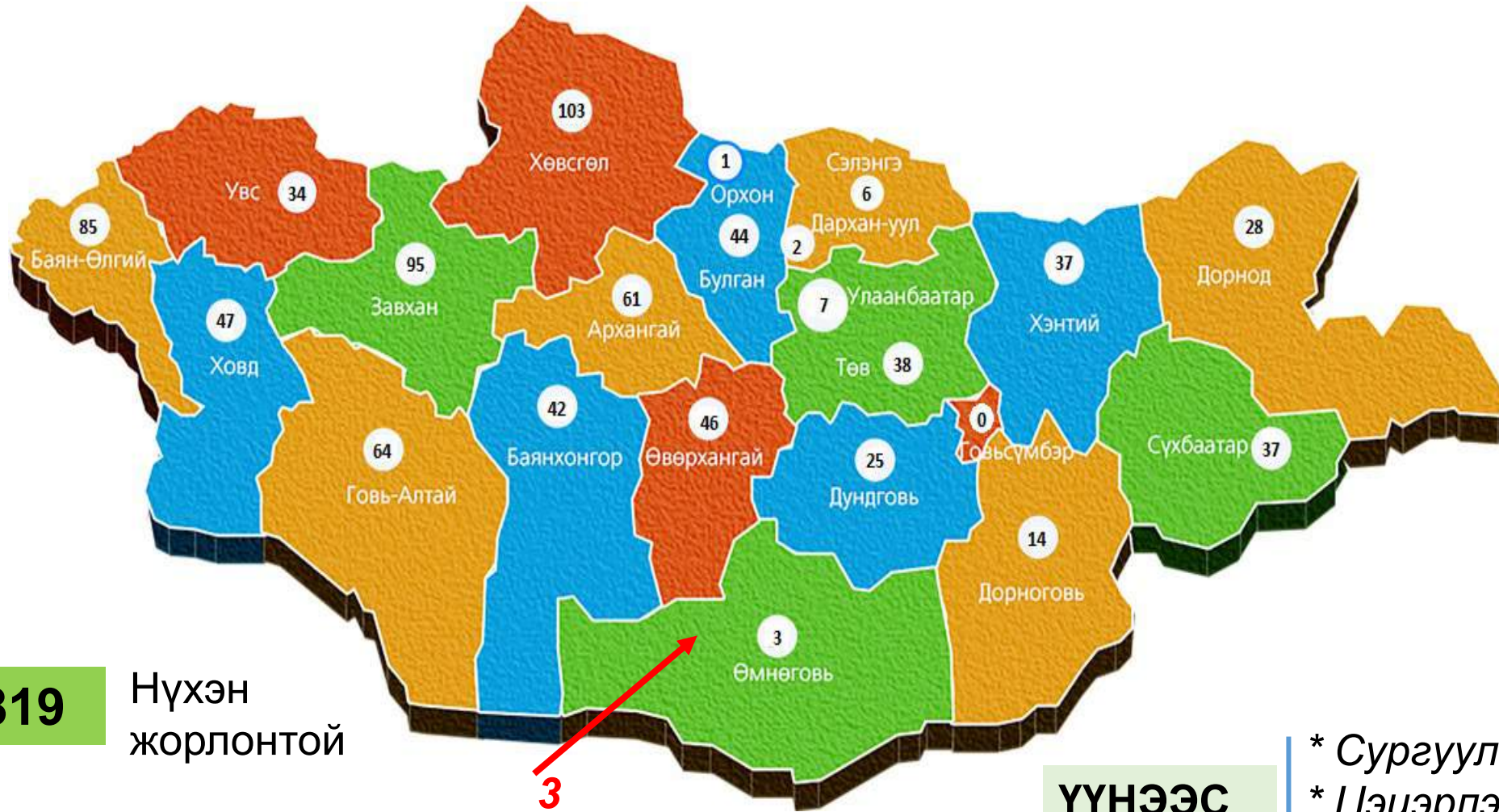
БОЛОВСРОЛЫН САЛБАРЫН АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

- Нийт 1350 цэцэрлэгийн **226 ГАДНА НҮХЭН** жорлонтой
- Нийт 1027 сургуулийн **351 ГАДНА НҮХЭН** жорлонтой
- Нийт 501 дотуур байрны **242 ГАДНА НҮХЭН** жорлонтой

СУРГУУЛЬ, ЦЭЦЭРЛЭГ, ДОТУУР БАЙРНЫ АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖИЙГ ШИНЭЧЛЭХ

НИЙТ - 819

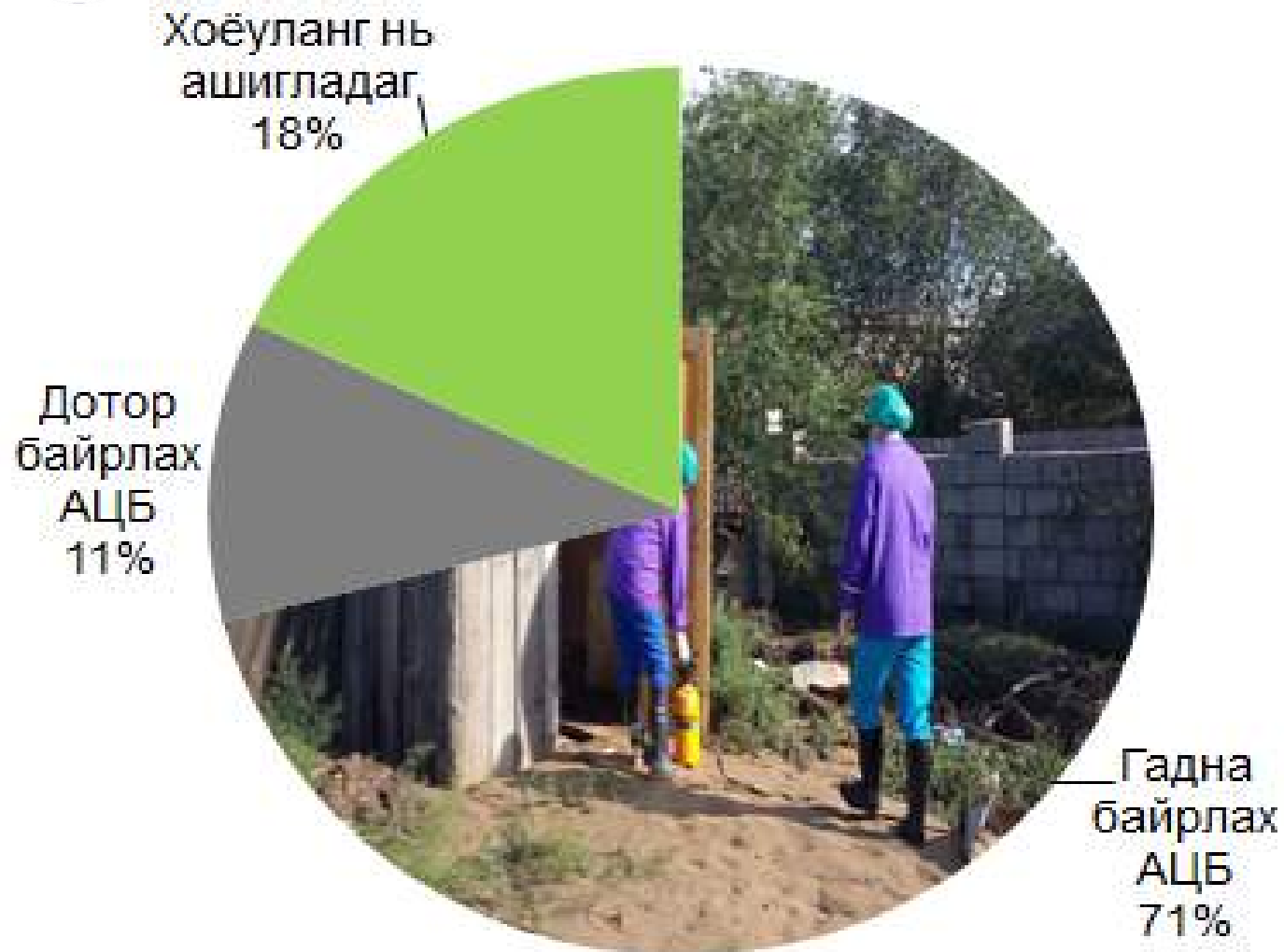
Нүхэн
жорлонтой

3

ҮҮНЭЭС

- * Сургуулийн-351
- * Цэцэрлэгийн - 226
- * Дотуур байрны - 242

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖ, %

MNS 5924:2015
стандартын шаардлага
хангаагүй нүхэн
жорлонтой ӨЭМТ

ЭМЯ, ДЭМБ. Эрүүл мэндийн
байгууллагын орчны эрүүл мэндийн
үзүүлэлтүүд. УБ хот 2019 он. хуу 15-22.

Гурав.САЛБАРЫН ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Гурав.САЛБАРЫН ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

	УСУГазар	1801
САЛБАРЫН АЖИЛЛАГСДЫН ТОО	ОСНААУГ	1622
	12,470	2167
	ХХОСНАА	
	Аймаг, орон нутагт	5861
	УБ-Төмөр зам болон бусад байгууллагад	1019

ДҮГНЭЛТ: 2021 оны байдлаар нийт 206 байгууллагад 12,470 ажиллагсадтай байна.

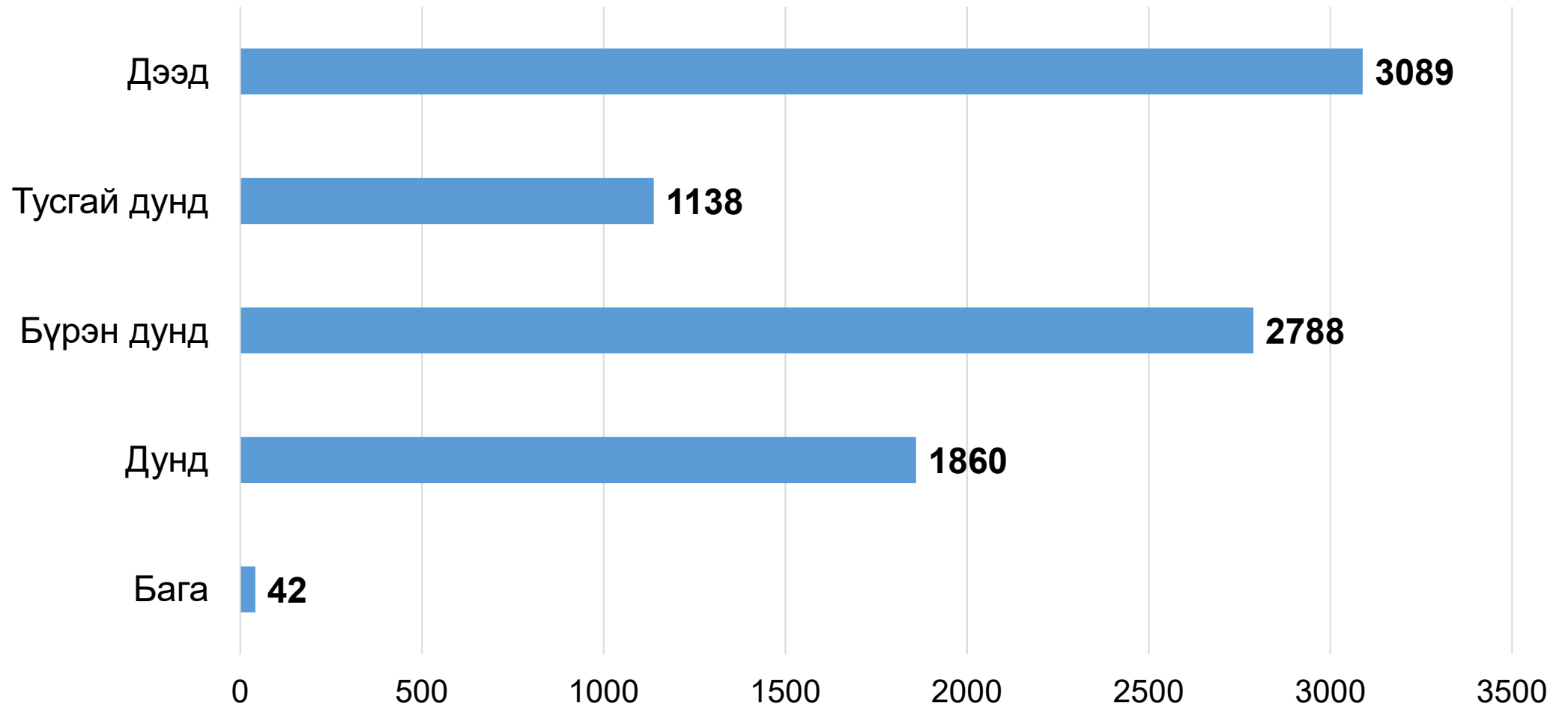
САЛБАРЫН ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ

Инженер техникийн ажилтан	2,262	19%
Мэргэшсэн зэрэгтэй инженер	198	1,6%
Зөвлөх зэрэгтэй инженер	62	0,5%
Мэргэжилтэй ажилтан	9,524	76%

ДҮГНЭЛТ: Ажиллагсадаас эрдмийн цол зэрэгтэй **ҮГҮЙ**, Гадаад болон дотоодод мастер хамгаалсан **ХАНГАЛТГҮЙ**

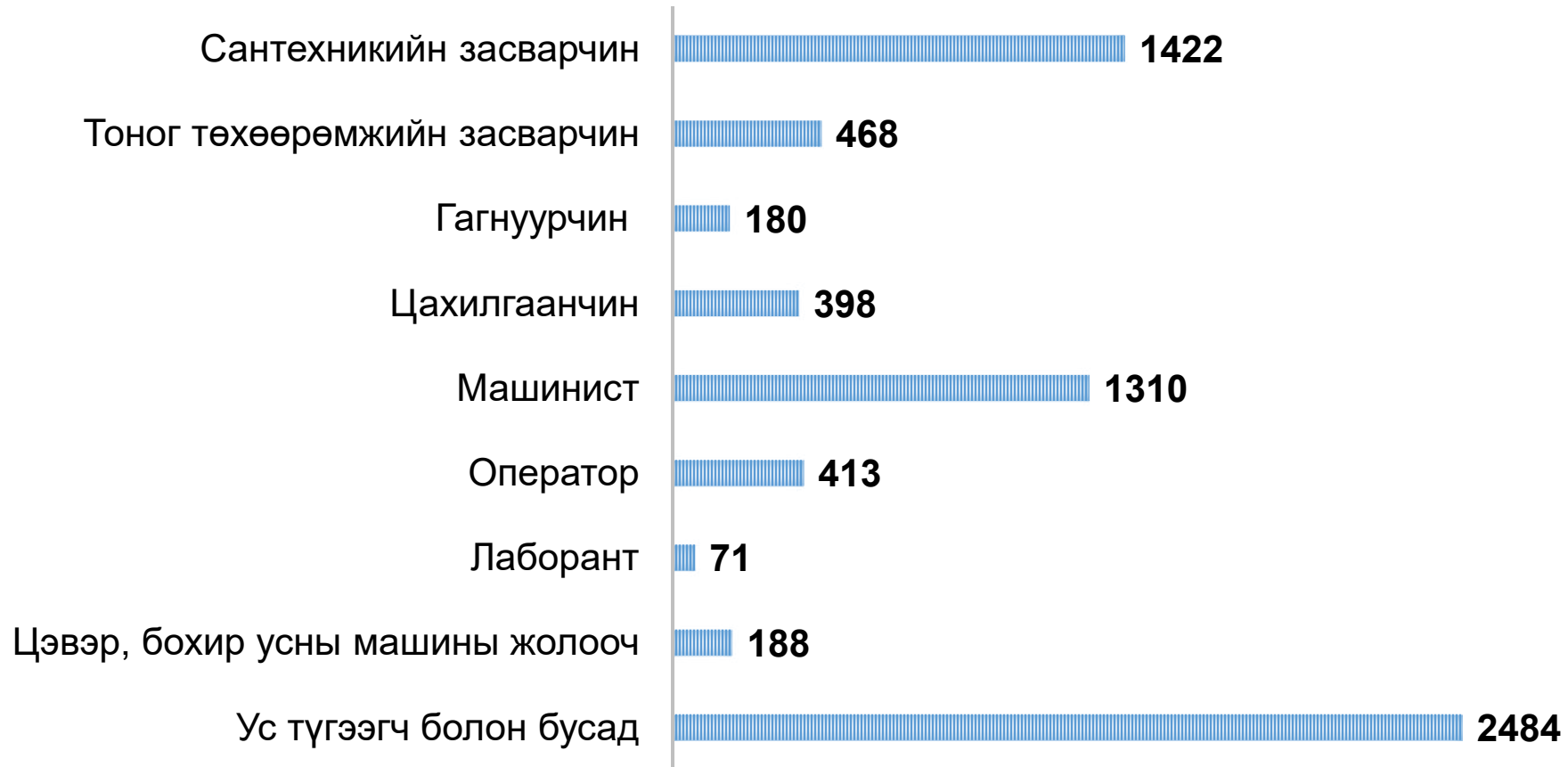
САЛБАРЫН АЖИЛТНУУДЫН БОЛОВСРОЛЫН БАЙДАЛ

ДҮГНЭЛТ: Дээд боловсролтой болон бүрэн дунд, бүрэн, бага боловсролтой ажиллагсадын тоо 91%, тусгай дунд боловсролтой ажилтан 9% байгаа нь мэргэжилтэй ажилтан дутмаг байгааг харуулж байна.

САЛБАРЫН МЭРГЭЖИЛТЭЙ АЖИЛТАН

ДҮГНЭЛТ: Салбарт 4450 мэргэжилтэй ажилтан ажиллаж байгаагаас 1138 ажилтан 25,6% нь тусгай дунд боловсролтой байна. Энэ нь мэргэжилтэй ажилчдын хэрэгцээ шаардлага их байгааг харуулж байна.

САЛБАРЫН ДУНДАЖ ЦАЛИН:

Салбарын дундаж цалин 2018 онд улсын дунджаас 26%-р бага байсан бол, 2019 онд улсын дунджаас 25%-р бага, 2020 оны улсын дунджаас 12%-р бага болсон байна.

ДҮГНЭЛТ: Салбарын дундаж цалин улсын дунджаас бага байгаа нь:

- УХУЦ, сантехникийн инженер техникч, мэдээлэл технологи, лабораторийн ажилтнуудыг сонгон тогтвор суурьшилтай ажиллуулж чадахгүй.
- Мэргэжилтэй, дадлага туршлагатай ажилтнууд уул уурхай, барилгын компаниудад өндөр цалинтай ажилд шилжин ажиллаж байна.

САЛБАРЫН ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ТУЛГАМДАЖ БУЙ АСУУДЛУУД:

Салбарт ажиллагсадын мэргэжлийн нэр, индекс Монгол улсын Үндэсний ажил мэргэжлийн ангилал, тодорхойлолтод тусгагдаагүй байгаа нь аль ч их дээд сургууль, коллеж, МСҮТ-д бэлтгэгдэхгүй байна.

Мэргэжлийн боловсрол сургалтын байгууллагуудад:

- Багшлах боловсон хүчин дутагдалтай,
- Аймаг орон нутгийн МСҮТ-д анги дүүргэлт бүрддэггүй,
- Суралцагчдад дадлага хийх боломж хомс байна.

САЛБАРТ ХЭРЭГЦЭЭТЭЙ МЭРГЭЖЛИЙН ЖАГСААЛТ

ИНЖЕНЕР, ТЕХНИКИЙН АЖИЛТАН

- Цэвэрлэх байгууламжийн ашиглалтын болон технологи инженер
- Цэвэрлэх байгууламжийн лабораотрийн ажилтан
- Сантехникийн инженер
- Мэдээлэл технологи, автоматжуулалтын инженер

МЭРГЭЖЛИЙН БОЛОВСРОЛ

- Сантехникийн засварчин
- Цэвэр, бохир усны шугамын засварчин
- Машинч, цэвэр бохир усны насос станцын
- Ус, дулаан дамжуулах төвийн машинч
- Хлорын оператор
- Уурын зуухны слесарь
- Галч
- Цэвэрлэх байгууламжийн ээлжийн оператор

МЭРГЭЖИЛТЭЙ БОЛОВСОН ХҮЧИН ДУТАГДАЛТАЙ БАЙНА:

- Олон улсын хөнгөлөлттэй зээл болон улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Улаанбаатар, Эрдэнэт, Дархан хотууд, аймгийн болон сумын төвүүдэд биологи цэвэрлэгээний байгууламжуудыг шинээр барьж байна.
- Ундны ус цэвэршүүлэх, бохир ус цэвэрлэх, мэдээлэл технологийн мэргэжилтэй, дээд боловсролтой хүний нөөц.
- “Сумын хөгжил” төсөл хэрэгжиж байгаа боловч сумдад ашиглалт үйлчилгээг цаашид хариуцан ажиллах хүний нөөц.

ДҮГНЭЛТ: Мэргэжлийн боловсрол сургалтын чанар нь хөдөлмөрийн зах зээлийн өнөөгийн байдалд нийцэхгүй байна. Мэргэжилтэй ажилтны хомсдол байгаа боловч нөгөө талдаа суралцан төгсөгчид ажилгүйдэлд өртсөөр байна.

“Монголын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний холбоо” МТББ-ын зохион байгуулж буй сургалтууд:

НЭГ. Чадавхижуулах, мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт

ХОЁР. Мэргэшлийн зэргийн сургалт

ГУРАВ. Мэргэжилтэй ажилтан бэлтгэх сургалт

НЭГ. ЧАДАВХИЖУУЛАХ, МЭДЛЭГ УР ЧАДВАРЫГ ДЭЭШЛҮҮЛЭХ СУРГАЛТ

Салбарын байгууллагуудад мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч, мэргэжлийн сэтгүүл, ном товхимлоор дамжуулан хэрэгцээт мэдээ мэдээллээр хангаж, салбарын ажилтнуудыг чадавхижуулах, мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлэх мэргэжлийн сургалтыг 2005 оноос 17 дахь жилдээ тогтмол амжилттай зохион байгуулж байна.

ХОЁР. МЭРГЭШЛИЙН ЗЭРГИЙН СУРГАЛТ

- Төрийн зарим чиг үүргийг гэрээгээр төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх ажлын хүрээнд “Барилгын салбарын ажилтны давтан сургалт, мэргэшлийн зэрэг олгох дүрэм”-ийн дагуу Орон сууц, нийтийн аж ахуйн салбарын ажилтнуудад мэргэшлийн зэрэг олгох, сунгах багц цаг тооцох сургалтыг 2019 оноос эхлэн амжилттай зохион байгуулж байна.

ГУРАВ. МЭРГЭЖИЛТЭЙ АЖИЛТАН БЭЛТГЭХ СУРГАЛТ

Боловсрол, шинжлэх ухааны сайдын 2016 оны А/150 дугаар тушаалаар баталсан Мэргэжлийн чиглэл, индекст шинэчлэн тогтоох тушаалын дагуу 2021 оноос салбарын мэргэжилтэй ажилтаныг бэлтгэх сургалтыг зохион байгуулж байна.

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

СУМДАД ХЭРЭГГИЖ БУЙ ТӨСӨЛ, АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН ӨНӨӨГИЙН
БАЙДАЛ, ЦААШИД АНХААРАХ АСУУДАЛ

УЛААНБААТАР ХОТ

2022 ОН

БАРИЛГЫН ХӨГЖЛИЙН ТӨВД 2014-2020 ОНУУДАД ХЯНАГДАЖ БАЙГАА
“СУМЫН ТӨВИЙН ШИНЭЧЛЭЛ” ТӨСЛИЙН ХҮРЭЭНД ХЭРЭГЖСЭН 16
СУМ, 2020-2022 ОНУУДАД ХЭРЭГЖИЖ БУЙ 5 СУМЫН АЖЛЫН
ГҮЙЦЭТГЭЛ, ЧАНАР БАЙДЛЫН ТАЛААРХ
МЭДЭЭЛЭЛ

“СУМЫН ТӨВИЙН ШИНЭЧЛЭЛ ТӨСӨЛ”-ИЙН ХҮРЭЭНД ХЭРЭГЖСЭН ТӨСЛҮҮД

1. Архангай аймгийн Тариат сум

2. Баян-Өлгий аймгийн Цэнгэл сум

3. Булган аймгийн Хутаг-Өндөр сум

4. Говь-Алтай аймгийн Дэлгэр сум

5. Дундговь аймгийн Өлзийт сум

6. Дорнод аймгийн Баян-Уул сум

7. Завхан аймгийн Тосонцэнгэл сум

8. Өвөрхангай аймгийн Богд сум

17. Өвөрхангай аймгийн Хайрхан
дулаан сум

19. Завхан аймгийн Отгон сум

21. Хэнтий аймгийн Галшар сум

9. Өмнөговь аймгийн Цогт-Овоо сум

10. Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сум

11. Сэлэнгэ аймгийн Цагааннуур сум

12. Төв аймгийн Лүн сум

13. Увс аймгийн Тэс сум

14. Ховд аймгийн Зэрэг сум

15. Хөвсгөл аймгийн Цэцэрлэг сум

16. Хэнтий аймгийн Биндэр сум

18. Баянхонгор аймгийн Өлзийт сум

20. Хэнтий аймгийн Батноров сум

17 аймгийн 21 суманд инженерийн шугам сүлжээг шинэчлэх, шинээр барих, цэвэрлэх байгууламж, усан сан, гүнийн худаг, авто зам, гэрэлтүүлгийн ажлын чанар байдлыг шалгаж, цаашид хэрэгжүүлэх ажлуудын талаар санал дүгнэлтийг танилцуулж байна.

2. 2014-2020 ОНУУДАД ХЭРЭГЖСЭН 16 СУМЫН АЖЛЫН ЯВЦ

Д/д	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Гүйцэтгэгч компани	Гэрээний дүн /сая төг/	Санхүүжилт		Гүйцэтгэл-ийн хувь /%/
				Дүн /сая төг/	Хувь /%/	
1	Архангай аймаг Тариат сум	“Эх голомтын илч” ХХК	4800	4800	100	100
2	Баян-Өлгий аймаг Цэнгэл сум	“Агайын” ХХК	4900	4900	100	100
3	Булган аймаг Хутаг-Өндөр сум	“Эрхэт наран” ХХК, “Илчит хутаг” ОНӨААТҮГ, “НКВ international holding” ХХК	5001.7	5001.7	100	100
4	Говь-Алтай аймаг Дэлгэр сум	“Мандал голомт” ХХК	5000	3500	70	70
5	Дорнод аймаг Баян-уул сум	“Монгол дайван” ХХК	5000	5000	100	100
6	Дундговь аймаг Өлзийт сум	“Санжат” ХХК	5000	5000	100	100
7	Завхан аймаг Тосонцэнгэл сум	“Тэнгэрийн тэмдэг” ХХК	4996	4996	100	100
8	Өвөрхангай аймаг Богд сум	“Одкон холдинг” ХХК	4800	4800	100	100
9	Өмнөговь аймаг Цогт-Овоо сум	“Монгол дайван” ХХК	5000	5000	100	100
10	Сүхбаатар аймаг Эрдэнэцагаан сум	“Монгол дайван” ХХК	5000	5000	100	100
11	Сэлэнгэ аймаг Цагааннуур сум	“Бумбод ” ХХК	5000	5000	100	100
12	Төв аймаг Лүн сум	“Ану сервис” ХХК	4978	4978	100	100
13	Увс аймаг Тэс сум	“Сантех Увс” ХХК	4980	4980	100	100
14	Ховд аймаг Зэрэг сум	“Алтайн буйлаас” ХХК	5000	5000	100	100
15	Хөвсгөл аймаг Цэцэрлэг сум	“Сан” ХХК	5000	5000	100	100
16	Хэнтий аймаг Биндэр сум	“Монгол дайван” ХХК	5000	5000	100	100
	Нийт дүн		79 455.7	77 955.7	98.1%	98.1%

2. 2020-2022 ОНУУДАД ХЭРЭГГИЖ БУЙ 5 СУМЫН АЖЛЫН ЯВЦ

Д/д	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Гүйцэтгэгч компани	Гэрээний дүн /сая төг/	Санхүүжилт		Гүйцэтгэл-ийн хувь /%/
				Дүн /сая төг/	Хувь /%/	
1	Хэнтий аймаг Галшар сум	“Цагаан зуун” ХХК	4000.0	1600	40	40
2	Хэнтий аймаг Батноров сум	"Грийн ресурс констракшн" ХХК	4000.0	2529.2	65	70
3	Завхан аймаг Отгон сум	“Сэрвэн овоот” ХХК	4000.0	3343.9	83	83
4	Өвөрхангай аймаг Хайрхан дулаан сум	“Цагаан зуун” ХХК	3077.0	3077.0	100	100
5	Баянхонгор аймаг Өлзийт сум	“Бурхант хясаат” ХХК	3990.0	3990.0	100	100
	Нийт		19067.0	14540.1	89.8	91.4

3. ЗУРАГ ТӨСӨЛ, ТЕХНИКИЙН БАРИМТ БИЧИГ

Гэрээнд заагдсан ажлуудыг магадлалаар баталгаажуулсан байдал.

Д/д	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Магадлалаар баталгаажсан
1	Архангай аймаг Тариат сум	Хатуу хучилттай авто замын ажлын зураг төсөл
2	Баян-Өлгий аймаг Цэнгэл сум	Хатуу хучилттай авто замын ажлын зураг төсөл
3	Булган аймаг Хутаг-Өндөр сум	Гадна дулаан хангамж, усан хангамж, ариутгах татуурга, хатуу хучилттай авто замын ажлын зураг төсөл
4	Говь-Алтай аймаг Дэлгэр сум	Хатуу хучилттай авто замын ажлын зураг төсөл
5	Дорнод аймаг Баян-уул сум	Хатуу хучилттай авто замын ажлын зураг төсөл
6	Дундговь аймаг Өлзийт сум	Инженерийн шугам сүлжээний зураг төсөл, цэвэрлэх байгууламж, цахилгаан хангамж, хатуу хучилттай авто замын ажлын зураг төсөл
7	Завхан аймаг Тосонцэнгэл сум	Цэвэрлэх байгууламж, гадна цэвэр, бохир усны шугам сүлжээний ажлын зураг төсөл
8	Өвөрхангай аймаг Богд сум	Ерөнхий төлөвлөгөө, инженерийн шугам сүлжээ, түүний эх үүсвэрийн ажлын зураг төсөл
9	Өмнөговь аймаг Цогт-Овоо сум	Ерөнхий төлөвлөгөө, инженерийн шугам сүлжээ, түүний эх үүсвэрийн ажлын зураг төсөл
10	Сүхбаатар аймаг Эрдэнэцагаан сум	Инженерийн шугам сүлжээ, авто замын ажлын зураг төсөл
11	Увс аймаг Тэс сум	Инженерийн шугам сүлжээ, нутгийн удирдлагын ордоны барилга, насосны станц, гүний худаг, усан сан, цахилгаан хангамж, авто замын ажлын зураг төсөл
12	Ховд аймаг Зэрэг сум	Зам талбайн, 100 хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгын ажлын зураг төсөл
13	Төв аймаг Лүн сум	Ерөнхий төлөвлөгөө, инженерийн шугам сүлжээ, түүний эх үүсвэрийн ажлын зураг төсөл
14	Сэлэнгэ аймаг Цагааннуур	Ерөнхий төлөвлөгөө, инженерийн шугам сүлжээ, түүний эх үүсвэрийн ажлын зураг төсөл
15	Хөвсгөл аймаг Цэцэрлэг сум	Инженерийн шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламж, цахилгаан хангамж, авто замын ажлын зураг төсөл
16	Хэнтий аймаг Биндэр сум	Авто замын ажлын зураг төсөл

3. ЗУРАГ ТӨСӨЛ, ТЕХНИКИЙН БАРИМТ БИЧИГ

Гэрээнд заагдсан ажлуудыг магадлалаар баталгаажуулсан байдал.

Д/д	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Магадлалаар баталгаажсан
1	Өвөрхангай аймаг Хайрандулаан сум	Усан сан 100 м3, цэвэрлэх байгууламж 50 м3, цэвэр усны шугам 6700 у/м, бохир ус 3100 у/м, дулаан шуам 800 у/м. 2 ш гүний худаг.
2	Баянхонгор аймаг Өлзийт сум	Усан сан 60 м3, цэвэрлэх байгууламж 50 м3, цэвэр усны шугам 800 у/м, бохир ус 2100 у/м, дулаан шуам 800 у/м, цахилгааны шугам 800 м, хатуу хучилттай зам 1 км, явган хүний зам 0.8 км, гэрэлтүүлэг 147 ш, ногоон байгууламж 0.9 га
3	Завхан аймаг Отгон сум	Усан сан 60 м3, цэвэрлэх байгууламж 50 м3, цэвэр усны шугам 593 у/м, бохир ус 935 у/м, дулаан шуам 602 у/м, хатуу хучилттай зам 0.7 км, явган хүний зам 1.4 км, гэрэлтүүлэг 20ш, ногоон байгууламж 0.12 га
4	Хэнтий аймаг Галшар сум	Гүний худаг 1 ш, цэвэрлэх байгууламж 50 м3, цэвэр усны шугам 720 у/м, бохир ус 1658 у/м, дулаан шуам 600 у/м, цахилгааны шугам 350 м, гэрэлтүүлэг 190 ш, ногоон байгууламж, зам талбайн тохижилт 3000м2
5	Хэнтий аймаг Батноров сум	Цэвэр усны шугам 1370 у/м, бохир усны шугам 1548 у/м, дулааны шугам 1221 у/м, хатуу хучилттай зам 1.7 км, зам талбайн гэрэлтүүлэг 65 ш

ГАРГАСАН ЗӨРЧИЛ, ДУТАГДАЛЫН
ТАЛААРХ ДҮГНЭЛТ

АЙМГИЙН ГХБХБГАЗРУУД
ДООРХ НИЙТЛЭГ ЗӨРЧИЛ
ДУТАГДАЛ ГАРГАЖ
БАЙНА.

АЙМГИЙН ГАЗРЫН ХАРИЛЦАА, БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ГАЗАР

1. Захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлэхдээ хөрөнгө оруулагч, хяналтын гүйцэтгэх байгууллага хоорондоо гэрээ байгуулаагүй нь орон нутагт баригдах барилга байгууламжийн захиалагчийн хяналтыг тухайн аймаг, нийслэлийн хот байгуулалт, барилга захиалагчийн албаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлэх” гэсэн заалт, Барилгын тухай хуулийн 37.2 заалт “Барилгын хөрөнгө оруулагч нь захиалагчийн болон зөвлөх үйлчилгээг барилгын мэргэжлийн этгээдээр гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлж болно.” гэсэн заалтыг тус тус зөрчсөн байна.

2. Магадлалаар баталгаажаагүй зураг төслөөр угсралтын ажлыг эхлүүлсэн нь “Барилгын тухай хуулийн 24, 25 дугаар зүйл, барилгын ажил эхлэхийг хориглоно.” гэсэн заалтыг зөрчсөн.

3. Инженерийн шугам сүлжээний угсралтын гүйцэтгээгүй ажилд илүү санхүүжилт олгосон нь “Барилгы тухай хуулийн барилгын ажлын гүйцэтгэлийг баталгаажуулах” заалтыг зөрчсөн байна.

4. Барилга байгууламжийн ажилд хяналт тавиулахаар зохиогчийн хяналтын гэрээг байгуулаагүй нь үе шатны ажилд хяналт тавих нөхцөл хангахгүйд хүргэсэн.

5. Ил, далд ажлын актыг албажуулаагүй байгаа нь Барилгын тухай хуулийн 37.1.19 дахь заалт “барилгын ажлын явц, чанарт хяналт тавих, фото зургаар баримтжуулсан ил, далд ажлын акт, барилгын ажлын гүйцэтгэлийг баталгаажуулах;” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна.

ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАЙГУУЛЛАГУУД ДООРХ НИЙТЛЭГ
ЗӨРЧИЛ ДУТАГДАЛ ГАРГАЖ БАЙНА.

ЗУРАГ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛСАН
БАЙГУУЛЛАГА

1. Зураг төслийг Барилгын тухай хуульд 24, 25 дугаар зүйлд зааснаар “Гадаадын зээл, тусламж, улсын төсвийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх, эсхүл газар хөдлөлтийн 6-гаас дээш баллын бүсэд баригдах, олон нийтийн барилга байгууламжийн зураг төсөл, инженер-геологийн төвөгшилтэй нөхцөлийн судалгааны дүгнэлт, техник, эдийн засгийн үндэслэлд магадлал заавал хийлгэнэ.” гэсэн заалтын дагуу зургаа магадлалаар баталгаажуулаагүй байна.

2. Боловсруулсан зургаар барилга угсралтын ажил гүйцэтгэх явцад зохиогчийн хяналт хийгээгүй ил, далд ажлыг баталгаажуулаагүй байна. Зураг төслийн байгууллагууд сум тус бүрд доорхи зөрчил дутагдал гаргасан байна.

ГҮЙЦЭТГЭГЧ БАЙГУУЛЛАГА

ГҮЙЦЭТГЭГЧ
БАЙГУУЛЛАГУУД
ДООРХ НИЙТЛЭГ
ЗӨРЧИЛ ДУТАГДАЛ
ГАРГАЖ БАЙНА.

1. Зураг төсөл магадлалаар баталгаажаагүй байхад угсралтын ажлыг гүйцэтгэсэн нь Барилгын тухай хуульд 24, 25 дугаар зүйл барилгын ажил эхлэхийг хориглоно.” ажлыг зураг төсөлгүйгээр гүйцэтгэхийг хориглоно” заалтыг тус тус зөрчсөн.

2. Инженерийн шугам сүлжээний нүх ухаад орхисон нь хөдөлмөр аюулгүй ажиллагааг хангах хамгаалалтын хаалт, Хашилт хийгдээгүй, талбайн “аюултай бүс”-ийг тогтоосон тэмдэг, тэмдэглэгээ байхгүй, аюулгүй ажиллагааны санамж тэмдгүүд байрлуулаагүй нь барилгын тухай хуулийн “Барилгын талбай дахь хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг хангах” заалтыг зөрчсөн.

3. Цэвэрлэх байгууламжийн байршлийг анх төлөвлөсөн зураг төслийн дагуу байршуулаагүй өөрчилсөн нь барилгын тухай хуулийн 37 дугаар зүйлд “Барилгын хөрөнгө оруулагч, захиалагч, гүйцэтгэгчийн хүсэлтээр норм, дүрмийн шаардлагын хүрээнд зураг төсөлд өөрчлөлт оруулах” гэсэн заалтын дагуу хөрөнгө оруулагч, захиалагч, гүйцэтгэгч нарын шийдвэр гаргаагүй байхад гүйцэтгэсэн.

4. Зураг төсөл боловсруулах даалгавар, ажил гүйцэтгэх гэрээнд 3.5 км авто замын ажлыг гүйцэтгүүлэхээр тусгаагүй байхад угсралтын ажлыг гүйцэтгэсэн нь Барилгын тухай хуулийн 24, 25 дугаар зүйлд “Барилга байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах, барилгын ажил гүйцэтгэх... ажиллагааг гэрээгүйгээр гүйцэтгэхийг хориглоно.” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна.

5. Гүйцэтгэгч, зохиогч, захиалагч, орон нутаг болон бусад байгууллагаар гүйцэтгэж буй ажлыг хянуулаагүй, ил, далд ажлын актыг албажуулаагүй байна.

АЙМАГ, СУМ, ОРОН НУТГИЙН
УДИРДЛАГА

Бүсийн төв, сум дундын төвүүд, бүсчлэл хөгжлийн үзэл баримтлал, нутагшил суурьшилийн ерөнхий төлөвлөлтүүдтэй уялдуулан төсөл хэрэгжүүлэх сумуудыг сонгож сумын төвийн барилга байгууламжийг төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээтэй холбох асуудлуудыг шийдээгүй байна.

ДАРААХ БАЙГУУЛЛАГУУД ДООРХ
АРГА ХЭМЖЭЭГ ЦААШИД АВЧ
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ

1. Бүсийн төв, сум дундын төвүүд, бүсчлэл хөгжлийн үзэл баримтлал, нутагшил суурьшилийн ерөнхий төлөвлөлтүүдтэй уялдуулан төсөл хэрэгжүүлэх сумуудыг сонгож сумын төвийн барилга байгууламжийг төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээтэй холбох асуудлуудыг шийдээгүй байна.

2. Хэрэгжиж буй барилга байгууламжийн ажлын чанар, санхүүжилтийн болон явц төлөв байдалд цаашид анхаарч ажиллах талаар орон нутгийн болон бусад холбогдох газарт албан ёсоор чиглэл өгч ажиллаж үр дүн, хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах

БАРИЛГЫН ХӨГЖЛИЙН ТӨВ

1. Зургийн даалгаврыг шинэчлэн батлуулж зураг төсөл, төсвийг гүйцээж магадлалаар баталгаажуулж дутуу ажлуудыг гүйцээлгэсний дараа санхүүжүүлэх талаар холбогдох арга хэмжээг авч ажиллах

2. Санхүүжилтийн хэмжээ, ажлын гүйцэтгэлийн хэмжээнээс илүү байгааг орон нутгийн холбогдох хүмүүст тавьж санхүүжилтийн хэмжээнд ажлыг гүйцэтгүүлэх талаар холбогдох арга хэмжээг авч, хэрэгжилтэд хяналт тавих

3. Орон нутгийн захиалагч болон Зохиогч байгууллагууд хамтран ажиллаж, гүйцэтгэж буй ажилд хяналт тавих талаар гэрээ байгуулж ажиллуулах

4. Орон нутгийн хяналтын байгууллагыг барилга байгууламжийн явц, төлөв байдал, чанарт хяналт тавиулах талаар орон нутгийн захиалагч байгууллагын ажлыг чиглүүлж ажиллуулах

5. Барилгын чанар, санхүүжилтийн явцад хяналт тавьж бусад хамтран оролцож буй байгууллагуудын үйл ажиллагааг идэвхжүүлж шаардлагын түвшинд хүргэж ажиллуулах

АЙМАГ, СУМЫН
ОРОН НУТГИЙН
ЗАСАГ ЗАХИРГАА

1. Зургийн даалгавар зөрчиж ажил гүйцэтгэсэн, барилгын ажлаас илүү гаргаж санхүүжүүлсэн үйл ажиллагаандаа дүгнэлт хийж хуулийн хүрээнд зөрчилгүй болгож шийдэх

2. Ашиглагч байгууллагыг томилж барилга байгууламжийн үе шатны ажлын гүйцэтгэл, санхүүжилт, мөн дээр дурдсан зөрчлүүдийг арилгах талаар хяналт тавиулж ашиглалтын шаардлага хангуулсан барилга байгууламж бариулж ашиглалтад оруулах талаар тодорхой ажил зохион байгуулж ажиллах

3. Орон нутгийн захиалагч болон хяналтын байгууллагуудыг өөрсдийн нь эрхлэх асуудлын хүрээнд барилга байгууламжийн үе шатны ажил бүрт болон дээр дурдсан зөрчлүүдийг арилгах талаар холбогдох арга хэмжээг авч ажиллуулах

АЙМГИЙН
ГАЗРЫН
ХАРИЛЦАА,
БАРИЛГА ХОТ
БАЙГУУЛАЛТЫН
ГАЗАР

1. Илэрсэн зөрчлүүдийг арилгах талаар зураг төсөл зохиогч, гүйцэтгэгч, хяналтын байгууллагуудтай тодорхой төлөвлөгөө гаргаж Барилгын хөгжлийн төвөөр хянуулан албажуулж барилга байгууламжийн үе шатны ажил болон төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллах

2. Хийгдээгүй ажлыг санхүүжүүлсэн хэмжээнд хүргэж гүйцэтгүүлж, зургийн даалгаварт тусгагдаагүй ажил гүйцэтгүүлсэн, баталгаажаагүй зураг төслөөр барилгын ажлыг гүйцэтгүүлсэн зэрэг зөрчлүүдийг холбогдох газартай хамтран зөрчилгүй болгож барилга угсралтын ажлыг хэвийн хэмжээнд хүргэж ажиллуулах

3. Ашиглалтын байгууллагыг томилуулж ажиллуулахыг орон нутгийн захиргааны байгууллагаар шийдүүлж барилга байгууламжийн үе шатны ажилд хяналт тавиулж холбогдох асуудлуудыг шийдүүлэх талаар хамтран ажиллах

4. Барилгын үе шатны ажлуудад холбогдох байгууллагуудтай хамтран хяналт тавин ажиллуулж ил, далд ажлыг актаар албажуулж чанарын шаардлагын түвшинд хүргэх

ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАЙГУУЛЛАГА

1. Зураг төслийн ажлыг зургийн даалгавартай уялдуулж иж бүрэн боловсруулан улсын магадлалын албаар баталгаажуулж барилга угсралтын ажлыг чанартай хийх боломжоор хангах

2. Барилга угсралтын ажлын үе шатны ажил бүрт зохиогчийн хяналтийг гэрээний үндсэн дээр хийж ил, далд ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран албажуулж байх

3. Барилгын зураг төсөл боловсруулах, зохиогчийн хяналт гүйцэтгэх, магадлал хийлгэн албажуулж ажиллахдаа тусгай зөвшөөрлийн хүрээнд эрх үүргээ гүйцэтгэж байх

ГҮЙЦЭТГЭГЧ БАЙГУУЛЛАГА

1. Хийгээгүй барилга угсралтын ажлаа санхүүжилтийн хэмжээнд хүргэж гүйцээж гүйцэтгэх

2. Холбогдох газруудаас гарсан төлөвлөгөөний дагуу хэрэгжүүлэх ажлаа хийж зөрчилгүй болгох

3. Баталгаажсан зургаар барилга угсралтын ажлаа гүйцэтгэж байх үүргээ биелүүлж ажиллах

4. Барилгын үе шатны ажлаа зохиогч, захиалагч байгууллагуудаар хянуулж хамтарч ил, далд ажлыг баталгаажуулан дараагийн ажлаа эхлэж байхаар, тусгай зөвшөөрөл авахдаа заагдсан үүргээ биелүүлж ажиллах

**Цаашид авах арга
хэмжээ, зорилт:**

1. Уурын зуухны дулаан механикийн зангилгаанд нэмэлт усны боловсруулах, ус зөөлрүүлэх төхөөрөмж иж бүрнээр тусгаж гадна дулаан хангамжийн систем, халаах хэрэгсэл тоноглолын эвдрэл цооролт корроз идэгдэж насжилт багасахаас сэргийлж зураг төсөлд нарийн тусгаж барилга угсралтын явцад норм стандартыг хангуулан гүйцэтгэх, ашиглалтын явцад холбогдох мэргэжлийн инженер техникийн ажилчдыг байлгах,
2. Тооцоо судалгааг бодит байдлаар тусгаж инженерийн шугам сүлжээний төлөвлөлтийг хийж ашиглалтын зардал өндөр гарахаас сэргийлэх
3. Тухайн орон нутагт баригдах хувийн хэвшлийн барилгуудыг дэд бүтэцтэй холбох холболтын цэг техникийн нөхцлийг өгч эдийн засгийн хувьд тодорхой дэмжлэгийг олох шаардлагатай,
4. Төсвийн ерөнхийлөн захирагч яамдуудаас хэрэгжиж буй төсөл болгонд тус тусад бие даасан уурын зуух төлөвлөгдөж байгаа асуудлыг нэгдсэн болгож сумын дэд бүтцийн асуудлыг шийдэх, Аймаг орон нутгаас зураг төсөл боловсруулах шатанд зөвшилцөхдөө Улсын төсвөөр хэрэгжиж буй ЭМЯ, БШУЯ, ССЯ, БХБЯ-наас барилгуудад эх үүсвэрийг тус тусад төлөвлөхөөс аль болох зайлс хийх,
5. Сумдын одоогийн байдлын судалгааг үнэн зөв тодорхойлох, газар зүйн байршил, байгаль цаг уур, гидрогеологи, хөрсний нөхцөл инженер геологи, газар хөдлөл, инженерийн дэд бүтцийн судалгааг үндэслэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах, батлуулах,
6. Уурын зуух, тоноглолын сонголтын хийхдээ монголд нутагшсан ашиглалтын явцад эвдрэл гэмтэл гаргахад олдоц бүхий материалыг сонгох

Сумын төвийн ус
хангамж, ариутгах
татуургын одоогийн
байдал, цаашдын
зорилт

УИХ-ын 2016 оны 19 дүгээр тогтоолоор Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030-ыг баталж, байгаль орчны тогтвортой хөгжлийг 2030 он хүртэл тодорхойлсон байдаг.

Тухайлбал, 2030 он гэхэд баталгаат ундны усаар хангагдах хүн амын эзлэх хувийг 90 хувьд, хүн амын 60 хувийг сайжруулсан ариун цэврийн байгууламжтай болгох зорилт тавьсан болно.

Ундны усны чанар, аюулгүй байдалд тухайн орон нутгийн экосистемийн тэнцвэрт байдал, хөрсний бохирдол зэрэг олон хүчин зүйлс нөлөөлдөг. Сүүлийн жилүүдийн судалгаанаас харахад аймаг, орон нутгийн байгууллагуудаас ундны усны чанар стандартын шаардлага хангахгүй байх эрсдэлтэй байна.

Нийт 334 сумын 20 сумын төв хэсэгт нь ус хангамжийн төвлөрсөн шугам сүлжээтэй болоод байна. Бусад сумдын оршин суугчид нь улсын төсвийн хөрөнгөөр, хувийн хэвшлийн ААН-ийн санхүүжилтээр, эсвэл хувь хүний хөрөнгөөр баригдсан нийтийн болон хувийн худгаас ундны усаа авдаг байна.

Аймаг сумдын ашиглалтыг хариуцаж ус хангамж, ариутгах татуургын тусгай зөвшөөрөлтэй 187 байгууллага байгаагаас аймаг, орон нутагт 49 байгууллага үйл ажиллагаа явуулж байна.

Сум, суурин газарт бий болж буй ус хангамж, ариутгах татуургын болон инженерийн шугам сүлжээний ашиглалтыг сумдын байгууллагууд бие даан хариуцаж байгаа хэдий ч эдгээр нь уг үйлчилгээг эрхлэх тусгай зөвшөөрөлгүй, шаардлагатай мэргэжлийн инженер, техникийн ажилтангүйгээс сумын төвийн хүн амыг ундны усаар тасралтгүй хангах, бохир усыг татан зайлуулах үйлчилгээ ямарч баталгаагүй, эрсдэлтэй нөхцөлд хүрсэн байна.

Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйл болон Төрөөс орон сууцны чиглэлээр баримтлах бодлогын баримт бичгийн 17 дугаар зүйлд тус тус нийцүүлэн тухайн орон нутгийн халаалт, хэрэглээний халуун усны шугам сүлжээ, тоног төхөөрөмжийг орон нутгийн өмчид байлгах, эдгээрийн ашиглалт, үйлчилгээг аймгийн төвийн нийтийн аж ахуйн байгууллагад иж бүрэн хариуцуулах бодлого баримталж байна.

Ашиглагч байгууллагын зарим газар санхүүгийн хүндрэлтэй байгаа боловч үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулж байна. Үүний хамгийн тод жишээ нь АХБ, ДБ, Испани, Францын засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлсэн зээл, зээлийн хүүгийн төлөлтийг барагдуулах нь дээрхи байгууллагуудын томоохон хүндрэлтэй асуудал болж байна.

Сумын төвийн ус
хангамж, ариутгах
татуургын одоогийн
байдал, цаашдын
зорилт

2014-2022 онуудад Сумын төвийн шинэчлэлт төслийн хүрээнд 21 суманд ус дулаан хангамж, ариутгах татуургын инженерийн байгууламжийн цогцоор нь шийдэх төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн.

Сумын төвийн шинэчлэлт төслийн хүрээнд хийгдсэн ажлуудаас оновчтой шийдэл, чанартай гүйцэтгэл, ашиглалтын хэвийн ажиллагааг хангаж байгаа боловч зарим сумдын ажил удааширалтай, орхигдсон ажил болон нэмэлт ажлын төсөв шийдэх боломжгүй, тоног төхөөрөмж, барилга байгууламжийн хүчин чадал хэт томсгосон байгаа нь сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, судалгаа тооцоо хангалтгүй, ашиглалтын зардал өндөр, ашиглагч боловсон хүчний хомсдолтой байгаа нь улсын төсвийн үргүй зардал бий болгох хүндрэлтэй асуудал гарч байна.

Мөн сумын гэр хорооллын оршин суугчдын ундны ус, ариун цэврийн байгууламжийн хүртээмжийг сайжруулахын тулд ус дамжуулах хоолой татах, шинээр худаг барих, ухаалаг худгийн тоог нэмэгдүүлэх хэрэгтэй.

Ийм нөхцөл байдалд ундны ус, ариун цэврийн инженерийн хангамжийн байгууламжийн тэгш бус хүртээмжийн асуудлыг шийдвэрлэхэд дээрхи төсөл арга хэмжээг үргэлжүүлэн хэрэгжүүлэх нь зүйтэй.

АНХААРАЛ ТАВЬСАНД БАЯРЛАЛАА

СУМЫН ШИНЭЧЛЭЛ

-БИД ОРЧИН ҮЕИЙН СУМ СУУРИН ГАЗРЫН ЖИШИГ ТОГТООНО-

ХУУЧИН СУМ

2014 оны 2 сарын 15 өдөр

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

ОРОН НУТГИЙН УДИРДЛАГА БОЛОН ИРГЭДИЙН САНАЛЫГ СОНСОХ, ҮҮН ДЭЭР ҮНДЭСЛЭЖ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ ТӨСӨЛ БОЛОВСРУУЛАХ

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

ОРОН НУТГИЙН УДИРДЛАГА БОЛОН ИРГЭДЭД ТӨСЛИЙГ ТАНИЛЦУУЛАХ, ТЭДНИЙ САНАЛ САНААЧЛАГЫГ ТУСГАХ ҮЙЛ ЯВЦ
/2014 02 15- 2014 04 21/

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

❖ ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛАХ

Хугацаа 3 сар

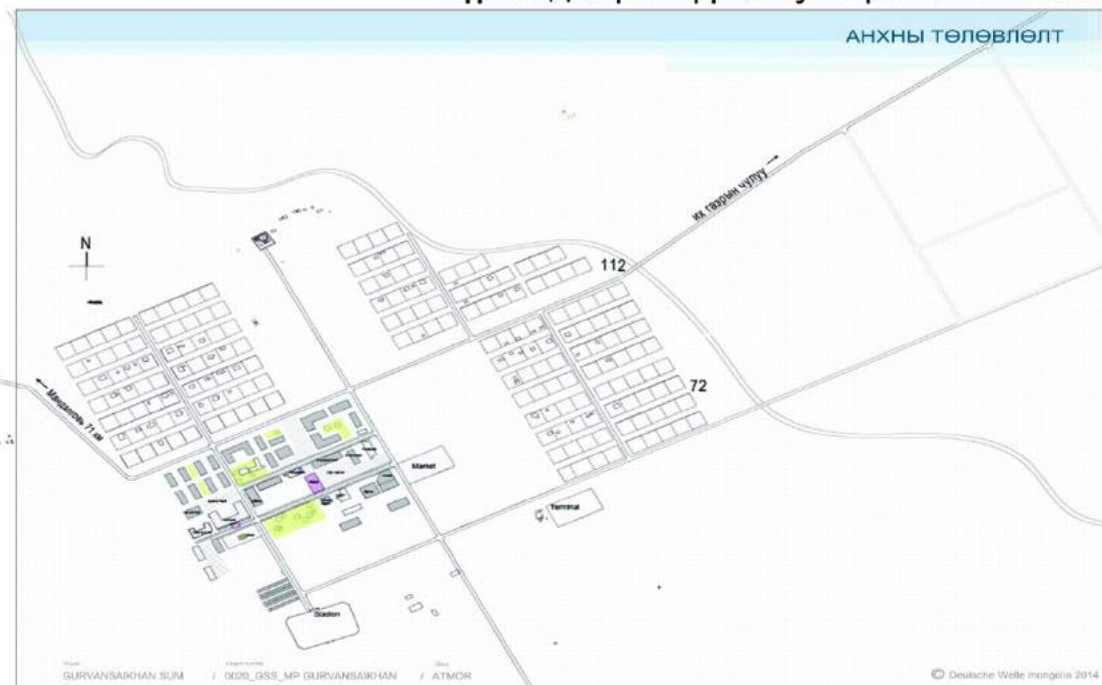

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛАХ

"Монгол Дайвин" ХХК

Дунд-Говь аймаг Гурван сайхан сумын шинэчлэлтийн ажлын хүрээнд хэрэгжүүлж буй Ерөнхий төлөвлөгөө, хэтийн төлөв

Тайлбар

Сумдын шинэчлэлтийн ажлын хүрээнд хийгдэж буй Дунд-Говь аймаг Гурван сайхан суманд "Монгол Дайвин" ХХК гар бие оролцож байгаа ба энэхүү ажилд

- Сумын Ерөнхий төлөвлөлт
- Гадна ус хангамжийн шугам сүлжээ.
- Гадна дулаан хангамжийн шугам сүлжээ.
- Гадна ариутгах татуургын систем.
- Авто зам /Явган зам, гэрэлтүүлэг/
- Гадна тохижилт /Айлуудын хашаа, төв талбай бий болгох, ногоон байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн/ гэх зэрэг ажлуудыг хийхээр төлөвлөж байна.

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ДЭД БҮТЭЦ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Монгол Дайвин" ХХК

Дунд-Говь аймаг Гурван сайхан сумын шинэчлэлтийн ажлын хүрээнд хэрэгжүүлж буй
Ариутгах татуургын трассын байгуулалт

Тайлбар

- Гадна ариутгах татуургын системд.
- Ажлын зураг
 - Ариутгах татуургын шугам - 2355м
 - Ариутгах татуургын худаг - 73ш
 - Цэвэрлэх байгууламж 100тн - 1ш

Хугацаа: 2014-04-30 - 2014-06-10

Холбогдох барилга

- Эмнэлэг /Шинэ/
- Эмнэлэг /Хуучин/
- Сургууль /Шинэ/
- Сургууль /Хуучин/
- Сургуулийн дотуур байр
- Засаг даргын тамгын газар
- Соёлын төв
- Цэцэрлэг
- Гэр хорооллын айл ерхөөс холбох боломжийг бүрдүүлж хяналтын худаг төлөвлөв

Таних тэмдэг

Холбогдох барилга

Ариутгах татуургын шугам

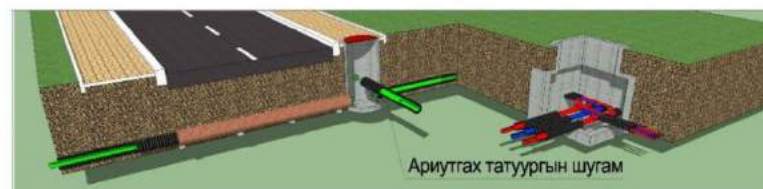
Ариутгах татуургын худаг

Цэвэрлэх байгууламж

Шугам хоолойн хийц.

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ДЭД БҮТЭЦ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Монгол Дайвин" ХХК

Дунд-Говь аймаг Гурван сайхан сумын шинэчлэлтийн ажлын хүрээнд хэрэгжүүлж буй
Ус хангамжийн трассын байгуулалт

Таних тэмдэг

- Холбогдох барилга
- Ус хангамжийн шугам
- Ус хангамжийн худаг

Шугам хоолойн хийц

Ус хангамжийн шугам

Тайлбар

Гадна ус хангамжийн системд.

- Ажлын зураг
- Ус хангамжийн шугам - 2496м
- Ус хангамжийн хяналтын худаг - 16ш
- Гүний худаг - 3ш
- Техникийн барилга - 1ш

Цэвэр усны узель 1ком. Үүнд:

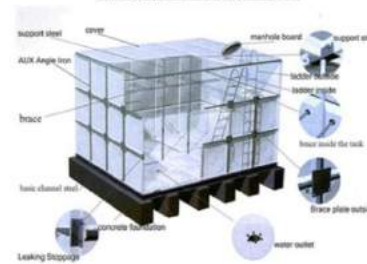
- Усны нөөцийн сав 20м3 - 2ш
- Насос станц - 1ком

Хугацаа 2014-04-30 - 2014-07-01

Холбогдох барилга

- Эмнэлэг /Шина/
- Эмнэлэг /Хуучин/
- Сургууль /Шина/
- Сургууль /Хуучин/
- Сургуулийн дотуур байр
- Засаг даргын тамгын газар
- Соёлын төв
- Цэцэрлэг
- Гэр хорооллын ус тугээх байр 2ш

Цэвэр усны нөөцийн сав

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ЗАМЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

"Монгол Дайвин" ХХК

Дунд-Говь аймаг Гурван сайхан сумын шинэчлэлтийн ажлын хүрээнд хэрэгжүүлж буй
Авто замын байгуулалт

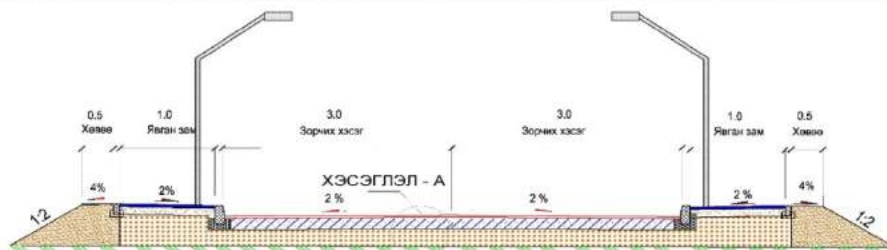
Тайлбар
Авто замын ажилд.
- Ажлын зураг
- Авто зам - 2км
- Явган зам - 5000м²
- Гэрэлтүүлэг - 84ш

Хугацаа:
2014-05-02 - 2014-06-17

Онцлог - Зам тавьж буй газрын хөрсийг ашиглан тухайн замын чанар сайтай суурь болгох боломжтой

Швейцарь улсын consolid ба solidry бодис нь ус үл нэвтэрдэг хөрс бий болгох анхны шийдэл болсон

Дуосолид Технологиор барьж байгуулахад:
Давхарган үеүд: 3/4/40
Гадаргуу дээр үүсэх ачаалал даах чадвар: 26 Мра
Уян хатан чанарын онолд тулгуурлан компьютерийн программаар бодож тооцоолж гаргасан чанарын үзүүлэлт:
N=1 976 381 тэнхлэг 115 kN

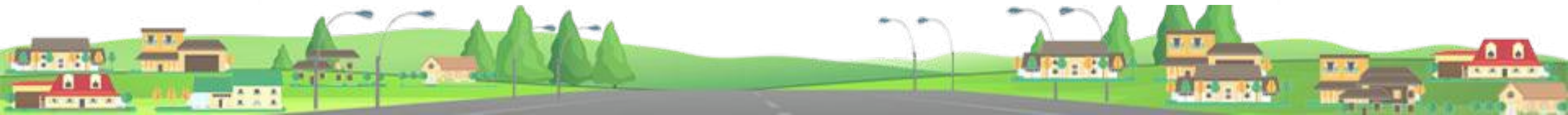

ХЭСЭГЛЭЛ - А

Буталсан чулуун элэгдэлийн үе 0.04м

Дуосолидоор бэхжүүлсэн хөрсөн суурь 0.40м

Далан

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

НОГООН БАЙГУУЛАМЖ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Захиалагч:
Дундговь аймгийн
Засаг Даргын Тамгын Газар
Гурван сайхан сумын
Засаг Даргын Тамгын Газар

Гүйцэтгэгч:
Цэцэрлэгжилт ХХК

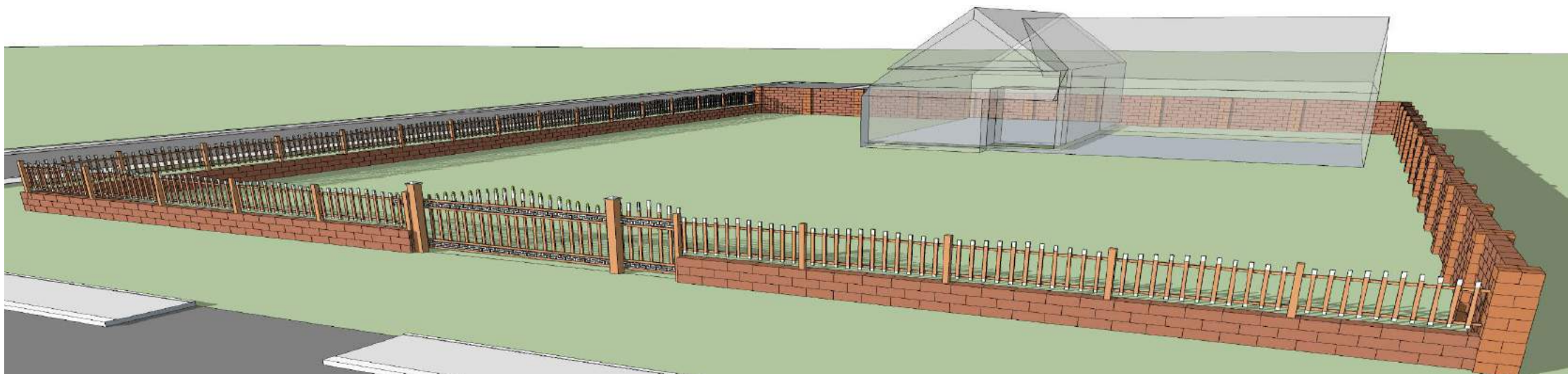
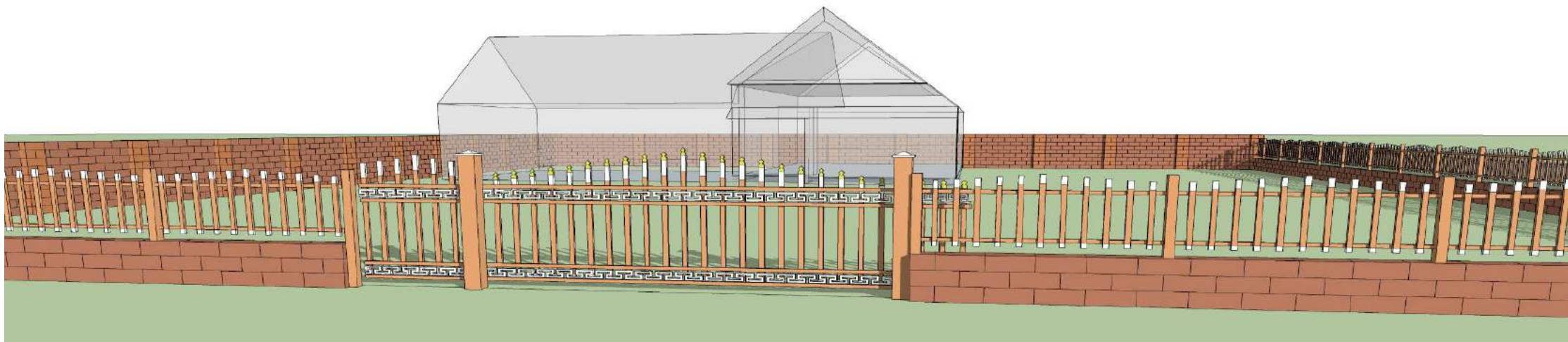
Төлөвлөж буй ургамал
Улиас - 1315 ширхэг
4 зүйлийн бут, сөөг - 355 бут
Ургамалан хашлага Хайлас - 3947 урт метр
Зүлэгжүүлэх талбай - 66447 м²

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ХАШААНЫ ЗАГВАР

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

- ❖ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧДАД ТӨСЛИЙН САНААГ ТАНИЛЦУУЛАХ
- ❖ ТЭДНИЙГ УРИХ

- ❖ ТОСОЖ АВАХ
- ❖ ГАЗАР ДЭЭР НЬ ТӨСӨЛТЭЙ ТАНИЛЦУУЛАХ

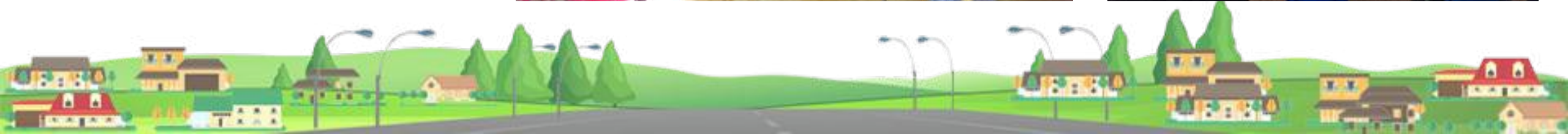

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

❖ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧ НАРТ ТӨСЛИЙГ ТАНИЛЦУУЛАХ

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

❖ УУЛЗАЛТУУД

Хөгжлийн түнш нарын уулзалтанд НҮБХХ, Азийн хөгжлийн банк, Жайка, Койка, Мерси Кор, Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага, Дэлхийн зөн зэрэг олон улсын байгууллагууд АНУ, Канад, Франц, Япон, Солонгос, Австрали зэрэг орны төлөөлөл оролцлоо. Мөн энэ өдрүүдэд манай улсад ажиллаж буй НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргын шадар туслах бөгөөд НҮБХХ-ийн Ази, Номхон далайн бүсийн захирал Хаолян Шу Дундговь аймгийн Гурвансайхан суманд хийгдэж буй сумын төвийн шинэчлэлийн ажлыг очиж үзлээ

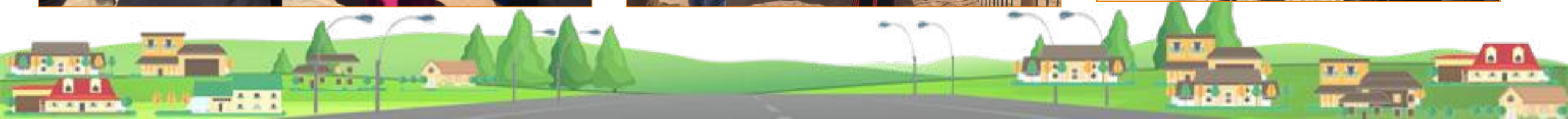

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

❖ ТӨР, ЗАСГИЙН УДИРДЛАГУУД, АЙМАГ СУМДЫНХАНД ТӨСЛИЙГ ТАНИЛЦУУЛАХ.

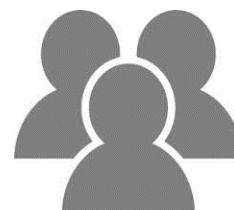

БИД ХЭРХЭН ХИЙВ ?

САНХҮҮЖИЛТ

Азийн хөгжлийн банк **2,5 тэрбум** төгрөг

Иргэд **1,0 тэрбум** төгрөг

НҮБ-ын хөгжлийн хөтөлбөрийн санхүүжилт **250 мянган ам доллар**

Орон нутгийг хөгжүүлэх сангийн хөрөнгөөр **400 сая төгрөг**

Empowered lives.
Resilient nations.

ТИКА **550 сая төгрөг**

“ЖИ ПИ ЭФ” ХХК
Уул уурхай, Ашигт малтмал

Орон нутагт үйл ажиллгаа явуулдаг уурхай **250 сая төгрөг**

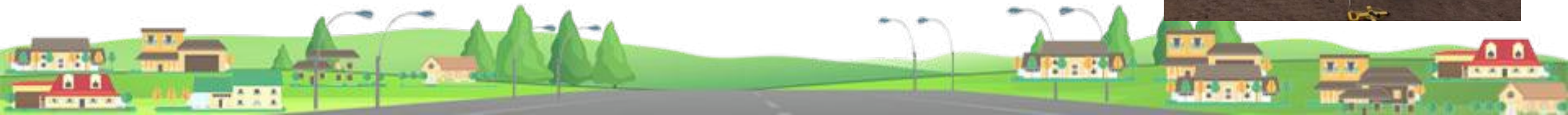
БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ТӨСЛИЙН АЖИЛ ЭХЛЭВ

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ХАШААНЫ АЖЛЫН ЯВЦ

❖ ХАШААНЫ АЖИЛ

Хугацаа 2сар

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

АВТО ЗАМЫН АЖЛЫН ЯВЦ

❖ АВТО ЗАМ, ЯВГАН ЗАМ, ГЭРЭЛТҮҮЛЭГ

Хугацаа 2сар

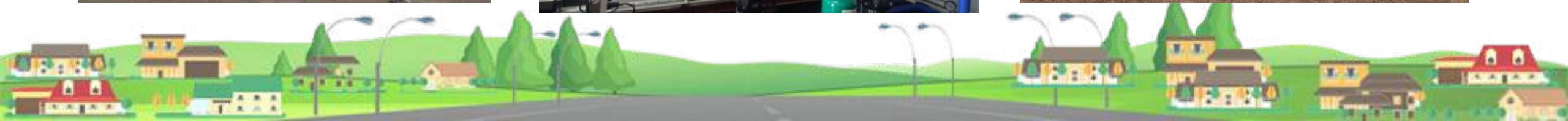

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ЦЭВЭР УС, ДУЛААНЫ АЖИЛ

❖ ЦЭВЭР УС, БОХИР, ДУЛААН

Хугацаа 2 сар

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

❖ НОГООН БАЙГУУЛАМЖ

Хугацаа 1 сар

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

❖ SSS COMPLEX

Хугацаа 1 сар

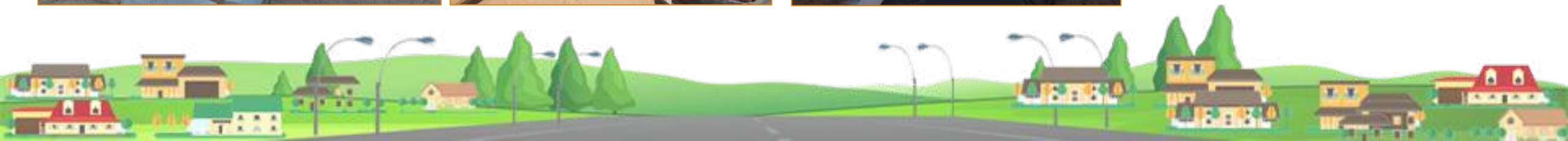

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

❖ ЖИЖИГ ДУНД ҮЙЛДВЭР, АЖЛЫН БАЙР

Хугацаа 1 сар

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

❖ МОД ТАРИХ АЯН

Хугацаа: жил бүр

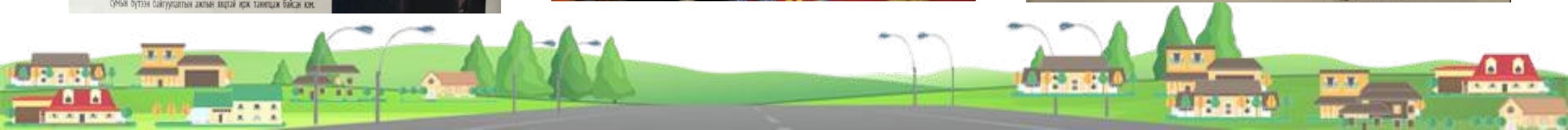
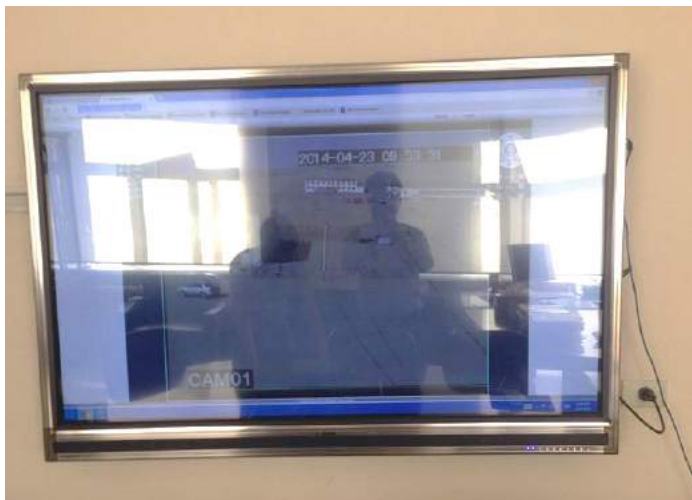

БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ХАРИЛЦАА ХОЛБОО

❖ ТӨСӨЛ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛАХ, АЖЛЫН ҮЙЛ ЯВЦЫН МЭДЭЭЛЭЛД ЦАХИМ МЭДЭЭ, ГАР УТАС, КАМЕРИЙН СИСТЕМИЙГ ӨРГӨН АШИГЛАСАН

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦОО

- ❖ Авто болон явган зам 3км
- ❖ Цэвэрлэх байгууламж 50МЗ
- ❖ Гэрэлтүүлэг 100Ш
- ❖ Ногоон байгууламж
- ❖ Угаалгын газар
- ❖ Халуун ус
- ❖ Спорт комплекс
- ❖ Уурын зуух
- ❖ Цэвэр ус, бохир ус ,дулааны шугам
- ❖ Шинэ сургууль,Цэцэрлэг
- ❖ Шинэ орон сууцтай болоод байна.

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

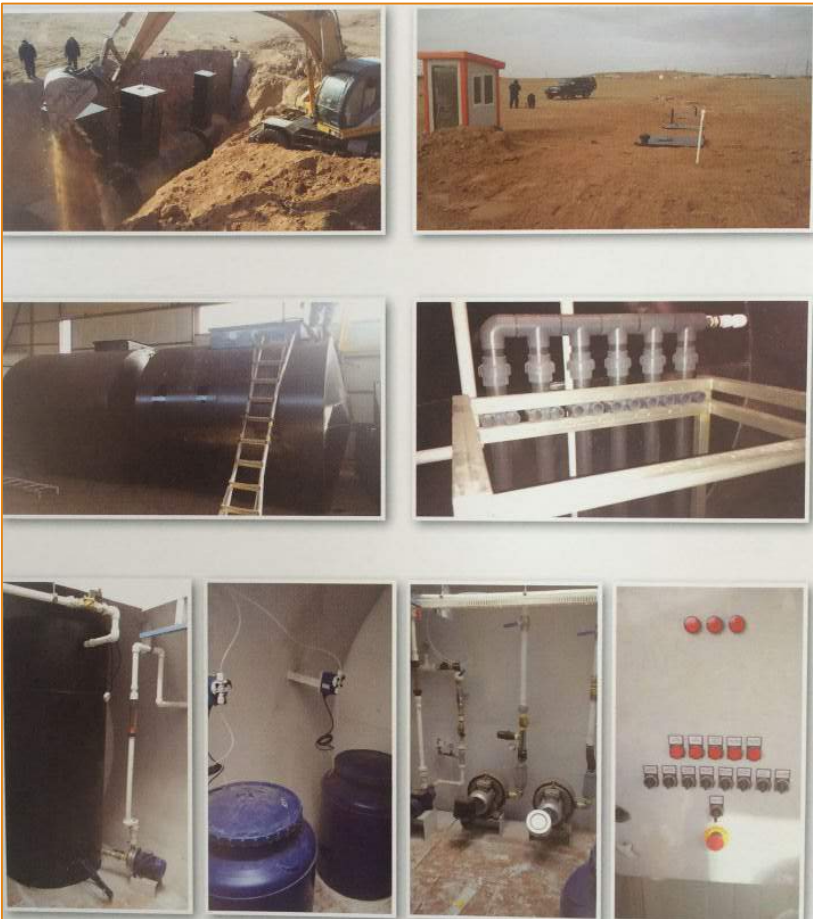
АВТО ЗАМ ГЭРЭЛТҮҮЛЭГ

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

ЦЭВЭРЛЭХ БАЙГУУЛАМЖ

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

ШИНЭ СУРГУУЛЬ

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

УГААЛГЫН ГАЗАР

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

УУРЫН ЗУУХ

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

НОГООН БАЙГУУЛАМЖ

❖ НОГООН БАЙГУУЛАМЖ

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

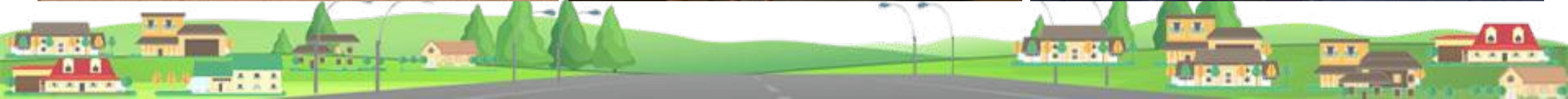
SSS COMPLEX

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

ОРОН СУУЦ

ХАРИН БИД ӨНӨӨДӨР

ЖИЖИГ ДУНД ҮЙЛДВЭРИЙН ПАРК

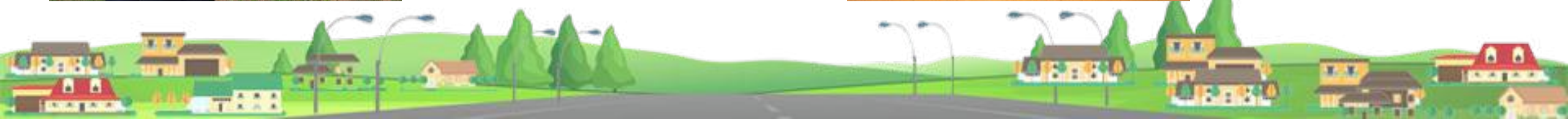
ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

❖ НОГООН БАЙГУУЛАМЖ

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

❖ МОД ТАРИХ АЯН

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

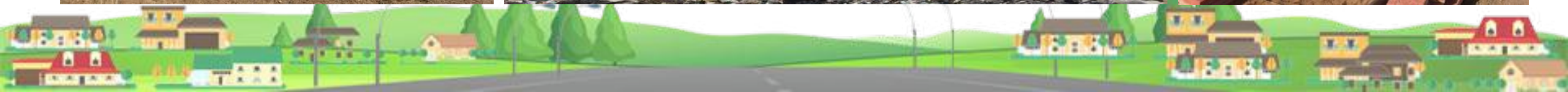
❖ АЙЛ ӨРХИЙН НЭРЭМЖИТ ТӨГӨЛ

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

- ❖ ГУДАМЖ ЗАМ ТАЛБАЙН АРЧИЛГАА
- ❖ ЦЭВЭР ОРЧИН

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

❖ ГУДАМЖ ЗАМ ТАЛБАЙН АРЧИЛГАА

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

❖ МЯНГАТЫН ЧУУЛГА, МЯНГАТЫН САН

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

❖ ОНЦГОЙ БАЙДЛЫН ҮЕД

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

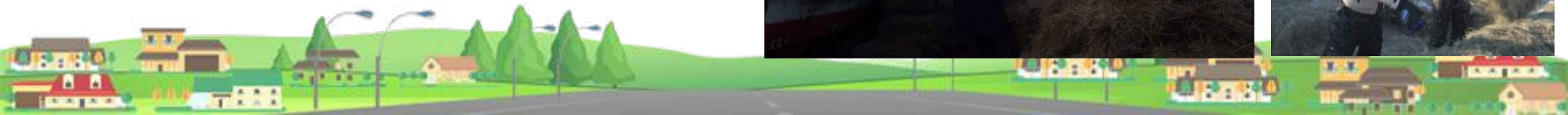
❖ БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

❖ ХҮМҮҮНЛЭГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

ИРГЭДИЙН НИЙГМИЙН ОРОЛЦООН ДАХЬ ӨӨРЧЛӨЛТ

❖ УРЛАГ СОЁЛ

ИРГЭД, ЗАЛУУЧУУДЫН НИЙГМИЙН ОРОЛЦОО

❖ СПОРТ

ЦААШИД БИД ЮУ ХИЙХ ВЭ?

2021 ОН БИДНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ЧУЛУУН ЗАМ

2021 ОН БИДНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ЦЭВЭР, БОХИР УС

❖ АЙЛ БОЛГОНЫГ НЭГДСЭН ЦЭВЭР БОХИРТОЙ БОЛГОХ

GUURVANSAYKHAN DESIGN

ЕГ шифр: 001702

Дундговь аймэг, Гурвансайхан сумын төв

СУМЫН ТӨВИЙН ГАДНА ДУЛААН ХАНГАМЖИЙН ШУГАМ

Масштаб зургаг

Тэрэгч (засагч) ХХХ-ийн ажилтан Р.Эрдэнэчулуур

УЛААНБААТАР ХОТ 2017 ОН

ГАДНА УС ДУЛААН ХАНГАМЖИЙН ШУГМЫН ТОЙМ БАЙГУУЛАЛТ, М1:2500

ТАЙЛБАР

- Гадна ус дугаар хангамжийн шугмын тойм байгуулалтыг хэсэгчилэн байгуулалтын зургаг ГДГ-04, ГДГ-23-тэй хамтатган үзэж үз.

Засрагч	Р.Эрдэнэчулуур	Гадна ус дугаар хангамжийн шугмын тойм байгуулалт	№ шалтгаан
Инженер	Б.Ангванмаа	ЕГ шифр: 001702	А.Э. 03 85
Гуйцалсан	Б.Ангванмаа	ТГ шифр	2017 он 06 сар
Шалтгаан	Р.Эрдэнэчулуур		

БАЙГУУЛАЛТ

ОГЛЛОЛ

ТЕХНОЛОГИЙН БАЙГУУЛАЛТ

№	Гарын үсэг	Огноо
1	Ариунтөр	М.20
"Чөлөө" ХХХ-ийн захирал		Хуудас 5

ХАРАГДАХ БАЙДАЛ

№	Гарын үсэг	Огноо
1	Ариунтөр	М.20
"Чөлөө" ХХХ-ийн захирал		Хуудас 5

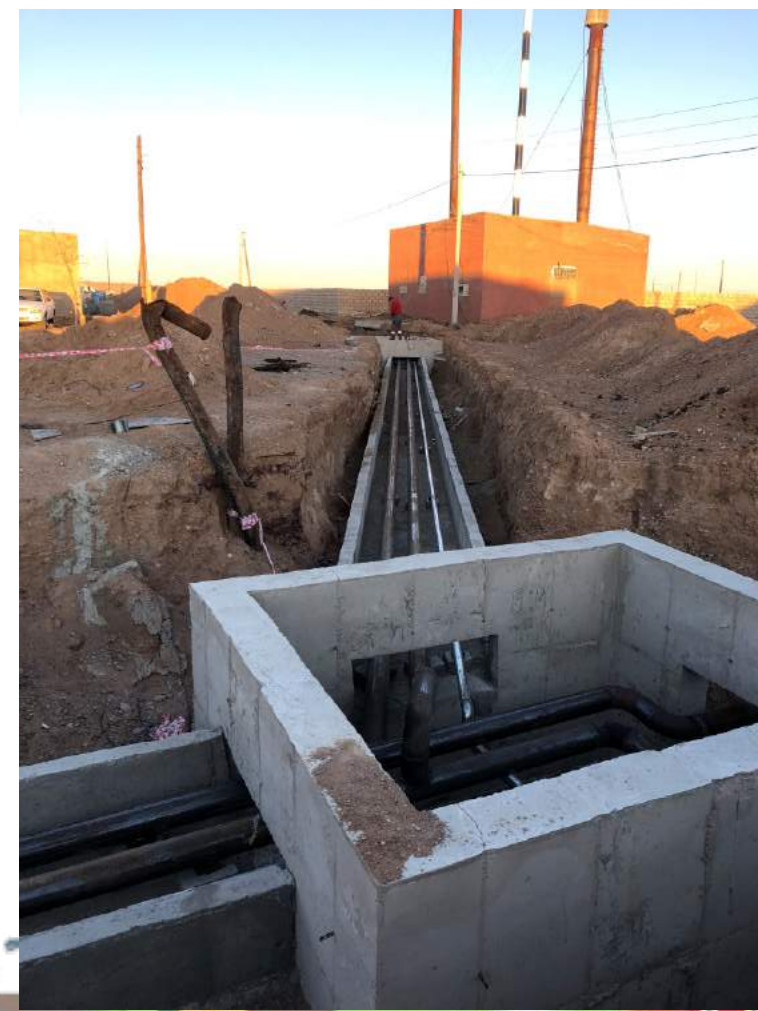

2021 ОН БИДНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ЦЭВЭР, БОХИР УС

❖ 2018 оны 10-р сарын 1 өдөр Дэд бүтцийн ажлын явц

2021 ОН БИДНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ОРОН СУУЦ

❖ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТӨВ БҮХИЙ ОРОН СУУЦ

СУУРИЙН АЖИЛ	• 3.208.579
ХАНА, ХАМАР ХАНА	• 5.059.390
ШИЛЭН ХАНА	• 3.691.818
ДЭЭВРИЙН АЖИЛ	• 6.276.472
ХАЛААЛТ, ЦАХИЛГААН	• 2.678.069
САНТЕХНИКИЙН АЖИЛ	• 1.923.073
ШАЛНЫ АЖИЛ	• 1.374.231
ХААЛГА, ЦОНХ	• 1.967.830
ГАДНА, ДОТОР ЗАСАЛ	• 1.671.717
БУСАД	• 232.912

ЯНДАНГҮЙ
БАЙШИН

ХУВИЛБАР-2
ТАЛБАЙ: 31м² +7м²
ӨРТӨГ: 28.1 САЯ

*+7м² Мансарт

2021 ОН БИДНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ЦОГЦОЛБОР

❖ УДИРДЛАГЫН ОРДОН, РЕСТОРАН, ЗОЧИД БУУДЛЫН ЦОГЦОЛБОР

2021 ОН БИДНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

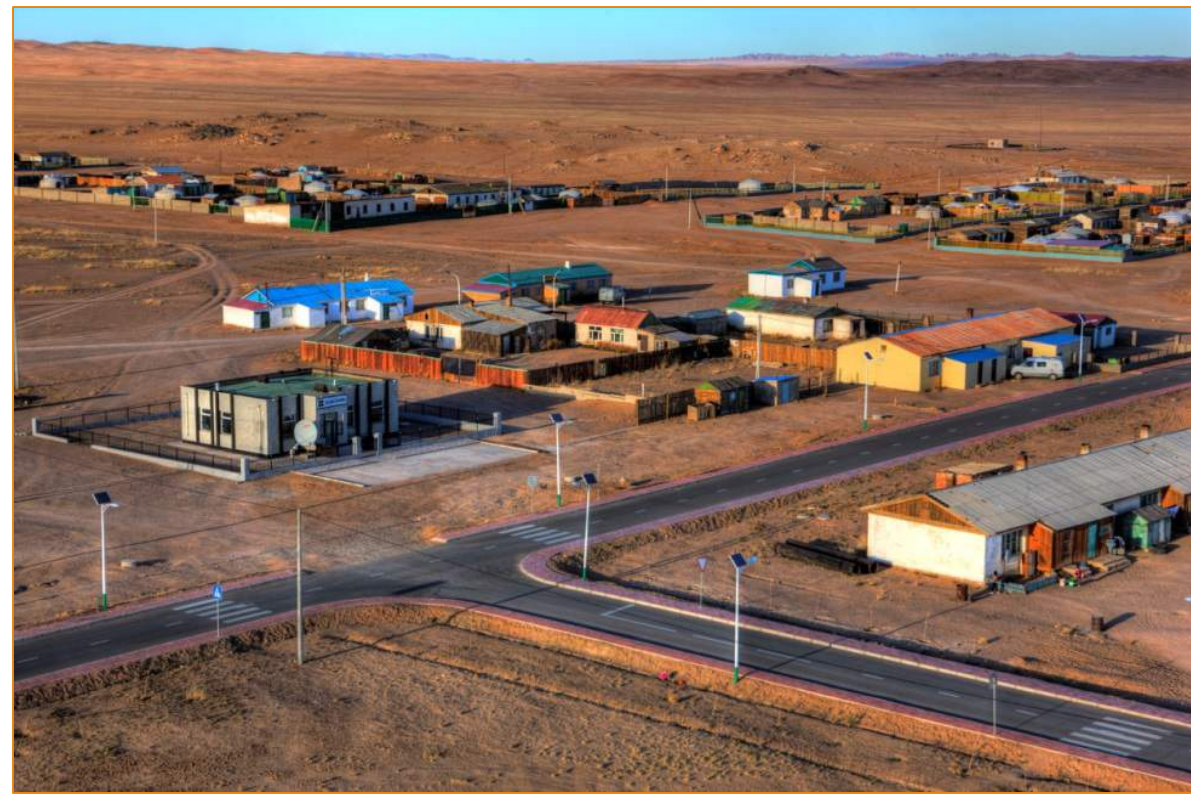
ЦОГЦОЛБОР

❖ СОЁЛЫН ТӨВ

ШИНЭ СУМ

ШИНЭ СУМ

ШИНЭ СУМ

Айл өрхүүд дулаанаа авсан байдал

2018 12 20

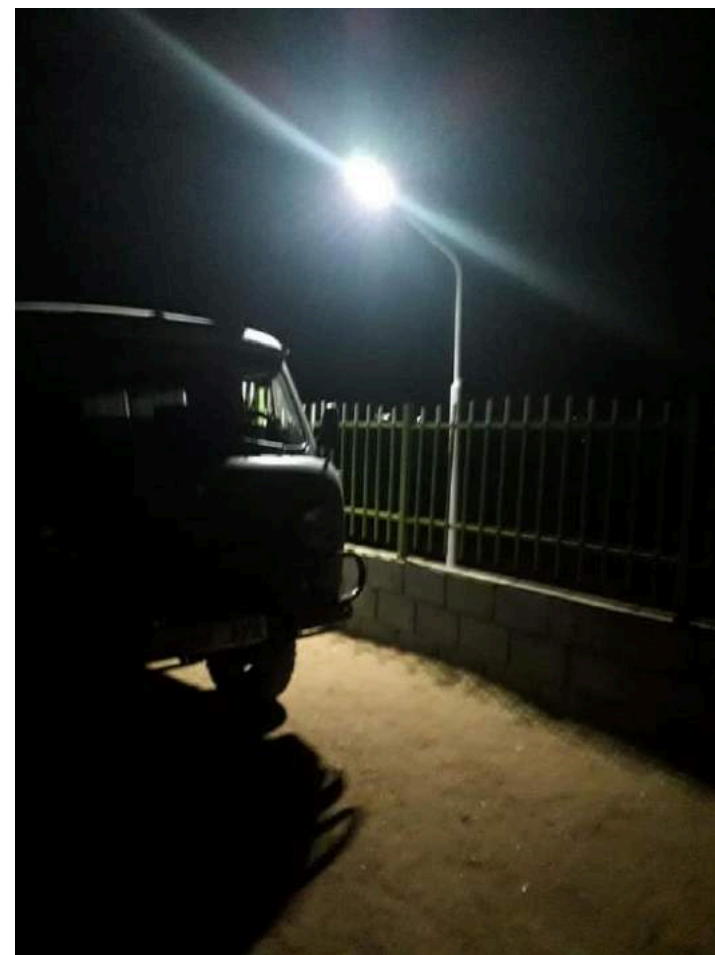

ШИНЭ СУМ

Хашаа болон гудамжны гэрэлтүүлэгийн ажлын эхлэл

2019 04 10

ШИНЭ СУМ

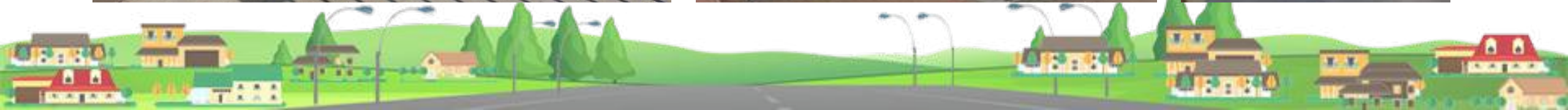
Яндангүй байшин 2018 08 сар

ШИНЭ СУМ

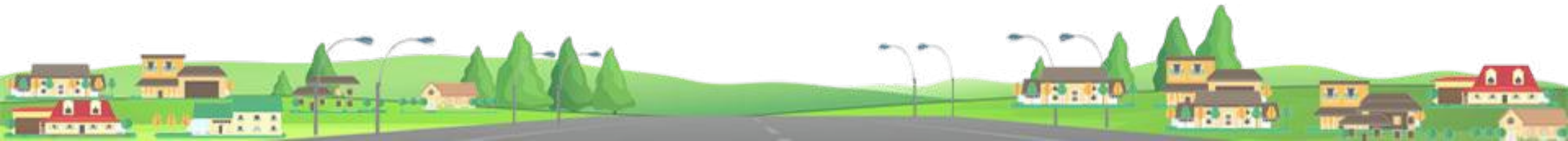
Яндангүй байшин 2018 08 сар

ШИНЭ СУМ

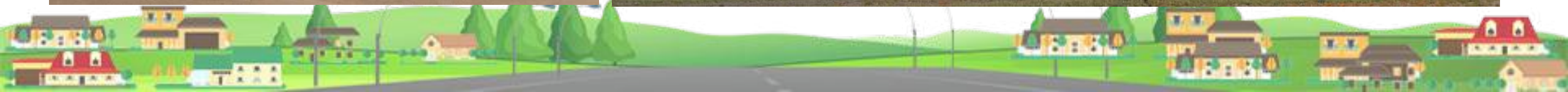
Сумын харагдах байдал /2021 09 сар/

ШИНЭ СУМ

ДӨРВӨН МОД ҮРЖҮҮЛЭГ

ГУРВАН НОГООН ГОВЬ

ТӨЛӨВЛӨЛТ

- Нэг дэлбээт хашааны урт **3,100 м**

- Нэг дэлбээний усалгаа /6 худаг, 6 усан сан/

- Нарны панел, Станц, Рам, Суурь Тогтмол кабель, Дэд станц /5520 Панел 1.5 мкб/

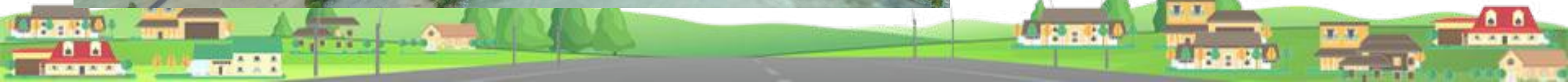

- Нийт 9 дэлбээ хашаатай /28,000 м/
 - Нэг дэлбээт хашааны урт 3,100 м
- НИЙТ 2,5 тэрбум**

- Нэг дэлбээний хэмжээ /60 га/ нийт **549 га**
 - Нэг дэлбээний усалгаа /6 худаг, 6 усан сан/
 - Гэрэлтүүлэг, аж ахуйн үйлчилгээний барилга, өндөр хүчдэл зэрэг
- НИЙТ 4 тэрбум**

- Нарны панел, Станц, Рам, Суурь Тогтмол кабель, Дэд станц **НИЙТ 8,5 тэрбум**

НИЙТ 15 тэрбум

ХУУЧИН, ШИНЭ

ӨМНӨ БА ДАРАА

ЕРӨНХИЙ БАЙДАЛ

ӨМНӨ БА ДАРАА

ЗАМ

ӨМНӨ БА ДАРАА

ЗАМ

2014 оны 4 сар

2017 оны 7 сар

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА.

-БИД ОРЧИН ҮЕИЙН СУМ СУУРИН ГАЗРЫН ЖИШИГ ТОГТООНО-

ИНЖЕНЕРИЙН ДЭД БҮТЦИЙН ХАНГАМЖИЙГ БИЙ БОЛГОХОД АНХААРАХ ЗАРИМ АСУУДАЛ

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ӨЛЗИЙТ СУМАНД ХЭРЭГЖСЭН
“ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООТОЙ - СУМЫН ТӨВИЙН ШИНЭЧЛЭЛ БУЮУ
СУМАНДАА САЙХАН АМЬДАРЪЯ” ТӨСӨЛ

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ӨЛЗИЙТ СУМ

2019 ОНД СУМЫН УДИРДЛАГЫН БҮРЭЛДЭХҮҮН “СОНГОЛТ ДИЗАЙН”ЗУРАГ ТӨСВИЙН КОМПАНИТАЙ УУЛЗАЖ СУМЫН ТӨВИЙН ШИНЭЧЛЭЛИЙН ТАЛААР АНХНЫ ТӨСӨӨЛӨЛТЭЙ БОЛСОН

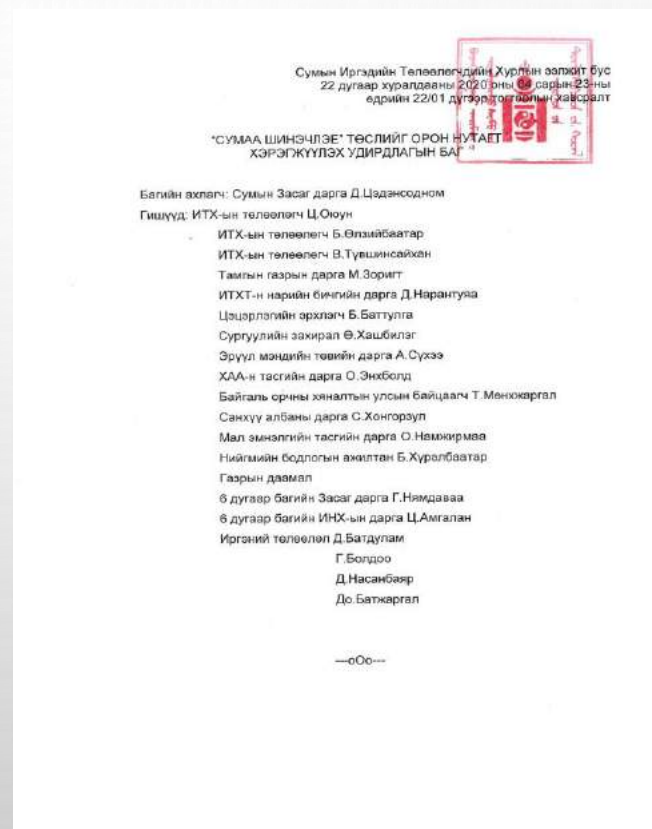
2019 онд Сумын ИТХ-н хуралд танилцуулан Сумын ерөнхий төлөвлөгөөний зураг төсвийг хийлгэх зардлыг ОНХС-д батлуулж зөвлөх үйлчилгээний аргаар тендерийг зарлаж зураг төсвийг хийлгэсэн.

Өргөн бүрэлдэхүүнтэй хийсэн анхны уулзалт

Зураг төслийн компанийг сонгон шалгаруулж, тус компанитай хамтран төслөө танилцуулах анхны цуглаанаа хийсэн. Дараагийн хурлыг уих-ын дарга г. Занданшатар суманд ирж ажиллах үеэр дундговь аймгийн гурвансайхан суманд уг төслийг амжилттай хэрэгжүүлсэн уих-ын гишүүн асан эрдэнэбүрэн хамт ирж төсвийн талаар иргэдэд дэлгэрэнгүй мэдээллийг өгсөн. Үүний үр дүнд иргэдийн дунд төслийг хэрэгжүүлэхэд оролцох анхны эерэг итгэл үнэмшил бий болсон гэж дүгнэсэн

СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН ХУРАЛДААНААС “ СУМЫН ТӨВИЙН ШИНЭЧЛЭЛ ТӨСЛИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГЫН БАГИЙГ 25 ХҮНИЙ БҮРЭЛДЭХҮҮНТЭЙ БАЙГУУЛАВ.

Гудамж хороолол бүрт ахлагч томилж, иргэдэд хүрэх мэдээлэлийг шуурхай болголоо.

- Иргэдийн оролцоотой сумын гол нэг хүч бол иргэд. Эдгээр иргэдэд уриалан дуудах манлайлан оролцох иргэнийг тухайн гудамж хороололоос сонгон ахлагчаар томилон Дундговийн Гурвансайхан сум руу авч явж газар дээр нь бүтээн байгуулалтыг үзүүллээ.
- Хашаагаа хамгийн түрүүнд хийж гүйцэтгэсэн айл өрхөд материалын хөнгөлөлт үзүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн.

Иргэд-Нутгийн удирдлага-Зураг төслийн байгууллага- Гүйцэтгэгчийн хамтын ажиллагаа

- Иргэдийн оролцоотой шинэ сум төсөлийг амжилттай хэрэгжүүлэх хамгийн чухал ажил бол иргэдийн санал хүсэлтийг хүлээн авч зургийн байгууллагатай хамтран хэлэлцэж газар дээр нь 5 удаа уулзалт хийж төслөө танилцуулж нэг ойлголтонд хүрч бүтээн байгуулалтын ажлыг эхлүүлсэн.
- Гүйцэтгэгч байгууллагын зүгээс хийж гүйцэтгэж байгаа зүйл түүний хүчин чадал ажиллах нөхцөл цаашид өргөтгөх боломж зэргийг сайтар зааварчлан ажил үүргээ гүйцэтгэсэн.
- Манай сумын бүтээн байгуулалтыг амжилт нь Өлзийт сумын иргэд- Сонголт дизайн зураг төслийн байгууллага – Бурхант хясаат ХХК гэсэн хамтарч ярилцаж асуудлыг жижиг гэхгүй тухай бүр нь шийдвэрлэж байсан ХАМТЫН оролцоо ойлголцол байлаа гэж дүгнэдэг

ЗУРАГ ТӨСЛИЙН БАГИЙН ГИШҮҮД СУМАНД АЖИЛЛАЖ ИРГЭД, СУМЫН
УДИРДЛАГА, БАЙГУУЛЛАГУУДАЙ ХАМТРАН АНХНЫ ЗУРАГ ДЭЭРЭЭ
АЖИЛЛАСАН. ИРГЭДЭЭС ГАРГАСАН САНАЛ БОДЛЫГ ТУСГАН ЗУРАГ
ТӨСӨЛД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАН НИЙТЭД ТАНИЛЦУУЛСАН. ЗУРАГ
ТӨСӨЛД ТОМ ЖИЖИГ 4-5 УДАА ӨӨРЧЛӨЛТ ОРСОН БАЙДАГ

Хашаагаа шинэчилж сайжруулсан иргэдэд дэмжлэг үзүүлэв

“Сумын төвийн шинэчлэл төсөл”-д иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх үүднээс иргэдийн дунд “хашаа тохижилт”-ийн уралдаан зарласан. Хашаа орчны тохижилтоо хийхэд дэмжлэг үзүүлэн 1 иргэнд СХС-аас 10,0 сая төгрөгийн зээл олгож түгээмэл тархацтай ердийн ашигт малтмал, усны төлбөрөөс чөлөөлж хашаагаа шинэчлэх иргэдэд хөнгөлөлтэй үнээр блокыг олгуулах арга хэмжээ авлаа

2020-2021 онд хийсэн ажил

Үүнд:

- Гадна ариутгах татуургын шугам сүлжээний угсралт 3819м
- Гадна дулааны шугам сүлжээний угсралт 1042м
- Гадна усан хангамжийн шугам сүлжээний угсралт 521м
- Сургууль, эмнэлэг, дотуур байрны ариун цэврийн өрөөний сантехникийн засварын ажлууд 3 барилга
- Цэвэрлэх байгууламжийн барилга угсралтын ажил 50м3
- Усан сангийн барилга угсралтын ажил 60м3
- Тохижилтын ажил /зүлэг, сүүдрэвч хашаа хайс/ 2200м2
- Тохижилтын ажил /явган зам/ 668м2
- Хатуу хучилттай замын барилга угсралтын ажил 1000м

Авто замын ажлын явцын фото зураг

УДИРДЛАГЫН ХЭСЭГ БУЮУ СЭНДВИЧЭН БАРИЛГА

Бетон танкны хучилт

Сэндвичэн барилгын карказ

Удирдлагын хэсэг буюу
сэндвичэн барилга

Удирдлагын хэсгийн
дотор тал

Автомат удирдлага

Тунгаагуур

Химийн бодис
дөөзлогч насос

УСАН САНГИЙН БАРИЛГА УГСРАЛТ

Суурийн бүс бетон
арматурчлал

Суурь цутгалт

Тоосгоны өрлөг

Ханын хөөсөн дулаалга

Сангийн угсралт

Сангийн холболт

Бакны суурь

Тохижилт, ногоон байгууламж

Шугам угсралтын ажил

ОДООГООР 14 ӨРХ, ТӨСВИЙН 4 БАЙГУУЛЛАГА, ДОТУУР БАЙР, БАГА СУРГУУЛИЙН ХИЧЭЭЛИЙН БАЙР ДУЛААН, ЦЭВЭР БОХИРЫН ШУГАМД БҮРЭН ХОЛБОГДСОН, 8 ӨРХ ДУЛААНЫ ШУГАМД ХОЛБОГДОЖ ҮР АШГИЙГ НЬ ХҮРТЭН ХҮҮХДҮҮД БОЛОВСРОН ОО БОЛОН ДУШ АШИГЛАЖ БАЙНА.

ЦЭВЭРЛЭХ ТӨВ БАЙГУУЛАМЖААС ГАРАХ СААРАЛ УСЫГ АШИГЛАН МОД ҮРЖҮҮЛЭГИЙН ТАЛБАЙ БАЙГУУЛЛАА

Цаашдаа цэвэрлэх байгууламжаас гарч байгаа саарал усаар мод үржүүлэгийн газарт ашиглахаар 2500 суулгацыг тариалсан одоо ургалтын амьдрах чадвар 94 хувьтай гэж дүгнэгдсэн.

Мөн мод үржүүлэгийн газраас саарал ус гол хүрэх замд мөн 2 га газрын хашиж хамгаалан сумын төвийн хүнсний ногоо тарьж энэ төрлийн ажил эрхлэх хүсэл бүхий 1 өрхөд 10х10 хэмжээний газар өгч тэнд зөвхөн өрхийн хэрэгцээний хүнсний ногоог тариулан хэрэгжүүлэх, тэндээс хүнсний ногоо тариалах хүсэл сонирхолтой иргэдийн сумын тариалангийн талбайд газар олгож ажилтай орлоготой өрх болгох зорилготой байна

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИХ ЯВЦАД ГАРСАН ХҮНДРЭЛ БЭРХШЭЭЛ

- Сумын төвийн төлөвлөлтийн зураггүй байсан бөгөөд гудамж хороололын эмх цэгц байхгүй. Гудамжийг нэг шугамд оруулахад зарим айлын хашаа урагшаа хойшоо хөдлөх хөдөлгөөн маш их гарсан. Айлын хашааны газрын кадастр хийлгэх шаардлагатай болсон
- Дулаан, бохирын шугамд холбогдох боломжгүй айл өрхийн оролцоо идэвхи сул байх тэдгээр хүмүүст төслийн мөн чанарыг ойлгуулах тэднийг төслийн ажилд татан оролцуулах
- Сумын ИТХ-аас томилогдсон удирдлагын багийн хяналт шалгалтыг аймгийн мэрэгжлийн байгууллагууд үл ойшоож, “ ирж уулзаж танилцуулах ёстой” гэсэн байдлаар хандаж байсан нь нилээд хүндрэл болж байлаа.

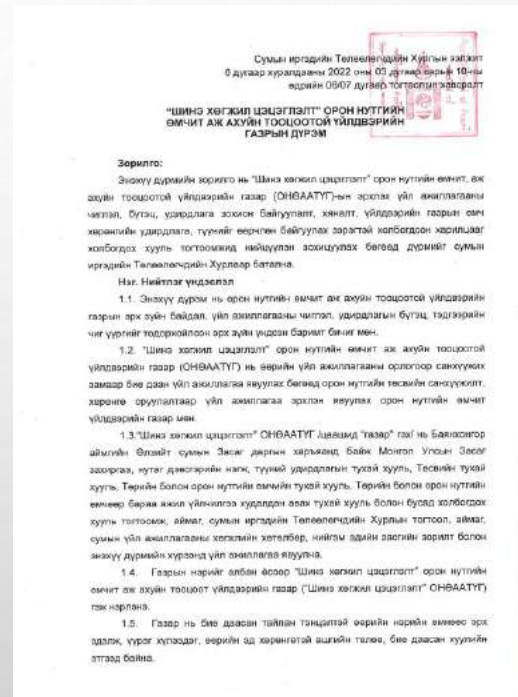
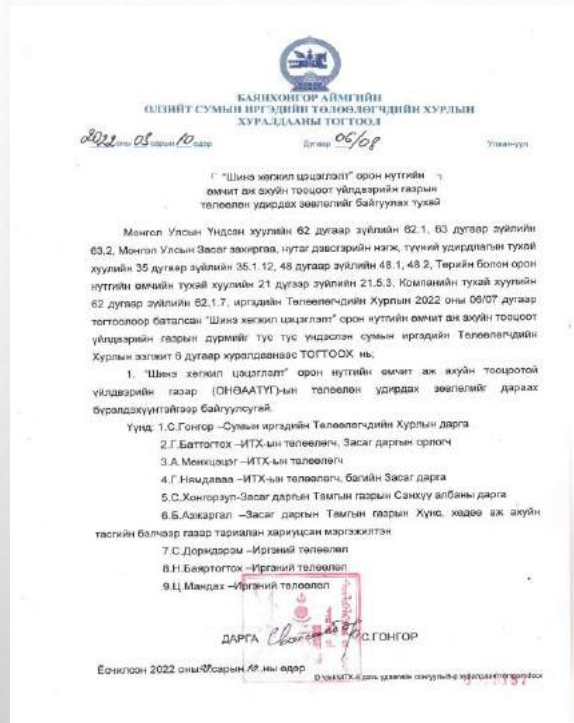
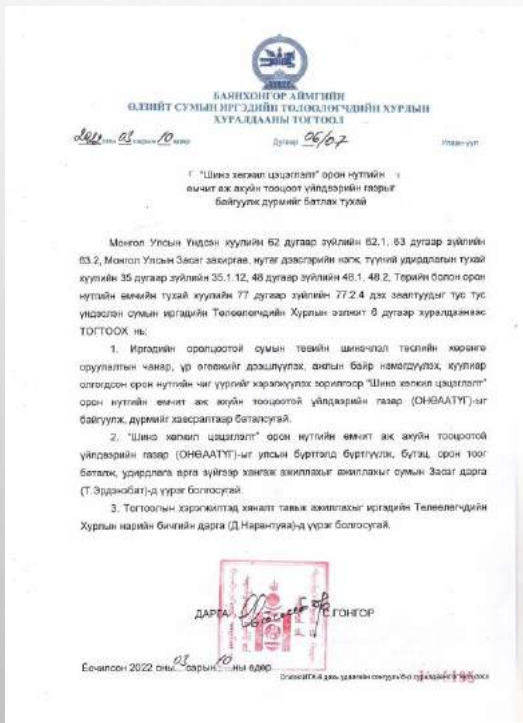
- Худгийн усны ундрага алдаатай мэдээлэлтэй байсан нь цэвэр усны эх үүсвэр хангагдаж чадахгүй нөхцөл үүсч тухайн асуудлыг шийдвэрлэх тухай зураг төсвийн болон гүйцэтгэгч байгууллагатай зөвлөлдлөө

- Цахилгааны эх үүсвэрийг дутуу тооцоолсноос цэвэрлэх байгууламжийг цахилгааны дутагдалд орж ажиллах боломжгүй болох нөхцөл үүссэнийг эрчим хүчний байгууллагатай зөвлөлдөн асуудлаа шийдвэрлэсэн

- Магадлашгүй ажлын зардлаар ямар ажил хийлгэх талаараа төлөвлөж чадаагүй тухайн үед нь хийлгэхэд гүйцэтгэж байсан ажил өөрчлөгдөх үүнээс болж гүйцэтгэгчтэй үл ойлголцол үүсэх зэрэг хүндрэл бэрхшээл гарч байсан хэдий ч бид хамтаар ярилцаж хамтран шийдвэрлэж төслийг чадсан нь бидний хамтын шийдвэр ямар ч тохиолдолд ганц хүн асуудлыг шийдвэрлэх гэж оролдоогүй БИД гэсэн том хүч бидний ирээдүй гэж харж байсан явдал гэж манай сумын иргэд удирдлагын баг үздэг

- Цэвэр, бохирын шугам, тоног төхөөрөмжийг ажиллуулах хүнийг төсөл эхлэхтэй зэрэгцүүлэн ажлын явцад дагалдуулан бэлтгэж авч чадаагүйгээс одоо хаана хэн хариуцан доголдолгүй авч явах асуудал үүссэн
- Шинээр хийгдсэн байгууламж бүрэн хүчин чадлаараа ажиллахад хэрэглэгчийн тоо маш чухал байгаа нь харагдсан тул халаалт, цэвэр бохирт холбогдох хүсэлтэй бөгөөд санхүүгийн хувьд бэрхшээлтэй байгаа иргэдийг сумын банкуудтай лизенгийн хэлбэрээр зээлд хамруулахаар ярилцаж шийдвэрлэх шатандаа явж байна
- Орон нутагт цэвэр, бохир усны зардал төсөв дээр бага байдаг, аймгаас хүссэн хэмжээгээр төсөв батлагдах боломжгүй тул цаашдын ашиглалтын зардал дээр асуудал үүсээд байна.
- Дулаан, цэвэр бохир усны мэргэжлийн ажилтан дутмаг
- Цэвэр усан сангийн эх үүсвэр худгийн анхны мэдээлэл буруу байснаас 2 дахь усны эх үүсвэрийг бэлтгэх зэрэг хүндрэлүүд гарч байна
- Цахилгааны эх үүсвэрийг дутуу тооцоолсноос цэвэрлэх байгууламжийг цахилгааны дутагдалд орж ажиллах боломжгүй болох нөхцөл үүсч байлаа.

“Шинэ хөгжил цэцэглэлт” орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар байгууллаа.

АНХААРАЛ ТАВЬСАНД БАЯРЛАЛАА

НААҮБ-ЫН СУМЫН ТӨВД АЖИЛЛАХ САЛБАР НЭГЖИЙН ТАЛААР ТӨВ, БҮРЭН СУМ

“Төв Чандмань ДЭХГ” ОНӨААТҮГ-ын захирал Ц.Батсүх

ХӨДӨӨГИЙН УС ХАНГАМЖ, АРИУН ЦЭВРИЙН БАЙГУУЛАМЖ- МОН/13/302 ТӨСӨЛД ХАМРАГДСАН ТӨВ АЙМГИЙН БҮРЭН СУМЫН ГАДНА ДУЛААН ХАНГАМЖИЙН ЭХ ҮҮСВЭР ШУГАМ СҮЛЖЭЭНИЙ АЖИЛ

2022он

***Төслийн хүрээнд 2014 онд Төв
аймгийн Бүрэн суманд Төв
Чандмань ДЭХГазар бүтээн
байгуулалтын дараах ажлуудыг
хийж гүйцэтгэн, ашиглалт, үйл
ажиллагааг одоог хүртэл
хариуцан ажиллаж байна.***

ДУЛААН ХАНГАМЖ

- CLHSO-1.4 мВт маркын- 2ш усан халаалтын зуух:
- Энгийн ажиллагаатай
- “0” даралтад ажиллах тул аюулгүй ажиллагааны хувьд хөдөө орон нутагт тохиромжтой
- Температурыг автомат горимоор тохируулах тул найдвартай үйл ажиллагаатай
- 10-12 цагт 1 удаа түлш хийж хөдөлмөр хөнгөвчилсөн
- Ашиглалтын зардал багатай

ГАДНА ДУЛААН, ЦЭВЭР УСНЫ СУВАГ, ШУГАМ ХООЛОЙ

- 1166 метр дулаан хангамжийн хос шугам
- 1166 метр усан хангамжийн шугам сүлжээ угсралтын ажил

УСАН ХАНГАМЖИЙН ЭХ ҮҮСВЭР

ДАРАЛТАТ ЦАМХАГ

- Өндөр – 15м
- Багтаамж – 9 м.куб
- Ашиглалтын зардал төвөгшил багатай
- Ажиллагааны хувьд найдвартай

ЦЭВЭР УСНЫ ТӨВ ШУГАМ

- PE-100мм голчтой 820 метр шугам сүлжээний угсралтын ажил

ЦЭВЭРЛЭХ БАЙГУУЛАМЖ

- Герман улсын технологиор механик биологи, цэвэрлэгээтэй хоногт 50м³ бохир ус цэвэршүүлэх хүчин чадалтай.

АРИУТГАХ ТАТУУРГЫН ШУГАМ СҮЛЖЭЭ

- 1141метр шугам сүлжээний угсралтын ажил

АРИУН ЦЭВРИЙН ӨРӨӨНҮҮД

Дотуур байр

Зочид буудал

Дотуур байр

Дотуур байр

ХААН банк

ЗДТГазар

ЗДТГазар

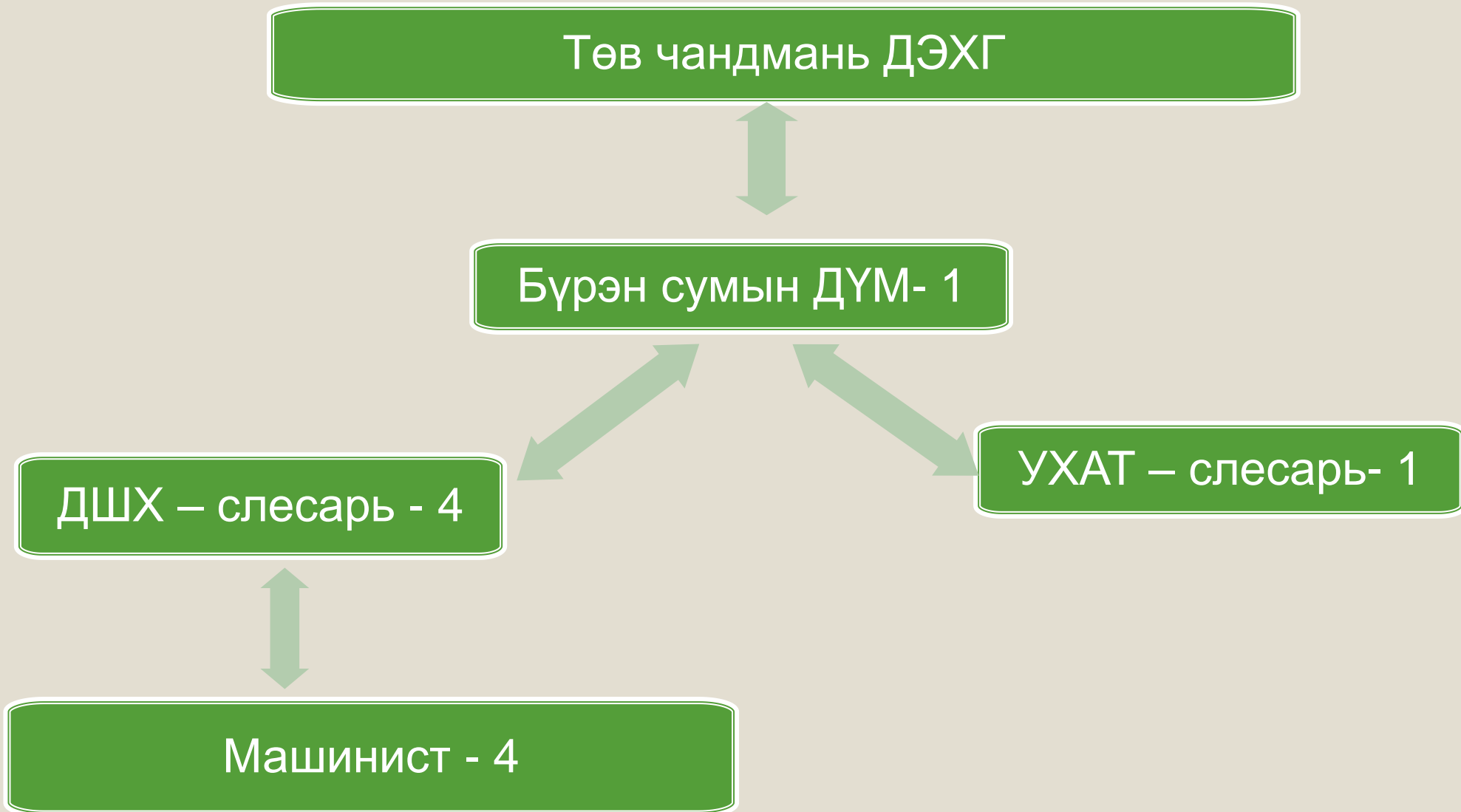
Айл өрх

Айл өрх

БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

ҮЙЛДВЭРЛЭЛ - ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- Дулаан хангамжаар цагт 0.43 гкал дулаан үйлдвэрлэж , хоногт 12м³ цэвэр ус олборлож, цэвэрлэх байгууламжаар хоногт 6.8 м³, бохир цэвэрлэж, төвлөрсөн шугаманд холбогдсон
- Төсөвт байгууллага-6,
- ААН байгууллага-10,
- Айл өрх-11 үйлчилгээ үзүүлэн ажиллаж байна

ЗАРДАЛ, ХҮРСЭН ҮР ДҮН

Эдийн засгийн хувьд бодит хэмнэлт гарсан:

2015 онд нам даралтын зуухтай 5, цахилгаан халаалттай 1 байгууллага байсан.

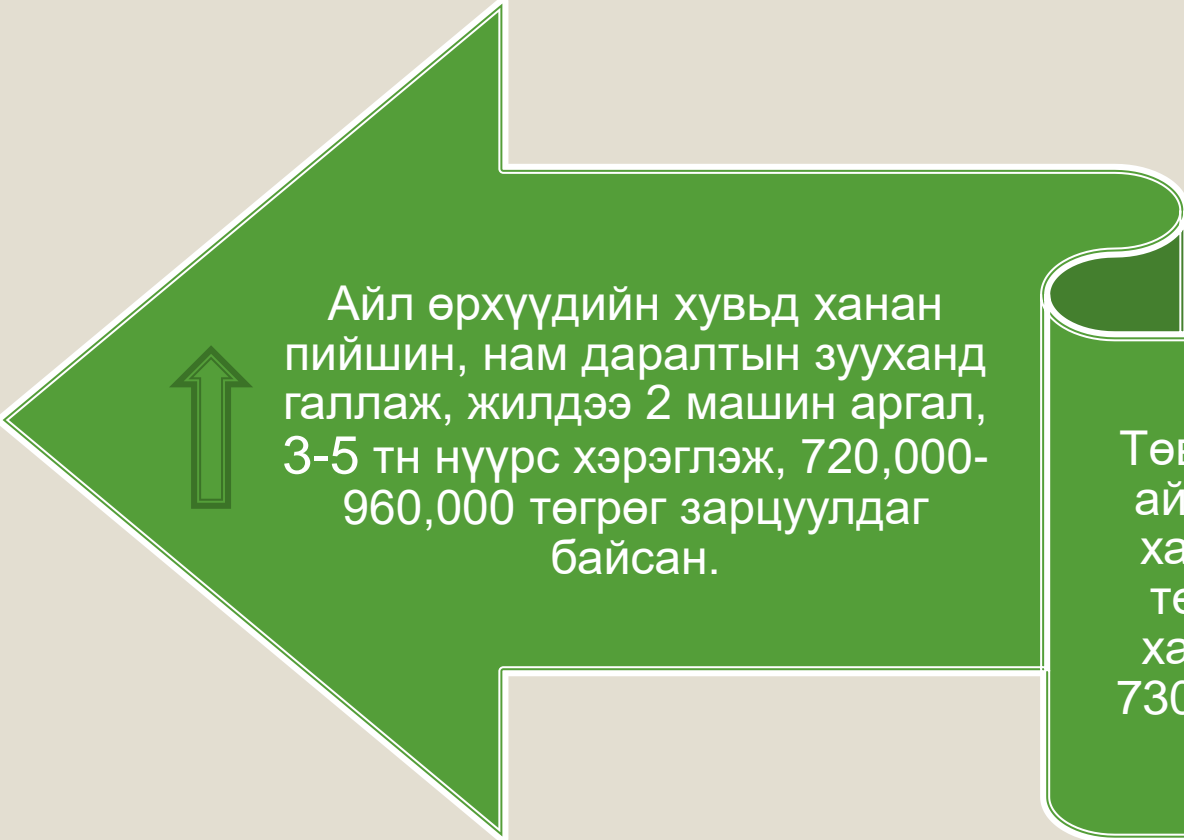
Нэгдсэн халаалтын системд шилжсэнээр төсвийн зардлыг эхний жил 73.4 сая төгрөгөөр хэмнэсэн байна.

Зардлын төрлүүд	Хэмжих нэгж	2014 он-Өмнө	2015 он-Дараа	Зөрүү
		Орон тоо -15	Орон тоо -11	4
Цалингийн зардал	Төгрөг	53,454,506.0	47,523,109.0	(5,931,397.0)
НДШ-ийн зардал	Төгрөг	6,949,085.8	4,150,906.0	(2,798,179.8)
Ашиглалтын зардал / Нүүрсний зардал/	Төгрөг	116,781,956.0	42,059,057.3	(74,722,898.8)
Хөдөлмөр хамгаалал зардал	Төгрөг	-	2,347,850.0	2,347,850.0
Цахилгааны зардал	Төгрөг	-	7,730,535.8	7,730,535.8
Нийт зардал	Төгрөг	177,185,547.8	103,811,458.1	(73,374,089.7)

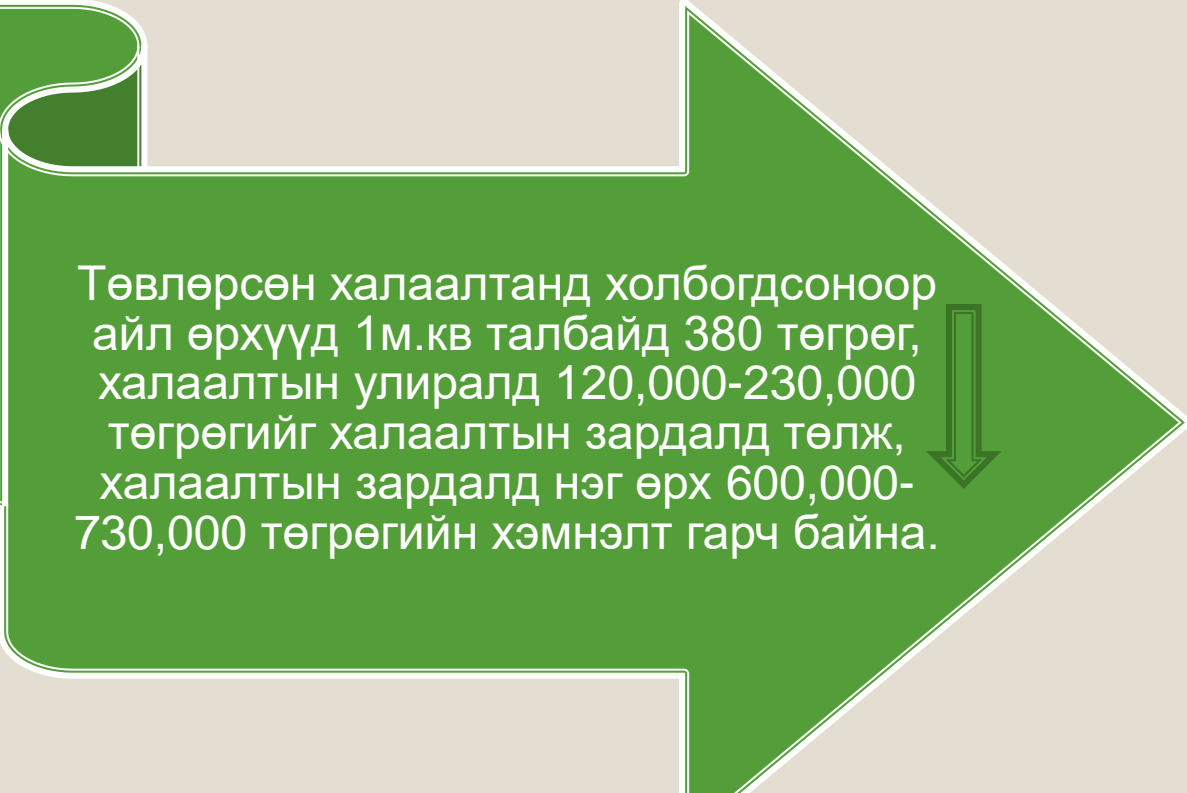

ЗАРДАЛ, ХҮРСЭН ҮР ДҮН

Эдийн засгийн хувьд бодит хэмнэлт гарсан

Айл өрхүүдийн хувьд ханан пийшин, нам даралтын зууханд галлаж, жилдээ 2 машин аргал, 3-5 тн нүүрс хэрэглэж, 720,000-960,000 төгрөг зарцуулдаг байсан.

Төвлөрсөн халаалтанд холбогдсоноор айл өрхүүд 1м.кв талбайд 380 төгрөг, халаалтын улиралд 120,000-230,000 төгрөгийг халаалтын зардалд төлж, халаалтын зардалд нэг өрх 600,000-730,000 төгрөгийн хэмнэлт гарч байна.

2015 ОНООС ХОЙШ СУМАНД ХИЙГДЭЖ БАЙГАА АЖИЛ

2021 онд аймаг,
сумын ОНХС-ийн
хөрөнгөөр
➤ Гэр хороолол,
үйлчилгээний
газруудыг
төвлөрсөн
шугаманд холбох
300 метр
шугамын ажил
хийгдсэн.

ДАВУУ ТАЛ, АЧ ХОЛБОГДОЛ

- Тусдаа 5 газарт жижиг зуух галлаж нийт 5-7.5 тн нүүрс хэрэглэдэг байсан бол одоо өдөрт 2 тн нүүрс шатааж агаарын бохирдол 3-3.5 дахин буурсан байна.
- Аж ахуй нэгж, айл өрхүүдийн нүхэн жорлон, муу усны нүх багасаж хөрсний бохирдлыг бууруулж цэвэр эрүүл аюулгүй орчин бүрдсэн.
- Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан унд-ахуйн усны найдвартай эх үүсвэрээр хангагдаж байна.

ДУГНЭЛТ

- Тухайн суманд тохируулж төлөвлөх гүйцэтгэлд тухайн орон нутгаас ажилчид ажиллуулах
- Мэргэжлийн байгууллагад үйл ажиллагааг хариуцуулах

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА